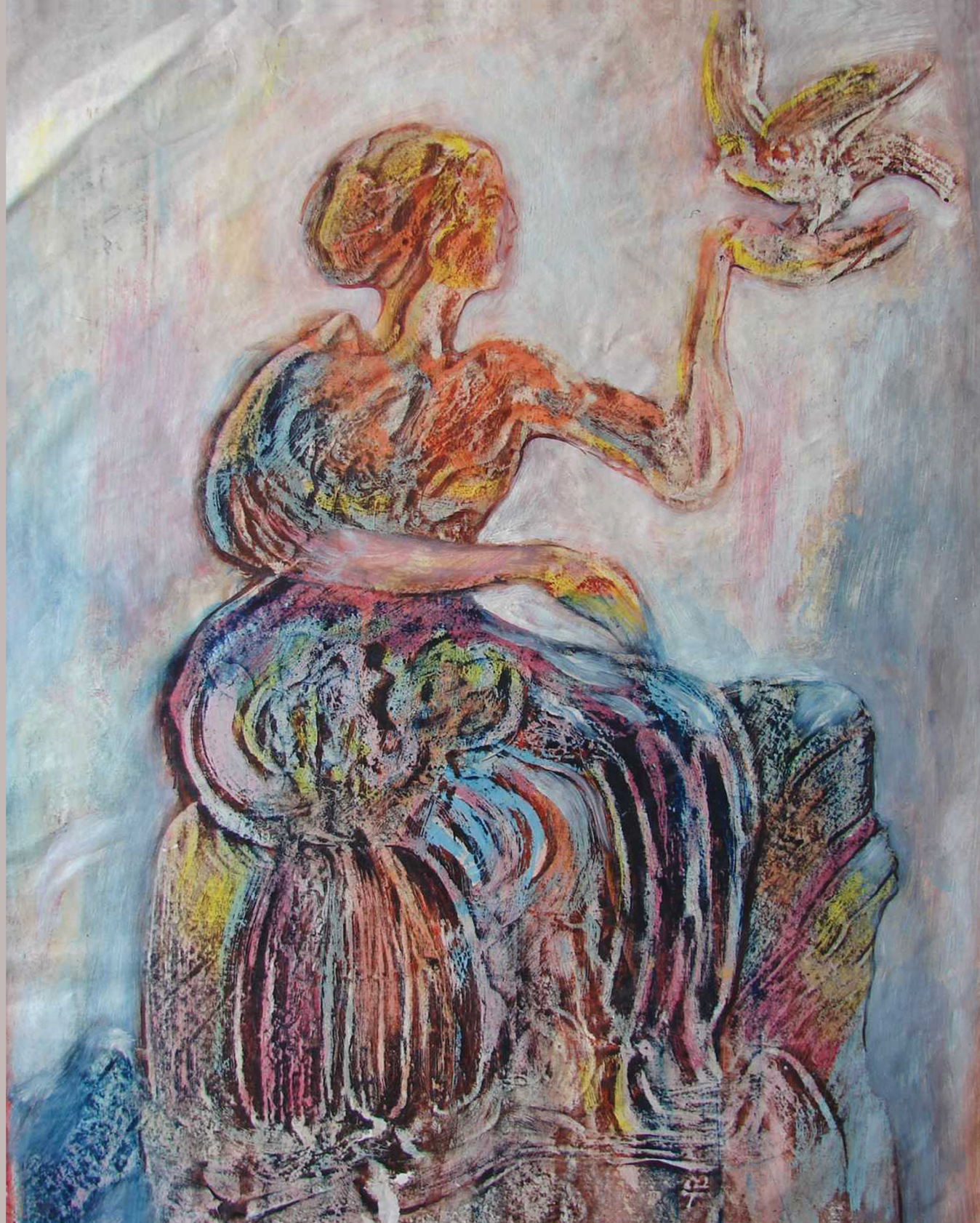

Mirzeta Hadžić-Suljkić

SNAGA ŽENE

30
godina
MAD-a

1993-2023

Na naslovnoj strani Umjetničko djelo
Begana Turbića - ljubaznošću autora

SNAGA ŽENE

Mirzeta Hadžić-Suljkić
SNAGA ŽENE

IZDAVAČ:
JU BOSANSKI KULTURNI CENTAR,
Odjeljenje za edukaciju, Tuzla

UREĐIVAČKI ODBOR
Mirzeta Hadžić-Suljkić
Meliha Terzić
Azra Arnaut
Nihada Latifagić
Seniha Hodžić

RECENZICIJA
Mirsad Kunić
Adnan Tufekčić

KORICA
Began Turbić

Lektor:
Edina Fazlić

Tehničko uređenje
Rešad Grbović

Štampa
"OFF-SET" d.o.o. Tuzla

CIPCIPI - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

341.31-055.2(497.6)"1992/1995"

HADŽIĆ-Suljkić, Mirzeta
Snaga žene / Mirzeta Hadžić-Suljkić. - Tuzla
: Bosanski kulturni centar, 2023. - 213 str. : fotogr., faks. ; 25 cm

ISBN 978-9926-8866-0-8

I. Suljkić, Mirzeta Hadžić- vidi Hadžić-Suljkić, Mirzeta

COBISS.BH-ID 57953286

MIRZETA HADŽIĆ-SULJKIĆ

SNAGA ŽENE

TUZLA, 2023.

SADRŽAJ

Umjesto predgovora	9
UVOD	13
Prvo poglavlje AKTUALIZACIJA ŽIVOTA	23
Drugo poglavlje DUHOVNI OTPOR AGRESIJI	47
Treće poglavlje JAČANJE SOCIJALNE SVIJESTI I ETIČKIH NORMI PONAŠANJA	65
Četvrto poglavlje ULOGA ŽENE U NAMJENSKOJ PROIZVODNJI	69
Peto poglavlje ODGOJNO-EDUKATIVNI PROGRAM I PROGRAM RADNOG OSPOSOBLJAVANJA	81

Šesto poglavlje

PROGRAM PEDAGOŠKO-PSIHOLOŠKE, ODGOJNO-ZDRAVSTVENE EDUKACIJE I LJEKARSKI PREGLEDI DJECE PREDŠKOLSKOG, ŠKOLSKOG UZRASTA I ODRASLIH	101
--	-----

Sedmo poglavlje

OČUVANJE TRADICIONALNIH VRIJEDNOSTI I KULTURNO-HISTORIJSKOG NASLJEĐA NARODA BOSNE I HERCEGOVINE	109
--	-----

Osmo poglavlje

SVI SMO BH ARMIJA	121
-------------------------	-----

Deveto poglavlje

OSNIVANJE UNIJE ŽENSKIH ASOCIJACIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE	159
--	-----

Deseto poglavlje

SARADNJA S DRUGIM UDRUŽENJIMA	173
-------------------------------------	-----

Jedanaesto poglavlje

MAD 20-GODIŠNJICA OD OSNIVANJA	181
--------------------------------------	-----

POPIS IZVORA I LITERATURE	189
---------------------------------	-----

INDEKS LIČNIH IMENA	191
---------------------------	-----

PRILOZI	194
---------------	-----

Muslimansko akademsko društvo žena Okruga Tuzla (MAD) osnovano je 19. maja 1993. godine. Aktivno je djelovalo do kraja 1996. godine.

U arhivi Udruženja sačuvan je veliki broj originalnih dokumenata i drugih materijala koji svjedoče o angažovanju žena Okruga Tuzla u odbrani Bosne i Hercegovine. Ovaj materijal je sistemski, uglavnom hronološki sređen, doraden i štampan kao publikacija (monografija) koja će ostati trajan dokument o doprinosu žena u oslobodilačkom ratu, od agresije na našu domovinu.

Umjesto predgovora

Kad ima volje, ima i načina

Ne možemo se, vjerovatno, odužiti svim pregaocima pojedinačno koje još susrećemo, sarađujemo s njima, i onima kojih više nema, a velike su im zasluge vezane za našu neposrednu bremenitu prošlost. Treba bar prigodno (ovo je prigoda) progovoriti o nekima od njih. Eto, izuzetno je značajna uloga profesorice Mirzete Hadžić-Suljkić – od same ideje o osnivanju Muslimanskog akademskog društva žena Okruga Tuzla (MAD) pa sve do svakog pojedinačnog, konkretnog njegovog poduhvata. Za ovako vrijedan rad je trebalo imati jaku motivaciju, srčanost, hrabrost, dalekovidost, smisao za komunikaciju. Sve se steklo u jednoj osobi, a svoju snagu i dobru volju donijele su u MAD i članice koje su se uključile da rade i istrajavale. Trebale su i imale su ispred sebe osobu koju će slijediti.

MAD je jedno pravo lijepo čudo poniklo u Bosni i Hercegovini u vrijeme istrebljivanja Bošnjaka (Genocida!), zatiranja njihovih vjekovnih ognjišta i svih tragova života ovog naroda, u vrijeme uništavanja Bosne kao ideje i kao „muzeja pod otvorenim nebom“ bogatog kulturnog naslijeđa njenih stanovnika.

Kao da je moto MAD-a i njegove predsjednice bio: *Sada treba dati sve od sebe!*

U to prijelomno, sudbonosno teško vrijeme, hrabre žene su se povezale i neumorno radile. Oformile su svoj front – front rada za slobodu, za dobrobit preživjelih, posebno onih koji su najdublje ranjeni (porodice šehida i prognanika), za podršku oslobodiocima, za zbrinjavanje ugrožene djece i mladih, starih, za obrazovanje, po novim programima, svih koji su mogli unaprijediti svoje stanje i svoj status – na raznim nivoima, od obdaništa do učionice za odrasle (analfabetski tečaj za starije žene)...

U poharanoj Bosni svega je nedostajalo, a namirivalo se entuzijazmom i radom, žrtvovanjem za druge – za svoje. Reklo bi se da je još jedna misao vodila profesoricu Hadžić-Suljkić i njene istomišljenice, saradnice: *Nikada nas se ne može toliko potcijeniti i ne voljeti, negirati i sklanjati, koliko mi možemo osjećati i raditi jedni za druge. Pa, vidjet će se, ako Bog da, svi ishodi. I neki od nas će to, nadajmo se, doživjeti.*

Po struci je prof. dr. Mirzeta Hadžić-Suljkić pedagog i psiholog. Pokazala je svojim primjerom da pravi pedagog nije *eks katedra*, on svoju pedagogiju iznese u život, među ljude i sve primjenjuje tu gdje je najpotrebnije – na poligonu za nauku i praksu. Svjedočila sam kako je svoj život organizovala, pa i podredila, radeći za divan cilj. Povezivala je ljude i institucije u vrijednim akcijama. Pružala im šansu da i oni čine dobro. Rad s prognanicima, pa s njima kursevi osposobljavanja za njegovateljice, krojačice ... Sve to bilo je rad za budućnost u koju je vjerovala.

Zaista je najbolji primjer onaj koji se ostvaruje vlastitim radom. Profesorica Mirzeta Hadžić-Suljkić ima leaderski nerv, onaj zdravi produktivni koji motiviše i vodi druge. Kao predsjednica reagovala je s dobrodošlicom na naše ideje i zalagala se za njihovo ostvarenje kao i za vlastite. Moglo bi se ilustrovati sa više primjera, a navedimo bar jedan. Kad smo se uključile u kampanju za legitimno ime svog maternjeg jezika, radila je s nama kao da je i ona u aktivu profesora bosanskog jezika.

Imala je sluha za potrebe ljudi koji su nas okruživali – sve bi za njih (u)činila. Vjerovali smo joj. MAD je zato bio - tako živ i snažan, prisutan i uspješan. Hvala Uzvišenom! Veličanstveni Gospodar daje prave ljude za vrijeme kad ih najviše trebamo.

MAD je paralelno djelovao na više polja.

Pored kontinuirane brige da se našoj Armiji pruža podrška, koja je mogla doći samo od žena takva kakva je bila (pletenje džempera i čarapa za borce, pomoć u hrani, redovni obilasci na ratištima, u kasarnama, posjete ranjenicima), pored tribina, raznih kurseva i drugih dugoročnih akcija, jedan poseban angažman bio je pravovremena reakcija na konkretne aktuelne događaje, na sve čemu je trebalo pridavati značaj. Osjećale smo da možemo biti glas u ime mnogih, da naši protesti imaju smisla.

A kad je za to trebalo čekati zatišje između granatiranja, ipak su organizovane prigodne svečanosti, poetske večeri, izložbe, posjete... Nije se odustajalo. Nismo imale svoje prostorije, svoja sredstva i alate, a puno se radilo. Snalazile smo se. Bilo je dobro kad smo imale mogućnost pripremati materijale za razne prigode na pisaćoj mašini, pa umnožavati preko indiga. Nije se tada mogao ni sanjati ovaj današnji komfor s kompjuterima i printerima i sve ostale olakšice (mobilni telefoni!). Mnoge važne tekstove u originalu imamo samo doslovno u rukopisima, olovkom pisane.

Sastanci su bili redovni, pa i učestali kad je trebalo, i tako je bilo prilika za sve dogovore. Radilo se u manjim i većim grupama, svako je mogao naći za sebe odgovarajuće mjesto i momenat.

I ova knjiga o MAD-u pravi je poduhvat. Profesorica Mirzeta Hadžić-Suljkić dugo je vrijedno skupljala podatke, dokumente, uložila velike napore da dođe do mnogih ljudi s kojima je MAD sarađivao. Lijepo je što navodi imena i prezimena, institucije po nazivu i razne druge adrese koje su vezane i za MAD-ove aktivnosti. Imala je želju da niko ne bude zaboravljen, iako ovo nije promoviranje imena, ljudi – promovira se ideja i rad, ali određene ličnosti jesu u vezi s tim.

Držimo u rukama monografiju, ljetopis... Bit će dragocjen dokument o dramatičnom vremenu u kojem su Bošnjakinje preuzele svoj dio odgovornosti i jako se založile.

Mi i nemamo puno ovakve dokumentarne literature pa je utoliko vrednija knjiga oko čijeg se nastanka trebalo dobro potruditi. *Kad ima volje, ima i načina.*

Meliha Terzić

*„Život za mene nije kratka svijeća.
Ona je jedna vrsta sjajne baklje
koju trenutačno ja moram držati i
želim učiniti da gori što blještavije
prije no što je predam budućim naraštajima.“*

Bernard Shaw

UVOD

U planovima agresije 1992. godine, bilo je predviđeno uništiti Bosnu i Hercegovinu, razbiti svaki oblik njene državnosti. Planirano je da Bosna i Hercegovina nestane. Sve je bilo zamišljeno na principu „*munjevitog rata*“ etničkog (genocidnog) čišćenja.

Agresor je uz stravične zločine okupirao veliki dio naše zemlje, razarao naše porodice, uništavao našu kulturu i našu tradiciju. To su bili sigurno najteži momenti za Bosnu u novijoj historiji naše zemlje.

Međutim, zahvaljujući otporu i veličanstvenoj borbi patriotskog naroda za ostanak i opstanak na svojoj zemlji u svojoj jedinoj domovini Bosna je opstala. Usprkos izuzetno, s teškim materijalnim uslovima pružanja otpora tehnički superiornijem agresoru, naša je zemlja ipak pronašla onu unutarnju snagu za savladavanje naizgled bezizlazne situacije. Ta snaga je bila unutar naroda koji su Bosnu i Hercegovinu prihvatili kao jedinu domovinu. Naša Armija je snagom neizmjerne ljubavi prema svom narodu i domovini izborila naš opstanak.

U tim zlokočnim vremenima žene su bile svjesne svoje višestruke odgovornosti i brige za očuvanje porodice. Međutim, nije to spriječilo da budu savjesna majka, brižna supruga, nježna sestra, odgovorna kćerka, a istovremeno, aktivna i izvan kuće.

Ratne strahote, progonstva, silovanja, poniženja, duboko su se ukorijenili u našoj svijesti, ostavljali su bolne ožiljke.

Ne blijede sjećanja na mart 1992. godine. To je period kad su prve kolone prognanih iz Podrinja stizale u Tuzlu. Sportske dvorane u Mejdanu bile su pune dječijeg plača, suza uplašениh majki, zabrinutosti starijih i iznemoglih ljudi na jednoj strani i istovremeno veliki odziv građana Tuzle na apel za pomoć. Mnogi su kompletne porodice pozivali i zbrinjavali u svojim kućama. Dijelili su sve što su imali. Ali, to nije bilo dovoljno. Potrebe su bile šire i veće.

ŽENE, majke, supruge, sestre morale su reagovati. Bile su svjesne da moraju biti jedinstvene u pružanju otpora agresoru. U početku, djelovale su samoinicijativno. Samoorganizovale su se i na različite načine pokušavale dati svoj doprinos u odbrani jedine nam Domovine. Žene su bile svjesne važnosti u činjenju dobrog svom narodu i svojoj zemlji. Imale su razloga boriti se i istrajavati. Počelo je povezivanja žena. Uključivale su se u postojeće organizacije i udruženja kako bi zajednički djelovale u odbrani domovine.

Trideset i više godina od početka agresije na Bosnu i Hercegovinu, i mnogih traumatičnih i tragičnih događanja, bosansko društvo je suočeno sa imperativom da se sve, ne samo oprost, nego i zaboravi. Da se zaboravi snaga naše Armije, da se zaboravi neizmjerena solidarnost ljudi u tim sudbonosnim i najtežim momentima za

zemlju i svakog čovjeka i svakog borca na prvoj odbrambenoj liniji, da se zaboravi na one koji su u pozadini djelovali i sudjelovali u odbrani domovine.

Uistinu, malo se govori o ženama-borcima na prvim linijama odbrane, a o ženama, koje su, uz žene-borce na prvim linijama odbrane, sudjelovale u odbrani države u pozadini, logistici, zdravstvu, školstvu, očuvanju tradicije i kulture, gotovo nikako.

Međutim, postoje i oni koji pokušavaju dati svoj doprinos da se zaborav ne desi. Autorice dokumentarnog filma „Bosanke“, (2014.), Esma Velagić i Sanela Kapetanović, kažu da su ovaj dokumentarac snimile kako bi ulogu žena u odbrani zemlje otrgle od zaborava, što se posljednjih godina bezrazložno dešava. (bosnapress.net, 2014.)

Vrijedno je spomenuti i francuskog fotografa Pierra Adriena Brazinnia, koji je u povodu otvaranja izložbe fotografija pod nazivom “Žene sa prve linije” istakao: *Danas kada spomenete žene u kontekstu rata u Bosni i Hercegovini, na njih se uvijek gleda kao na žrtve, a prve asocijacije su silovanja, izbjeglištvo, etničko čišćenje i slično.*

Međutim, ova percepcija očito ne pokriva sve stvarnosti koje su žene živjele tokom rata i zbog toga sam htio da ispričam i onu stranu koja govori o gordosti i hrabrosti žena u tom periodu. Naveo je i da su mnoge od ovih žena nakon rata postepeno zaboravljene i odbačene. (Anadolu Agency (AA), 2016).

Izložba Brazinnia sadrži portrete deset žena koje su u toku agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, aktivno učestvovala u odbrani države kroz borbu i rad u Armiji Republike Bosne i Hercegovine, predstavljena je 18. aprila 2016. u Sarajevskom ratnom teatru.

REGISTRACIJA DRUŠTVA

Aktuelna događanja i strahote koje su u tom teškom i presudnom vremenu pogađale naš narod i našu zemlju zahtijevale su sistemsko i pravovremeno djelovanje. Sve prisutnija je bila potreba da se djelovanje žena osnaži i ozvaniči. S tom namjerom, pokrenute su sveobuhvatne aktivnosti vezane za registraciju udruženja žena Muslimanki/Bošnjakinja, koje su svoje dotadašnje djelovanje ostvarivale pojedinačno ili putem aktivnosti Odbora žena Udruženja bošnjačko-muslimanskih intelektualaca Tuzla (UBMIT)¹.

1 Prvi kongres bošnjačko-muslimanskih intelektualaca Tuzle održan je 24.1.1993. godine u sali Hotela “Tuzla”.

Animirane su žene s cijelog područja sjeveroistočne Bosne. Izvršene su sve potrebne pripreme i 31. maja 1993. godine registrovano je udruženje pod nazivom Muslimansko akademsko društvo žena Okruga Tuzla (MAD). Zašto Muslimansko?

„Muslimani“ je naziv za narod koji je, nažalost, tek 1971. godine u SFRJ bio priznat kao jedan od šest konstitutivnih naroda (uz Slovence, Hrvate, Srbe, Crnogorce i Makedonce), odnosno jedan od tri konstitutivna naroda tadašnje Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine. Do tad su se morali izjašnjavati kao Hrvat, Srbin ili Neopredijeljen. (bs.Wikipedija.org. Muslimani narod).

Bošnjaci su svoje historijsko narodno ime Bošnjak/Bošnjakinja vratili 27. i 28. septembra 1993. godine. Naime, promjena imena nacije iz Musliman u Bošnjak, desila se na *Svebošnjačkom saboru*, temeljno važnom događaju u historiji Bošnjaka, koji je održan u sarajevskom Hotelu “Holiday Inn” 27. i 28. septembra 1993. godine. Tada usvojenom Deklaracijom matičnom narodu Bosne vraćeno je njegovo historijsko ime Bošnjak/Bošnjakinja i historijski naziv maternjeg jezika – bosanski jezik. Imena Bošnjak/Bošnjakinja i bosanski jezik prihvaćena su i priznata Dejtonskim sporazumom 14. decembra 1995. godine, (“O Bošnjačkom Saboru”, na *vkbi.ba*).

OSNIVAČKA SKUPŠTINA

Ratna dešavanja, svakodnevna granatiranja naseljenih područja, saobraćajne komunikacije pod stalnom paljbom, sve to nije spriječilo žene da se odazovu pozivu i prisustvuju Osnivačkoj skupštini Muslimanskog akademskog društva žena Okruga Tuzla. Skupštini su prisustvovala žene iz gotovo svih općina slobodne teritorije Okruga Tuzla, kao i žene Zvornika, Srebrenice, Brčkog koje su protjerane sa svojih ognjišta i u tom periodu boravile su u Tuzli.

Osnivačkoj skupštini prisustvovali su brojni zvaničnici iz svih oblasti i nivoa općine Tuzle i Okruga Tuzla

Spisak građana osnivača Muslimanskog akademskog društva žena Okruha Tuzla (MAD)

Redni broj	Ime i prezime	Datum rođenja	Mjesto rođenja	Adresa	Matr. broj	Podpis
1.	Alibegović Emina	1932	Tuzla	Alibegović Emina		
2.	Palavrić Seada	1951	Tuzla	Palavrić Seada	101954185007	
3.	Smailhodžić Azra	1948	Tuzla	Smailhodžić Azra		
4.	Đulović Nermina	1957	Tuzla	Đulović Nermina	2109357189276	
5.	Žunić Enisa	16.02.1958	F. H. Tuzla	Žunić Enisa		
6.	Skokić Elsada	1941	Tuzla	Skokić Elsada		
7.	Kadić Lutvija	1948	Tuzla	Kadić Lutvija		
8.	Čaušević Ajša	1942	Lukomir	Čaušević Ajša	0504942185005	
9.	Hadžibratić Fadila	1952	Bos. Polje	Hadžibratić Fadila	0109357189276	
10.	Salameh Mensura	1957	Tuzla	Salameh Mensura	0302957185031	
11.	Hukić Tima	1.6.1944	Tuzla	Hukić Tima		
12.	Nalić Dženeta	21.07.1969	Tuzla	Nalić Dženeta		

13.	Hrbat Munevera	30.1.1920	Uroševac	Hrbat Munevera		
14.	Hukić Mirsada	24.5.1950	Tuzla	Hukić Mirsada	2703957185044	
15.	Srabović Sehadeta	25.11.1961	Tuzla	Srabović Sehadeta	0201957185032	
16.	Ibrahimović Lejla	31.01.1954	Tuzla	Ibrahimović Lejla	0303957185036	
17.	Novalić Meliha	7.5.1954	Tuzla	Novalić Meliha	0705957185038	
18.	Murathodžić Fatima	21.8.1955	Srebrenica	Murathodžić Fatima	2108957185020	
19.	Avdagić Azemina	15.5.1940	Tuzla	Avdagić Azemina		
20.	Damadžić Hajrija	14.10.1943	Tuzla	Damadžić Hajrija	4010182	
21.	Durmić Senada	16.10.1969	Tuzla	Durmić Senada	1510961185072	
22.	Halilović Muhterema	29.03.1956	Tuzla	Halilović Muhterema	2903957185030	
23.	Tinjić Nada	8.3.1979	Tuzla	Tinjić Nada	0403997185009	
24.	Beganović Maida	2.1.1948	Tuzla	Beganović Maida	0201947185026	
25.	Tučić Esma	1.5.1935	Tuzla	Tučić Esma	5105936185004	

1. Alibegović Emina
2. Palavrić Seada
3. Smailhodžić Azra
4. Đulović Nermina
5. Žunić Enisa
6. Skokić Elsada
7. Kadić Lutvija
8. Čaušević Ajša
9. Hadžibratić Fadila
10. Salameh Mensura
11. Hukić Tima
12. Nalić Dženeta
13. Hrbat Munevera
14. Hukić Mirsada
15. Srabović Sehadeta
16. Ibrahimović Lejla
17. Novalić Meliha
18. Murathodžić Fatima
19. Avdagić Azemina
20. Damadžić Hajrija
21. Durmić Senada
22. Halilović Muhterema
23. Tinjić Nada
24. Beganović Maida
25. Tučić Esma

Osnivačka skupština MAD-a održana je 19.5.1993. u sali Gradske i univerzitetske biblioteke Tuzla.

26. Mršić Suzana
27. Čišić Behija
28. Mujezinović Nefisa
29. Mehmedagić Indira
30. Hadžić Almasa
31. Žiga Nafija
32. Omerović Samra
33. Akšamliaj Mirsada
34. Mustafić-Kalesić Nevzeta
35. Kovčić Zumreta
36. Avdić Munevera
37. Trumić Ajša
38. Terzić Meliha
39. Arnaut Azra
40. Čindrak Dženita
41. Hadžibegović Zalkida
42. Hadžimehmedović Amira
43. Hodžić Seniha
44. Halilović Fahira
45. Mešić Amra
46. Mešalić Šaćira
47. Šerifović Zilha
48. Atić Zehra
49. Azabagić Amila
50. Čolić Belkisa
51. Hadžić-Suljkić Mirzeta

26.	Mršić Suzana	22.11.1943	Mršić Nafija	090695385025	Mršić Suzana
27.	Čišić Behija	30.11.1945	Čišić Nafija	090695385025	Čišić Behija
28.	Mujezinović Nefisa	06.12.1943	Mujezinović Nafija	090695385025	Mujezinović Nefisa
29.	Mehmedagić Indira	06.12.1943	Mehmedagić Nafija	090695385025	Mehmedagić Indira
30.	Hadžić Almasa	06.12.1943	Hadžić Nafija	090695385025	Hadžić Almasa
31.	Žiga Nafija	06.12.1943	Žiga Nafija	090695385025	Žiga Nafija
32.	Omerović Samra	06.12.1943	Omerović Nafija	090695385025	Omerović Samra
33.	Akšamliaj Mirsada	06.12.1943	Akšamliaj Nafija	090695385025	Akšamliaj Mirsada
34.	Mustafić-Kalesić Nevzeta	06.12.1943	Mustafić-Kalesić Nafija	090695385025	Mustafić-Kalesić Nevzeta
35.	Kovčić Zumreta	06.12.1943	Kovčić Nafija	090695385025	Kovčić Zumreta
36.	Avdić Munevera	06.12.1943	Avdić Nafija	090695385025	Avdić Munevera
37.	Trumić Ajša	06.12.1943	Trumić Nafija	090695385025	Trumić Ajša
38.	Terzić Meliha	06.12.1943	Terzić Nafija	090695385025	Terzić Meliha
39.	Arnaut Azra	06.12.1943	Arnaut Nafija	090695385025	Arnaut Azra
40.	Čindrak Dženita	06.12.1943	Čindrak Nafija	090695385025	Čindrak Dženita
41.	Hadžibegović Zalkida	06.12.1943	Hadžibegović Nafija	090695385025	Hadžibegović Zalkida
42.	Hadžimehmedović Amira	06.12.1943	Hadžimehmedović Nafija	090695385025	Hadžimehmedović Amira
43.	Hodžić Seniha	06.12.1943	Hodžić Nafija	090695385025	Hodžić Seniha
44.	Halilović Fahira	06.12.1943	Halilović Nafija	090695385025	Halilović Fahira
45.	Mešić Amra	06.12.1943	Mešić Nafija	090695385025	Mešić Amra
46.	Mešalić Šaćira	06.12.1943	Mešalić Nafija	090695385025	Mešalić Šaćira
47.	Šerifović Zilha	06.12.1943	Šerifović Nafija	090695385025	Šerifović Zilha
48.	Atić Zehra	06.12.1943	Atić Nafija	090695385025	Atić Zehra
49.	Azabagić Amila	06.12.1943	Azabagić Nafija	090695385025	Azabagić Amila
50.	Čolić Belkisa	06.12.1943	Čolić Nafija	090695385025	Čolić Belkisa
51.	Hadžić-Suljkić Mirzeta	06.12.1943	Hadžić-Suljkić Nafija	090695385025	Hadžić-Suljkić Mirzeta

U okviru kulturno-umjetničkog programa, nastupili su:

- Hor Male izbjegličke škole, pripremila Dženeta Nalić
- Recital učenika srednjih škola „Moja zemlja propast neće“, pripremili profesori srednjih škola
- Promocija amblema i logotipa – Began Turbić, akademski umjetnik

Hor Male izbjegličke škole

Početkom aprila 1992. godine stanovništvo Podrinja protjerano je sa svojih ognjišta. Spas su našli u Tuzli.

Zbog velikog broja prognanih na području Tuzle formira se „Mala izbjeglička škola”, zvana MIŠ. Horska sekcija, pod vođstvom nastavnice Dženete Nalić (1992. godine s porodicom je protjerana iz Srebrenice) i pored ratnih dejstava, imala je veliku ulogu kod djece, jer su na trenutak mogli zaboraviti na strahote koje su preživjeli. U kratkom periodu članovima hora pridružuju se i djeca Tuzle. Tada je hor imao 60 članova.

Cilj horske sekcije bio je da se bar na trenutak zaboravi na ratno stanje i da se zbliže domicilna i prognana djeca, da se nauče pomaganju, poštovanju i druženju u tom teškom vremenu.

Hor MIŠ-a je dao veliki doprinos u kulturnom životu Tuzle tog perioda, i postao prepoznatljiv po tome koliko su djeca hrabra i uporna u vremenu velikih ratnih dejstava. To je bila velika podrška borcima koji su se borili za našu slobodu.

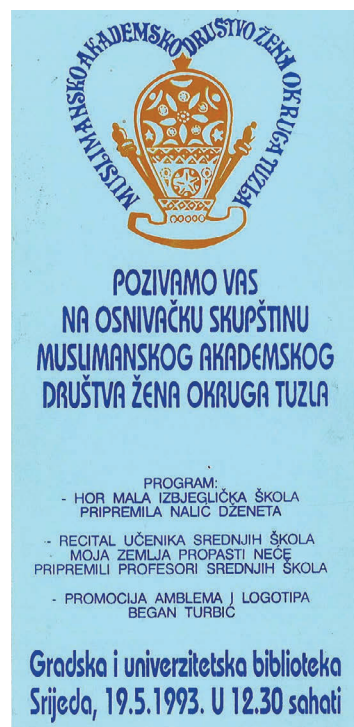
Dženeta Nalić, članica MAD-a i njeni učenici, samo uz snagu naše duhovnosti, spojili su svoje obrazovanje i poriv da im vjera, tradicija, kultura i patriotizam budu uvijek snažna motivacija koja će ih, između ostalog, činiti i boljim i uspješnijim.

Nastupili su s pjesmom o Bosni i prigodnom ilahijom.

Recital učenika srednjih škola „Moja zemlja propasti neće“, pripremili su profesori srednjih škola.

.....Sa nadom da se ne zaboravi ovaj džehenem u zemlji bogomolja što se ciklično javlja, svakih pedeset godina, poklanjamo ti ovo veče Bosno.....

Hvala ti Bosno, što hrabrost iznjedri, život osmisli!

Amblem i logotip MAD-a izradio je Began Turbić

Began Turbić afirmisani akademski slikar, profesor, angažovani umjetnik. Osigurao je sebi značajno mjesto u svijetu umjetnosti i kulture svog grada i domovine ali i preko granica.

U organizaciji tribina, književnih večeri, poetskih druženja, izložbi, kreiranju pozivnica..., Began Turbić je bio stalna nesebična podrška MAD-u.

Nisu samo ukrasi ugravirani u nadahnuto kreiranoj cjelini koja kao da, prije svega, ohrabruje u sadašnjosti otvarajući mjesto budućnosti. Bosna je ta neuništiva kolijevka za obnovu života. Uz Božiju pomoć, Bosna i Bošnjaci neće nikada pristati na nestanak. Began Turbić je imao sluha i umjetničkog dara da sve sažme u sliku koja govori. MAD nije iznevjerio simbole kojima se, između ostalog, predstavio na Osnivačkoj skupštini.

Began Turbić, naš tihi sugrađanin, čija misao sigurno nikad ne spava, ali on svoje poruke ne dovikuje, treba sami da ih dokučimo, zadužio je i druge, a MAD mu neće zaboraviti. Zato se i u ovoj knjizi upisao (oslikao!) na svoj način.

U radnom dijelu Skupštine usvojen je Statut Društva, program rada, izabrani Glavni odbor, Nadzorni odbor i druga tijela. Za predsjednicu Društva izabrana je Mirzeta Hadžić-Suljkić, profesorica.

Glavni odbor

1. Mirzeta Hadžić-Suljkić, profesorica – predsjednica
2. Nevzeta Mustafić-Kalesić, pedijatrica
3. Doc. dr. Mirsada Hukić, mikrobiologinja
4. Amira Hadžimehmedović, diplomirana inženjerka
5. Amra Mešić, profesorica
6. Behija Čišić, socijalna radnica
7. Zalkida Hadžibegović, diplomirana inženjerka
8. Mensura Salameh, diplomirana inženjerka
9. Šaćira Mešalić diplomirana defektologinja
10. Seniha Hodžić, nastavnica
11. Seada Palavrić, diplomirana pravica – sekretar
12. Almasa Hadžić, pjesnikinja i novinarka
13. Fatima Murathodžić, diplomirana ekonomistkinja – blagajnica
14. Meliha Novalić, diplomirana pravica, dopredsjednica

Nadzorni odbor

1. Azra Arnaut, profesorica
2. Muhterema Halilović, profesorica
3. Enisa Žunić, diplomirana bibliotekarka
4. Seniha Hodžić, nastavnica
5. Zehra Atić, nastavnica

MUSLIMANSKO AKADEMISKO DRUŠTVO ŽENA
OKRUGA TUZLA

PRISTUPNICA

PREZIME:
IME:
ZANIMANJE/ZVANJE:
BROJ LIČNE KARTICE:
ADRESA:
TELEFON:
NAZIV PREDUZEĆA:
TELEFON U PREDUZEĆU:
RADNO Mjesto:

Rješenjem Višeg suda u Tuzli, broj:R-II-283/93. od 31.5.1993. Muslimansko akademsko društvo žena Okruga Tuzla upisano je u jedinstveni registar društvenih organizacija i drugih udruženja ovog suda u knjigu II pod rednim brojem 283/93 dana 31.5.1993. godine.

Na Osnivačkoj skupštini dogovoreno je da se sastanci Glavnog odbora održavaju jedanputa sedmično u Gradskoj univerzitetskoj biblioteci. Sastancima mogu prisustvovati i druge članice MAD-a.

11/93

VIŠI SUD U TUZLI
Br.j:R-11-283/93.
Tuzla, 31.5.1993. g.d.

VIŠI SUD U TUZLI, u vijeću sastavljenom od sudija Muhameda Alibeg-vića kao predsjednika vijeća, te sudija Slavka Maksim-vića i Milke Mitro-vić kao članova vijeća, odlučujući o zahtjevu za registraciju MUSLIMANSKO AKADEMSKO DRUSTVO ŽENA OKRUGA TUZLA, na sjednici vijeća održanoj 31.5.1993. godine donosi sljedeće:

MUSLIMANSKO AKADEMSKO DRUSTVO ŽENA OKRUGA TUZLA, ispunjava uslove za registraciju propisane Zakonom o udruživanju građana /"Sl.list SR BiH" br.5/90 i 21/90/ i upisuje se u jedinstveni registar udruženih građana i drugih udruženja ovog suda u knjigu II, pod brojem 283/93 dana 31.5.1993. godine.

Ciljevi i zadaci udruženja su: njegovanje tradicija islamske kulture; pružanjem pomoći i saradnjom sa ženama na prostoru bivše Jugoslavije i ženama svijeta; materijalnim pomaganjem siromašnih i nesposobnih lica; staranjem za nezaposlene i pružanjem pomoći zaposlenim ženama; pružanjem pomoći starim i iznemoglim osobama; zbrinjavanjem nezbrinute muslimanske djece, uz saradnju sa ustanovama te vrste i odgojanjem djece bez roditelja, i sl.; organizovanjem tečajeva za stjecanje kvalifikacija nekvalifikovanih lica, za prekvalifikaciju i dokvalifikaciju; organizovanjem tečajeva u cilju podizanja zdravstvene kulture; zaposeljavanjem za rad u kući i kućnoj radinosti; snižavanjem radnica drugih preduzeća za zapošljavanje nezaposlenih; pomoći hemidekpiranim osobama; zbrinjavanjem lica koja su morala napustiti svoje domove; zbrinjavanjem lica koja, uključivanjem u akcije materijalnog pomaganja i zbrinjavanja osoba nastredalih u ovom ratu; razvijanjem misla za kvalitetniji život u pogledu socijalnog ponašanja; iniciranjem organizovanja ambulanti i potrebnih službi za pružanje medicinske pomoći za siromašne osobe, napuštenu djecu, mladunu, ratnu siročad, te iznemogle i stare osobe; organizovanjem seminara, predavanja i drugih pogodnih načina u cilju širenja svijesti i etičkih normi ponašanja; zalaganjem za zdravu klimu.

Udruženje zastupa i predstavlja MIRZETA SULJKIĆ.

Danom upisa u sudski registar udruženje stiče svojstvo građanskopravnog lica.

O b r a z l o ž e n j e

MUSLIMANSKO AKADEMSKO DRUSTVO ŽENA OKRUGA TUZLA, podnosi ovom sudu zahtjev za registraciju uz koji je dostavljen Statut

program rada, spisak lica osnivača.

Statut i program rada koji su predloženi ovom sudu ispunjeni uslovi za registraciju propisanu Zakonom o udruživanju građana /"Sl.list SR BiH" br.5/90 i 21/90/ i Pravilnikom o jedinstvenom registru udruženja /"Sl.list SR BiH" br.9/90/ odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća,
Muhamed Alibeg-vić

Protiv ovog rješenja podnosi se žalba Vrhovnom sudu BiH, Sarajevo, u roku od 15 dana, od dana prijema preписа ovog rješenja. Žalba se podnosi putem ovog suda u dva primjerka.

Podrška značajnih ljudi u vrijeme kad je Muslimansko akademsko društvo (MAD) ostvarivalo svoje ciljeve bila je vrlo važna. Članice Društva znale su da se mogu osloniti na neke ljude, ne samo vezano za njihova zvanja i funkcije nego najviše po njihovoj ljudskosti. To se odnosi i na dr. Vahid-ef. Fazlovića, muftiju tuzlanskog, koji je za nas imao uvijek otvorena vrata i puno dobre volje.

Vrijedan historijski dokument

Buđenje iz polustoljetnog sna i slušanja ideološke uspavanke u čemu je Bosna i Hercegovina živjela u bivšoj državi bilo je iznenadno, bolno i otrežnjavajuće. Zora slobode, koja se konačno ukazivala, surovo je prekinuta krvavom Agresijom, strašnim zločinačkim pohodom i prijetnjom totalnog nestanka države i istrebljivanja Bošnjaka.

U takvoj situaciji, imperativ je bio organizirati se i upregnuti sve snage i mogućnosti u borbi za opstanak, uključiti sve muškarce i žene, sve raspoložive resurse, znanja i umijeća koja su bila na raspolaganju.

Muslimansko akademsko društvo žena Okruga Tuzla stoga je bilo prirodna realizacija potrebe da se teškoj borbi priključi svojim dragocjenim sposobnostima i mogućnostima.

Članice Društva su svojim pregalaštvom, entuzijazmom i inventivnošću mnogo učinile da budu prepoznatljive u tom teškom vremenu. Brojnim aktivnostima, dobrom organizacijom i predanošću, Društvo je bilo vidljivo po svom intelektualnom, humanitarnom radu i po solidarnosti s onima kojima je bilo najpotrebnije u ratnom vremenu i okruženju.

Ožalošćene majke, supruge i sestre, koje su u teškom vremenu osjetile sve strahote rata, imale su toplu riječ i utjehu, prijeko potrebnu dodatnu snagu i razumijevanje od svakodneвно angažiranih članica Društva. Njihova misija pružanja neophodne pomoći i uloga pravog ljudskog lica u kakvom-takvom sigurnom utočištu i pribježištu imaju velike razmjere i značaj.

Stoga, prisjećanje na taj odvažni ratni i poratni put Muslimanskog akademskog društva žena, u rukopisu koji je pred nama, predstavlja vrijedan historijski dokument o jednom teškom vremenu, ali i važnom vremenu naše svekolike hrabrosti, ustrajnosti i veličanstvene borbe za slobodu, mir i dostojanstvo.

Svim članicama Muslimanskog akademskog društva želim da ga se s ponosom sjećaju, a mladim generacijama intelektualki da u ovom kazivanju nađu inspiraciju za svoja ovovremena pregnuća.

Dr. Vahid-ef. Fazlović, muftija tuzlanski

Prvo poglavlje

AKTUALIZACIJA ŽIVOTA

Aktualizacija života

Muslimansko akademsko društvo žena (MAD) svojim djelovanjem dalo je važan i značajan doprinos životu naše zajednice u najtežem periodu novije bosanskohercegovačke historije.

Prvobitni cilj Društva bio je aktualizacija života žene i općenito porodice u teškom ratnom vremenu. Ne treba zaboraviti da su u Tuzlu i na područje Tuzlanskog kantona (tada Okrug Tuzla, pa Tuzlansko-podrinjski kanton) dok je trajao rat pristizale izbjeglice i prognanici iz cijele sjeveroistočne Bosne, koja je i prije rata predstavljala najsiriomašniji dio Bosne i Hercegovine, što se tiče standarda stanovništva, i sa najvećim brojem nepismenih. Zato je naš prvi i osnovni zadatak bio raditi na resocijalizaciji prvenstveno žena – majki, vraćanju samopouzdanja, podizanju morala, prosvjećivanju, kulturnom i materijalnom uzdizanju.

Članice MAD-a shvatile su da Bosna iz svog snažnog korijena mora izvlačiti snagu i kao cvijet okretati se suncu, boriti se, živjeti i rasti. Zato, nije se smjelo posustati. Morali smo biti jedinstveni, snažni, odvažni, odlučni i hrabro koračati naprijed. Moralo se djelovati široko u više pravaca.

U zaglušujućem tutnju rata i nametnutim teškoćama za naš narod u odbrani domovine i naših života, potrebe i aktivnosti su sustizale jedna drugu. Djelovalo se u različitim područjima.

Uz prvobitni cilj MAD-a, obavezujući i bitan zadatak je prezentacija i afirmacija duhovnih i intelektualnih vrijednosti Bošnjaka i Bošnjakinja i bosanskih naroda na svim poljima na kojima se iskazuju. Radilo se na očuvanju tradicije, kulture, pozitivnih tradicionalnih vrijednosti koje su bile ugrožene, očuvanju zajednice i društva u cjelini.

Uz kontinuiranu saradnju i podršku našim borcima, članice MAD-a obišle su znatan broj ratišta, istovremeno boreći se i za naše kulturno naslijeđe i našu baštinu.

Borba za baštinu jednaka je borbi za čovjeka. Ljudski duh je najjači. U tom cilju organizovane su tribine, književne večeri i poetska druženja, izložbe. Redovno su obilježavani datumi značajni za narod, Armiju i domovinu.

Masovnim progonom našeg stanovništva, pogotovo žena i djece, u prvo vrijeme agresorskog djelovanja, svi su bili užasnuti... Članice MAD-a su se pribrale i osmišljavale programe s ciljem konkretne pomoći, prije svega, porodicama protjeranim sa svojih ognjišta ali i drugima koji su bili u stanju različitih potreba.

Osmislile su i realizovale raznovrsne programe edukacije, obrazovanja i radnog osposobljavanja, ljekarskih pregleda, zdravstvenog prosvjećivanja, i slično. Sve što se radilo bilo je sistemski organizovano uz osiguranu saglasnost nadležnih institucija.

Velika prednost u efikasnosti rada ovog Društva je u tome što je okupilo članice različitog profesionalnog opredjeljenja koje su mogle svoje znanje, iskustvo i radno-ratni angažman inkorporirati – odnosno napraviti spregu sa Društvom. Ovo je dalo jedan poseban specifikum i širokodiapazonski doprinos u ratnom periodu djelovanja MAD-a. Društvo je djelovalo na raznim poljima i sa raznim aktivnostima.

Smatramo da je žena zaslužna da se o njoj govori. Uz borbe, naše heroine i heroje koji su s puškom u ruci stali na branik Bosne i Hercegovine, (i) žene civili, uz radnu obavezu, dale su značajan doprinos u odbrani države. Žene su bile podrška našim borcima, dale su doprinos za odbranu civilnog društva, demokratije, obrazovanja, kulture, tradicije. Nesebično su pomagale onima kojima je pomoć bila potrebna, uz moto: *Zajednički rad pomaže i onima koji rade i onima kojima se pomaže*. Benefit je obostran.

Zato treba govoriti o ženi, njenoj ulozi u borbi za opstanak našeg naroda i države Bosne i Hercegovine. Žena je to zaslužila.

16

ratna TRIBINA

Intervju:

Mirzeta Suljkić,
predsjednica
MAD žena našeg
Okruga

ZA PUNU AFIRMACIJU MUSLIMANKE

»Tragedija i bol koja je zadesila naš narod, a pogotovu žene na privremeno okupiranim prostorima je i naša tragedija, to je i naša bol...«

Priljezan razgovor sa gospođom MIRZETOM SULJKIĆ—prvim predsjednikom Muslimanskog akademskog društva žena Okruga Tuzla mogao bi trajati satima. Svjetom ličnošću, stavovima i razmišljanjem gospođe Suljkić odvratila nas je u red onih koji će sigurno doprinijeti afirmaciji svoga onog zdravog i muslimanskog naroda, a posebno afirmaciji žene. Sa karakterističnom dozom skromosti o ulozi Muslimanke po prvi put govori za Ratnu Tribinu.

TRIBINA: DUGO GODINA MUSLIMANKE SU TENDENCIJOSNO POTISKIVALE IZ DRUŠTVENOG ŽIVOTA NAMEĆUĆI JOJ KOMPLEX BAŠ ZBOG NJENIH OSNOVNIH I NAJVIŠIH VRIJEDNOSTI—ODGOJA U DUHU ISLAMA, A MUSLIMANSKOJ INTELEKTUALJI SPOČITAVALI NJENE KVALITETE. KONAČNO, ODBOROM ŽENA MUSLIMANSKIH INTELEKTUALKI PRI UHMIT-u, OVDJE U TUZLI, PALA JE ZAVJESA—MUSLIMANKA JE ZASJALA U PRAVOM SVJETLU.

SULJKIĆ: »Kroz dugi period godine žena iz islamskog porijekla kruga teško ili se nikako nije mogla afirmirati, a većina žena Muslimanki je zbog niza nepovoljnih historijskih, kulturno-obrazovnih, ekonomskih, političkih i drugih okolnosti izgubila svoj identitet, tako da je došla u red onih žena koje najslabije poznaje svoja kultura, vjera i historija.

Djelovanje i radom Odbora žena UHMIT-a željelo smo da afirmiramo našu ženu Muslimanku jer je bosanska Muslimanka samosvojna, moderna, obrazovana i prodiruća žena koja će Evropi i svijetu prezentirati jedan moralni i društveni tip žene kao spoja zdrave islamske i bosansko-evropske žene.

TRIBINA: U TUZLI JE NEDAVNO OSNOVANO MUSLIMANSKO AKADEMSKO DRUŠTVO ŽENA OKRUGA TUZLA—DAKLE PRVO

DRUŠTVO GINJE POSLIJE NIZA DEČENJA ŽENA MUSLIMANKA MOŽE ORGANIZOVANO DA SE ISKAZE SA SVIM SVOJIM VRIJEDNOSTIMA...

SULJKIĆ: U Odboru žena UHMIT-a osjetila se potreba da se organizuje žena širog područja, to jest cijele slobodne teritorije tuzlanskog Okruga, tako da naše okupljene žene sa gotovo svim opštinama Okruga Tuzla. Osnovali smo Musliman-

ka ne samo u društvu u društvu koje je da je Islam, angažirajući se na otvajanju i obnavljanju zdrave porodične zastovane na muslimanskoj tradiciji, zahtjevat ćemo hitnu reformu školstva i reviziju školskih programa kako bi se iz njih otklonile ideološke dogme i predrasode. Putem seminara, predavanja i drugih pogodnih oblika rada, radujemo na širenju socijalne svijesti i etničkih normi ponašanja, te još mnogo pitanja koja stoje pred nama, a posebno ona koja će doprinijeti da se ratna bol, koju je posebno osjetila žena, što lakše prevaziđe.

TRIBINA: USPJELI STE OKUPITI I ŽENE VAN PODRUČJA TUZLE

Bosanska Muslimanka je moderna žena, koja će Evropi prezentirati jedan moralni i društveni tip žene.

sko akademsko društvo Okruga Tuzla i sada zajedno krećemo u realizaciju naših programskih ciljeva i zadatka sprovedi program naše matice UHMIT-a, odnosno Društvo je samu vrstu oblik organizovanja Odbora žena UHMIT-a.

TRIBINA: U PROGRAMSKOJ ORIJENTACIJI DRUŠTVO ĆE IMATI VIŠESTRUKU DIMENZIJU. ŠTA ĆE KROZ DJELOVANJE NAJVIŠE ARGUMENTIRATI?

Priglasenje, silovanje, poniženja su se duboko ukorijenila u našoj svijesti.

SULJKIĆ: Ratni događaji ženi gube neizmjerenu težinu. Tragedija i bol koja je zadesila naš narod, a pogotovu ženu na privremeno okupiranim prostorima je i naša tragedija, to je i naša bol. Priglasenje, silovanje, poniženja su se duboko ukorijenila u našoj svijesti i morale smo reagovati. Zato ćemo u programskoj orijentaciji Društva najviše pažnje obratiti sprovedbi pitanjima:

On. Iako je dobar dio našeg Okruga pod raznim dejstvima, Društvo polako okuplja i žene van područja Tuzle, tako da u Društvu već sada imamo zastupljenost skoro sve opštine. Rad u Društvu je dobrovoljan, te očekujemo da će one koje su pristupile Društvu sigurno dati sve od sebe kako bi se programski zadaci što lakše i prije realizovali.

TRIBINA: VI STE PRVI PREDSEDNIK TOGA DRUŠTVA—DAKLE IME ZA ISTORIJU. ŠTA TO ZA VAS LIČNO ZNAČI?

SULJKIĆ: Ne bih rekla da je žene za istoriju, ali samu osnivanje Društva svakako jeste. Odnos prema ženama je uvijek filter kojim se provjerava demokratičnost neke političke opcije, a činjenica je da se žena Muslimanka u bivšem sistemu u demokratskim skupštinama morala tražiti povelom. Stoga se mi sada moramo nametnuti svojim znanjem i angažovanjem, jer je Muslimanka bitan čimbenik u realizaciji Programa biološkog opstanka i razvoja Muslimana i predstavlja temelj društva i porodice. To se mora znati i uvjetovati, a nas puno obavezuje.

□ A.Hadžić

Programom MAD-a predviđeno je niz aktivnosti koje su usmjerene da, prije svega, pomognu djeci, omladini, a i starijim koji borave u centrima kolektivnog smještaja. Svi oni, protjerani sa svojih ognjišta, prinuđeni su da se prilagođavaju uslovima i sredini koju nisu sami izabrali. Uz strahote koje su preživjeli prisiljeni su i da stvaraju navike života u uskim kamenim košnicama, a imali su svoje izvore, svoje avlije, bašče, livade, šume. Imali su svoj život.

ISLIMANSKO AKADEMSKO DRUŠTVO
NA OKRUGA T U Z L A

broj: 9/93
izla 28.7.1993.god.

OPERATIVNI PROGRAM RADA

U cilju ostvarivanja svog Programa rada MAD žena okruga izla će u naredna tri mjeseca/~~1993.~~ tekuće godine posebnu pažnju smjeriti na realizaciju sljedećih programskih zadataka:

Tribina "Namjenska proizvodnja i mjesto žene u njoj!..I nedjelja VIII
Poetsko veče "A biće Bosne".....II nedjelja VIII mj. Živinice
/razvijanje svijesti i samosvijesti IV -"- -"- Komanda-Kasar
našeg naroda/ I nedjelja IX mj. prosv.radni
III -"- -"- srednj.omlad

Pedagoško-psihol., zdrastv. i relig.
prosvjeđivanje muhadžira na kolek.
smještaju.....kontinuiran rad.

Ljekarski pregled djece na kole-
ktivnom smještaju.....kontinuiran rad.

Kulturno-obrazovno prosvjeđivanje
iz slj.oblasti: prava, pedagogije,
sociologije, psihologije, književnosti,
religije, filozofije, medicine,
tehnologije, arhitekture itd.....radio tribina 1 x nedjeljno.

Analfabetski tečaj.....od IX mjeseca.

Krojački kurs.....od IX mjeseca.

raćenje i reagovanje na aktuelna politička, privredna, kulturna i dr.
ivanja u našem gradu, okrugu, republici i šire.

Predsjednik

Mirzeta Suljkić, pr

Da bi bar donekle pomogli prognanom stanovništvu da shvate i prihvate problem i situaciju u kojoj su se našli, da se na realan način suoče sa stvarnošću, da uz našu pomoć pokušaju rješavati svoje probleme i da bi ih radno angažovali, pristupili smo realizaciji programa edukacija i zdravstvenih pregleda u okviru centara kolektivnog smještaja. Ove aktivnosti su organizovane i realizovane u saradnji sa Općinskim i Okružnim sekretarijatom za izbjegla i raseljena lica Tuzla.

U početku, većina aktivnosti bila je usmjerena ka ostvarenju tog cilja. Međutim, situacija se svakodnevno mijenjala, potrebe su sustizale jedna drugu i moralo se djelovati u različitim pravcima. Nismo mogle pasivno posmatrati šta se dešava u zajednici i društvu u cjelini. A dešavalo se!

Nismo mogle biti apolitične iako MAD nije politička organizacija. Morale smo reagovati. Morale smo reagovati na neprihvatljiva dešavanja u našoj sredini ali i šire. Isto tako javno smo isticale i pozdravljale pozitivna dešavanja i uspjehe u zajednici i društvu u cjelini. Nastojale smo biti aktivne vezano za politička i društvena zbivanja, prije svega u gradu, potom u Okrugu i državi Bosni i Hercegovini. Oglašavale smo se javno, protestovale, podržavale, čestitale.

Oglasile smo se *pismom podrške predsjedniku Republike Bosne i Hercegovine, gospodinu Aliji Izetbegoviću*. Putem sredstava informisanja, neposredno poslije registracije u Sudu i upisa u jedinstveni registar društvenih organizacija i drugih udruženja Suda protestovale smo zbog:

- *Hapšenja i zadržavanja muftije Kavazovića, dr. Kulenovića i ostalih članova delegacije*. Učinile smo to među prvima.
- *Ubijanja Sarajeva; ubijanja Goražda; ubijanja tuzlanske mladosti*.
- Također, dizale smo svoj glas protiv *neplanske sječe šume i nesavjesnih drvosječa, protiv šund muzike u diskotekama i drugim javnim mjestima* i još puno toga.
- *Javno pozdravljale i čestitale uspjehe našim sportistima*.

Protest: Zarobljavanje tuzlanskog muftije...

Trećeg juna 1993. članice MAD-a javno su reagovale protestnim pismom vezano za zarobljavanje tuzlanskog muftije, Huseina ef. Kavazovića, zajedno sa tuzlanskom delegacijom u kojoj su još bili poslanik Skupštine Republike Bosne i Hercegovine prof. dr. Salih Kulenović i Alija Muminović, 2. maja 1993. godine na punktu Hrvatskog vijeća odbrane u Drecelju kod Konjica.

Izvor:
Arhiv
Muftijstva
tuzlanskog

NE DIRAJTE NAM PRVAKE I VELIKODOSTOJNIKE
OSUĐA T U I S A

Ne dirajte nam prvake i velikodostojnike
Imali smo zlu godinu a u ovoj godini su teški dani.
Imamo svoje blagdane i u toj godini naš Kurban-Bajram je ponovo ratni
i naša bajramska dova je opet kroz suze izgrcana.
Mi u razmatranju ostajemo kod ovog Bajrama prikraćeni i sa prisustvom
vjerovnog poglavara, svoje muftije, na Bajram su je ajasto sa
nas i ispričali nam.

Naš postovani muftija Husein efendija Kavazović je, ponovo obje-
vijen i u toj vezi protestirao, naravno kod Konjica prije ajeste
ostajemo poratni sa svojim ustrojstvom u Zagrebu i još nije oslobo-
den. Išli smo proteste i ajale sve do Papine stolice, ali muftija je
još zatočenik, a jalovi pregovori oko oslobađenja se teško
ostvaravaju.

Ovi nam su se vjerski velikodostojnici iz redova hrvatskog nara-
da nisu ajestali energičnije i iskrenije i nisu djelovali konkretnije
i upornije.

Šteta je da se i ovako podriva savezništvo i prijateljstvo, a to
su spone koje su nam potrebne za zajednički život u zajedničkoj
domovini, sada i ubuduće.

3. muftijom je zarobljen i doktor Salih Kulenović, zamjenik
načelnika za civilna pitanja pri komandi II korpusa Armije Bosne i
Hercegovine, predsjednik je regionalne SDA.

Ovaj nam je u ovoj puti presija, ucjena teža nego ikada, da je
ovo unižavanje i maltretiranje naših prvaka, vjerskih i političkih,
na sve nas Muslimane (velikim i malim slovom), u ovoj regiji posebno,
i možda iz nekih razloga upravo u ovoj.

U vrijeme neobjašnjivog odsustva dr. Kulenovića, sahranili smo
njegovu majku. Previše je tužnih dženaza ionako, a ova je bila
tužna na svoj način.

Ogorčeni smo zbog svega. Treba nam puno snage da podnesemo
uvredu. Poručujemo: Ako poštuju svoje prvake, svoje velikodostoj-
nike, ne vrijeđajte i ne dirajte naše! Ne zaboravite da onaj ko
uvrijedi piše na pijesku, uvrijeđeni piše na mramoru.

2. maj 1993. god. Hrvatska Armija

Protest je objavljen
u lokalnim medijima
3. juna 1993. godine

Ne dirajte nam prvake i velikodostojnike

Imali smo zlu godinu, a u zloj godini su dugi i teški dani. Imamo svoje blagdane i u takvoj godini. Naš Kurban-bajram je ponovo ratni i naša bajramska dova je opet kroz suze izgrcana.

Mi u Tuzli smo ovog Bajrama prikraćeni i za prisustvo vrhovnog vjerskog poglavara, svoga Muftije, a na Bajram mu je mjesto uz nas i ispred nas. Naš poštovani muftija Husejn-efendija Kavazović je, ponovo objavljujemo i s tim u vezi protestujemo, zarobljen kod Konjica prije mjesec dana (na povratku sa službenog putovanja u Zagreb) i još nije oslobođen. Slali smo proteste i apele sve do Papine stolice, ali muftija je još zatočenik, a jalovi pregovori oko razmjene traju i produžava se teška neizvjesnost.

Čudi nas da se vjerski velikodostojnici iz redova hrvatskog naroda nisu oglasili energičnije i iskrenije i nisu djelovali konkretnije i upornije. Šteta je da se i ovako podriva savezništvo i prijateljstvo, a to su spone koje su nam potrebne za zajednički život u zajedničkoj domovini, sada i ubuduće.

S našim Muftijom zarobljen je i dr. Salih Kulenović, zamjenik načelnika za civilna pitanja pri komandi II korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine, a predsjednik je regionalne SDA.

Osjećamo da je ovoga puta presija, ucjena teža nego ikada, da je ovo unižavanje i maltretiranje naših prvaka, vjerskih i političkih, na sve nas Muslimane (velikim i malim slovom), u ovoj regiji posebno, i možda iz nekih razloga upravo u ovoj.

U vrijeme neobjašnjivog odsustva dr. Kulenovića, sahranili smo njegovu majku. Previše je tužnih dženaza ionako, a ova je bila tužna na svoj način.

Ogorčeni smo zbog svega. Treba nam puno snage da podnesemo uvredu. Poručujemo: Ako poštuju svoje prvake, svoje velikodostojnike, ne vrijeđajte i ne dirajte naše! Ne zaboravite da onaj ko uvrijedi piše na pijesku, uvrijeđeni piše na mramoru.

U ime MAD-a Meliha Terzić, profesorica bosanskog jezika.

Pismom podrške intelektualcima Tuzle u ime MAD-a na Radio Tuzli, obratila se Esma Tučić, profesorica bosanskog jezika

MUSLIMANSKO AKADEMSKO DRUŠTVO
ŽENA OKRUGA TUZLA

Tuzlanska, ne sva, novinska izvješća sve više nas zbunjuju, sv više su mizerna. Mi ni slobodu još nismo ugledali, a trošimo i utrošismo vrijeme na volčebnike koji pred čitaocima traže neprijatelje među nama za svoju zabludu, zna se koju.

Ima ljudi kojima ni profesija, ni znanje, ni zvanje ne znače, a baš ništa. Ako se opredijele, a opredijelili se jesu, da pišu takvi i slični, onda visoko neprofesionalnim novinskim kodeksom pisanja otkrivaju svoje nakane. Njihova je nesreća što blate sebe

Njih sedmica, umnoženo je toliko njihovih viđenja, sastavljajući suštinu, često bez potpisa, prozivali su i prozivaju tuzlanske intelektualce. Bez ovakvih se novinara mož živjeti, ali bez profesora, ljekara, inženjera ne može. Bez fakultetskih profesora pogotovo.

Zar je Tuzlake = Muslimane strah od Muslimana? Zar je sramot osjećati se Muslimanom? Zar Musliman ne smije da misli, razmišlja, promišlja?

Ako ste potrošili sve jezičke forme i sadržaje, mi vas molimo: ne blatite naš narod, muslimanske intelektualce posebno. Mi znamo sve vrijeme dok rat traje, gdje im je mjesto bilo i biće. Zbijajući muslimanske redove, pišite o stradanjima naše napadene zemlje. Jer, rodoljubije naše danas nije samo nacionalni osjećaj već i visoka idejna svijest i ideološka izgrađenost. Jer, danas više nego ikad, volimo narod svoj, ne kao fikciju i riječ, ne kao žive ljude; one progane u školama i sportskim halama, sa kojim dijelimo i dobro i zlo, a bogami i one što će, kad mir dođe, učiti našu djecu kako se postaje čovjek, kako se voli domovina i prijatelji...

Ujeti svoju zemlju je prirodno, voljeti svoj narod je ljubivo. Žrtvovali nešto svoje, osobno, - to je humano. Glavna muslimanska inteligencija je na proteklom Kongresu MAD-a pokazala šta zna i šta hoće. Zna mnogo, a zna i da našu sudbinu niko nema pravo prepuštiti kao igračku drugome.

Neki autori tuzlanskih glasila, oni anonimni a i oni potpisani nisu samo loši pisci, već i neuspjeli ideolozi. A napadati strastveno i ogorčeno ugledne ljude samo zato što shvataju da kraja našu sudbinu je i moralni deficit.

Otkrenite se istini, novinari! Objasnite nam da je istina kod škodi vašoj ideji gora od istine koja vas hrani, udapinjav strjelice svoje jarosti je čitava zemlja. Proizvina svakome!

Neki autori tuzlanskih glasila, oni anonimni, a i oni potpisani, nisu samo loši pisci, već i neuspjeli ideolozi. A napadati strastveno i ogorčeno ugledne ljude samo zato što shvataju da kraja našu sudbinu je i moralno.

Više ne škodi ranije danas su nam potrebni novinari, ali pravi, profesionalni, koji imaju i novinarsku i ljudsku etiku, koji imaju i obrazovnu i ljudsku širinu i koji će čamno i profesionalno obavljati taj težki i iznad svega cijereni zanat. Tko nije dorastao tome znanju, nek ga se ne dotiče, jer posljedice od slabo urađenog posla mogu biti opasne i sa dalekosežnim posljedicama.

Esma

Tuzla, june 93

MAD - Zena O.T.

Tuzlanski, ne svi, novinski izvješćaji sve više nas zbunjuju. Mi ni slobodu nismo još ugledali, a trošimo i utrošismo vrijeme na novinare koji pred čitaocima traže neprijatelje među nama, za svoje zablude, zna se koje. na što smo se morale oglasiti.

Ima ljudi kojima ni profesija, ni znanje, ni zvanje ne znače ama baš ništa. Ako se opredijele, a opredijelili su se da pišu, takvi i slični, onda visoko neprofesionalnim novinskim kodeksom pisanja otkrivaju svoje nakane. Njihova je nesreća što blate sebe.

Zadnjih sedmica, umnoženo je toliko njihovih „viđenja“, bez mogućnosti da govore i pišu o suštinskim stvarima.

Pišu često bez potpisa, prozivku tuzlanskih intelektualaca.

Mi bez ovakvih novinara možemo živjeti, ali bez profesora, ljekara, inženjera ne možemo.

Bez fakultetskih profesora pogotovo!

Poziv je samo upućen onima koji se osjećaju svoji na svome – muslimanima.

Mi, intelektualke, Tuzlanke, pitamo vas: zar je sramota osjećati se muslimanom? Zar musliman ne zna da misli, razmišlja, promišlja?

Zar je Tuzlake muslimana strah od muslimana?

Mi vas u ime MAD-a žena Okruza Tuzla molimo: ako ste potrošili sve jezičke forme i sadržaje ne blatite naš narod - Tuzlake posebno.

Mi znamo, sve vrijeme dok rat traje, gdje im je mjesto bilo i biće.

Sada ste još više zbili muslimanske redove. Pišite o stradanjima naše napaćene zemlje.

Rodoljublje naše danas nije više samo nacionalni osjećaj nego visoka idejna svijest i ideološka izgrađenost.

Mi danas, više nego ikad, volimo narod svoj, ne kao fikciju i riječ, nego kao žive ljude, one prognane u školama, sportskim halama, podrumima, one sa kojima dijelimo i dobro i zlo, ali i one koji će kad mir dođe učiti našu djecu u školama, na fakultetima, kako se postaje čovjek, kako se voli domovina, prijatelj i ...

Voljeti svoju zemlju – to je prirodno, voljeti svoj narod – to je rodoljubivo, žrtvovati nešto osobno – to je humano! Hvala muslimanskoj inteligenciji koja na Kongresu UMBIT-a Tuzla pokaza sve što zna i šta hoće, a zna mnogo i želi dobro svima.

Autori tekstova, tuzlanskih glasila, oni anonimni, a i oni potpisani, nisu samo loši na peru, oni su neuspjeli ideolozi. Našu sudbinu niko nema pravo prepustiti kao igračku drugome. Napadati, ogorčeno i strastveno, ugledne ljude, samo zato što shvataju do kraja našu sudbinu je i moralni defekt.

Novinari, okrenite se istini! Odbacite tezu da istina koja škodi vašoj ideji gora je od laži koja vas hrani. Odbacite kvazi ideje!

Odapinjati strelice svoje jarosti je ćorava ironija. Providna svakome!

Mi ne protestujemo bez razloga. Ginu naša djeca, a ima li veće tragedije od one kad strada plod vlastite utrobe.

Zato, okrenimo se istini. Ko se brani? Koga istrebljuju? Ovo je zadnji popravni ispit, za nas Bosance.

Dakle, mora se voditi i ovaj „rat“, otvoriti i ovaj front, gdje se branimo od onih koji su zaboravili svoj kodeks, izvrnuli sve naglavačke.

11. juni, 1993. godine

Pismo podrške našem cijenjenom predsjedniku Aliji Izetbegoviću

Izvor:
Fotografija
Muzej
Alija
Izetbegović
1925-2003.

Ni žene MAD-a nisu mogle da suzu ne puste kada je agresor sa istoka i zapada krenuo na našu domovinu BiH. Obratile su se pismom podrške našem Predsjedniku.

[illegible]

1. Einleitung
 2. Problemstellung
 3. Ziele
 4. Methodik
 5. Ergebnisse
 6. Diskussion
 7. Fazit
 8. Literaturverzeichnis
 9. Anhang
 10. Index
 11. Abbildung
 12. Tabelle
 13. Formel
 14. Diagramm
 15. Skizze
 16. Zeichnung
 17. Plan
 18. Karte
 19. Photographie
 20. Video
 21. Aufnahme
 22. Experiment
 23. Simulation
 24. Modell
 25. Diagramm
 26. Skizze
 27. Zeichnung
 28. Plan
 29. Karte
 30. Photographie
 31. Video
 32. Aufnahme
 33. Experiment
 34. Simulation
 35. Modell
 36. Diagramm
 37. Skizze
 38. Zeichnung
 39. Plan
 40. Karte
 41. Photographie
 42. Video
 43. Aufnahme
 44. Experiment
 45. Simulation
 46. Modell
 47. Diagramm
 48. Skizze
 49. Zeichnung
 50. Plan
 51. Karte
 52. Photographie
 53. Video
 54. Aufnahme
 55. Experiment
 56. Simulation
 57. Modell
 58. Diagramm
 59. Skizze
 60. Zeichnung
 61. Plan
 62. Karte
 63. Photographie
 64. Video
 65. Aufnahme
 66. Experiment
 67. Simulation
 68. Modell
 69. Diagramm
 70. Skizze
 71. Zeichnung
 72. Plan
 73. Karte
 74. Photographie
 75. Video
 76. Aufnahme
 77. Experiment
 78. Simulation
 79. Modell
 80. Diagramm
 81. Skizze
 82. Zeichnung
 83. Plan
 84. Karte
 85. Photographie
 86. Video
 87. Aufnahme
 88. Experiment
 89. Simulation
 90. Modell
 91. Diagramm
 92. Skizze
 93. Zeichnung
 94. Plan
 95. Karte
 96. Photographie
 97. Video
 98. Aufnahme
 99. Experiment
 100. Simulation
 101. Modell
 102. Diagramm
 103. Skizze
 104. Zeichnung
 105. Plan
 106. Karte
 107. Photographie
 108. Video
 109. Aufnahme
 110. Experiment
 111. Simulation
 112. Modell
 113. Diagramm
 114. Skizze
 115. Zeichnung
 116. Plan
 117. Karte
 118. Photographie
 119. Video
 120. Aufnahme
 121. Experiment
 122. Simulation
 123. Modell
 124. Diagramm
 125. Skizze
 126. Zeichnung
 127. Plan
 128. Karte
 129. Photographie
 130. Video
 131. Aufnahme
 132. Experiment
 133. Simulation
 134. Modell
 135. Diagramm
 136. Skizze
 137. Zeichnung
 138. Plan
 139. Karte
 140. Photographie
 141. Video
 142. Aufnahme
 143. Experiment
 144. Simulation
 145. Modell
 146. Diagramm
 147. Skizze
 148. Zeichnung
 149. Plan
 150. Karte
 151. Photographie
 152. Video
 153. Aufnahme
 154. Experiment
 155. Simulation
 156. Modell
 157. Diagramm
 158. Skizze
 159. Zeichnung
 160. Plan
 161. Karte
 162. Photographie
 163. Video
 164. Aufnahme
 165. Experiment
 166. Simulation
 167. Modell
 168. Diagramm
 169. Skizze
 170. Zeichnung
 171. Plan
 172. Karte
 173. Photographie
 174. Video
 175. Aufnahme
 176. Experiment
 177. Simulation
 178. Modell
 179. Diagramm
 180. Skizze
 181. Zeichnung
 182. Plan
 183. Karte
 184. Photographie
 185. Video
 186. Aufnahme
 187. Experiment
 188. Simulation
 189. Modell
 190. Diagramm
 191. Skizze
 192. Zeichnung
 193. Plan
 194. Karte
 195. Photographie
 196. Video
 197. Aufnahme
 198. Experiment
 199. Simulation
 200. Modell
 201. Diagramm
 202. Skizze
 203. Zeichnung
 204. Plan
 205. Karte
 206. Photographie
 207. Video
 208. Aufnahme
 209. Experiment
 210. Simulation
 211. Modell
 212. Diagramm
 213. Skizze
 214. Zeichnung
 215. Plan
 216. Karte
 217. Photographie
 218. Video
 219. Aufnahme
 220. Experiment
 221. Simulation
 222. Modell
 223. Diagramm
 224. Skizze
 225. Zeichnung
 226. Plan
 227. Karte
 228. Photographie
 229. Video
 230. Aufnahme
 231. Experiment
 232. Simulation
 233. Modell
 234. Diagramm
 235. Skizze
 236. Zeichnung
 237. Plan
 238. Karte
 239. Photographie
 240. Video
 241. Aufnahme
 242. Experiment
 243. Simulation
 244. Modell
 245. Diagramm
 246. Skizze
 247. Zeichnung
 248. Plan
 249. Karte
 250. Photographie
 251. Video

Dragi Predsjedniče,

Za Vama je ostala duga i naporna ratna godina. S ponosom smo svi pratili svaku Vašu riječ, cijeneći Vaš rad, Vaš napor, Vaše rodoljublje.

Sve vrijeme stradanja civila naše domovine BiH, su Vaša briga, veliki teret, najteži u životu, ali i potvrda koliko volite svoj narod.

Otvorili ste oči svima.

Radite i djelujete koliko se najbolje može, u ovim teškim danima rata, pomažući da djelić po djelić istine stigne u svijet, u kakvom sada živimo.

Smjelo ste se, dragi Predsjedniče, oduprli svakoj zabludi, oslobodili nas tereta prošlosti. I zato ste uspjeli.

Vi probudiste uspavanu savjest muslimana.

Vi otkrivате početak „davnog kraja“ jednog pisanja.

Od sada, preuzeli ste ODGOVORNOST koju pred Vas postavlja povijest:

„Bogom se kunemo da nestati nećemo!“

Vi ste, dragi Predsjedniče, sve prepreke prebrodili.

Vi ste iz svih nesporazuma izašli jači i veći, još snažniji. A ušli ste u zabranjenu zonu mišljenja, opstanka i odbrane jedine nam domovine.

Osjećanjem i mudrim razmišljanjem vrlo konkretno pisali ste o muslimanskom narodu, koji je evo u BiH, bez svoje krivice odbačen, pogaženo mu je dostojanstvo.

Ali, samo privremeno!

Tako pišu, danas, svi novinari koji su se našli na lijevoj obali života, koji osjećaju bol BiH.

Želimo Vam, dragi Predsjedniče, da svaki radni (ratni) dan bude uspješan.

Bez uzmicanja!

Ostajemo Vaše zaleđe, žene MAD-a Tuzla.

Tuzla, 6. septembar 1993. godine

Na TV FS 3 Tuzla, u ime MAD-a, pismo podrške
pročitala Azra Arnaut, profesorica bosanskog jezika

Gradu mučeniku, našem Goražda,

Opadu mračniku, masu gorila, obracamo
se R R, mi člani MAB-a:

tada smo tako blizu nas, a nama, opleš*i*
glad, i tužno i drskost napuštajući otačuzno
stvaranje plava uništenja i kraljevstva sklopnih
nad nama nama - posinjajimo

Dragi Gerardine, połączmy mi i pójź przed porządek
na stajnię owi kój tu białe dachy da nam
nasz ręk i ogień namiętne.

Što su to, izgleda, uklopili u našu sudbinu:
jedna sa dugom stražom trogričnu nješt.

sursele sunt ardeșet meduză și în la nouăzeci
 dintr-un număr de sursele sunt

Šar je je potulom toliko politickog sffpila,
toliko nanaanja, toliko nanaanja, nedobro
ljudskog za me ljudsko

Ma, kapavutik, munt nje kraj nje početak
trijeta. Ili općenito na svojoj kosi su
kristalnost, kipe, krističke orgije, iz
dehemunskih maxijera, ali DOKE.

Paklivi razgrzljaj ruskim topova oko grada
u stene, a neki duboki cinihau evrope;
mijeta brzo. DOKLE ?!

A mai sabur zi mai trajaui. Dokle?

goradani, putujući i roni se među lipinama
na uplakanim dječijim pogledima ^{dečakom i devojkom} u oraj
tako tuzno dan aprila, ~~blaga~~ noć, ^{na} maki tuž,
^{na maki 2-6 m} pa iznudeću kucalošću.

sua buendia profeta e luti vossa.

Naपातित्के दुबुगि गोरादामि, दुबुगि मातं बीरपति,
 अमि प्लेम नम प्रवर्तयामि, सदा विनामा कृत्वा
 अ नमि वरुणित गति विवत.

Njaka iha delhemuska vatra, a sama
histonje olazi peticu za hrabrost i istrovanost.

Ostajmo vi uspravi na putu borbe za
oslobađanje, jer ^{ti si bio} ^{ona koja} ^{u borbi} ^{dobro} ^{posluži} ^{ti} ^{je} ^{pristupiti} ^{je} ^{stolnica} ⁱ
East End.

Gradu mučeniku, našem Goraždu, obraćamo se iz Tuzle, mi članice MAD-a:
Sada smo tako blizu vas, s vama, i dijeleći glad, i tugu i drskost zapanjujućeg detaljno utvrđenog plana uništenja i

legalizacije zločina nad samo nama -
Bošnjacima.

Dragi Goraždani, polažemo svi ispit pred poviješću na sramotu onih koji su bili dužni da nam naše žene i djecu zaštite.

Mi smo se, izgleda, uklopili u našu sudbinu: jedna za drugom stižu tragične vijesti. Smrću, jučer, dvadeset nedužnih civila ne umire bošnjački narod.

Zar je potrebno toliko političkog sljepila,
toliko neznanja, toliko nesaznanja,
nedovoljno ljudskog za sve ljudsko.

Ali, zapamtite, smrt nije kraj već početak života. Mi osjećamo na svojoj koži svu bestijalnost, bijes fašističke orgije, zlo džehenemskih razmjera, ali DOKLE.?

Pakleni zagrljaj srpskih topova oko Goražda se steže, a neki duboki cinizam Evrope i svijeta traje. DOKLE.?!

A naš sabur je naše trajanje. DOKLE?

Goraždani, putujemo s vama sa zavežljajima, sa uplakanim dječijim pogledima, ispruženim rukama u ovaj tako tužan dan aprila. Naša srca, srca majki Tuzle, svih majki Bosne i Hercegovine su grudobran budućnosti.

Sva buduća proljeća će biti vaša.

Zapamtite dragi Goraždani, dragi naši Bošnjaci, oni plešu nad provalijom, idu ivicama haosa, a vi branite goli život.

Njih čeka džehenemska vatra, a vama historija daje peticu za hrabrost i istrajnost. Ostajemo svi uspravni na putu borbe za opstanak čiji smo, ako Bog da pobjednici, jer u pitanju je sloboda časti Bosne i Hercegovine.

Protest zbog ubijanja Sarajeva

Sarajevo je u našoj zajedničkoj tragediji
naša posebna bol. Kad zločinci s brda
udaraju u Sarajevo, kao da pucaju u srce
našeg bića.

Još nismo preboljeli (i nikad nećemo!) klic
pažnja, u 1911. pravo polje, Dobrinju (po
ko zna koji put!) a sad gledamo strašnu
klanicu u Bašeskijinoj, na Markalama.

Sarajlije, u potrazi za šačicom brašna, za
hrpicom krompira – u krvavom zagrljaju
strašne zajedničke smrti – zdrobljeno
jajno ljudsko meso i kosti!

Sarajlije, zatočenici velikog logora, u neprijateljski
obruč okovanog, sputanog Sarajeva, ušani
za odstrel, da strahom i strahom
džoke!

Pitamo one koji nas još vide i
još hoće da nas čuju, iako odavno vičemo u
duboki, gluhi mrak, u bezdan grozne
ljudske bešćutnosti iz kojeg nema odjeka.

Iako je bio surov život Sarajlija kojih
više nema, trebalo je da žive. Do slobode.
Mi (žene) nikada nećemo shvatiti da je
ubicama dato pravo na njihove živote.
Zamišljamo iskeženo lice tobdžije s brda i
one koji mu čestitaju na rekordnom
učinku. Ubiti šezdeset i šest odjednom i
raniti skoro dvije stotine može samo
vrstan, dobro uvježban ubica, ubica „sretne
ruke“.

Ko će ih zaustaviti? Kada? Koliko još
nevinih žrtava? Čuje li ovaj vapaj neko?
Gdje su ljudi, ima li ljudi?

O, kako je dalek svijet nama žrtvovanima!

Ubijanje Sarajeva

Sarajevo je u našoj zajedničkoj tragediji
naša posebna bol. Kad zločinci s brda
udaraju u Sarajevo, kao da pucaju u srce
našeg bića.

Još nismo preboljeli (i nikad nećemo!) Ulicu
prkosa, ni Ali-pašino Polje, Dobrinju (po
ko zna koji put!), a sad gledamo strašnu
klanicu u Bašeskijinoj, na Markalama.
Sarajlije, u potrazi za šačicom brašna, za
hrpicom krompira – u krvavom zagrljaju
strašne zajedničke smrti – zdrobljeno
jajno ljudsko meso i kosti!

Sarajlije, zatočenici velikog logora, u neprijateljski
obruč okovanog, sputanog Sarajeva, ušani
za odstrel, da strahom i strahom
džoke!

Pitamo one koji nas još vide i
još hoće da nas čuju, iako odavno vičemo u
duboki, gluhi mrak, u bezdan grozne
ljudske bešćutnosti iz kojeg nema odjeka.

Iako je bio surov život Sarajlija kojih
više nema, trebalo je da žive. Do slobode.
Mi (žene) nikada nećemo shvatiti da je
ubicama dato pravo na njihove živote.
Zamišljamo iskeženo lice tobdžije s brda i
one koji mu čestitaju na rekordnom
učinku. Ubiti šezdeset i šest odjednom i
raniti skoro dvije stotine može samo
vrstan, dobro uvježban ubica, ubica „sretne
ruke“.

Ko će ih zaustaviti? Kada? Koliko još
nevinih žrtava? Čuje li ovaj vapaj neko?
Gdje su ljudi, ima li ljudi?

O, kako je dalek svijet nama žrtvovanima!

Bosanke su se naplakale

Umirale su svima koje su gubile. Ako je moglo među tim smrtima da bude lakših i težih, onda su možda mogle biti lakše one kada su u neravnopravnoj borbi ginuli naši branioци, njihova djeca, a teže ove kad ubijaju djecu koju su još za ruku vodile, u krilo stavljale i mazile. Na one starije su ponosne. Bili su veliki, u herojskoj smrti još veći, a ovi mali još ništa, osim njihova djeca, nisu stigli da budu.

Na Ali-pašinom polju su ubili šestero djece, opet mučki, iz zasjede, izdaleka. Presreli djecu u igri koju su još znala i mogla sebi da priušte, onu što se zove zimska dječija radost.

Male Sarajlije, zatočenici velikog logora, u neprijateljski obruč okovanog, sputanog Sarajeva, uzeti na nišan, za odstrel, da zločinci s brda ispune normu.

Do kada?!

Pitamo one koji nas još vide i još hoće da nas čuju, iako odavno vičemo u duboki, gluhi mrak, u bezdan grozne ljudske bešćutnosti iz kojeg nema odjeka.

Iako je bio surov život malih Sarajlija, trebalo je da žive! Mi nikada nećemo shvatiti da je ubicama dato pravo na njihove živote, i na živote onih četvero, isto tako malih i nevinih, na jednoj od tuzlanskih ulica neki dan.

Ko će zaustaviti ubice? Kada? Koliko još nevinih žrtava?

Strašnija od najjezivije bajke, pune strave i užasa koja ih je plašila i u nevinom dječijem snu, jeste ova stvarnost u kojoj naša djeca žive. I umiru!

Dobrica Ćosić, onaj iz čijeg je pera kanula otrovna kap za poziv na mržnju, za Mladićevu komandu da se puca u „živo meso“ (muslimansko), rekao je u svojim Deobama: „I ubice su bile deca, i njihovo disanje je mirisalo na mleko i nekakav sapun.“

Jesu li stvarno ove ubice, njihova duhovna djeca, bili nekada nevinna djeca?! Naša djeca više ne mirišu ni na mlijeko ni na sapun, ali samo da su živa. Trebamo ih, svoju djecu, više nego svoj život!

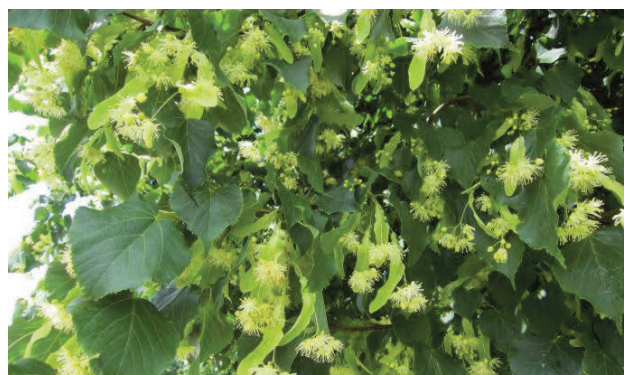
Čuje li ovaj vapaj neko? Gdje su ljudi, ima li ljudi...?

MAD i Odbor žena UBMIT-a

Zaustavimo nemilosrdne drvosječe!

Pročitano na Radio Tuzli 17. 7. 1993.

Mi koji smo u ovom strašnom ratu protiv nasilja nad nevinim ljudima moramo spriječiti nasilje nad prirodom. Poštovani sugrađani, čujete li kako nemilosrdno ubilački odjekuje sjekira u parkovima na ivicama grada i u okolnim šumama? Vidite li tužne ostatke, tragove nasilja u lijepim zelenim oazama u kojima smo upravo ovih dana uživali možda više nego ikada jer „ko je nesretan u sadašnjem svijetu i ne nalazi što traži, taj odlazi napolje, u prirodu“ kaže pjesnik. A nama danas treba utočište i utjeha. Odakle nam je mirisao bagrem i mirisala lipa – sjećate li se?

Zaustavimo nemilosrdne drvosječe! Kud oni prođu, ostaju nakazni panjevi, patrljci uništenih i osakaćenih stabala, tu gdje su do jučer treperile lijepe sjene mirisnih krošnji.

Na Banji, u Aleji, sijeku plemenito rastinje, borove koje je sadila naša omladina pa i zato predstavljaju posebnu vrijednost; obrušili su se na Ilinčicu, sravnjuju vakufsku šumu u Ši-Selu i lipove gajeve iznad Slavinovića!

Ako ih ne zaustavimo, doći će nam pod prozor da slome nježnu brezu i zdrobe jelu na naše oči. To nije očajnički pohod ozebljih i gladnih, ili je najmanje to.

Čujemo da se radi o raboti ratnih trgovaca za prljavu paru. Hoćemo li pristati da kao šutljivi posmatrači budemo saučesnici?

Osvrnimo se oko sebe! Na sve strane u našoj Tuzli su nikle i procvale bašte naših vrijednih sugrađana.

Ljepota za oko, a budi i prijatan osjećaj neke nove borbe za budućnost.

Sa jedne strane tarabe brutalno pustošenje, sa druge savezništvo s prirodom, divna poštena ljudska borba za opstanak. Kakav kontrast!

Nemilosrdne drvosječe žive s nama.

Pozivamo na odlučan obračun s ovim plitkoumnim šićardžijama! Znaju li oni da „u prirodi nema ni nagrada ni kazni, postoje samo posljedice“? Pošto izvlače čitave šume, uzimaju sve, ostavljaju голу zemlju, prouzrokovat će lanac promjena u prirodi (sjeline, presušivanje bunara, izvora, potoka). Dosta nam je neprijatelja spolja, a ovi, o kojima govorimo i s kojima živimo, kao da su njihova produžena ruka. Sijeku nam, a što je najgore, našoj i svojoj djeci zelenu granu na kojoj stojimo. Nećemo u taj ambis s njima. Zna se da „gdje vlada gola priroda, mora nestati ljudski rod“! U ovom gradu mora biti dovoljno pameti i vlasti da stane nasilje nad prirodom. Ovdje treba i sljedećeg ljeta da mirišu bagrem i lipa. Slažete li se?

Protest – agresorska šund muzika

Još se vrte stare ploče!?

Nedavna posjeta ranjenicima u stacionaru Studentskog doma u Tuzli bila je prilika da se potvrdi jedna poražavajuća istina: u našem gradu, na slobodnoj teritoriji, trešti agresorska šund-muzika!

Osjetivši našu sestrinsku toplinu i brigu, ranjenici su nam se povjerili: iz obližnje diskoteke neprestano odjekuju pjesme Dragane Mirković, Cece Veličković i sličnih. Kao da dolaze s one strane odakle su došle sve dosadašnje granate. Ubijanje „muzikom“ i „pjesmom“! Zar ta so na svježije rane? Zar se može naš ranjenik oporavljati i odmarati u tom „ugodaju“?

Javljamo se u njihovo i svoje ime sa zakašnjelom pobunom protiv šunda i još pravovremenom, valjda, pobunom protiv izdaje. Za tu pjesmu koja je uvijek bila trn u uhu čovjeku s imalo izgrađenim ukusom, za taj vulgarni sadržaj u kompilatorskoj melodiji srbočobansko-grčko-špansko-makedonskoj muzikolozi nemaju drugo ime osim onog kratkog, jasnog – šund. Našu lijepu sevdalinku su sistematski sklanjali i odnjegovali, vrlo uspješno, neukus našeg svijeta koji, nažalost, prihvata ono što mu se stalno u uši stavlja, ma koliko tuđe i bezvrijedno bilo. Nevjerovatno, ali je istinito – vrte se stare ploče! To nikada nije bilo bezazleno, a danas je izdaja! Rat traje, surov i krvav. Ubijaju nas i progone, a mi slušamo njihove Cece i Dragane!?

Nećemo stati, nema adrese na koju nećemo doći dok ovo ne zaustavimo, dok ne umukne svuda oko nas ovaj barbarski zvuk za koji vezujemo najstrašnije asocijacije i uz koji osjećamo najdublje gađenje.

MAD Tuzla, dostavljeno: RTV Okruga Tuzla, TV Tuzla, Radio Tuzla i Arhiva
26. 7. 1994. godine. Pročitala Meliha Terzić

Kapija na kraju svijeta, za leđima svijeta

Protest: Ubijanje mladosti, 25.5.1995

Iako još nismo došli do daha, iako ni sada ne vjerujemo da mogu riječi ponijeti težinu našeg jada – opet govorimo sebi o sebi jer bešćutni svijet nema za nas uši i oči, nema dušu. Nadnosimo se nad svojom ranom i razmjenjujemo tek iskrice iste boli da se, po ko zna koji put, po njoj prepoznamo, po tome što nas nepogrešivo spaja.

Zar nije trebalo da neko drugi vrisne u svijet svoj protest i pokrene efikasan frontalni napad na zlo koje se sručilo na nas svom svojom brutalnošću, a da mi šutimo svoju tugu, bolujemo svoje rane ne kopajući po njima ni na ovaj način?!

Jasno nam je, međutim, da organizovanost svijeta funkcioniše po drugim osnovama: organizovano tržište, organizovana mafija, masoni, distribucija droge (da ovlaš ilustrujemo), ali ne funkcioniše povezanost u svijetu po osnovama morala i humanosti. A samo bi to bila organizovanost svjetske zajednice, sve drugo je sebičan interes i borba za prestiž ili organizovanost u zlu i poroku.

Svako nečinjenje dobra danas prema žrtvama nasilja jeste činjenje zla.

Svako ko se poslije tuzlanske Kapije nije efikasno oglasio – oglasio se šutnjom, gluhim odjekom svoje ravnodušnosti.

Samo mi imamo prirodno pravo na šutnju u užasu, na skamenjenost u bolu - niko više. O, kako su puno rekli ne govoreći ništa ili samo nešto!

I kako su puno zla uradili ne radeći ništa, i koliko nepravde nanijeli ne braneći pravdu! Zločincima su nedvosmisleno poručili (oni takve poruke čitati umiju): „Slobodno na nove Kapije, pijace, porodilišta, škole, obdaništa...“.

Za one koji su impresionirani filmom “Dva sata od Londona” pitanje: “Jesu li vidjeli, htjeli da vide ovaj film tamo u tom svijetu, gdje treba?”

Možda će neki film ponijeti ime „Tuzlanska kapija za leđima svijeta“ ili „Svijet hoda do neprohoda“.

Nije važno. Ništa odlučno još i dovoljno efikasno nije ni rečeno ni urađeno.

Mi govorimo sebi o sebi. A teško je dirati tamo gdje najviše boli. Ženi posebno – jer je Bog htio da ona nosi pod srcem i rađa i ovo je otkidanje i iz duše i iz utrobe, razvezivanje prepunog zavežljaja u koji je Bošnjakinja toliko muke svoje svezala.

Djecu s Kapije su rodile i one majke što su ih učiteljice rasplakivale “Krvavom bajkom” o četi đaka što je “umrla mučeničkom smrću u jednom danu”, i koje se mogu sjetiti sebe na stadionima na kojima su se za 25. maj dizale šume mladih ruku za frenetičan pozdrav prema visokim tribinama.

A očevi djece s Kapije su i oni koji su svoje prve prave žuljeve i udarničke značke ponijeli sa trasa “bratstva i jedinstva”, asfaltirajući puteve kojima danas tutnji najsvirepija armija na svijetu, armija djecoubica. Tiskali su se i na mitinzima i u povorkama ustalasane mase koja je izrekla najubojitije antifašističke parole i Zemlja se tresla od te buke na Balkanu, a danas ovdje hara nova pošast kojoj još nisu našli pravo ime.

(Bosanski koncentracioni logori Batković, Manjača i drugi, i gubilišta i mučilišta, moteli i prljava svratišta za silovanje bošnjačkih djevojčica – oprat će malo lice Njemačke koju je u blato gurnuo Hitler i oni koji su za njim pošli, ako može mrak mrakom da se istjeruje i zlo zlim da se pere).

Na tuzlanskoj Kapiji je u majskoj večeri '95. slijepim kopitom mržnje smrskan nježni izdanak života što je uprkos svemu, strašnom pohodu sile čelika i mraka, htio da opstane.

Izašla mladost u proljetnoj večeri, poslije dugih hladnih kiša, u staro jezgro grada – tamo im nekako bilo najljepše i najdraže. I...

Vedro Nedimovo lice, neispunjene želje njegove; dva nestvarno lijepa zeleno-plava Edhemova oka, Jasminkin indeks i lijepe studentske brige, najdražu igračku malog Sandra niko više neće nosati ovodunjalučkim stazama.

Imena smo im upisali na one bašluke što su u sablasnoj noćnoj dženazi nikli jedan uz drugi, a puno ih bilo, puno i za odjednom izbrojati i prozvati.

Javile se ponad njih probuđene ptice, nečim što više ni cvrkut ni pjesma nije bilo. Prepoznavat ćemo, dok smo živi, taj novi glas u jeziku bezazlenog ptičijeg naroda.

A u Bosni, naši šehitluci su davno počeli da niču, samo što smo ih mi gledali kao i sva druga mezarja i groblja. I mostove na Drini tako, kao mostove samo, a ne i kao stara stratišta.

A trebalo je, bez pompe i ceremonijalnosti, da svaki mladi otac Bošnjak povede za ruku svoje dijete jednoga dana do nekog para važnih nišana, da ispriča djetetu kako je taj plemeniti Bošnjak nosio svoje ime, za šta se borio i žrtvovao, zbog čega stradao. Djeca treba sve da znaju.

Neka sad, kraj svih najnovijih znamenja na istom putu, bude glava uz glavu, otac i dijete, a da se zna i pamti šta otac kazuje.

Djeca sve treba da znaju!

Može historija i da se ne ponavlja kad se ne živi u neznanju i nehatu. Još jednom: **Može historija da se ne ponavlja kad se ne živi u neznanju i nehatu!**

Ne moramo dizati velike spomenike, ali moramo slovo sa skromnih nišana nositi u duši i tako neizbrisivo pohranjivati u kolektivno pamćenje.

Svako osakaćeno tijelo u invalidskim kolicima moramo sutra gledati kao spomenik i njegovu tragediju čitati kao odlomak iz historijske čitanke.

Onda nam se Kapija neće ponoviti.

A Bošnjakinje?

One moraju radati Bošnjake za vrijeme slobode i mira što dolazi.

Bože, daj da ih bude puno zdravih i pametnih!

Davat ćemo im naša lijepa imena: Edhem, Hasan, Almasa, Lejla ...

Oni nek nam kroz "kapije" prolaze u život, a on nek buja i dobrim rađa, za humane žetve, ako Bog da.

Znamo da nad svakom humkom na Banji nisu podignute ruke za Fatihu i da nisu svi ispod bašluka tamo ostavljeni. Ni Frano, ni Nešo, Savo, Jelena, Dijana ...

Slava im! Saučešće najbližima. Sve nesretne majke isto pate. Iz ozrenske busije su 25. maja, međutim, granatu poslali na muslimane, na davno odabrane žrtve, ali su u tragičnom zbiru svi životi jednako vrijedni.

Izvor:
Fotografije -
Memorijalni
centar Kapija

Neću da zamišljam iskeženo lice tobdžije sa Ozrena. Ni mogućeg izdajnika koji je dojavljivao. Oni su samo prljavi prsti na obaraču. Glave što za njih misle su u Beogradu i na Palama. Ne moramo ni kleti. A – teško njima! Neko će biti svjedok i na ovom svijetu, a svi ćemo biti svjedoci ispunjenja Konačne, Vrhunske Pravde. Mi u to vjerujemo. Samo od toga nam je lakše.

Meliha Terzić u ime MAD-a

Čestitka sportistima

Putem sredstava informisanja (Radio Tuzla, TV Okruga Tuzla i Zmaj) 28. 6. 1993. godine upućena je čestitka sportistima Bosne i Hercegovine koji su na 12. Mediteranskim igrama postigli zapažene rezultate i donijeli radost svima nama u ranjenoj nam domovini.

Broj 6

MUSLIMANSKO AKADEMSKO DRUŠTVO
ŽENA OKRUGA TUZLA .

KOŠARKAŠKI KLUB "JEDINSTVO" TUZLA
KOŠARKAŠKI SAVEZ BiH
BOKSERI I KARATISTI BiH

Mi nemamo veliku domovinu, ali imamo veliko srce, imamo sjajne sportaše i dragu BiH.

Na Mediteranskim igrama u Montelju naše košarkašice su pokazale šta mogu veliki, i dokle su stigli mali.
A stigli su na krov Mediterana. Košarkašice bravo!

Dobro nam došle!

Nama je, iako rat razara našu domovinu, staló da budemo prvi tamo gdje jesmo bili i ostaćemo prvi.
Takvi su oduvijek bili ljudi Bosne i Hercegovine.

Dobro nam došle po sto puta!

I naš bokser Abedinović, osvojivši zlatnu medalju, a karatisti srebro su još jedan dokaz da i u ovom nevremenu svi znaju za nas po onom što se život zove.

Sada je to i naše bosanskohercegovačko zlato i srebro.

Znali smo mi u Tuzli da ste otišli jednim vrlo važnim poslom. I uspjeli ste.

I zato pozdravljamo vas, košarkašice i boksera, karatiste i sve ostale naše sportaše na Mediteranskim igrama iz sveg srca i želimo velike korake na sljedećim takmičenjima zvale se one bruošijade, univerzijade, olimpijade...

29. juna 1993. god.

MAD ŽENA OKRUGA TUZLA

Harizeta Suljagic

Republika Bosna i Hercegovina bila je među 19. država koje su se takmičile u 24 sportske discipline na 12. Mediteranskim igrama koje su održane u Francuskoj od 16. do 27. juna 1993. godine. Predstavnici naše države osvojili su tri medalje.

Košarkašice predvođene sjajnom Razijom Mujanović osvojile su zlato.

Zlato je osvojio naš bokser Fetahović. Karatisti su osvojili srebro.

Za reprezentaciju Republike Bosne i Hercegovine nastupile su:

Stoje: Razija Mujanović, Rankica Šarenac, Naida Hot,
Sjede: Vesna Bajkuša, Silvana Mirvić, Vera Šarić, Mara Lakić, Amra Zubčević i Tima Džebo.

Žene mogu „nemoguće“

O organizaciji i učešću na 12. Mediteranskim igrama 1993. godine svjedoči Razija Mujanović:

U tom periodu nama je bilo najbitnije da se pojavimo na Mediteranskim igrama, da se takmičimo i da se među „velikim“ borimo za našu domovinu. Morali smo Evropu i svijet podsjetiti da je u našoj zemlji krvoproliće i da je potrebno zaustaviti agresiju na našu zemlju. Svojim nastupom na ovim igrama željeli smo skrenuti pažnju i pokazati da i u našoj zemlji, u maloj državi koju svakodnevno uništavaju, ima sporta i dobrih sportista koji vole svoju zemlju i žele nastupati pod zastavom svoje domovine.

*Trebalo je okupiti ekipu za Mediteranske igre.
U kontaktu smo bile Vesna Bajkuša, Mara Lakić i ja.*

Krenula sam u potražnju naših igračica koje su bile van Bosne. Uspjele smo naći osam. Deveta igračica je bila Tima Džebo koja je u Bosni.

*Međutim, njen dolazak je bio upitan.
U dva pokušaja Tima nije uspjela izaći iz Bosne. U prvom pokušaju, vraćena je iz Vareša, u drugom iz Kiseljaka. Teško je bilo izaći iz okupirane Bosne.
Napokon, nakon trećeg pokušaja, uz puno problema u putu, uspjela je doći do Zagreba. Put od Zagreba bio je pun komplikacija. Tima je došla. Uspjele smo se okupiti.*

*U to vrijeme sve je bilo teško organizovati, potrebe ekipe za pripreme su bile velike, bilo je puno problema. Unatoč svemu naš cilj je bio – predstavljati Bosnu i Hercegovinu na Mediteranskim igrama.
Po završetku dijela priprema odlazimo u Monpelje u Francusku na Mediteranske igre.*

*U periodu priprema potrudili smo se da nabavimo našu zastavu. Za nastup moramo imati našu zastavu. Kako nije bilo da se kupi, u saradnji s Mirsadom - Mirom Poljo (o. a. Razina menadžerica) kupili smo materijal, a zastavu je sašila njena krojačica u Bolonji.
Uz pomoć Mirsade Poljo uspjeli smo nabaviti kompletnu opremu. Na takmičenju smo se pojavili u najboljem svjetlu.
Kada smo bili bolji od „velikih“ i osvojili zlatnu medalju naišli smo na problem.*

Kod proglašenja pobjednika i dodjele zlatne medalje treba nam naša himna, himna Republike Bosne i Hercegovine.

*Nismo imali himnu i morale smo brzo reagovati. Sa igračicama sam se dogovorila da pustimo kasetu od Nazifa Gljive s pjesmom „gdje ste sada prijatelji dok Bosna umire“. Mi smo tu pjesmu predstavili kao da je to naša himna. Tako je bolje bilo nego da se obrukamo da nemamo himnu. Tad sam rekla, pa šta ima veze, stranci i tako ne razumiju riječi naše himne.
Naziv pjesme je “Branioći Sarajeva”.*

Razija Mujanović, 17. 11. 2023. godine

Naše košarkašice i navijači s
ručno rađenom zastavom

Proglašenje pobjednika

Bosna i Hercegovina ispred „velikih“
Italije i Španije

Zlatne djevojke Republike
Bosne i Hercegovine

*Fotografije iz albuma
košarkašice Time Džebo*

Drugo poglavlje

DUHOVNI OTPOR AGRESIJI

Bajramska radost

Obilježavanje mubarek-dana, sjećanja na značajne datume, književne večeri, poetska druženja, tribine, izložbe, bili su naš duhovni otpor agresiji.

Morali smo se prilagoditi svemu što život donosi. *„Život je neshvatljivo čudo, jer se neprestano troši i osipa, a ipak stoji čvrsto kao na Drini ćuprija“* (I. Andrić).

Usprkos svim opasnostima, koje su vrebale s različitih strana, čvrsto smo stojale na svojoj bosanskoj zemlji. Sve što se radilo, radilo se s ljubavlju i poštovanjem. Ljubav je za nas međusobna podrška, ljubav je ne bježati od problema, već ih rješavati zajedno. *Ljubav je duša, poštovanje, pažnja, razumijevanje.* Vodeći se tom idejom nastojale smo biti podrška jedni drugima, ne odustajati pred preprekama i problemima, tražiti najbolja rješenja za dobrobit svih zajedno. Zato smo nastojale i organizovale različite aktivnosti, aktivnosti koje inspirišu i nas i druge, pričinjavaju radost i drugima i nama. Radovala smo se kad, bar i na trenutak, učinimo sretnim one kojima to puno znači, a prije svega djeci bolesnoj, ranjenoj, odvojenoj od svojih najmilijih, pogotovo u vrijeme mubarek-dana, koji se uglavnom obilježavaju u krugu porodice.

Tako smo nastojale da radost Bajrama i bajramskih mubarek-dana osjete i mališani koji, ne svojom voljom, nisu sa svojim najdražim. Uz odgovarajući program i podjelu bajramskih paketića članice MAD-a obišle su ranjenu i bolesnu djecu smještenu na različitim lokacijama:

- Djecu bez roditelja i bez roditeljskog staranja smještenu u prihvatilištu na Slatini, 2. 6. 1993. godine posjetile su Seada Palavrić, Nihada Latifagić, Enisa Žunić, Almasa Hadžić, Mensura Salameh, Mirzeta Hadžić-Suljkić;
- Bolesnu i ranjenu djecu na Pedijatriji UKC-a Tuzla, 3. 6. 1993. godine, bajramskim paketićima obradovala su Nevzeta Mustafić Kalesić i Azra Arnautović;
- Bajramsku radost s djecom u obdaništu na Slatini, 14. 6. 1993. godine podijelile su Enisa Žunić, Azra Arnaut, Mensura Salameh, Mirzeta Hadžić-Suljkić;
- Bolesnu i ranjenu djecu smještenu na odjeljenjima UKC-a Tuzla: pedijatrija, infektivno, hirurgija, ortopedija i očno, 16. 6. 1993. godine svojom posjetom obradovala su Nevzeta Mustafić Kalesić, Azra Arnautović i Mensura Salameh.

U emisiji „Dobro srce“, Radio Tuzle 16. 6. 1993. godine sudjelovale su Mirsada Hukić, Azra Arnaut, Sehaveta Srabović i Mirzeta Hadžić-Suljkić.

Slične aktivnosti organizovane su i realizovane u kontinuitetu.

U povodu Bajrama Muftijstvo su posjetile Mirzeta Hadžić-Suljkić, Meliha Novalić, Mirsada Hukić, Fatima Murathodžić.

Obilježavanje Nove 1414. godine po Hidžri

Prvi puta u novijoj historiji Bosne i Hercegovine, u civilnom društvu organizovano je obilježavanje Nove godine po Hidžri.

Naime, 21. juna 1993. godine u povodu obilježavanja Nove hidžretske 1414. godine u organizaciji MAD-a u Hotelu "Bristol" organizovan je Okrugli sto uz prigodan kulturno-umjetnički program. Moderator je bila Nura Ahmetbegović, uvodno izlaganje je imala Azra Arnaut, Almasa Hadžić je pročitala esej „Evo dolazi noć Hidžre“, a Meliha Terzić pjesmu „Pokajanje jednog grijeshnog pjesnika“, Muse Ćazima Ćatića.

Uvodno izlaganje je pripremila Azra Arnaut, profesorica bosanskog jezika.

Dragi gosti, dame i gospodo,

*“Ko ima nauku i umjetnost
ima i religiju:
ko ih obje nema
taj neka ima religiju.”*

(Poznati Geteov katren iz Pitomih ksenija)

I danas, kao i u antička vremena, narodi se razlikuju prema običajima u kojim svetkovine imaju prvorazredni značaj. Naše današnje okupljanje je vezano za jedan od najsudbonosnijih događaja u historiji islama i muslimana - hidžretsku godinu.

Život prvog razumnog čovjeka počeo je Hidžretom. Svaki Božiji Poslanik imao je svoju odiseju, svoj Hidžret. Imamo ga i mi u BiH.

Kako god, za ovih 200 godina, okrenemo našu historiju, primjetićemo da je i ona okrugla, baš kao naša planeta. Stalno se okreće, ponavlja. I uvijek, zasigurno, narod to okretanje najviše osjeti.

Dobro su nam poznate seobe naših naroda za sve vrijeme. Naši Hidžreti. Mitovi ljudske uspravnosti ispod zvijezda, mitovi borbe neprestane, mitovi nepristajanja na nestanak, vječnog grča života.

Zaista, naši Hidžreti, ne oni iz Meke u Medinu, već naši ZADNJI od Zvornika, Srebrenice, Foče, Trebinja, Maglaja, Žepče i..... su opomena da svaku bitku uvijek iznova treba voditi i uvijek iznova dobiti.

Život tovari svakom pojedincu breme kojeg valja nositi. Ali: “Niko neće biti opterećen teretom drugoga” – to je Kur’anska maksima. Dakle, svaki čovjek dolazi s nekom odgovornošću - to je njegova osobna odgovornost. Osposobljavati se za što veću životnu odgovornost je najčasnija zadaća svakog pojedinca, Čovjeka kog mi pišemo velikim slovom.

Hidžret posljednjeg Božijeg Poslanika Muhameda a. s. vezan je i za revoluciju nove etike, nove doktrine, nove ere, islamske.

Hidžret ima i svoju veliku duhovno-moralnu dimenziju. To je seoba iz grješnog života u moralni. U život dostojan, svojih vrijednosti. Citirat ću:

„Bog je neovisan, a vi ste siromašni, pa ako se ne odazovete (misli se vjera), On će zamijeniti vas drugim narodom, a zatim taj narod neće biti kao vi.“ (Kur'an, str.675, 38. ajet, 47. sure).

Dobro je što letimo daleko u svojim mislima, iako nismo ptice ali mi muslimani na ovim prostorima, tražeći drugog izgubismo sebe. I Kur'an časni, i vjeru i običaje svoje. Zato, mislim, da bi mi kao narod izumrli da nam ne napraviše ovo sada, ovo što, čujete, svakodnevno čine.

Ovo je sad naš uzrast. Stravičan! Ali, jest uzrast. "Ne nestaju narodi koji su klani, nestaju samo oni narodi koji su uspravani u ideologiji, religiji," izjavio je u jednom intervjuu dr. Muradif Kulenović.

Hoće li nas ujediniti zajednička nesreća? Do sada smo bili svjedoci negativnih spoznaja samih sebe. Je li 1992/93. hidžretska bosanskohercegovačka godina?

Ovo jeste ponovni rast našeg naroda koji je spoznao sebe na ovim prostorima. Nepravda učinjena jednom našem čovjeku patnja je svima nama. Obilježavajući danas hidžretsku godinu mi se obuducujemo.

Nema predaha i nema milosti za naš hidžret 1992/93. godine. Za one na zemlji, ni one pod zemljom. Kolone prognanih nas opominju. Jer, Kur'an nas podsjeća: "Najgora bića kod Boga su gluha, nijema i koja ne shvataju", a mi muslimani koji ne umijemo da se obradujemo svojim simbolima, koji ne razaznajemo šta je Bajram, Hidžret, ezan, nijet itd., mora da smo od života ostavljeni po strani.

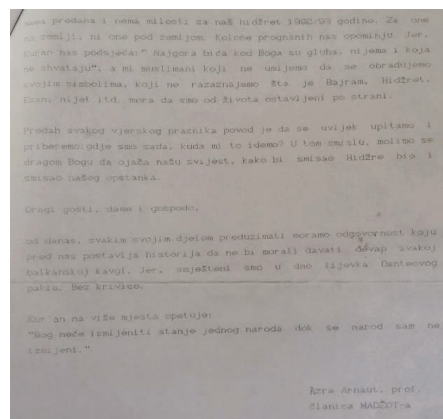
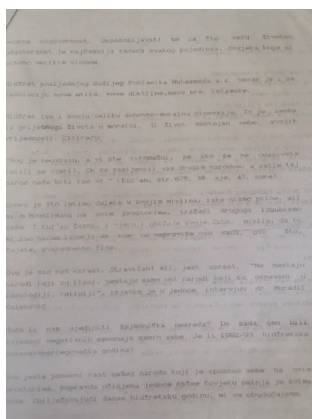
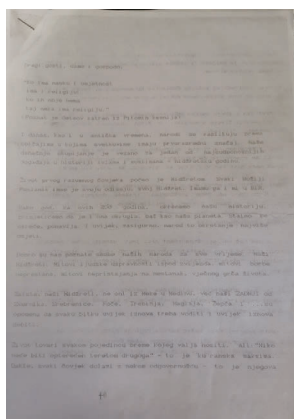
Predah svakog vjerskog praznika povod je da se uvijek upitamo i priberemo: gdje smo sada, kuda mi to idemo? U tom smislu, molimo se dragom Bogu da ojača našu svijest, kako bi smisao Hidžre bio i smisao našeg opstanka.

Dragi gosti, dame i gospodo,

Od danas, svakim svojim djelom preduzimati moramo odgovornost koju pred nas postavlja historija, da ne bi morali davati đevap svakoj balkanskoj kavgi. Jer smješteni smo u dno lijevka Danteovog pakla. Bez krivice.

Kur'an na više mjesta

"Bog neće izmijeniti stanje jednog naroda dok se narod sam ne izmijeni."

Almasa Hadžić pročitala esej „Evo dolazi noć Hidžre“

MOM DRAGOM I NAJBOSANSKIJE... DRAGI SENADE,

Evo dolazi noć Hidžre. Noć preseljenja. Iz kuće pored naše širi se miris hašure, a mi svi, nekako otužno gledamo u vrata i čekamo ko li će doći sa sahanom u ruci.

Ova noć za nas je uvijek imala zvjezdanu draž. Svi smo bili svježije umiveni, nimirani, a onda bi u neko doba otac podigao ruke učeći fatihe mrtvima. Oca i majke mi noćas nema ovdje. Ko zna s kim i u čijoj kući ibadet sada čine. Mi što smo ostali učiti ćemo fatihe i gledati se sigurni, nijemi, pitajući se – zar baš tebi moj najbosanskiji brate.?

A tebi, hoću evo sada da pišem. Otimam se – pa zar se može pisati nekom tužnije pismo nego onome koga nema. Ne može. I šta da ti pišem – da smo živi, zdravi, sretni – NE. Živi jesmo, zdravi kako se uzme, ali sretni sigurno nismo. I sto puta NISMO. Kad se tebi piše mora se ustati pa visoko dignute ruke pisati velikim slovima. Ali mastilo je ko suza – kad gore gledaš ona se u dušu slijeva.

Prošla je godina dana i nisam ti više onako “harna” kako si volio da kažeš. Rat me je izmijenio, a izmijenio je i one oko mene. Od mene, kakva sam bila, ostalo je samo ime i prezime i malo davnašnjeg smijeha, smještenog duboko u prikrajku duše koji još uvijek progovara “ja sam dijete Bosne”. Valjda zbog tog, sada sam evo ovdje.

Muslimanska krv, moj Senade, natopila je zemlju bosansku. Gdje god nogom staneš jekne nešto u tebi. Prodrma te. Kud god kreneš sretnoš nekoga koga znaš – vidiš čovjeka, a ono pola njega. E, to ti je stvarnost Bosne. Ti ovaj rat, znam nisi ovako zamišljao. Želio si da to bude samo jedno jutro, pa kad svane da jurneš jako, raširenih ruku, da ti budeš prvi, a svi ostali iza, a onda kad se trgneš da ti Bosna Bosnom bude. Tako si, rekli su mi trčeći prvi i poginuo. Tvoje zadnje prebivalište je selo Zaseok. To ti je selo u kome i sunce i ljudi svoja koplja lome. Večeri su u njemu nekako zloslutne, tihe, ali narod zna da si ga ti krvlju svojom zadužio, zato ne odustaju. Ti si mnogo volio svoj narod. Naš narod. Znam da i mrtav patiš njegovu krv, pogaženo dostojanstvo. Velika je cijena Senade i za tolike ideale. Drinom, tim tvojim neostvarenim snom, leševi su Senade plutali. Svezane majke i djeca – ti, živi splavovi na plahoj rijeci njihali su se danima. Pitam se – hoće li se ikad iko više usuditi da još jednom prepliva tu ranjenu rijeku? Hoće li ikad iko više imati hrabrosti da šakom njene vode umije svoje lice i osvježi grlo? Neće!

A mi evo čekamo neki kraj. Kakav – ne znam ni sama. Prijatelji su se osuli, rodbina raselila. Sve što nam je ostalo to je Bosna i ona imaginacija – a svi opet hoće da je nema. Večeras evo i Mostar mi umire. Od Bosne čini mi se ostaje samo ime – e pa zbog tog imena još uvijek ne odustajem. Prokleo bi me tvoj ideal. A smrt je tako bliska svima. Svaki dan

nestane neko tvoj, svi smo opet postali svoji jer smo u stradanju jednaki.

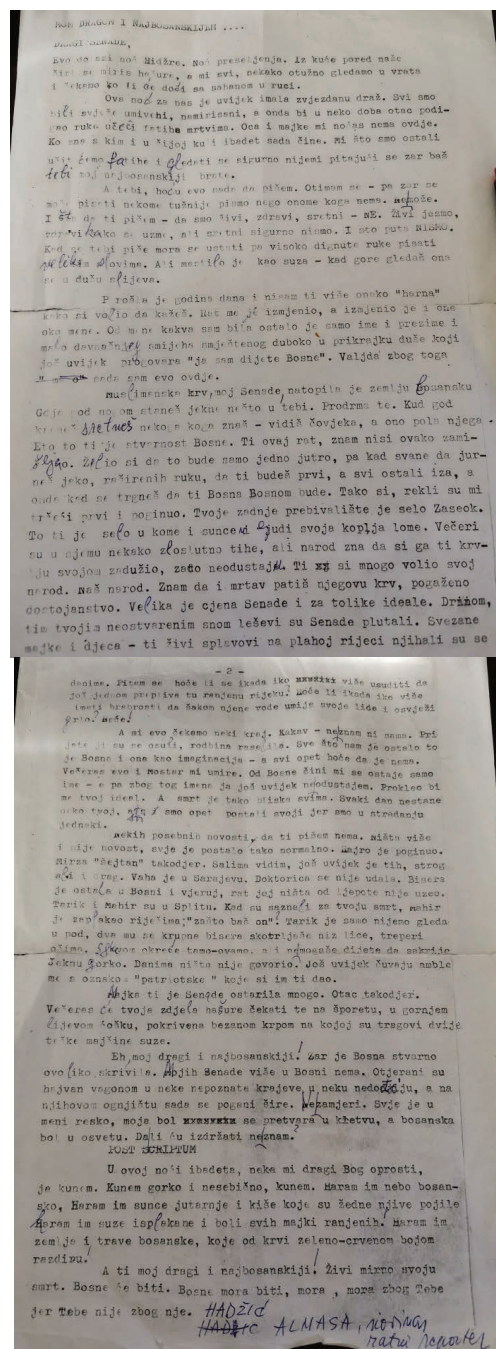
Nekih posebnih novosti da Ti pišem nema. Ništa više i nije novost, sve je postalo tako normalno. Hajro je poginuo. Mirza "šejtan" takodjer. Salima vidim, još uvijek je tih, strog ali i drag. Vaha je u Sarajevu. Doktorica se nije udala. Bisera je ostala u Bosni i vjeruj, rat joj ništa od ljepote nije uzeo. Tarik i Mahir su u Splitu. Kad su saznali za tvoju smrt, Mahir je zaplakao riječima: "Zašto baš on"? Tarik je samo nijemo gledao u pod, dva mu se krupna bisera skotrljaše niz lice, treperi očima. S glavom okreće tamo-ovamo, ali ne mogaše dijete da sakrije gorko. Danima ništa nije govorio. Još uvijek čuvaju ambleme s oznakom "patriotske" koje si im Ti dao.

Majka Ti je Senade ostarila mnogo. Otac takodjer. Večeras će Tvoja zdjela hašure čekati te na šporetu, u gornjem lijevom čošku, pokrivena bezanom krpom na kojoj su tragovi dvije teške majčine suze.

Eh, moj dragi i najbosanskiji. Zar je Bosna stvarno ovoliko skrivila. Mojih Senade više u Bosni nema. Otjerani su hajvan vagonom u neke nepoznate krajeve, u neku nedodiju, a na njihovom ognjištu sada se pogani šire. Ne zamjeri. Sve je u meni resko, moja bol se pretvara u kletvu, a bosanska bol u osvetu. Da li ću izdržati ne znam.

U ovoj noći ibadeta, neka mi dragi Bog oprosti, ja kunem. Kunem gorko i nesebično, kunem. Haram im nebo bosansko. Haram im sunce jutarnje i kiše koje su žedne njive pojile, haram im suze isplakane i boli svih majki ranjenih. Haram im zemlja i trave bosanske, koje od krvi zeleno-crvenom bojom razdiru.

A Ti moj dragi i najbosanskiji. Živi mirno svoju smrt. Bosne će biti. Bosne mora biti, mora, mora zbog Tebe jer Tebe nije zbog nje.

Almasa Hadžić, novinar, ratni reporter

Istim povodom održana je i Mevludska akademija u Pozorištu, osvrt profesorice Melihe Terzić

Doživjeli smo nešto izuzetno

Očekivali smo mnogo od Mevludske akademije i onda dobili puno više. Pamtit ćemo tu noć.

Kažu da svako sluša nebesku muziku na svoj način, i svako na svoj način doživljava najveće svetinje. Mi smo, međutim, prošlog četvrtka uvečer bili kao jedno uho, jedno oko u prepunoj sali Pozorišta.

A ni Pozorište nije bilo kao uvijek. Prelijepi glas u kur'anskim ajetima razmakao je zidove, otvorio neki novi prostor ispod pocijepanog, unakaženog svoda pod kojim smo sjedili i stajali. Osjećali smo širinu i svjetlost oko sebe (i u sebi!) kao da smo, odjednom, u najljepšoj džamiji u Damasku, Bagadadu ili Istanbulu.

I danas to nosimo u sebi, i danas nam je prostrano u dušama od toga.

Pamtit ćemo tu noć iz 1414. hidžretske godine, 15. rebi'ul-evvela. Kako smo lijepo obilježili poseban dan sa onima koji su nam priuštili Mevludsku akademiju.

Pamtit ćemo ona lijepa mlada lica djevojaka i mladića iz Hora, njihovo skrušeno i u isto vrijeme dostojanstveno držanje, onu zagledanost u nešto lijepo i svijetlo u daljini (Pejgamberov, alejhi selam, dom i zavičaj).

Divna, i u svojoj zagrcnutosti od treme pred velikim zadatkom, najmlađa članica Hora, lijepa plava mrvica, izrasla tek do pojasa starijoj braći i sestrama što su je nježno bodrili i svi kao da su je jednim parom ruku u naručju držali, ganula nas je do suza.

Kako su dobra naša djeca i omladina i koliko su nadareni! Lijepo je okupiti ih oko ovakvih uzvišenih sadržaja. Koliko su tek oni bili bogati iznutra kad su nama ovoliko dali! Te večeri sve se slilo u divan sklad, od bogate, nadahnute prigodne besjede do toplog selama na kraju – proteklo je kao san. Bljesnulo u sivilu naših briga, u dubini našeg užasa nad ratnom zbiljom kao prekrasna utjeha i nada. (Izgleda da nema ljepše nade od one što se rodi u bolnim trenucima).

A nama danas treba utjehe i nade. Koliko – to samo dragi Bog zna.

Ovaj naš bosanski, tuzlanski rebi'ul-evvel 1414. (ratne 1993.) bit će zapamćen, uprkos svemu što je bila naša sumorna stvarnost, po lijepom, po ovom Mevludu.

Hvala organizatoru Odboru IVZ-a i izvođačima i svim ostalim realizatorima za svaki plemeniti zvuk i svaku riječ.

MAD Tuzla

Svečani prijem u povodu obilježavanja Kurban-bajrama 1994. godine

Centralna Kurban-bajramska svečanost održana je 21. 5. 1994. u Čaršijskoj džamiji u Tuzli.

Nakon klanjanja bajram-namaza reisul-ulema Islamske zajednice u Republici Bosni i Hercegovini dr. Mustafa ef. Cerić održao je bajramsku hutbu, koja predstavlja glavnu bajramsku poruku vjerskog vrhovnog poglavara Bosne i Hercegovine za Kurban-bajram.

Reisul-ulema Mustafa ef. Cerić i muftija tuzlanski Husein ef. Kavazović, u povodu obilježavanja Kurban-bajrama upriličili su, za građane, zvaničnike Islamske zajednice, vojnih i civilnih struktura u Tuzli, svečani prijem u kristalnoj dvorani Hotela "Tuzla".

Dodatni značaj bajramskom prijemu svojim prisustvom dao je ministar inostranih poslova Irfan Ljubijankić (ljekar, uspješan političar i diplomata.... Ministar Ljubijankić ispisao je zlatne stranice bosanskohercegovačke diplomatije u najtežim vremenima za Bosnu i Hercegovinu).

Na bajramskom prijemu bile su prisustne članice MAD-a i članice Sumejje.

Obilježavanje Nove 1415. hidžretske godine, 1994. godina

U povodu obilježavanja Nove 1415. hidžretske godine, a potaknute iskustvom i pozitivnim reakcijama vezanim za obilježavanje Nove 1414. hidžretske godine (1993. godina), članice MAD-a, juna 1994. godine, priredile su Kulturno-umjetničko veče. Gostima su se obratili Mirzeta Hadžić-Suljić, predsjednica, Seada Palavrić, sekretar i muftija tuzlanski, Husein ef. Kavazović.

U ime organizatora, goste je pozdravila predsjednica Društva, Mirzeta Hadžić-Suljić. U svom obraćanju, pozvala se na čestitku predsjednika Republike Bosne i Hercegovine gospodina Alije Izetbegovića.

... Naš uvaženi predsjednik, gospodin Izetbegović u svojoj čestitki kaže: „Naš narod dočekuje Novu hidžresku godinu čvrto oslonjen na bosansko tlo...”.

A mi, Bošnjaci, volimo svoje bosansko tlo, volimo svoje običaje, volimo svoje mubarek-dane.

Zato molimo dragog Allaha da usliši naše želje, da čvrsto zbijeni, dočekujemo sve naše buduće mubarek-dane i one dane ispred i one dane iza, u miru ljubavi i blagostanju.

Molimo dragog Allaha da ove naše želje nađu puteve ostvarenja. Allah mubarek olsun svim prisutnim/Allah blagoslovio sve prisutne. Amin.

O historijskom značaju Hidžre govorila je Seada Palavrić, sekretar Društva.

Uz bezbroj pouka i poruka na putu borbe za istinske vrijednosti i ostvarenje uzvišenih težnji i ideala, gospođa Palavrić poželjela je *“da obilježavanje 1415. hidžretske nove godine, koje, kao i prošle 1414. godine, organizuje MAD, protekne onako kako je Allahu dželešanuhu najugodnije i molim da nam u tome pomogne”*.

Muftija tuzlanski, Husein ef. Kavazović, u svom obraćanju naglasio je da nema značajnijeg događaja u islamu od ovog, a to je hidžra koja je bila 622. godine, kazao je:

Uistinu, ovo je jedna velika prilika kad mi muslimani treba da se okupimo i da je doživimo, treba da je proslavimo, da se nađemo zajedno, da se podsjetimo na te naše korijene. Na naše prve dane. Kad govorim na naše dane, mislim na ummet Muhameda a. s. od onog momenta kada je sve krenulo. Vi, drage sestre i draga braćo u islamu, znate da nema značajnijeg događaja u historiji islama, kad govorimo ono što je vezano za samo biće ummeta, od ovog događaja, a to je Hidžra koja je bila 622. godine, preseljenje Muhameda a. s. iz Meke u Medinu.

Međutim, ono što je bitno za nas ovdje, bosanske muslimane, jeste to da smo mi i ovaj datum zaboravili.

Malo ko od nas se u prošlosti prisjećao ovog datuma i pridavao mu pažnje. Bitno je to da se mi danas vraćamo ovim našim datumima, da znamo šta oni i simbolički znače, šta znače za nas muslimane ovdje Bošnjake daleko u Bosni, otrgnute od bića muslimanskog svijeta. Ovdje smo u jednom okruženju kršćanske Evrope i moramo stalmo mi, ako nećemo neće niko drugi umjesto nas, podsjećati se na ove datume, bilježiti ih, prisjećati se na naše korijene i iz njih crpiti naše vrijednosti, i moralne i duhovne.

Braćo i sestre, mi smo u ovom vremenu, a vi to dobro znate, suočeni s jednom pošasti. To je pošast rata. Sve mi to proživljavamo i svi molimo Boga da što prije prođe, da nestane, da dođe mir, da dođe sloboda. Moramo biti svjesni činjenice da niti mir, niti sloboda, neće doći sami od sebe... Božiji poslanik, kad je kretao iz Meke u Medinu, većina vas zna kako su mušrici skovali plan da ga ubiju te večeri. Međutim, Allahovom odredbom Božiji poslanik je i Božanskim određenjem uspio preseliti iz Meke u Medinu.

Božiji poslanik, na polasku iz Meke, rekao je jednu misao koja je svojstvena svakom muhadžiru: „Tako mi Boga, ti si meni najdraži grad, da me tvoji stanovnici nisu protjerali, ja te nikada ne bih napustio.” Braćo i sestre, svaki muhadžir sigurno nosi u sebi istu ovu misao. Ova hidžra jest ove godine, kao i ove dvije godine koje su iza nas, bolna za nas Bošnjake muslimane. Veliki dio naših Bošnjaka dočekuje i ovu hidžretsku godinu kao muhadžiri.

Mi kao muslimani moramo znati da sve ono, svaka hidžra kojoj nije obezbijeđen povratak u boravišno mjesto, za nas muslimane ne smije biti ni hidžra. Braćo to nije hidžra. Sestre to nije hidžra. Ako mi Bošnjaci u našoj državi, našoj braći, našim sestrama, mi koji smo ih prihvatili na naša ognjišta, isto onako kako su ih prihvatile ensarije u vrijeme Resullaha, ne pomognemo, ne izađemo u susret, ako im isto onako ne pomognemo da se vrate u naše Meke, bosanske Meke ovdje, koje se nalaze u Bijeljini, Trebinju, Banjoj Luci... mi našu misiju nećemo izvršiti i ovo neće biti hidžra, ovo će biti bježanija. Mi nemamo pravo da to ne uradimo. Mi koji smo se zavjetovali Bogu i ovoj našoj zemlji Bosni, ovdje, da će se svaki naš muhadžir vratiti. Znajte da je ovo naša borba. Kad god se spominje hidžra u Kur'anu, onda se spominje i borba.

Svi mi, Bošnjaci muslimani, moramo znati da su ovo ozbiljna vremena. Moramo zanti da ove generacije koje žive ovdje, na ovom tlu bosanskom, imaju iza sebe sijaset belaja, imaju problema većih nego najveća bosanska planina i taj teret mora neko ponijeti na svojim leđima. Nema ko drugi ako nećemo mi. Ne postoji ako mi to ne uradimo. Allah će sigurno stvoriti narod koji će biti Bogobojažniji i ono što nismo mi ispunili, oni će ispuniti...

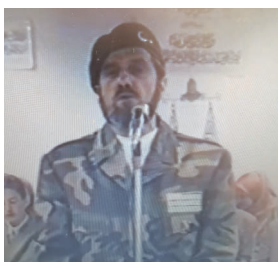
Učite djecu od prvog dana da nikad više muhadžiri ne postanu. Učite ih od prvog dana kako će se boriti za svoj život, za ovu našu domovinu, našu Bosnu. Molim vas kao ummet, nemojte se razilaziti...

Molim Allaha da naše stope učvrsti, molim Allaha da nam da pomoći da se ako Bog da vratimo na svoja ognjišta i da hidžru proslavimo onako kako je proslavio Poslanik kad se vratio u Meku“.

.....

U programu upriličenom za ovo veče sudjelovali su: Hor Islamske zajednice, hafiz Abdulah ef. Budimlija, doajen bh glumišta Muharem Osmić. Stihove Almase Hadžić govorio je glumac Hasan Sušić.

Selam prisutnim uputio je i Halil Puškar, putopisac, Amerikanac bosanskog porijekla, otac petero odrasle djece. Od 1964. godine živi u SAD-u.

Kazao je da je došao u ovu svoju voljenu Bosnu, da čini onoliko koliko može, da ne može biti Bosanac bez Bosne, mora da da svoj doprinos. Naglasio je: „Ovo nije rat, ovo je agresija...“.

Obilježavanju Nove hidžretske 1415. godne (1994.) u organizaciji MAD-a, prisustvovali su borci Armije Republike Bosne i Hercegovine, visoki zvaničnici Islamske zajednice, predstavnici izvršne vlasti, akademske zajednice, brojni građani.

Izvor:
Videozapis
TV Okrug
Tuzla

Naibu-reisul-ulema Mustafa ef. Cerić u posjeti Tuzli

Naibu-reisul-ulema Mustafa ef. Cerić, u jesen 1993. godine, boravio je u Tuzli. Tom prilikom u organizaciji UBMIT-a u kristalnoj dvorani Hotela „Tuzla“ priređena je tribina na kojoj se obratio i Reis-ulema.

U uvodnom dijelu tribine predstavnici UMBIT-a i drugih udruženja imali su priliku da se obrate skupu.

U svom obraćanju predsjednica **MAD-a**, Mirzeta Hadžić-Suljkić, između ostalog, kazala je da ***vrijeme u kojem živimo zahtijeva da se ponašamo kao simfonijski orkestar Novogodišnjeg bečkog koncerta. Svi mogu samostalno vježbati..... a kad se javno nastupa moramo biti jedinstveni.***

Prijem kod Reisul-uleme

U vrijeme boravka u Tuzli reisul-ulema Mustafa ef. Cerić upriličio je prijem za članice MAD-a.

Bilo je zadovoljstvo slušati nadahnuto kazivanje reisul-uleme Cerića o ženi u islamu i domovini Bosni. Reisul-ulema je posebno istakao važnost i ulogu žene u životu i radu, a pogotovo u ovim teškim ratnim vremenima.

Članice MAD-a imale su priliku, da iznesu svoja promišljanja i dileme vezano za aktuelna pitanja i probleme s kojima se susreću.

Kako su u to vrijeme „neki dušebrižnici“ isticali da „žene, ako nisu pokrivene, nisu muslimanke“ članice MAD-a zamolile su reisul-ulemu Cerića za mišljenje u vezi s tim.

Između ostalog Reisul-ulema je rekao: ***Kad sam bio u Čikagu, moja supruga nije bila pokrivena. Kad sam bio u Maleziji, moja supruga je poslužila goste (na stolu je u pisanoj formi ostavljena primjedba). U vrijeme dok sam boravio u Zagrebu, dobio sam poziv za koncert klasične muzike. Tom prilikom supruga je pitala kako treba da se obuče. Rekao sam da sam dobio poziv kao glavni imam pa neka sama odluči....***

Na prijemu kod reisul-uleme Cerića prisustvovala su (s lijeva na desno) Zehra Atić, Zelkida Hadžibegović, Suada Atlić, Azra Arnaut, Mirzeta Hadžić-Suljkić, Seniha Hodžić, Mensura Salameh, Meliha Terzić, Behija Čišić.
Sjede: Azra Tirić, Nihada Latifagić, Amira Hadžimehmedović i Enisa Žunić.

Dani Merhameta – osamdeset godina Merhameta

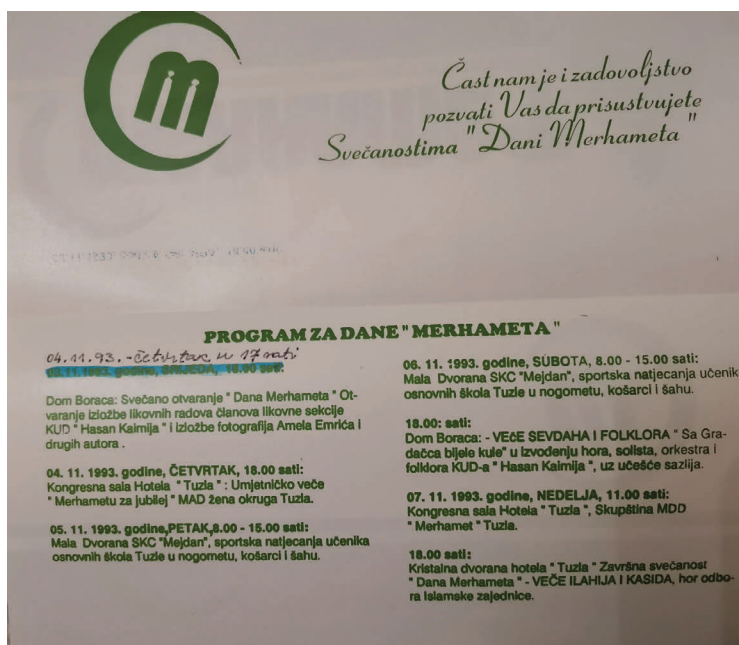
Bošnjački narod je, u periodu 1992-1995. godine bio izložen najtežem egzodusu i genocidu koji se u samom srcu Evrope dešavao pred očima međunarodne zajednice i pred kamerama najvećih svjetskih medija.

Međutim, *Prkoseći smrti, okolnostima koje su nekada teško objašnjive, ali i raznim vojskama i paravojskama koje su šestarile našom zemljom sijući smrt, strah, najstrašnije patnje i stradanja nedužnih građana*, Merhamet od 4. do 7.11.1993. godine organizuje svečanost pod nazivom „Dani Merhameta“.

Svečanost „Dani Merhameta“ organizovana je u povodu obilježavanja jubileja, 80 godina Merhameta, jedne od najstarijih humanitarnih organizacija na Balkanu.

Članice MAD-a, s posebnim zadovoljstvom su, tim povodom, na poziv Merhameta, 04. 11. 1993. godine u Kongresnoj sali Hotela „Tuzla“, priredile cijelovečernji kulturno-umjetnički program „Merhametu za jubilej“.

Program su pripremile profesorice bosanskog jezika Meliha Terzić, Azra Arnaut i Esma Tučić. U programu su sudjelovali hor i učenici Medrese s literarnim radovima, Almasa Hadžić sa svojim tekstovima.

Obilježavanju su prisustvovala Meliha Terzić, Azra Arnaut, Esma Tučić, Mensura Salameh, Almasa Hadžić, Nura Ahmetbegović i Mirzeta Hadžić-Suljkić.

Na obostrano zadovoljstvo saradnja MAD-a i Merhameta bila je kontinuirana.

Treće poglavlje

JAČANJE SOCIJALNE SVIJEŠTI I ETIČKIH NORMI PONAŠANJA

A bit će Bosne

Nije ratna 1993/94. godina omela članice MAD-a da u okviru realizacije vlastitog programa *Jačanje socijalne svijesti naše omladine i etičkih normi ponašanja*, na prijedlog Azre Arnaut, profesorice bosanskog jezika, organizuju literarne susrete i poetska druženja.

Na temu „A biće Bosne“, organizovani su literarni susreti i poetska druženja za učenike srednjih škola, za prosvjetne radnike Okruga Tuzla (direktori osnovnih i srednjih škola), za pripadnike Armije Republike Bosne i Hercegovine, za ranjene borce, za mlade vojnike, regrute Tuzlanske kasarne.

Isticano je da, čitajući naše bosanskohercegovačke pisce upoznajemo život, čovjeka, i sebe lično.

Spominjani su Mustaj-beg Lički koji je bio direk Krajine, Mujo i Halil Hrnjica, Alija Đerzelez, svi su dijelili pravdu gdje god da su se nalazili, štitili sirotinju. Svi se spominju u našoj epskoj usmenoj poeziji.

Ali, nisu zaboravljeni ni naša prva pjesnikinja Umihana Čuvidina, Muhamed Hevaji Uskufi, predstavnik alhamijado književnosti, prvi leksiograf u svom narodu.

Zajednica kulture naroda ima važan zadatak da pamti i podsjeća na sentimentalni značaj svakog iz naše sredine u gradu Tuzli, u kojoj je Uskufi živio i radio prije više od 400 godina.

Spominjano je i ime Muse Ćazima Ćatića, prvog i pravog pjesnika sufijske lirike i pjesma „Teubei nesuh“. Pjesma prevedena na francuski jezik i uvrštena u Antologiju sufijske evropske lirike u Parizu.

Literarne susrete i poetska druženja upotpunili su učenici srednjih škola uz sjećanje na:

Safvet-beg Bašagića, Musu Ćazima Ćatića, Mehmeda Kapetanovića Ljubušaka, Abdulaha Sidrana, Aleksu Šantića, Mehmedaliju Maka Dizdara.

Svoje tekstove govorili su Almasa Hadžić – pjesnikinja i ratna reporterka, Danijela Božić učenica Elektrotehničke škole i Emir Džambegović, učenik Medicinske škole.

Literarni susreti i poetska druženja učenika srednjih održani su:

- 5. jula 1993. godine Rudarska škola,
- 8. jula 1993. godine Elektrotehnička škola,
- 12. jula 1993. godine Ekonomska, Ugostiteljska, Upravna i Trgovačka škola u sali Kina „Mladost“,
- 25. septembra 1993. godine Gimnazija “Meša Selimović.”
- 30. septembra 1993. godine za prosvjetne radnike Okruga Tuzla (direktori osnovnih i srednjih škola.

Profesorici Azri Arnaut i Almasi Hadžić, u ovom projektu, podrška su bile Seada Palavrić, Mirzeta Hadžić-Suljkić i Mensura Salameh.

Četvrto poglavlje

ULOGA ŽENE U NAMJENSKOJ PROIZVODNJI

Namjenska proizvodnja i mjesto žene u njoj

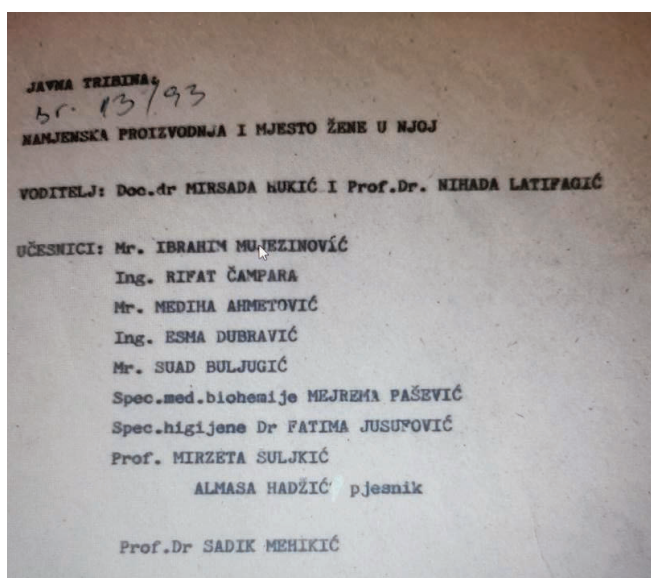
Imajući u vidu da su članice MAD-a različitog profesionalnog opredjeljenja i da, na temelju svojih profesionalnih kompetencija i iskustva, mogu djelovati na raznim poljima, na redovnom sedmičnom sastanku predloženo je da se organizuju tematske tribine iz različitih oblasti.

Prva planirana i realizovana tribina je *Namjenska proizvodnja i mjesto žene u njoj*. Potom su, u cilju očuvanja bosanskohercegovačke kulture, tradicije, običaja, umjetnosti i svih pozitivnih vrijednosti, planirane i realizovane tribine:

- *Sudbina bosanskog jezika,*
- *Bošnjakinja – preko prošlosti i sadašnjosti zagledana u budućnost,*
- *Graditeljska tradicija Bošnjaka,*
- *Bošnjaci kroz kapiju znanja i nauke ulaze u svoju budućnost i osiguravaju svoj prosperitet,*
- *Sevdalinka, pjesma najmilija.*

Tribine su bile javne, organizovane za sve građane koji su u to vrijeme živjeli u Tuzli i šire.

Programom MAD-a žena, a slijedeći programske ciljeve UBMIT-a kao matice, planirane su tribine koje bi osvijetlile aktuelna pitanja kao i doprinos žena u odgovarajućim oblastima.

Tako je, uz podršku vlade Okruga Tuzla, uz učešće 12 eminentnih stručnjaka iz različitih oblasti realizovana tribina *Namjenska proizvodnja i mjesto žene u njoj*, ali ne u najužem smislu.

Namjera je bila da se ukaže gdje su žene angažovane i gdje još postoji mogućnost njihovog angažmana.

Za organizaciju tribine bile su zadužene Nihada Latifagić, Mirsada Hukić i Mirzeta Hadžić-Suljkić.

Spremnost žena da daju svoj doprinos u odbrani domovine svjedoče i zaključci Javne tribine – *Namjenska proizvodnja i mjesto žene u njoj*.

Zahvaljujući sintezi MAD-a s profesijom svojih članica, u namjenskoj proizvodnji prvi put se, na našem širem području, sem ostalog, proizvelo i dezinfekciono sredstvo (Desol) i stručno je ispitana njegova dezinfekciona moć, na osnovu koje se kreiralo uputstvo i način primjene. Ovo sredstvo je bilo od izuzetnog značaja za širu primjenu.

Tribina je održane 5. avgusta 1993. godine u Kongresnoj dvorana Hotela „Tuzla“.

Voditeljice su
bile:

doc. dr. Mirsada Hukić

prof. dr. Nihada Latifagić.

Sudjelovali su: mr. Ibrahim Mujezinović, Rifet Čampara, dip. ing. mašinstva, mr. sc. Mediha Ahmetović, Esma Dubravić, dip. ing. tehnologije, mr. Suad Buljugić, spec. med. biohemije, mag. farmacije Mejrema Pašević, specijalista higijene dr. Fatima Jusupović, prof. Mirzeta Hadžić-Suljkić, prof. dr. Sadik Mehikić i Almasa Hadžić, pjesnikinja.

Realizovane teme:

- Dr. Fatima Jusupović „Namjenska proizvodnja žene – preventiva“, žene preventivci u okviru higijensko-protivepidemijske aktivnosti, borba protiv najvažnijih zaraznih bolesti, istraživanje djelotvornosti sredstava iz namjenske proizvodnje
- Prof. Sadik Mehikić „Farmaceutska proizvodnja, proizvodnja i kontrola lijekova“
- mr. Suad Buljugić „Konkretni primjeri, uloge i značaj intelektualno-stvaralačkog rada u odbrambenom ratu“
- Esma Dubravić, tehnolog „Osvajanje novih proizvoda za potrebe oružanih snaga i ostalog tržišta“
- Mirzeta Hadžić-Suljkić, prof. „Namjenska proizvodnja i mjesto žene u njoj – Odgoj i obrazovanje ratne 1992/93. godine“
- Dr. Mirsada Hukić „Zdravstveni radnici u odbrani domovine“.

MUSLIMANSKO AKADEMICKO DRUŠTVO
ŽENA OKRUGA TUZLA

Broj: 15
Tuzla, 16.8.1993. g.

PREDMET: Zaključci sa javne tribine Namjenska proizvodnja
i mjesto žene u njoj

Dana 5.8.1993. godine u Hotelu "Tuzla" u Tuzli u organizaciji MAD žene okruga Tuzla održana je javna tribina na temu: Namjenska proizvodnja i mjesto žene u njoj.

Voditelji su bili: doc.dr Mirsada Hukić i prof.dr Nihada Latifagić.

Učestvovali su: mr Ibrahim Mujesinović, Rifat Čampara, dipl. inž.maš., mr Mediha Ahmetović, Esma Dubravić, dipl.inž., mr Suad Suljugić, spec.med.biohemije Mejrema Pašević, spec.higijene dr Fatima Jusufović, prof. Mirzeta Suljkić, Aimsa Hadžić, pjesnik i prof. dr Sadić Mehikić.

Iz izloženih referata i diskusija proistekli su sljedeći:

Z a k l j u č u i

1. Predlaže se opštinskim i Okružnom sekretarijatu za odbranu Tuzla da izvrši preraspodjelu zadataka između muškaraca i žena odnosno da na sve radne zadatke gdje je to moguće, umjesto muškaraca rasporedi žene (poslovi u namjenskoj proizvodnji, obrazovanju, administrativni poslovi u organima uprave kako opštinskim tako i okružnim te u drugim pravnim licima, zdravstvu, na punktovima za prognama i raseljena lica, PTT...). Provođenjem ovog zaključka omogućile bi se velikom broju vojno sposobnih muškaraca da se uključe u direktnu odbranu naše zemlje.

2. Dati podršku razvoju farmaceutske industrije, za koju postoji velika potreba na području okruga a i Republike. Na području Tuzle postoje neophodni kadrovski, industrijski i siroviniski potencijali. Pored toga, Medicinski, Tehnološki fakultet, Klinički centar kao i higijenski zavod su u mogućnosti da izvrše korektno ispitivanje kvaliteta proizvoda. Na svim ovim poslovima mogu se angažovati žene jer imaju za to potrebno stručno znanje i sposobnosti.

3. Škola je u punoj svojoj snazi odgojna ustanova koja doprinosi cjelokupnom razvitku mlade generacije i mora se učiniti sve što je potrebno da škola bude osposobljena da obavi svoju novu društveno-pedagošku funkciju.

- a) Školske zgrade vratiti učenicima;
- b) Ažurirati kritičko sagledavanje postojećih i sateženi nastavnih planova i programa na svim obrazovnim nivoima sa posebnim akcentima na tzv. nacionalnoj grupi predmeta;
- c) Nastavni predmet kao i standardni jezik u službenoj upotrebi u RSBi odnosno okrugu Tuzla, do obavljanja zakonom predviđenih procedure, nazvati bosanskim jezikom.

2.

d) Obezbjediti da ni jedan nastavnik ne ulazi u učionicu bez valjane psiho-patološke provjere, jer za budućnost jednog društva nisu odgovorni samo oni koji neposredno učestvuju u nastavnim procesima, nego i svi oni koji, na bilo koji način, odlučuju o sudbini školstva.

4. U dogovoru sa humanitarnim organizacijama, a posebno Crvenim križem, da umjesto gotovih odjevnih predmeta koje nam dostavljaju pokušaju obezbijediti sirovine, kako bismo angažovali naše preostale kapacitete, a na taj način zaposlili i naše žene.

Dostavljeno:

- 1 x Izvršnom odboru okruga Tuzla
- 1 x Izvršnom odboru opštine Tuzla
- 1 x Okr.sekr. za odbranu Tuzla
- 1 x Opštinskom sekr.za odbranu Tuzla
- 1 x Arhivi

Predsjednica MAD-a,
Mirzeta Suljkić, prof.

Zaključci proistekli iz izloženih referata i diskusija dostavljeni su na sve relevantne adrese.

MUSLIMANSKO AKADEMSKO DRUŠTVO

ŽENA OKRUGA TUZLA

Broj:15

TUZLA 16.08.1993. GODINE

Predmet: **Zaključci** sa Javne tribine „Namjenska proizvodnja i mjesto žene u njoj“

Dana 5 .8. 1993. godine u Hotelu „Tuzla“ u Tuzli u organizaciji MAD-a žena Okruga Tuzla održana je javna tribina na temu *Namjenska proizvodnja i mjesto žene u njoj*.

Voditelji su bile doc. dr. Mirsada Hukić i prof. dr. Nihada Latifagić.

Učestovali su: mr. Ibrahim Mujezinović, Rifet Čampara, mr. Mediha Ahmetović, Esmā Dubravić, mr. Suad Buljagić, magistrica farmacije Mejrema Pašević, spec. higijene dr. Fatima Jusupović, Mirzeta Hadžić-Suljkić, prof. pedagog-psiholog, Almasa Hadžić, pjesnikinja i novinarka te prof. dr. Sadik Mehikić.

Iz izloženih referata i diskusije proistekli su sljedeći

Z a k l j u č c i:

1. Predlaže se općinskim i Okružnom sekretarijatu za odbranu Tuzle da izvrši preraspodjelu zadatka između muškaraca i žena odnosno da na sve radne zadatke, gdje je to moguće, umjesto muškaraca rasporede žene (poslovi u namjenskoj proizvodnji, obrazovanju, zdravstvu, administrativni poslovi u organima uprave kako na općinskom nivou tako i okružnom, te na drugim pravnim poslovima, na punktovima za prognana i raseljena lica , PTT...). Provođenjem ovog zaključka omogućilo bi se velikom broju vojno sposobnih muškaraca da se uključe u direktnu odbranu naše zemlje.
2. Dati podršku razvoju farmaceutske industrije, za koju postoji velika potreba na području Okruga, a i Republike. Na području Tuzle postoje neophodni kadrovski, industrijski i sirovinski potencijali. Osim toga, Medicinski i Tehnološki fakultet, Klinički centar kao i Higijenski zavod su u mogućnosti da izvrše korektno ispitivanje kvaliteta proizvoda. Na svim ovim poslovima mogu se angažovati žene jer imaju za to potrebno stručno znanje i sposobnosti.

3. Škola je u punoj svojoj snazi odgojna ustanova koja doprinosi cjelokupnom razvitku mlade generacije i mora se učiniti sve što je potrebno da škola bude sposobljena da obavi svoju novu društveno-pedagošku funkciju.
 - a. Školske zgrade vratiti učenicima;
 - b. Ažurirati kritičko sagledavanje postojćih i zatečenih nastavnih planova i programa na svim obrazovnim nivoima s posebnim akcentom na nacionalnu grupu predmeta;
 - c. Nastavni predmet kao i standardni jezik u službenoj upotrebi u Republici Bosni i Hercegovini odnosno Okrugu Tuzla, do obavljanja zakonom predviđene procedure, nazvati bosanskim jezikom;
 - d. Obezbijediti da ni jedan nastavnik ne ulazi u učionice bez valjane psiho-pedagoške provjere, jer za budućnost jednog društva nisu odgovorni samo oni koji neposredno učestvuju u nastavnom procesu, nego i svi oni koji, na bilo koji način, odlučuju o sudbini školstva.
4. U dogovoru sa humanitarnim organizacijama, a posebno Crvenim križom, da umjesto gotovih odjevnih predmete koje nam dostavljaju pokušaju obezbjediti sirovine, kako bi aganžovali naše preostale kapacitete, a na taj način zaposlili i naše žene.

Dostavljeno:

1 x Izvršnom odboru Okruga Tuzla
 1 x Izvršnom odboru Općine Tuzla
 1 x Okružnom sekretarjatu za odbranu Tuzle
 1 x Općinskom sekretarijatu za odbranu Tuzla
 1 x Arhivi

Predsjednica MAD-a
 Mirzeta Suljkić, prof.

Ministarstvo odbrane, Okružni sekretarijat za odbranu Tuzla, svojim dopisom broj: 13_646/93. 19. 08. 1993. godine, reagovao je na zaključke javne tribine.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO ODBRANE
Okružni sekretarijat za odbranu

7/93

T U Z L A

Broj: 13-646/93
Tuzla, 19.08.1993. godine

MUSLIMANSKO AKADEMSKO DRUŠTVO ŽENA
OKRUGA TUZLA

-- n/r g-de Mirzete Suljkić --

PREDMET: O zaključcima javne tribine,
obavještava.-

Ovim vas obavještavamo da smo primili zaključke sa javne tribine u vašoj organizaciji na temu namjenska proizvodnja i mjesto žene u njoj.

Prema zaključku br. 1 u kome se kaže da se ovom Okružnom sekretarijatu predloži aktivnost radi preraspodjele zadataka između muškaraca i žena u pravcu što većeg angažovanja žena na poslovima u namjenskoj proizvodnji, obratovanju, administrativnim poslovima, zdravstvu, na punktovima za prognana i raseljena lica, PTT itd. u cilju oslobađanja muškaraca poslova u tim oblastima radi njihovog većeg angažovanja u Armiji RBiH tj. u borbenim aktivnostima na odbrani naše zemlje.

Izražavamo duboko zadovoljstvo što su ovakav zaključak donijele žene, koje imaju nemjerljiv doprinos u odbrani naše zemlje i veoma smo dirnuti iskrenom željom da naše žene pomognu u svemu kako bi naša borba bila što uspješnija.

Nema načina niti riječi da se naša zahvalnost u dovoljnoj mjeri iskaže za ovakav vaš potez.

Informišemo vas da je Ministarstvo odbrane preko Okružnih sekretarijata i opštinskih sekretarijata odbrane, putem više naredbi već odredilo da se na sva radna mjesta gdje se može iskoristiti ženska radna snaga, upravo to i učini, te da se muškarci kao v/o prvenstveno angažuju u Armiji RBiH. S tim u vezi već se vrši preispitivanje svih rješenja o radnoj obavezi i angažovanju U CZ državnim, privrednim organima kao i privatnim preduzećima, radi zamjene muške radne snage ženskom.

U ovoj aktivnosti smo posebno insistirali da se što više iskoristi znanje i sposobnost žena intelektualci u svim oblastima navedenim u pomenutom zaključku.

Nadamo se da ćemo našim aktivnostima uz veliku podršku žena uspjeti da svedemo na najmanju moguću mjeru nepotreban angažman muškaraca na svim onim poslovima i zadacima koje žene mogu uspješno obavljati.

Zahvaljujemo na povjerenju koje imate u ovaj OkSO u pravcu izvršenja navedenih poslova.

Pozivamo vas na buduću saradnju, po svim pitanjima i molimo vas da nas posjetite uvijek kad vam to obaveze dozvoljavaju.

S poštovanjem.

MN/ČM

ZAMJENIK SEKRETARA

Nusret Mešić

U skladu sa zaključkom broj 2. u kojem se navodi da treba „Dati podršku razvoju farmaceutske industrije, za koju postoji velika potreba na području Okruga, a i Republike”. Članica MAD-a Mirsada Hukić sa saradnicima intenzivirala je aktivnosti u tom pravcu:

U ratnim uslovima, neimaštine, patnje, boli, ranjavanja i epidemija zaraznih bolesti zdravstveni radnici su bili prinuđeni da traže načine kako pomoći svima kojima je pomoć bila potrebna. Njihova kreativnost u iznalaženju alternativnih načina liječenja i proizvodnje lijekova bila je nevjerovatna. Za njih je bilo potpuno neprihvatljivo da zbog nedostatka infuzionih i otopina za hemodijalizu umiru ranjenici, osobe na hemodijalizi i drugi bolesnici.

Svjesni da živimo u gradu soli, gdje se proizvodi medicinska so i izvozi širom svijeta, smatrali smo sramotnim da gubimo ljude zbog nedostatka slane vode – fiziološke otopine!

Već 1992. godine uposlenice Kliničkog centra Tuzla, dr. sc. Mirsada Hukić i Mejrema Pašović, magistar farmacije su napravile plan proizvodnje i predložile ga Kriznom štabu i direktoru UKC-a Tuzla, te Štabu Civilne zaštite. Naša ideja je podržana i krenulo se u realizaciju. Formiran je tim za proizvodnju u kom su bili angažovani Mejrema Pašović, farmaceut, dr. Slavica Mott, spec. transfuziologije, Nedžad Sarajlić, lab. teh., Mubera Kutlovac, lab. teh., pod rukovodstvom dr. sc. Mirsada Hukić specijalista mikrobiologije.

S obzirom da osim dobre volje nismo imali ništa, krenuli smo u akciju prikupljanja potrebnih sirovina i materijala. Stupili smo u kontakt sa Termoelektranom Tuzla, sa direktorom održavanja Dikom Hukićem i dogovorili da nam isporučuju demineralizovanu i dejonizovanu vodu. Od Solane Tuzla smo dobili medicinsku so. Fabrika gume, tadašnja Gumara je pristala da za infuzione boce pravi gumene čepove. Svi glavni i odgovorni medicinari u UKC-a Tuzla su bili zaduženi da skupljaju stare boce od infuzionih otopina.

Kao prvo mjesto proizvodnje odredili smo Zavod za mikrobiologiju u Kliničkom centru, jer je imao veliku praonu, autoklave i sterilizatore. Za pripremu ambalaže nabavili smo dvije velike kade (za kupanje). U jednu smo natapali staklene boce prije pranja u vodu sa deterdžentom, a u drugoj smo ih potapali u destilovanu vodu nakon pranja i ispiranja. Sve boce smo ručno prali vodom i deterdžentom, koji je dostavljala fabrika DITA.

U početku smo pravili samo fiziološku otopinu, koju smo razlijevali u sterilizirane boce. Nismo imali mogućnost kompletne kontrole kvaliteta. Mogli smo da kontrolišemo samo sterilnost proizvoda, a ne i prisustvo endotoksina i supstanci koje mogu izazvati porast temperature. Zbog toga smo preporučivali da se otopina koristi za pranje rana. U stanjima kada je život pacijenta bio ugrožen zbog nedostatka tečnosti, a uz njihovu suglasnost, otopina se davala i venozno. Vrlo brzo

zahtjevi kliničara su se povećali i u smislu količine i raznovrsnosti otopina. Prateći njihove zahtjeve odlučili smo proširiti spektar naših proizvoda, pa smo u proizvodnju uključili: Ringerovu otopinu, glukozu, otopinu za hemodijalizu.

Postojeći uslovi prostora, opreme, infrastrukture, kadra i tehnologije u Zavoda za mikrobiologiju nisu mogli odgovoriti potrebama klinika za različitim infuzionim otopinama. Odlučeno je da se proizvodnja prebaci u Fabriku soli Tuzla, gdje je obezbijeđen odgovarajući prostor za proširenje kapaciteta proizvodnje i smanjena mogućnost kontaminacije, te primljen i obučen stalni kadar. Da bi se unaprijedili sigurnost i kvalitet proizvoda, izbjegle pirogene reakcije, uspostavljen je kontakt sa farmaceutskom kompanijom Pliva, pogonom za proizvodnju parenteralnih otopina. S obzirom da su putevi bili nesigurni ili prekinuti, na pregovore i obuku iz oblasti kontrole u Zagreb (preko Splita), Mirsada Hukić je krenula mrtvačkim kolima, koja su išla po našeg preminulog borca u Split. To je bilo dugo, teško i dramatično putovanje po šumskim, gotovo neprohodnim putevima. U Zagrebu je prošla obuku o testiranju otopina na prisustvo pirogenih supstanci. Test se izvodio (in vivo) na zečevima. Na poklon od Plive je dobila opremu i zečeve za izvođenje pirogenog testa. U Tuzlu se vratila kamionom fabrike obuće Aida, sa još tri osobe u kabini! Zečevi i oprema su dostavljeni nekim od humanitarnih konvoja. Bilo je teško i rizično, ali je vrijedilo. Krajem 1992. godine naše otopine su bile dobro ispitane i sigurne.

Nažalost, političkom voljom umjesto da bude unaprijeđena i automatizovana, nakon završetka rata ugašena je strateški za zemlju važna proizvodnja.

U ime tima: doc. dr. Mirsada Hukić

Prema zaključku broj 3. u kojem se kaže:

3. Škola je u punoj svojoj snazi odgojna ustanova koja doprinosi cjelokupnom razvitku mlade generacije i mora se učiniti sve što je potrebno da škola bude osposobljena da obavi svoju novu društveno-pedagošku funkciju:

- a. Školske zgrade vratiti učenicima;*
- b. Ažurirati kritičko sagledavanje postojećih i zatečenih nastavnih planova i programa na svim obrazovnim nivoima s posebnim akcentom na nacionalnu grupu predmeta;*
- c. Nastavni predmet kao i standardni jezik u službenoj upotrebi u Republici Bosni i Hercegovini odnosno Okrug u Tuzla, do obavljanja zakonom predviđene procedure, nazvati bosanskim jezikom;*

- d. *Obezbiјediti da ni jedan nastavnik ne ulazi u učionice bez valjane psiho-pedagoške provjere, jer za budućnost jednog društva nisu odgovorni samo oni koji neposredno učestvuju u nastavnom procesu, nego i svi oni koji, na bilo koji način, odlučuju o sudbini školstva,*

članice MAD-a odmah su djelovale i poduzele konkretne aktivnosti:

- a. *Školske zgrade vratiti učenicima*

Polazeći od činjenice da obrazovanje i infrastruktura moraju biti briga države, te da u gradu ima više praznih objekata, MAD se obratio na sve relevantne adrese, kako bi se školske zgrade vratile učenicima.

Imajući u vidu da u gradu ima više praznih objekata, Zamolba/Zahtjev da se iznađe rješenje za smještaj porodica koje žive u neadekvatnim uslovima školskih objekata, upućen je i Općinskom i Okružnom sekretarijatu za izbjebla i raseljena lica u Tuzli.

- b. *Ažurirati kritičko sagledavanje postojećih i zatečenih nastavnih planova i programa na svim obrazovnim nivoima s posebnim akcentom na nacionalnu grupu predmeta.*

Općinskom i Okružnom sekretarijatu za društvene djelatnosti upućen je Zahtjev da se što hitnije pokrenu aktivnosti vezano za kritičko sagledavanje postojećih i zatečenih nastavnih planova i programa na svim obrazovnim nivoima s posebnim akcentom na nacionalnu grupu predmeta.

- c. *Nastavni predmet kao i standardni jezik u službenoj upotrebi u Republici Bosni i Hercegovini odnosno Okrugu Tuzla, do obavljanja zakonom predviđene procedure, nazvati bosanskim jezikom.*

Na temu „Bosanski jezik i njegova sudbina“ članice MAD-a kontinuirano su problematizirale pojavu da se u razrednu knjigu/dnevnik rada upisuje pogrešan naziv: maternji jezik. N e o p r a v d a n o!

Shvatile su da je nepravедano potisnut viševjekovni naziv bosanski jezik (1907. god), ali sada, zauvijek vratiti gdje mu je mjesto bilo i bit će.

Brojni su dokazi da je jezik kojim govorimo prebogat usmenom i pisanom riječju. Na tom jeziku (bosanskom jeziku) pisane su naše balade, epske pjesme, sevdalinke, krajišnička pisama, prvi roman „Zeleno busenje“ 1893. godine, alhamijado književnost.

Ne postoji ni jedan narod bez jezika (u pisanoj ili usmenoj formi). Navođeno je bezbroj primjera.

Spominjan je primjer franjevac koji su pisali, kako oni kažu „na lijepom bosanskom jeziku da ga svi vjerni pastiri razumiju“.

Tražile su da se uključi i struka i politika u BiH.

I godine 1994. uslijedila je pobjeda.

U svim obrazovnim ustanovama upisivano: u svjedočanstva i diplome bosanski jezik.

Institut za jezik radit će i radi na verifikaciji jezičkih normi.

Jer jezik ni jedan ne trpi ni anarhiju ni nasilje. Ali ni poltronstvo!

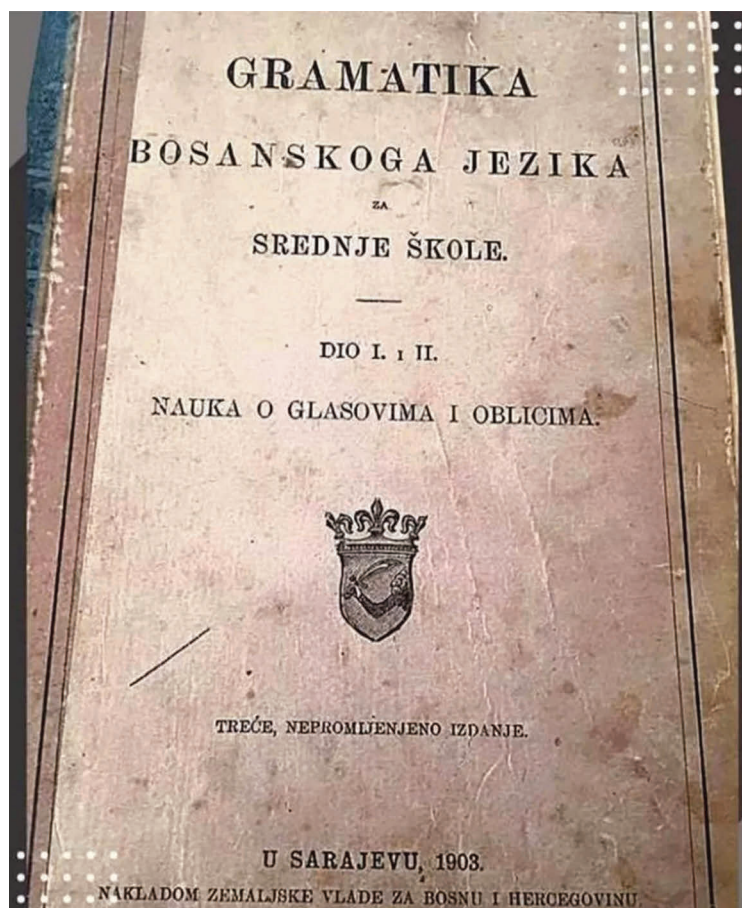
To mi ne želimo, zaključile su članice MADA-a.

Sve članice MAD-a su svoje obraćanje potvrdile tekstovima pismene i usmene književnosti.

Na kraju je pročitana poema:

“Na pravi put sam ti majko izaš’o“ S. Kulenović.

Bosanski jezik je aksiom, nije teorema – o tome se ne raspravlja.

Pobjeda vraćanja višestoljetnog naziva BOSANSKI JEZIK je ostvarena.

Zahtjev da se standardni jezik u službenoj upotrebi u Republici Bosni i Hercegovini nazove bosanskim jezikom, uz odgovarajuće obrazloženje, upućen je Pedagoškom zavodu 27. 9. 1993. godine.

Peto poglavlje

ODGOJNO-EDUKATIVNI PROGRAM I PROGRAM RADNOG OSPOSOBLJAVANJA

Odgojno-edukativni program

*„Djeca bez škola — siročad gola, a
narod bez djece obrazovane je narod
koji budućnosti nema“, pisao je početkom
20. stoljeća Safvet-beg Bašagić (1870-1934),
bosanskohercegovački književnik,
naučnik, prevoditelj i političar.*

U vremenu kada je Bosna i Hercegovina suočena s agresijom koja je dovela do strahovitih zlodjela nad nedužnim stanovništvom naše zemlje i prouzročila veliku društvenu, moralnu i svake druge vrste kriza, problemi u odrastanju i razvoju djece i mladih postali su još izazovniji i zahtjevniji.

Pomaganje u razvoju djeteta je jedno od najvažnijih nastojanja koje bilo ko od nas može poduzeti, posebno u ovom teškom vremenu agresorskih pritisaka na našu državu i naš narod.

Uz roditelje, odgajatelji i nastavnici svojim djelovanjem ne da mogu, već su o obavezi da se maksimalno angažuju i utiču na razvijanje sposobnosti učenika i usvajanje aktivnosti za što je moguće „osmišljenije i bogatije oblikovanje života“, pogotovo u ovim turobnim vremenima.

Škole i školski prostori su postali, nažalost, skloništa za mnoge porodice koje su protjerane sa svojih ognjišta. Školske dvorane i učionice su bile prinudno boravište za napaćene majke s maloljetnom djecom, za stare i iznemogle. Tako su školske dvorane pa i učionice postale socijalni prostor bez normiranih pravila. Nijedna porodica, nijedna majka, niko od djece nije imao mogućnost za vlastitu privatnost, a pogotovo za vlastitu originalnost i autonomiju.

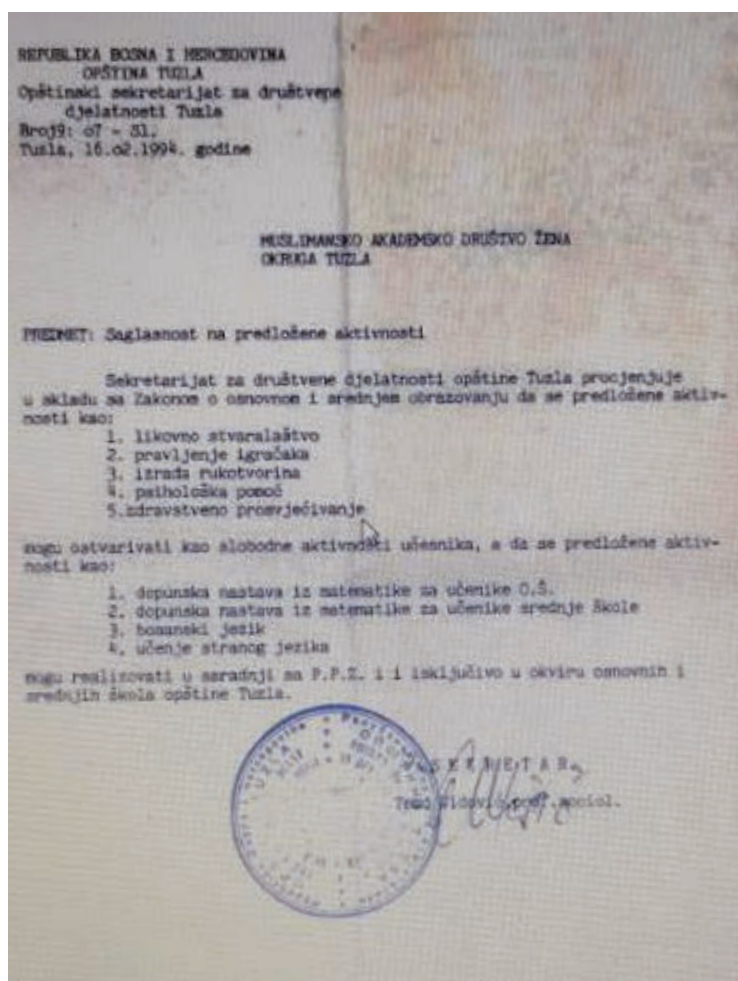
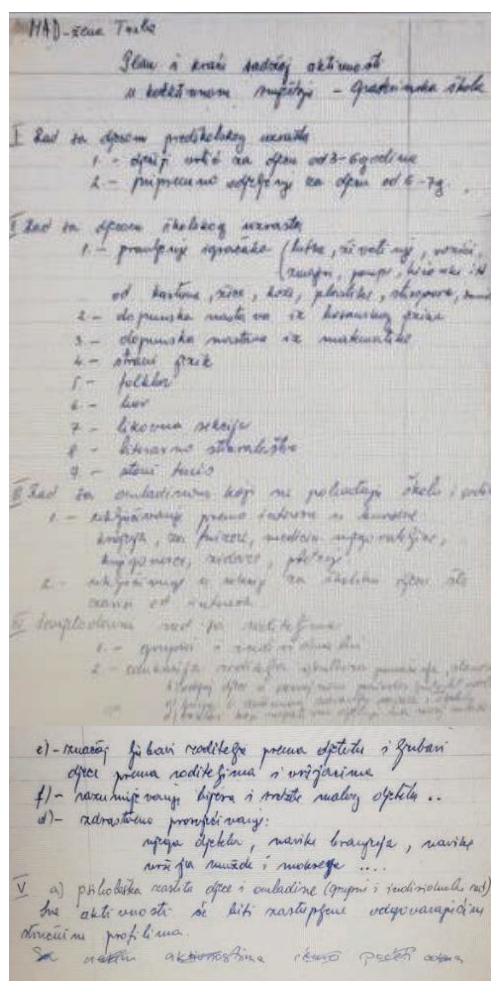
Bilo je potrebno u postojećim (ne)uslovima u školskim prostorijama koje su u isto vrijeme i spavaonice, i kupaonice, i kuhinje, i ostave i, i, i., osigurati i strukturirati odgojno-obrazovni ambijent u kojem učenici imaju mogućnosti da daju svoj doprinos, iskazujući svoje životno iskustvo ali i vlastite sposobnosti.

Zbog ratnih dešavanja i agresorskog djelovanja, za značajan broj djece školovanje je bilo prekinuto. Nažalost, mnoga djeca su ubijena na kućnom pragu. Oni koji su uspjeli pobjeći od sigurne smrti, do dolaska na slobodni teritorij i zbrinjavanja u kolektivne smještaje, boravili su na otvorenom, u šumama u vrlo teškim uslovima.

Članice MAD-a, kao svoju zadaću, prihvatile su obavezu da, obilazeći kolektivne smještaje, kontinuirano rade na uključivanju sve djece školske dobi u obrazovni sistem. Imajući u vidu specifične potrebe prognanih učenika, njihovih majki i staratelja, posebno učenika koji su smješteni u školskim objektima, članice MAD-a zaposlene u obrazovanju ali i drugim djelatnostima, činile su sve što je bilo u njihovoj moći za odgoj, obrazovanje, razvoj i dobrobit svih naših učenika, naše djece i mladih.

U početku, za učenike osnovnih škola, nastava je bila organizovana u okviru kolektivnog šmještaja (Mala izbjeglička škola-MIŠ), potom su učenici uključivani u redovna odjeljenja u školi u kojoj su bili smješteni.

Učenci srednjoškolskog uzrasta, bez obzira na to u kojoj fazi je prekinuto njihovo školovanje, uključivani su u redovno srednjoškolsko obrazovanje.

Uz roditelje, odgajatelji i nastavnici, kako je već navedeno, svojim djelovanjem, ne da mogu već obavezni su, pogotovo u tim zlokobnim vremenima, uticati na razvijanje sposobnosti učenika i usvajanje aktivnosti za što je moguće „osmišljenije i bogatije oblikovanje života“.

Važno je bilo odgojno-obrazovnim djelovanjem poticati razvoj učenika i njihovih sposobnosti.

U radu s učenicima u okviru edukativnih aktivnosti nastojalo se odgovarajućim odgojno-obrazovnim metodama i pedagoško-psihološkim poticajima, bez obzira na teškoće u kojima se učenici nalaze, jačati osjećaj vlastite vrijednosti i samopouzdanja. Nastojalo se da učenici razvijaju pozitivnu sliku o sebi i sredini u kojoj žive.

Također, radilo se na povezivanju učenika domicilnog porijekla i učenika prognanika (povezivanje muhadžira i ensarija). Povezivanje učenika bila je jasna poruka da je jedinstvo neophodan uslov za svaki narod koji želi uspjeh u izgradnji kulture i civilizacije, napretka i prosperiteta.

Učenici su učeni kako mogu kontrolisati svoj život, jačati vjeru u svoje sposobnosti, te da u okviru razumnih granica mogu postići sve ono čemu teže, bez obzira na situaciju, vrijeme i okruženje u kojem se svi nalaze.

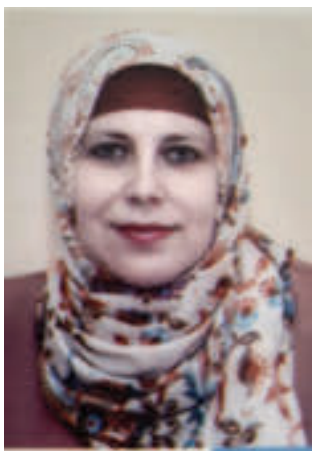
Učili su kako izgraditi nadu u bolje sutra. U tom vremenu agresije, krize, nedaća i opće stagnacije neophodna je bila nada, neophodno je bilo učiti umijeće izgradnje nade. Učeni su da žive u kulturi temeljenoj na pravim vrijednostima i na taj način njeguju i čuvaju naše vrijednosti koje se prenose s generacije na generaciju.

Pedagoškim vođenjem učenici su, što je evidentno, potaknuti da prepoznaju uspjeh i rezultate svog djelovanja i povjerenja u vlastite sposobnosti.

Učili su da vjeruju u svoju budućnost i da u okviru razumnih granica, ukoliko žele i ukoliko se potrude, mogu postići sve ono čemu teže, bez obzira na moguće poteškoće na koje nailaze.

„Blago učiteljima i profesorima koji shvataju važnost svoje uloge i koji odgovorno vrše ovu časnu misiju“

Najbolji dokaz *da se dobro dobrim vraća* svjedoči sjećanje tadašnjih učenika, a sad ostvarenih i uspješnih mladih ljudi.

Emina, rođ. Redžić, Selimović

Mahsuz selam, našoj dragoj profesorici!

Nije uzalud rečeno da ko nije zahvalan ljudima, nije ni Allahu. Godinama već imam potrebu da kažem veliko HVALA, pa možda i na ovaj način, bar djelimično, zadovoljim tu svoju, ljudsku potrebu.

Malo je onih u mom životu koji mi nesebično pomogaoše, i pružiše ruku podrške, kad je najpotrebnije, a ne uspjedoh izgovoriti ni ono toplo hvala. Ali, čuvam to dobro u sebi, ne dam mu da izblijedi. Svjesna sam i uvjerena životom da Dragi Allah pomaže preko ljudi. Ali, kojih ljudi? Svih onih koji nas okružuju, pružaju nam bar savjete, kako treba ili ne treba u životu postupiti. Znam, nijedan susret u životu nije slučajna, nijedna topla riječ, a kamoli ruka koja vodi. Nisam zaboravila tu '93. Ne, dobro se sjećam i ovog majskog jutra 2023., nakon tri decenije.

Te ratne '93. neki se životi gase, a neki produžavaju, ko zna...možda da svjedoče o onome što je bilo, da svjedoče dobro o onima kojih više nema, o onima koji pružiše tako mnogo, često nesvjesni svoje ljudske veličine.

Život piše sudbine, ispisuje romane. Tako i nas, izbjeglice, život dovede u fiskulturnu salu Građevinske škole u Tuzli.

Šta smo sve preživjeli...koliko metaka, granata Allahovom voljom izbjegli?. Čini mi se nemogućim da smo tu, na slobodnoj teritoriji, još uvijek u mislima daleko od stvarnosti. Još uvijek budno pratimo priče vojnika tek pristiglih sa linija i molimo Boga za dobre vijesti i ishode.

Djeca smo svoje domovine i za nju živimo. I tako, još uvijek nejasnih misli, sa tovarom izbjegličkih briga živimo u Tuzli, na sigurnom. I danas se sjećam kako nas je tadašnja direktorica Građevinske škole, Mirzeta Hadžić-Suljkić, prenela iz tog ratnog polusna.

Pozvala je sve mlade ljude iz pune, krcate sale u jednu učionicu. Onako prilično zbunjene pozivom, ja i moja amidžišna Mubina, našle smo se u učionici skoro punoj mladih ljudi, osnovaca i srednjoškolaca, čije je školovanje nasilno prekinuto, zaustavljeno. Svi koji su preživjeli rat osjetili su njegovu težinu, neki više, neki manje. I tu se očituje Božija mudrost. Ima onih koji su svjesni da život mora ići dalje, bez obzira na sve udarce sudbine.

Tako i direktorica Škole hrabro i odlučno reče da se vrijeme ne smije gubiti. Svakom pojedincu se ljubazno obrati i zamoli ga da nastavi tamo gdje je stao, sa školovanjem. Tu se i nas dvije petnaestogodišnjakinje probudismo, prisjetismo, možda prvi put od početka rata, lijepog djetinjstva, odličnog uspjeha u osnovnoj školi.

Prisjetismo se i svojih želja da upišemo Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu, nakon završetka osnovne škole, i to rekosmo ovoj dobroj, umnoj profesorici.

Ni slutile nismo da ona može ispuniti sve naše želje, baš k'o u snu. "Trenutno vam ne mogu ispuniti želje, ali djeco draga, želje se vremenom mogu ostvariti"- duboko nas ubijedi direktorica. Predloži meni i mojoj amidžišni da nas upiše u prvi razred Građevinske škole, a za ostalo reče da se ne brinemo.

Uvijek je bosanskohercegovačko društvo baštinilo te hrabre, mudre intelektualke koje su znale i bile sigurne u svom hodu. Tako i ova velika intelektualka nas uze za ruke i roditeljskom rukom povede u školske klupe. Iako je prvo polugodište bilo na izmaku, usredsredile smo se na knjigu i uspješno završile vrlodobrim uspjehom prvi razred, posuđujući sveske i udžbenike od svojih vršnjaka iz razreda.

Bile smo među najboljim učenicima u razredu. Učiti smo voljele, ali se direktorica pobrinula da budemo dobro prihvaćene i od strane vršnjaka, i od strane profesora. Sa rukom u ruci upoznala nas je sa svima.

Osjećale smo se važnim još tada, iako smo bile izbjeglice, sa veoma skromnom odjećom i obućom. Bile smo i pokrivene djevojčice, jedine u razredu, bogobojazno ali i ponosno smo stavile mahrame na svoje glave odmah početkom rata, prilikom prvog izbjeglištva u Udrč.

Ništa od navedenog nije umanjivalo našu vrijednost, bile smo dobro prihvaćene od svih. Sada svjedočim da je mahrama uvijek krčila put onim SRETNIM, kako ih Kur'an naziva. Pohvale za dobar uspjeh i lijep kućni odgoj nadomjestile su sve.

Još kada je direktorica jednog dana došla i pitala nas želimo li upisati Behram-begovu medresu, koja se trebala otvoriti u Tuzli '94., našoj sreći nije bilo kraja. Lično nas je odvela na upis, kao majka svoje dvije kćerke.

I danas kad radim u školi, često se pitam da li sam dovoljno dobra profesorica, da li dovoljno podstičem i negujem to dobro u mojim učenicima, kao moja profesorica. Kao majka troje djece, nastojim roditeljsku ljubav pružiti i svojim učenicima, i naučiti ih da slijede lijepe uzore u životu.

07. 05. 2023.

Emina, rođ. Redžić, Selimović, prof.

Program obrazovanja i radnog osposobljavanja

Za mlade koji su završili srednju školu, za žene sa završenom osnovnom školom i za sve zainteresovane koje su željele naučiti čitati i pisati realizovan je Program obrazovanja i radnog osposobljavanja **koji je obuhvatio sljedeće aktivnosti:**

- analfabetiski tečaj za žene smještene u kolektivnom smještaju,
- kurs za krojenje i šivenje - 20 polaznica
- kurs za bolničarke – edukacija za medicinske negovateljice - 20 polaznica.

Analfabetiski tečaj

Poznato je da kroz ljudsku historiju, tradicionalne rodne uloge često su definisale i ograničavale aktivnosti i mogućnosti žena, pogotovo kad je u pitanju pohađanje škola. Mnoge religijske doktrine propisuju određena pravila za žene koja su između ostalog isključivale mogućnost redovnog pohađanja škole.

Realizirajući program pedagoško-psihološkog i zdravstvenog prosvjećivanja porodica smještenih u kolektivnom smještaju uočeno je da značajan broj žena ima problem s nedostatkom minimalne pismenosti, značajan broj odraslih je nepismeno.

Pismenost je kompleksna društvena i kulturna pojava koja ima raznovrsne utjecaje na individualnom i kolektivnom nivou. Utječući na kulturni, društveni i ljudski napredak, pismenost doprinosi vlastitom ostvarenju i uključenosti u društvu te stjecanju brojnih benefita.

Imajući u vidu značaj pismenosti kako za pojedinca, tako i za društvo u cjelini, ozbiljno se pristupilo ovom problemu.

Kako bi se podigla svijest o izuzetnoj vrijednosti pisane riječi i potrebi da se promoviše pismeno društvo, Operativnim programom rada koji je 28. 7. 1993. godine usvojio Izvršni odbor MAD-a, predviđeno je, između ostalog, da se organizuje kurs opismenjavanja za žene koje su našle svoje privremeno boravište u Tuzli.

U početku realizacije Programa, promocija opismenjavanja obuhvatila je prognane žene smještene u školama i školskim dvoranama. Na promociji Programa opismenjavanja radila je Mirzeta Hadžić-Suljkić.

Prvi susreti bili su sa ženama čije su porodice smještene u Građevinskoj školi, potom u Osnovnoj školi „Pazar“ i Osnovnoj školi „Kreka“ u Tuzli. U osnovnim školama

program opismenjavanja realizovale su učiteljice zaposlene u tim školama, a u Građevinskoj školi program je realizovala učiteljica Ehlimana Murathodžić. U to vrijeme učiteljica Murathodžić bila je radno angažovana u Maloj izbjegličkoj školi – MIŠ. Učiteljica Ehlimana se uključila u aktivnosti MAD-a i postala aktivna članica.

Na skupovima organizovanim u cilju promocije opismenjavanja bile su prisutne žene različite starosne dobi.

Cilj je bio objasniti šta je pismenost i zašto je važno da nauče čitati i pisati. Pismenost znači sposobnost čitanja, pisanja i razumijevanja. Pisanje je jedno od najkorisnijih dostignuća čovječanstva.

Pisanje je srce razvoja civilizacije. Pismenost je stečena sposobnost da se razumije, posmatra i analizira. Ljudi sa malim sposobnostima pismenosti možda neće moći da čitaju knjigu ili novine, ali će moći čitati nazive ustanova, moći će da razumiju znakove ili etikete sa opisom proizvoda i cijenama, da shvate red vožnje autobusom, da popunjavaju obrasce, da čitaju ljekarske upute, da razumiju pisane upute u svakodnevnom životu da bi se moglo funkcionisati u društvu i lakše komunicirati.

Nedostatak vitalnih vještina pismenosti nazaduje osobu u svakoj fazi vlastitog života.

S posebnom pažnjom prisutne su slušale *„zašto je važno da nauče čitati i pisati“*, postavljale pitanja, uključivale se u diskusiju, pojašnjavale razloge zašto nisu išle u školu i izražavale svoje zadovoljstvo što imaju priliku da uče čitati i pisati. Bilo im je važno da na neki dokument mogu postaviti svoj potpis, a ne prst.

Zanimljivo je spomenuti neke, nazovimo ih anegdote s promotivno-edukativnih sastanaka. Na svim sastancima, na kraju uvodnog izlaganja, razvijala se diskusija i polaznicama je data prilika da postave pitanja ili ako trebaju neka dodatna pojašnjenja.

U osnovnoj školi „Pazar“, javlja se jedna nena, vedra pogleda, prefinjenog izgleda, obučena kao da ide, kako se to u našim sredinama kaže, u pohode, na svečani događaj.

Nena: *„Ja hoću da idem u školu, a vi mi ne date?“*

Tajac! Razmišljamo? Šta je to rečeno, pa je nena došla do tog zaključka?

„Kako mislite, majko, da mi ne damo?“ pitamo.

„Pa, lijepo, rekli ste u školu mogu ići samo oni koji imaju do pedeset pet godina, a ja imam više...“

Odahnuismo....

Naime, da bismo animirale što više žena da se uključe u program opismenjavanja, rečeno je, između ostalog, da bi bilo dobro da se uključe sve žene koje imaju bar do pedeset pet godina...

Naravno, pohvalile smo neninu želju da ide u školu, objasnile da smo obradovane njenom reakcijom i da nam je posebno zadovoljstvo što se javila i što će biti u prilici da uči čitati i pisati. Spomenule smo staru narodnu izreku „*Blago onom ko zna da ne zna, a hoće da zna*“.

Poslije nekoliko dana organizovan je susret sa ženama u Osnovnoj školi „Kreka“.

Puna učionica, nema dovoljno stolica za sjediti pa su neke žene naslonjene ili su sjedile na školskim klupama.

U razgovoru, kao pozitivan primjer, navele smo zainteresovanosti, a i zabrinutost „naše nene“ iz škole „Pazar“. Ispričale smo kako se odvijao razgovor.

Javila se jedna od prisutnih žena: „*To je moja mati. Da znate koliko je sretna što ide u školu. Poslije škole, za moju majku je najvažnija zadaća, ne dozvoljava da je drugi ometaju. Svoju teku stavi na klupu i crta krovove, kućice, krugove i sve što je učiteljica zadala. Kaže - rekla učiteljica ruka se mora naviknuti na olovku...*“

Zanimljiv primjer iz Građevinske škole:

Dvadesetpetogodišnja majka sa četvero djece, odmah se uključila u „školu“, naučila čitati i pisati. Lijep rukopis, pravi školski.... Putem Crvenog krsta dobila pismo od supruge koji je ostao u Srebrenici.

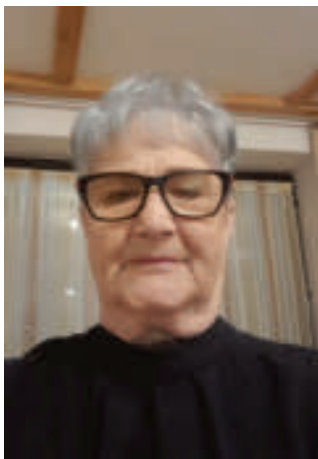
Pitamo je: „*Jesi li sama napisala pismo suprugu?*“ „*Nisam, veli, napisala kćerka*“.

„*Zašto, baš lijepo pišeš, ne može kćerka napisati ono što ti osjećaš...*“, predlažemo da sljedeće pismo piše sama.

„*Suprug bi bio zbunjen, ne bi vjerovao da sam ja napisala...*“, reče mlada majka, polaznica tečaja opismenjavanja. Kurs opismenjavanja nastavljen je i u drugim centrima kolektivnog smještaja.

Uz konsultacije s MAD-om, dalju organizaciju i podršku kursu opismenjavanja preuzela je Danska humanitarna organizacija – DRC i gospodin Soren, koji su uspostavili konstruktivnu saradnju s MAD-om.

Iskustva učiteljice Ehlimane Murathodžić

Godine 1992. 17. aprila dolazim iz Srebrenice sa suprugom u Tuzlu. Tada se uključujemo, svako u okviru svog posla u rad. Organizovali smo se kako smo znali i umjeli.

Dospjeli smo u školu gdje su bili prognani iz općina sjeveroistočne Bosne.

Nastojali smo da djeca školskog uzrasta nastave obrazovanje.

U đачkom domu „Enver Šiljak“ dobijamo učionice, gdje nastavljamo odgojno-obrazovni rad s djecom.

Početak školske 1993/94. god. u školu je došla pedagoška-direktorica Građevinske škole Mirzeta Hadžić-Suljkić. U razgovoru s njom zaključujemo da treba okupiti žene koje su boravile u kolektivnom smještaju i animirati ih da se uključe u različite aktivnosti.

Govorila je o potrebi opismenjavanja odraslih i da to treba da rade profesionalne učiteljice, odnosno učiteljice koje rade u osnovnoj školi.

Odmah sam prihvatila poziv, obradovana da mogu pomoći u ovoj plemenitoj ideji. Znatan broj majki i nena, nažalost, nije znalo ni pisati ni čitati.

Dogovoreno je da se tri puta sedmično, poslije redovne nastave s učenicima od prvog do četvrtog razreda u Maloj izbjegličkoj školi (MIŠ), realizuje nastavu za odrasle u Građevinskoj školi. Škola je u blizini Đačkog doma gdje smo bili smješteni, što je olakšalo komunikaciju.

Teško je vrijeme, porodice u kolektivnom smještaju, majke u tuzi i bolu opterećene brigom o njihovim najbližim koji nisu s njima, a ujedno nama velika odgovornost da bar donekle olakšamo dječijim majkama, da se nečim korisnim okupiraju i da im bar donekle damo podršku u tom teškom ratnom vremenu.

Bila sam ponosna što sam učiteljica, što mogu svojim radom doprinijeti da majke i nene mojih učenika nauče čitati i pisati.

Nadam se da smo zajedno učile i napredovale u realizaciji časne ideje.

Rado se sjetim nene Šahe iz Kamenice kod Zvornika. Ona je sa svoje 62 godine naučila čitati i pisati. Bila je ponosna što se sama potpisivala gdje je bilo potrebno.

Nena Šaha redovno je tražila bajke da bi unucima uveče čitala, što nas je posebno radovalo.

Poslije rada u Domu „Enver Šiljak“ prelazim u Slavinoviće u Hotel „Tehnograd“, koji je u to vrijeme bio punkt za kolektivni smještaj.

Nastavljam opet sa radom sa djecom i njihovim majkama.

Tu se uključila i Danska humanitarna organizacija.

Svemu ovome je doprinijela tadašnja pedagoška Građevinske škole Mirzeta Hadžić-Suljkić, koju i danas vrlo rado čujem i vidim.

Evo s ove distance, rado se sjećam perioda u kojem su mnoge majke i nene naučile čitati i pisati, u tom teškom i surovom ratnom vremenu.

Opismenjavanje odraslih bila je svijetla tačka mog bitisanja i učiteljskog rada.

Ehlimana Murathodžić, učiteljica u penziji

.....

Kurs za krojenje i šivenje

MAD-ovo istrajavanje na obrazovnim programima za žene i djecu u ratu, u vrijeme teške borbe za opstanak, posebno je značajno.

U okviru realizacije *Odgojno-edukativnog programa* i edukativnih razgovora sa prognanicama koje borave u kolektivnom smještaju, prepoznata je potreba i neophodnost da se mladim djevojkama, koje su tek završile srednju školu i drugim ženama koje su zainteresovane, obezbijedi mjesto za razmjenu znanja i iskustava.

Lahko je bilo uočiti da su, pogotovo djevojke i mlađe žene, svjesne brojnih prednosti koje obrazovanje i osposobljavanje donosi ljudima.

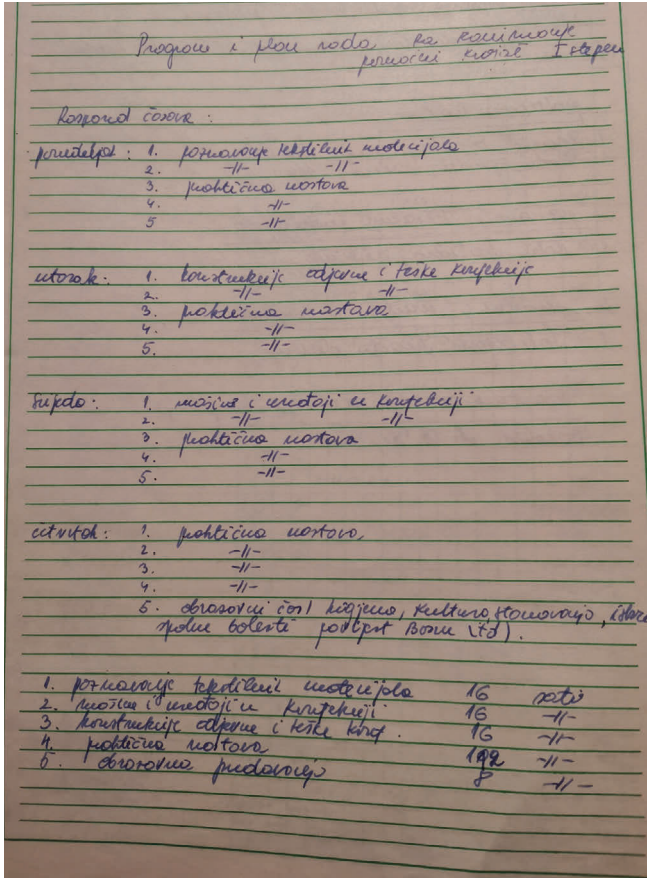
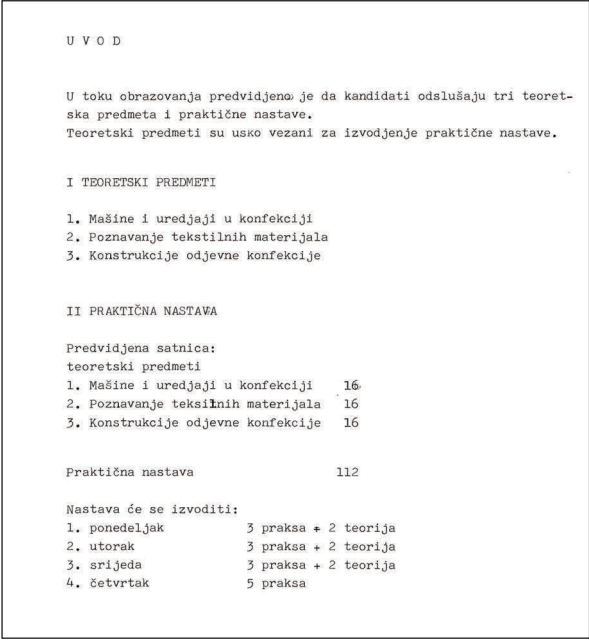
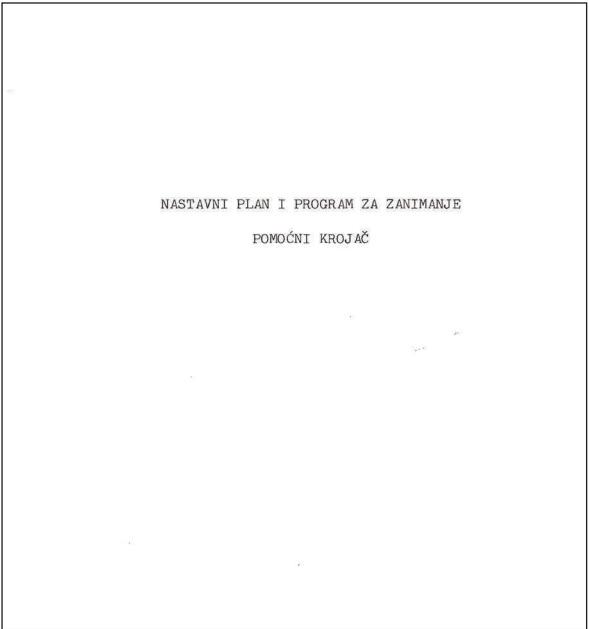
Iako prognane sa svojih ognjišta, neprirodnih i izuzetno teških uslova u kojima su živjele, pokazale su zavidan interes za odgojno-edukativni program.

Uvažavanjem različitih potreba i mogućnosti, predhodnih znanja i iskustava, članice MAD-a su nastojale stvoriti mogućnosti koje će pomoći zainteresovanim djevojkama i mladim ženama da, u relativno kratkom roku, steknu nova stručna znanja i vještine koje će im pomoći da, uz adekvatan trud, napreduju razvijajući vlastite sposobnosti i vještine.

U skladu s javno važećim programom utvrđen je Prijedlog diferenciranog nastavnog plana i programa za zanimanje pomoćni krojač.

Uz pomoć stručnog tima MAD-a, u izradi programa sudjelovale su Zineta Granić, ing. tekstila, Adina Hodžić-Efendić, dipl. ing., Mensura Kabil, dipl. ing., Suada Salibegović, dipl. ing., Aida Bakalović, dipl. ing.

Plan i program rada - raspored časova

Zahtjev za davanje saglasnosti na Prijedlog nastavnog plana i programa za zanimanje pomoćni krojač upućen je Pedagoškom zavodu 1. septembra 1993. godine.

Sve se radi u skladu sa važećim zakonskim propisima, poštuju se sve instance i sva važeća pravila vezana za odgoj i obrazovanje.

Muslimansko Akademsko Društvo
Sena Otkruga Tuzla
Br.15/93

Prosvjetno pedagoški zavodu
Otkruga Tuzla

Predmet: Z a n t j e v
za davanje saglasnosti na Nastavni plan i program
za zanimanje pomoćni krojač

Programom MHD-a predviđen je organizacija krojačkog kursa u saradnji sa zanatskom školom za djevojke i mlade žene koje su prognane sa svojih ognjista i sada se nalaze na našem Otkrugu. Kurs bi se organizovao u turnusima sa po dvanaest polaznica. Realizovale bi ga članice MHD-a uz angazovanje i drugih saradnika. Pomoć uz realizaciju obećali su nam odgovorni ljudi u tekstilnoj tvornici TUSKO iz Tuzle, kao i iz "Bosanke" živinice.

Program su sačinile naše članice inače zaposlene u Zanatskoj školi, te molimo vašu saglasnost i stručno mišljenje, kako bi mogle početi sa njegovom realizacijom od početka oktobra.

Program vam dostavljamo u prilogu.

Tuzla 1.09.1993.

Prosvjednik
Mirzeta S.

Mirzeta Suljkić

Stručno vijeće Međuopštinskog pedagoškog zavoda na svojoj sjednici od 3. 9. 1993. godine jednoglasno je usvojilo Prijedlog nastavnog plana i programa i dostavilo traženu saglasnost.

MEĐUOPŠTINSKI PEDAGOŠKI ZAVOD

T U Z L A

Broj: 33

datum, 3. 9. 1993. godine

19/93

POSILJAM : SR. KADIMIRU DR. TIVO ČENA CIGRUGA

T U Z L A

Predmet: saglasnost na nastavni plan i program
za zanimanje pomoćni krojač -dostavlja se

Stručno vijeće Međuopštinskog pedagoškog zavoda je na svojoj sjednici od 3.09.1993.godine razmatralo Vaš zahtjev, akt broj 19/93 od 1.09.1993.godine i jednoglasno usvojilo ponudjeni nastavni plan i program po kome se treba organizovati kurs za djevojke i mladje udate žene-prognanike.

Stručno vijeće Zavoda smatra da ponudjeni nastavni plan i program omogućava solidnu pripremu polaznika za kvalifikovan rad u procesu proizvodnje u tekstilnoj industriji. Ovaj program se može realizovati samo o srednjoj školi u okviru odgovarajuće struke. U Tuzli ovaj program može realizovati Žanetska stručna škola, a shodno čl.4. stav 1. Zakona o srednjoj školi (Sl.broj 39/90.).

DIREKTOR

Dr. Ahmet Polić

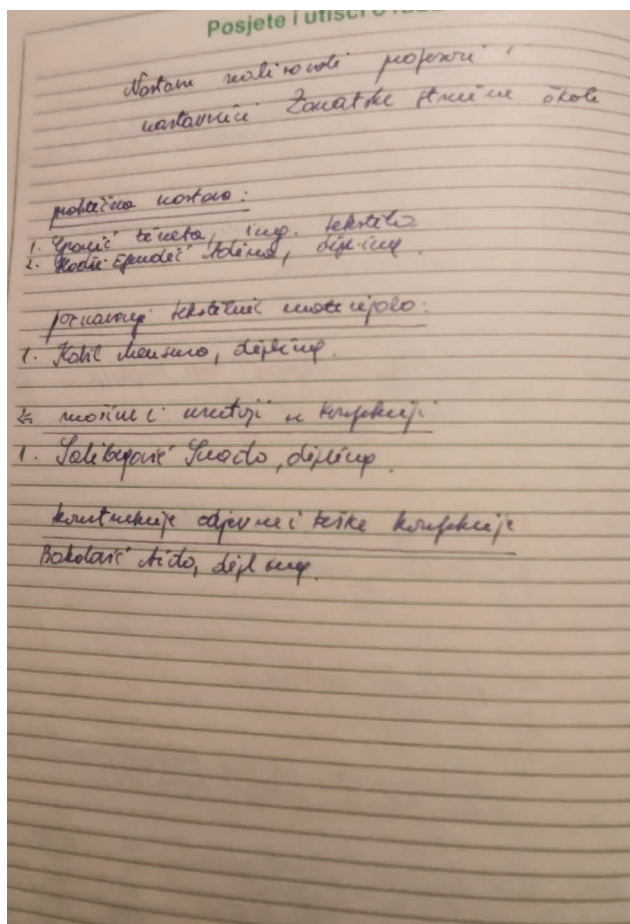
Zahvaljujući saradnji s DRC-om i podršci TT „Tuzko“ i angažovanju članica MAD-a, izvršene su sve tehničke pripreme, nabavljen je potreban tekstilni materijal i drugi pribor za realizaciju teorijske i praktične nastave.

Uz podršku gospodina Sorena i njegovih saradnika obezbijeđene su šivaće mašine i odgovarajući pribor potreban za realizaciju praktične nastave po odgovarajućem nastavnom planu i programu.

Šivaće mašine i odgovarajući pribor uručeni su Zanatskoj stručnoj školi u kojoj je realizovana teorijska i praktična nastava.

Teorijsku i praktičnu nastavu realizovale se profesorice i nastavnice Znanstvene škole:

- Zineta Granić, ing. tekstila, Adina Hodžić-Efendić, dipl. ing., Mensura Kabil, dipl. ing., Suada Salibegović, dipl. ing., Aida Bakalović, dipl. ing.

Dnevnik rada			
Dan: <u>ponedjeljak</u>	Datum: <u>11.10.1993.</u>	Dan: <u>četvrtak</u>	Datum: <u>14.10.1993.</u>
Tema — radni zadatak: <u>Poznavanje tekstilnih materijala</u>		Tema — radni zadatak: <u>Praktična nastava</u>	
Sadržaj rada: <u>Uvod, namjena tekstilnih materijala</u>		Sadržaj rada: <u>Kovani step</u>	
<u>2. Vrste tekstilnih tkanina</u>		<u>10, 11, 12, 13</u>	
<u>Podjela po pripremi 1,2,3</u>		<u>18. Vremena 1/2, 3/4, 4/4</u>	
<u>Praktična nastava</u>		<u>Klasifikacija tekstilnih tkanina</u>	
<u>Rad na stroju na koncu</u>		<u>predavatelj: Dr. Jureković, tekstilna</u>	
<u>1,2,3</u>		<u>12.10.1993.</u>	
Prisutno: _____	Rukovodilac: <u>Kabil, Mensura</u>	Prisutno: _____	Rukovodilac: <u>Granić, Zineta</u>
Odsutno: _____	<u>A. Hodžić-Efendić</u>	Odsutno: _____	<u>Mensura Kabil</u>
Dan: <u>četvrtak</u>	Datum: <u>12.10.1993.</u>	Dan: <u>ponedjeljak</u>	Datum: <u>18.10.1993.</u>
Tema — radni zadatak: <u>Strukturalna odjela tkanine</u>		Tema — radni zadatak: <u>Poznavanje tkanina</u>	
Sadržaj rada: <u>Strukturalna odjela tkanine</u>		Sadržaj rada: <u>PRAMENI</u>	
<u>- tkanine</u>		<u>PRAMENI</u>	
<u>- tkanine</u>		<u>PRAMENI</u>	
<u>12.10.1993.</u>		<u>PRAMENI</u>	
<u>Praktična nastava</u>		<u>Praktična nastava</u>	
<u>Rad na stroju na koncu</u>		<u>Praktična nastava</u>	
<u>4,5,6</u>		<u>Praktična nastava</u>	
Prisutno: _____	Rukovodilac: <u>Granić, Zineta</u>	Prisutno: _____	Rukovodilac: <u>Granić, Zineta</u>
Odsutno: _____	<u>A. Hodžić-Efendić</u>	Odsutno: _____	<u>Mensura Kabil</u>
Dan: <u>ponedjeljak</u>	Datum: <u>13.10.1993.</u>	Dan: <u>četvrtak</u>	Datum: <u>19.10.1993.</u>
Tema — radni zadatak: <u>Klasifikacija tkanina</u>		Tema — radni zadatak: <u>Klasifikacija tkanina</u>	
Sadržaj rada: <u>Klasifikacija tkanina</u>		Sadržaj rada: <u>Klasifikacija tkanina</u>	
<u>1,2</u>		<u>Klasifikacija tkanina</u>	
<u>Praktična nastava</u>		<u>Praktična nastava</u>	
<u>Rad na stroju na koncu</u>		<u>Praktična nastava</u>	
<u>7,8,9</u>		<u>Praktična nastava</u>	
Prisutno: _____	Rukovodilac: <u>Granić, Zineta</u>	Prisutno: _____	Rukovodilac: <u>Granić, Zineta</u>
Odsutno: _____	<u>A. Hodžić-Efendić</u>	Odsutno: _____	<u>Mensura Kabil</u>

Uz realizaciju sadržaja nastavnog plana i programa realizovane su i prigodne teme edukativnog sadržaja:

- „Oralna higijena“ - Emira Muminhodžić, stomatolog;
- „Historija Bosne“ - Muhterema Halilović, profesor;
- „Organizacija i mjesto porodice u novonastalim uslovima“ - Mirzeta Hadžić-Suljkić, profesor, pedagog-psiholog;
- „Obaveze roditelja prema djeci i djece prema roditeljima“ - mualima Merzija Kasumović (Zapisnik 8. 11. 1993.)

ZAPISNIK SA SASTANKA RUKOVODSTVA GRUPE – ŠKOLJE

DATA VLJENI	MATERIJALI	(METRAŽA)
1. FLANEL	66,70 m	
2. PARHET	2,50 m	
3. SAMT	3,10 m	
4. ŠTOF	1,40 m	
5. FLANEL PARHET	60,00 m	
6. SIROKA GUMA	50,00 m	
7. VJKA	50,00 m	
8. RAJSEFLU + (20cm)	15 m	KOH.
9. -11-	12 m	KOH. - dole sa rukave
10. DUGHAD	144 m	144 m
11. -11-	60 m	11-
12. OBIČNE IGLE	20 m	11-
13. KONCI	18 m	11-
14. CENTIMETRI	10 m	11-
15. REZITO (ŠTOF) 0,60 cm	6,60 m	
16. SVI OBRUBI	3,00 m	
17. CRNI ŠTOF	3,00 m	
18. 5 PSELI		
19. FLANEL BIJELE	4 m	

SAŠIVENO :	PREOSTALO MATERIJAL
1. dole učenice, polovica	FLANEL ŠAREN - 30 m
2. rukave	PARHET 19,80 m
3. košulice	SAMT 3,10 m
15 dugih gofo	FLANEL ŠAREN - 10,7 m
	PARHET (TACASTI) 1,40 m
	FLANEL (TREN) 6 m
	FLANEL 11- 7 m

PREOSTALO :

- 7 GORNJIH PIRABA
- 13 KANTIN GACKA
- 2 SIPERICKA
- 1 KOŠULJA
- 15 DUGIH GACKA

Odegnala Mirzeta Hadžić-Suljkić
predsednik školjeve odjelne
predstavnice

SPECIFIKACIJA	PREOSTALO LOG MATERIJALA
1. FLANEL 66,70 m	12 nedovršene košulje
2. BIJELE FLANEL	4 m
3. SAMT	3,10 m

1. PARHET 1,40 + 10,80 = 12,20 m

2. RAJSEFLU 20cm 12 kom.

3. CENTIMETRI 5 kom.

4. PEGLE 49 m

5. SIROKA 200 kom.

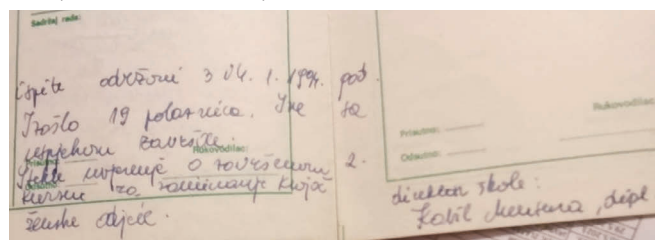
6. DUGHAD 3 kom.

7. KONCI

Školjeve predstavnice

Za nabavku materijala zadužene su Mensura Kabil, Meliha Terzić i Enisa Žunić. Nabavljeno je 66 metara flanela, parheta, samta, štofa, pegle, konci, igle, dugmad, gajtan i drugi potreban materijal (iz zapisnika od 8.11.1993. godine, zapisnik vodila Azra Arnautović). Od dobijenog tekstilnog materijala (štof) sašiveno je dvadeset suknji za djevojke – učenice Medrese, koje su privremeni smještaj našle u Tuzli. Medresa je počela s radom školske 1993/94. godine.

Nastava kursa za krojačice završena je krajem decembra 1993. godine. Ispiti su održani 3. i 4. januara 1994. godine. Polaznice koje su izašle na ispit s uspjehom su završile kurs i dobile Uvjerenje o završenom kursu za zanimanje – pomoćni krojač ženske odjeće.

Za razumijevanje, podršku i uspješnu realizaciju kursa za krojenje i šivenje posebnu zahvalnost dugujemo DRC-u, gospodinu Sorenu i drugima koji su pozitivno odgovorili na potrebe vezano

za realizaciju kursa krojenja i šivenja. DRC, predvođen gospodinom Sorenem, u konsultaciji i saradnji s MAD-om nastavio je realizaciju ovih i sličnih aktivnosti u radu s djecom i mlađim osobama smještenim u kolektivno-prihvatnim centrima.

Kurs edukacije za negovateljice

U okviru programa edukacije i radnog osposobljavanja javila se potreba da se organizuje edukacija za bolničarke – negovateljice.

Posjećujući UKC, obilazeći ranjenike, u razgovoru sa medicinskim osobljem, uočila se potreba za bolničarkama, medicinskim negovateljicama.

Razmišljajući o ideji vezano za organizaciju edukacije za negovateljice, prva adresa bila je Medicinska škola.

Ideja, vezano za edukaciju djevojaka i mlađih žena, je predstavljena direktoru Medicinske škole. Direktor Škole Sulejman Tvica, odmah je prihvatio ideju. Stručno, nastavno osoblje škole rado se odazvalo pozivu. Dogovoreno je da se u saradnji sa zdravstvenim kadrom UKC-a Tuzla predloži diferencirani plan i program edukacije.

Prijedlog Nastavnog plana i programa edukacije negovatelja, razmotrilo je Sručno vijeće Međuopštinskog Pedagoškog zavoda i jednoglasno usvojilo ponuđeni nastavni plan i program.

Teorijsku nastavu realizovale su članice MAD-a: dr. Šemsa Alajbegović, Njega bolesnika; dr. Nermina Đulović, Infektivne bolesti; dr. Belkisa Čolić, Urgentna medicina; dr. Fatima Jusupović, Higijena.

Voditelj praktične nastave bila je Fata Ibralić, rukovoditeljica za praktičnu nastavu u Medicinskoj školi.

Teorijski dio nastave odvijao se u Medicinskoj školi, a veći dio, koji se odnosio na praktičnu nastavu, realizovan je na klinikama UKC-a Tuzla, pod vođstvom nastavnika praktične nastave Medicinske škole.

Jednom sedmično realizovana su edukativna predavanja usklađena s potrebama i interesima polaznica:

- „Organizacija i mjesto porodice u novonastalim uslovima“, Mirzeta Hadžić-Suljkić, profesorica
- „Higijena u korelaciji sa zaraznim bolestima“ dr. Fatima Jusupović,
- „Faktori značajni za razvoj djece“ dr. Nevzeta Mustafić-Kalesić

Kurs za edukaciju negovateljica uspješno su završile 22 polaznice i dobile odgovarajuće certifikate.

Polaznice su pokazale interes i tražile još praktične nastave, što je u saradnji sa UKC-om i organizovano.

Sjećenje Fate Ibralić, nastavnice i rukovoditeljice praktične nastave Medicinske škole, koja je dala značajan doprinos realizaciji Kurza edukacije za negovateljice:

Tokom 1993/94. godine zbog ratnih dešavanja izražena je potreba za hitnim rješavanjem problema nedostatka medicinskih radnika, koji je rezultat napuštanja posla i odlaska radnika. Istovremeno je povećan broj bolesnika i ranjenika u Univerzitetskom kliničkom centru.

U Tuzlu je pristigao veliki broj prognanog stanovništva koje je trebalo psihosocijalnu podršku i radni angažman. Ideja je bila da se u Medicinskoj školi u Tuzli organizuje kurs za edukaciju njegovatelja.

Cilj je bio iskoristiti postojeće ljudske i materijalne resurse kako bi se obezbijedila što bolja zdravstvena zaštita i zbrinjavanje ranjenika.

U saradnji sa glavnim medicinskim sestrama klinika UKC-a aktivni nastavnici predložio je plan i program edukacije za njegovateljice koji je Pedagoški zavod Tuzla odobrio. Program je sadržavao manji, teorijski dio osnovnih principa njege bolesnika i veći dio koji se odnosio na praktičnu nastavu koja je od strane nastavnika praktične nastave realizovana na klinikama UKC-a. Tokom realizacije nastave izražen je veliki entuzijazam i nastavnika i polaznika.

Program su uspješno završile 22 polaznice od kojih su 19 bile djevojke koje su završile srednje obrazovanje, 3 iskusne radnice sa Akušerske klinike i Hirurgije.

Fata Ibralić

Po završetku programa edukacije za njegovateljice upriličena je svečanost. Tom prilikom polaznice su dobile, od strane Medicinske škole, ovjeren certifikat za uspješno završen program, što im je omogućilo da budu angažovane u UKC-u Tuzla, Domu penzionera i Studentskom centru (stacionar gdje su bili smješteni ranjenici).

Da je edukativni kurs za njegovatelje imao svoju potpunu opravdanost govore povratne informacije koje smo dobivali iz Univerzitetskog kliničkog centra Tuzla, Doma penzionera i Studentskog centra (stacionar za ranjenike) po angažovanju prognanica koje su ga završile. Sve su one imale veliku odanost poslu, posvećenost, krasila ih je empatija, dobra komunikativnost sa zdravstvenim osobljem i pacijentima. Svojim radom su rasteretile i znatno opterećene medicinske sestre.

Doktorica Fatima Jusupović: *“Edukacija i osposobljavanje prognanica za njegovateljice bili su značajan doprinos općoj zdravstvenoj njezi. Knjiga “Higijena i zdravstvena njega”, koja je nastala u nimalo jednostavnim ratnim okolnostima, bila mi je značajna podloga za učešće u edukaciji za njegovateljice.*

Toliko želje za novim znanjem, te empatija, maksimalno uključivanje u toku procesa edukacije, rijetko se može vidjeti u normalnim okolnostima.

Bila sam sretna kada sam ih po završetku edukacije viđala na radnim zadacima gdje požrtvovano obavljaju svoje radne zadatke s takvom ljubaznosti, predusretljivosti, odgovornost, a sve to u meni je izazivalo osjećaj zadovoljstva, jer sam bila dio procesa edukacije.

Lijepo je činiti dobra djela u bilo kojim okolnostima, jer to ispunjava dušu zadovoljstvom bez obzira na vremensku distancu.”

Šesto poglavlje

PROGRAM PEDAGOŠKO-PSIHOLOŠKE,
ODGOJNO-ZDRAVSTVENE EDUKACIJE I
LJEKARSKI PREGLEDI DJECE PREDŠKOLSKOG,
ŠKOLSKOG UZRASTA I ODRASLIH

Pedagoško-psihološka, odgojno-zdravstvena edukacije i ljekarski pregledi

Obilazeći kolektivno-prihvatne centre u kojima su boravile osobe protjerane sa svojih ognjišta, članice MAD-a prepoznale (prepoznavale) su njihove potrebe i u skladu sa svojim resursima i mogućnostima pokretale su različite aktivnosti.

U kolektivno-prihvatnim centrima boravile su prije svih žene, djeca, starije bolesne i iznemogle osobe koje su zbog agresorskog djelovanja morale napustiti svoje ognjište i svoj zavičaj.

Svjesne potrebe za osnaživanjem zdravlja žena i njihove djece, i svih osoba koje su svoje domove, nažalost, zamijenile prihvatnim centrima, te svjesne njihove borbe za preživljavanje i opstanak, na prijedlog doktorice Belkise Čolić-Hadžić, članice MAD-a pokrenule su akciju ljekarskih pregleda uz odgovarajuću zdravstvenu i odgojno-obrazovnu edukaciju.

Radilo se organizovano, uz dogovor sa zdravstvenim ustanovama, Okružnim i Općinskim centrima za izbjegla i raseljena lica.

MUSLIMANSKO AKADEMSKO DRUSTVO
ŽENA OKRUGA TUZLA
BR 5

Okružnom sekretarijatu za društvene djelatnosti
okruga tuzla

Predmet: Dostava Programa sociološko-psihološke, kurturološke, vjerske i
zdravstvene edukacije i ljekarskih pregleda na kolektiv. punktovima

Programom MAD-žena Okruga Tuzla planirano je niz aktivnosti na
punktovima kolektivnog sjajestaja prognanih i raseljenih lica, tako je
planirana realizacija Programa sociološko-psihološke, kurturološke, vjerske
i zdravstvene edukacije i ljekarskih pregleda djece i odraslih.

Realizacija ovog Programa će se sprovesti u saradnji sa Okružnim
uredom za ~~izbjegla~~ prognana i raseljena lica.

Program vam dostavljamo u prilogu.

P.S. Na punktovima kolektivnog sjajestaja se nalazi izvjestan broj
~~mnog~~ ljudi koji su u međuvremenu stekli uslove za penzionisanje
ili će to uskoro steći, a iz poznatih razloga nemaju postojeću
dokumentaciju, te vas molimo da u skladu sa vašim kompetencijama
ovim ljudima obezbjedite pravnu pomoć i na taj način im pomognete.

Tuzla 30.08.1993.god.

Predsjednik,
Mirzeta Suljkić
Mirzeta Suljkić, pro.

MUSLIMANSKO AKADEMSKO DRUSTVO
ŽENA OKRUGA TUZLA
BR 6

Okružnom uredu za prognana i raseljena lica
tuzla

Predmet: Dostava Programa sociološko-psihološke, kurturološke, vjerske i
zdravstvene edukacije i ljekarskih pregleda na kolektiv. punktovima

Programom MAD-žena Okruga Tuzla planirano je niz aktivnosti na
punktovima kolektivnog sjajestaja prognanih i raseljenih lica, tako je
planirana realizacija Programa sociološko-psihološke, kurturološke, vjerske
i zdravstvene edukacije i ljekarskih pregleda djece i odraslih.

Realizacija ovog Programa će se sprovesti u saradnji sa Okružnim
uredom za ~~izbjegla~~ prognana i raseljena lica.

Program vam dostavljamo u prilogu.

P.S. Na punktovima kolektivnog sjajestaja se nalazi izvjestan broj
mnog ljudi koji su u međuvremenu stekli uslove za penzionisanje
ili će to uskoro steći, a iz poznatih razloga nemaju postojeću
dokumentaciju, te vas molimo da u skladu sa vašim kompetencijama
ovim ljudima obezbjedite pravnu pomoć i na taj način im pomognete.

Tuzla 30.08.1993.god.

Predsjednik,
Mirzeta Suljkić
Mirzeta Suljkić, pro.

31.08.1993.
Okružni ured
mila: Pročelnik, pro.

Zahtjev je
kucan na
pisačoj
mašini,
indigovana
kopija na
listu
školske
vježbanke

Program je obuhvatao prethodni obilazak kolektivno-prihvatnih centara i dogovor s nadležnim institucijama i ustanovama o planiranim aktivnostima.

Realizovane su odgovarajuće odgojno-obrazovne i zdravstveno-odgojne teme, ljeakarski i laboratorijski pregledi (uzimanje uzoraka na crijevne parazite), te aktivnosti vezane za praćenje fizičkog razvoja djece.

Za djecu predškolskog i školskog uzrasta pripremljen je edukativno-zabavni program. Radilo se timski.

Programom su planirane i realizovane teme:

- „Pedagoško-psihološki aspekt odgoja djece i mladih u specifičnim uslovima“, Mirzeta Hadžić-Suljić, pedagog-psiholog
- „Organizacija i mjesto porodice u novonastalim uslovima“, Merzija Kasumović, mualima
- „Život u kolektivu prihvatnog centra, vjerska dužnost roditelja prema djeci i djece prema roditeljima“, mualima Mirsada Suljić,
- „Faktori značajni za razvoj djece“, dr. Nevzeta Mustafić-Kalesić,
- „Higijena u korelaciji sa zaraznim bolestima“ dr. Fatima Jusupović,
- „Zaštita od zaraznih i drugih bolesti“ dr. Nermina Đulović.

Edukativno-zabavni program za djecu

- Odgajateljice: Sehaveta Srabović i Emira Mulić.

Ljeakarski pregledi:

- ljeakari pedijatri: dr. Belkisa Čolić-Hadžić, dr. Nevzeta Mustafić-Kalesić, dr. Azra Arnautović,
- pedijatrijska sestra Mirsada Hurić,
- ljeakari opće prakse: dr. Šemsa Alajbegović, dr. Selma Hadžihafizbegović, dr. Nermina Đulović,
- medicinska sestra iz Lukavca Almedina Hanić,
- ljeakar mikrobiolog: dr. Mirsada Hukić i laborantice mikrobiologije.

Laboratorijski materijal obezbijeden od strane Kliničkog centra – Mikrobiologije, lokacija Doma zdravlja Tuzla, medicinska sestra Mevlida Mehanović.

Fizički razvoj djece:

Sadžida Softić, prof. tjelesnog odgoja i Zlata Kalesić, asistentica.

Podrška u organizaciji i realizaciji planiranih aktivnosti:

Zlata Kalesić, Ajša Bedić, Zineta Tokić, Fatima Čampara.

Program odgojne, zdravstvene edukacije i ljekarskih pregleda realizovan je u kolektivno-prihvatnim centrima:

Obdanište „Ciciban“ 31.8.1993. godine

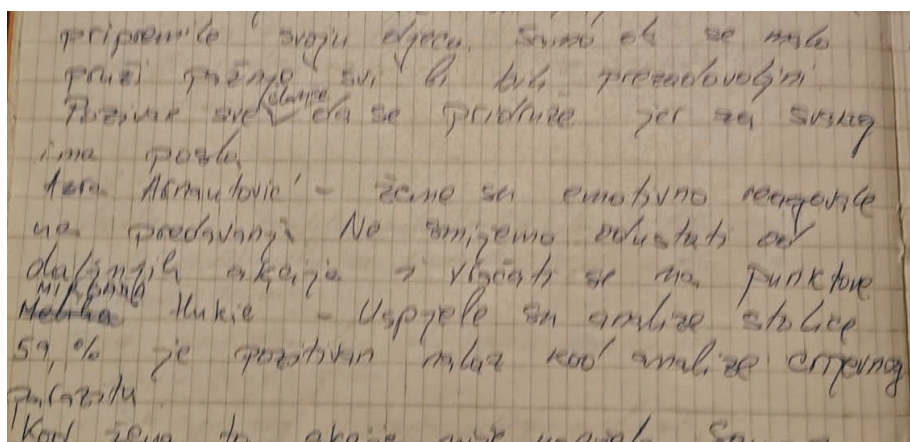
- odgojno zdravstvena edukacija i ljekarski pregledi.

„Građevinska škola“ 8. 9.1993. godine

- odgojno zdravstvena edukacija i ljekarski pregledi,
- laboratorijski pregledi: uzimanje uzoraka (crijevni paraziti, vaginalni i rektalni brisevi),
- fizički razvoj djece.

Osnovna škola „Pazar“, 16. 9. 1993. godine.

- odgojno zdravstvena edukacija i ljekarski pregledi,
- laboratorijski pregledi: uzimanje uzoraka (crijevni paraziti, vaginalni i rektalni brisevi),
- edukativno-zabavni program za djecu.

Iz zapisnika sa sastanka
MAD-a, 23. 9. 1993.
godine.

Zapisnik vodila Zlata
Kalesić.

Nedugo poslije dostavljanja Programa vezanog za odgojno-zdravstvenu edukaciju i ljekarske preglede, iz Ureda za prognana i raseljena lica MAD-u je stigla zamolba da se ovim programom obuhvate izbjegla i raseljena lica smještena u Hotelu „Tehograd“, uz obrazloženje da je stanje na tom punktu alarmantno (zapisnik 13.9.1993. godine).

„Tehnograd“ Slavinovići, 29. 9. 1993. godine:

- odgojno-zdravstvena edukacija,
- ljeakarski pregledi,
- laboratorijski pregledi: uzimanje uzoraka (crijevni paraziti, vaginalni i rektalni brisevi),
- edukativno-zabavni program za djecu.

Osnovna škola „Prokosovići“, oktobar 1993. godine:

- odgojno-zdravstvena edukacija,
- ljekarski pregledi.

U prihvatnom centru u Prokosovićima, situacija je bila izuzetno teška i traumatična. Bilo je hladno, prognanici bez obuča (žene su imale samo nanule), skromno obučeni, pogotovo za prilike u tim hladnim danima.

Istog dana, po završetku odgojno-zdravstvene edukacije i ljekarskih pregleda, predsjednica MAD-a kontaktirala je tadašnjeg direktora Doma zdravlja Lukavac dr. Tarika Arapčića.

Također, uspostavljen je kontakt s humanitarnim organizacijama smještenim u Tuzli. Svi su pozitivno odgovorili na poziv i pravovremeno djelovali u cilju pružanja adekvatne pomoći.

Članice MAD-a po završetku posjete međusobno su se aktivirale istog dana. Prikupljena je odgovarajuća odjeća, obuća i mnogo drugih potrepština. Po preporuci ljekara obezbijedeni su potrebni lijekovi. Drugi dan poslije posjete, sve prikupljeno dostavljeno je u prihvatni centar u Prokosovićima što je izazvalo buru emocija kod pognanih koji su smješteni u ovoj školi.

Članica MAD-a Belkisa Čolić, sudjelovala je u programu vakcinacije djece u Teočaku i Sapni (UNICEF-ov program). Tom prilikom vakcinisano je oko 600 djece.

Programom pedagoško-psihološkog, zdravstvenog prosvjećivanja i ljekarskim pregledima obuhvaćeno je i pregledano oko 900 djece i oko 600 odraslih osoba uz odgovarajući zdravstveni i pedagoško-psihološki tretman.

Labaratorijski pregledi uzimanje uzoraka (crijevni paraziti, vaginalni i rektalni brisevi), rađeni su u tri veća kolektivno-prihvatna centra. Od ukupnog broja pregledanih, 59% imalo je pozitivan nalaz. Kod žena akcija nije uspjela, nije bilo odziva (Zapisnik 23.8. 93. godine).

Da su majke, bez obzira na neprirodne uslove življenja, dale poseban značaj ovoj humanoj akciji potvrđuje činjenica da su sva djeca bila izuzetno uredna i spremna na saradnju.

U većim prihvatnim centrima (po broju smještenih prognanih lica) Sehaveta Srabović i Emira Mulić s djecom su pripremile kulturno-zabavni program za tu priliku. Program je bio izuzetno emotivan (suze nisu pitale da li mogu teći).

Neovisno od organizovanih timskih odgojno-obrazovnih i zdravstveno-odgojnih predavanja ova edukacija se radila i sa manjim grupama u kolektivnim prihvatnim centrima.

Edukacija se odnosila na upoznavanje sa značajem kolektivne higijene sa aspekta zaštite zdravlja, provođenja mjera dezinfekcije prostora, te značajem lične higijene sa aspekta sprječavanja mnogih bolesti. Uz pomoć doktorice Fatime Jusupović poseban osvrt u ovoj edukaciji dat je prevenciji i liječenju šuge (scabiesa) te mjerama u prevenciji vašljivosti. **O važnosti edukacije sa ovom tematikom upozoravao je u svojoj literaturi poznati prof. Jakob Gaon navodeći da je u toku Drugog svjetskog rata više ljudi umrlo od pjegavca (koga prenose vaši) nego od puščanog metka.**

Sjećanje doktorice Azre Arnautović

Kada me je Mirzeta pozvala i saopćila mi svoju ideju vezano za dokumentovanje rada žena u ratu i našeg učešća, bila sam baš dirnuta. Smatram značajnim da se dokumentuje rad žena u ratu. Žena intelektualki koje su pored svakodnevnih obaveza koje su imale, iznalazile vrijeme i energiju za dobrovoljnim radom. Prvobitno se nisam mogla sjetiti ničega od onoga što mi je Mirzeta spominjala. Spomenula je neke akcije u kojima sam učestvovala ali sjećanja nikako nisu mogla da se izvuku. Jedino sam se sjetila da sam, par dana prije, sređujući svoje papire

pronašla jedan izvještaj o kursu za njegovateljice. Ne znam šta sam uradila s tim ali se sjećam osjećaja kao da je to nešto završeno i nisam pridavala neku veliku pažnju. Tadašnji fokus mi je bio na drugim aktivnostima.

Mirzeta je insistirala, navodila primjere, saopćila svoju ideju i počeh razmišljati o tom vremenu moga života. Sve vrijeme do sada razmišljam koliko je trebalo ljubavi, želje da se pomogne drugima, vremena, energije, pored svih drugih obaveza. Bio je rat. Svima nam je bilo teško. Nekima teže. Posebno onima koji su izgubili svoje najdraže, koji su izgubili dom. Mi koji smo bili u drugoj situaciji pokušali smo barem donekle da ublažimo patnje našeg naroda koji je bio protjeran, ubijan i koji je doživio sve druge strahote rata.

Žena u ratu je imala posebnu ulogu. Pokazala je svoju snagu, brigu i potvrdila onu narodnu izreku: kuća je sa tri stuba na ženi. Mnogi su pisali o ulozi žena u ratu. Ja sam samo ovo. Ono o čemu još želim pisati je moj osjećaj i jedno, od mnogih iskustava koja mi naviru u sjećanju. Rat je tuga. Donosi zlo, gubitak, tugu. Rat razara. Uništava materijalna dobra, uništava ljude, prirodu. Otporni ostaju. Pokušavaju održati situaciju i pomagati. Kao doktorica, majka, žena, prijateljica, supruga pokušala sam balansirati između svih uloga i zadataka koje sam imala svakodnevno. Nekako nisam razmišljala tada puno o tome kako je meni. Je li mi teško? Samo je bilo važno da se prevaziđe, da se izdrži. Postojala je nada da će sve jednoga dana biti juče. Bilo mi je čast i ponos da sam članica MAD-a, da mogu dati svoj doprinos u odbrani Bosne i Hercegovine, očuvanju tradicije naših naroda i učestvovati u izgradnji novih dana za sve nas. Bila sam svjedok patnje svih nas, svjedokom tuge i bola, traume. Kao doktorica sam pomagala i mimo mog rada na Klinici. Trebalo je dati neki zdravstveni savjet, odraditi neki pregled, pomoći onima kojima je pomoć bila potrebna. A imala sam i svoj strah za sina koji je tada imao

blizu dvije godine. Strahovala sam da neće ostati bez nas roditelja kao hiljade druge djece. Taj moj strah je još više bio izražen jer je tada na Pedijatrijskoj klinici u Tuzli ostao značajan broj djece iz Podrinja čiji roditelji nikada nisu pronađeni niti su došli po svoju djecu. Tražili smo i preko Crvenog križa ali ništa. Poslije su ta djeca zbrinuta zahvaljujući institucijama Općine Tuzla. Strahovala sam da njega neću izgubiti, da ga ne pogodi geler, što se desilo mnogim majkama sa kojima sam imala kontakte tokom medicinskih pregleda i savjetovanja.

U okviru MAD-a išli smo na izbjegličke punktove na području Tuzlanskog kantona. Radili zdravstvene i higijenske preglede, trijaže, radili edukativna predavanja o najaktuelnijim temama iz zaštite zdravlja. Uslove u kojima smo radili lakše bi bilo nazvati neuslovi. Ali izdržalo se. Očuvali smo značajan procenat zdravlja ljudi sa kojima smo imali kontakte. Neke smo naučili, a nekima iskorigovali higijenske navike. Ženama ukazali na značaj higijene i pregleda od strane ginekologa. Učili ih o prevenciji zaraznih bolesti i održavanju lične higijene, pranju ruku itd. Na terenu je bilo svega i svašta. Potpuno neupućenog naroda, bez informacija o nekim temama sa predrasudama koje su imali. Mnoge žene nikada nisu imale ginekološki pregled osim kada su se porodile. Mnoge žene nikada nisu pregledale dojke. Sve su to bile teme koje smo obrađivale i na jedan lijep i nježan način se trudile ženama prikazati, potcrtati značaj pregleda i očuvanja zdravlja, razbijajući predrasude i navike sa kojima su tu. Prevencija i promocija zdravlja su bile neophodne.

Šuga i vaške su bile normalne za to vrijeme. Ljudi su boravili u neuslovnim zajedničkim prostorijama, zbijeni, bez mogućnosti da higijenu vrše kako bi trebalo. Mnogi nisu ni imali izgrađene higijenske navike. Tako da je naš primarni rad bio baš po tim temama. U početku je izgledalo kao Sizifov posao, međutim, kada se taj jadni narod kroz vrijeme konsolidovao, uz našu pomoć i pomoć drugih organizacija koje su davale svoj doprinos, stanje se smirivalo i rezultati su počeli da se uviđaju. U dogledno vrijeme šuga i vašljivost svedeni su na pojedinačne slučajeve.

Čitajući i prepisujući neke zapisnike, podsjetila sam se na mnoge aktivnosti koje smo kao žene udružene u MAD radile. Dok sam stavljala na papir ovu crticu mog sjećanja, prisjetila sam se još dosta situacija, lijepih i teških trenutaka, života i smrti, tuge i radosti.

Možda bih trebala početi pisati knjigu?! Neko je nekada rekao: "Ako nije zapisano nije se ni desilo, a neko drugi može o tome pisati na svoj način, svoju istinu."

Hvala Mirzeti što nas je pokrenula tada, a i sada.

Dr. Azra Arnautović

Nakon rata dr. Azra Arnautović nastavila je raditi sa ratnom traumom, onima koji su prošli logore. Bavi se ljudskim dušama i boli koje nose. Bavi se djecom i njihovim problemima današnjice. Ratna iskustva i ratna trauma motivisali su dr. Azru Arnautović da završi za grupnog analitičara, integrativnog psihoterapeuta za djecu i adolescente, za trenera i supervizora, sa evropskom licencom za spomenuto. Bavi se humanitarnim radom i pomaže marginaliziranim grupama naše zajednice.

Sedmo poglavlje

OČUVANJE TRADICIONALNIH VRIJEDNOSTI I
KULTURNO-HISTORIJSKOG NASLJEĐA
NARODA BOSNE I HERCEGOVINE

Očuvanje tradicionalnih vrijednosti i kulturno-historijskog naslijeđa

Članice MAD-a imale su svoje radne obaveze. Obavljale su poslove u obrazovanju, zdravstvu, namjenskoj proizvodnji, administraciji, preuzele su značajan dio poslova koje su obavljali muškarci. Istovremeno, nastojale su boriti se i za našu baštinu, kulturu, umjetnost i tradiciju. Tvrdnja, da je borba za kulturnu baštinu i tradicionalne vrijednosti jednaka borbi za čovjeka, prožimlje sve aktivnosti MAD-a.

Tako, jedan od bitnih zadataka MAD-a bio je prezentacija i afirmacija duhovnih i intelektualnih vrijednosti Bošnjaka i Bošnjakinja na svim poljima na kojima se iskazuju. Putem tribina, predavanja, kulturnih manifestacija i drugih oblika rada, radilo se na jačanju socijalne svijesti, etičkih normi ponašanja, afirmaciji naše kulture, tradicije, običaja, umjetnosti i svih pozitivnih vrijednosti u društvu.

Književne večeri, poetska druženja, tribine, izložbe bili su naš duhovni otpor agresiji.

Uz druženja organizovane su tematske tribine:

- Graditeljska tradicija Bošnjaka
- Sevdalinka, pjesma najmilija
- Bošnjakinja preko prošlosti i sadašnjosti zagledana u budućnosti
- Bošnjaci kroz kapiju znanja i nauke ulaze u svoju budućnost i osiguravaju svoj prosperitet
- Sudbina bosanskog jezika

Graditeljska tradicija Bošnjaka

Oktobar, 1993. godine Ajša Bedić, dipl. ing. građevine i Zineta Tokić, građevinski inženjer, organizovale su druženje s mještanima MZ Jala na kojem su razgovarali na temu „Graditeljska tradicija Bošnjaka“. Zainteresovanost građana MZ Jala bila je izuzetna.

Predloženo je da se na istu temu, određenom prigodom pripremi i organizuje tribina za građanstvo Tuzle.

Raznoliko i bogato graditeljsko naslijeđe u Bosni i Hercegovini nosi univerzalne poruke i vrijednosti i zaslužuje da se o tome govori.

Tako je u povodu godišnjice osnivanja MAD-a 31. 5. 1994. godine održana tribina na temu „Graditeljska tradicija Bošnjaka“. Tribinu su pripremile članice MAD-a Zineta

Tokić, ing. građevine i Ajša Bedić dipl. ing. građevine u saradnji s kolegama Šekibom Derviševićem dipl. ing. arhitekture i Edinom Jahićem, dipl.ing. arhitekture. Pozivnicu je kreirao Began Turbić.

POZIVNICA

TRIBINA GRADITELJSKA TRADICIJA BOŠNJAKA

NAJZNAČAJNIJE GRAĐEVINSKE CJELINE ISLAMSKJE KULTURE
BOSNE I HERCEGOVINE - ZINETA TOKIĆ, ING. GRAD.

BOŠNJAČKA GRADITELJSKA TRADICIJA
- ŠEKIB DERVİŠEVIĆ, DIPL. ING. ARH.

BOSANSKA ORIJENTALNA KUĆA - EDIN JAHİĆ, DIPL. ING. ARH.

OBJEKTI NA IZVORIMA NEUMRLOSTI - AIŠA BEDIĆ, DIPL. ING. GRAD.

HOTEL TUZLA - KONGRESNA DVORANA - UTORAK, 31. 5. 1994. GODINE U 18 SATI.

Tribina je bila izuzetno posjećena i zapažena.

Na temu "Graditeljska tradicija Bošnjaka" Ajša Bedić i Zineta Tokić su gostovale u programu Radio Tuzle.

Rad pod nazivom „Bosanska orijentalna kuća“ objavljen je u časopisu Hikmet.

Maketa Stare bosanske kuće,
rad učenika Građevinsko-
geodetske škole Tuzla

MAKETA STARE BOSANSKE KUĆE
FARIS MEHMEDINOVIĆ
ERMIN HUSIĆ
ADIS SMAJLOVIĆ

Posjeta britanke Sally Masson

Britanka Sally Masson, sa svojim saradnicima u ime organizacije Workers Aid to Bosnia/radničke pomoći Bosni 17. 8. 1994. godine posjetila je MAD. Razgovaralo se na temu pitanje žene, jednakost svih žena, muškaraca, starosjedilaca i doseljenih, „iščupanih iz korijena“.

Kulturno-umjetnički program za šticeenice Kuće „Žena i dijete“

U saradnji s NPA, (međunarodna organizacija „Norveška narodna pomoć“), članice MAD-a 3.12.1994. godine posjetile su šticeenice Kuće „Žena i dijete“. Tom prilikom priređen je prigodan program. Izložba slika Jasminke Hadžihalilović, koja je organizovana za dvogodišnjicu 2. Mješovitog ariljerijskog divizionu, uz prateći kulturno-umjetnički program prenesena je u prostor Kuće „Žena i dijete“.

Domaćine i prisutne pozdravila je predsjednica MAD-a Mirzeta Hadžić-Suljkić.

Izvod iz uvodnog obraćanja:

„U saradnji s NPA imamo zajednički cilj, a to je pomoći onima kojima je teže nego nama samima.“

Kulturni milje ima značajan utjecaj na pozitivni ishod iz traume. U zaglušujućem tutnju rata i nametnutim teškoćama za odbranu naše domovine i naših života nastojimo se boriti i za našu baštinu. Borba za baštinu jednaka je borbi za čovjeka. Ljudski duh je najjači. Zato je važno ostati i svjedočiti da mi ovdje u vrlo teškim vremenima nastojimo živjeti s dignitetom.

To pokazuje i naša umjetnica Jasminka Hadžihalilović sa svojim slikama.

S nama je glumica Baisa Baki Smajlović u čijoj ćemo interpretaciji slušati poeziju Džemaludina Latića.

Slušat ćemo mladu flautisticu Dinu Duraković u klasi profesorice Lidije Kuzmić i našeg stalnog pratioca gitaristu Alena Garagića u klasi profesora Predraga Stankovića.

Ova izložba, poezija, muzika, dokaz su da su žene Bosne samosvjesne, moderne, obrazovane i produhovljene.

Profesorica Meliha Terzić, čiji je doprinos u ovom našem poduhvatu veliki, govorit će više o slikarci Jasminki Hadžihalilović“.

NPA realizuje projekat “Žene - skrivene žrtve rata”

Štićenice Kuće „**Žena i dijete**“ posjetile su Seniha Hodžić, Ajša Bedić, Zineta Tokić, Nevzeta Mustafić-Kalesić, Dženana Hadžimehmedović, Mediha Avdagić, Mirsada Kurtić, Zekira Hajdarhodžić. Za domaćine Kuće „Žena i dijete“ članica Mirsada Kurtić pripremila je baklavu.

Sevdalinka pjesma najmilija

U okviru programa očuvanje tradicije, kulture, umjetnosti i tradicionalnih vrijednosti, u kasnu jesen 1993. godine, pod mentorstvom profesorice Azre Arnaut, u prepunoj sali Kina „Mladost“ organizovano je kulturno-umjetničko veče. U programu su sudjelovali učenici Elektrotehničke škole, Gimnazije “Meša Selimović”, Ekonomske škole i profesorica Zekija Suman interpretatorka sevdalinke.

Bosna i Hercegovina oduvijek je bila bogata pjesmom. Bila, kako prije tako i danas. Sevdalinka, čiji je autor neka nepoznata draga osoba, prenosila je od mahale do mahale, od šehera do šehera, od sokaka do sokaka, u gluho doba noći umilne zvuke. Iza mušebaka u prošlosti, slušali su je, našu SEVDALINKU, u Banjoj Luci, Mostaru, Sarajevu, Prijedoru, Tuzli....

Detalj – primjer predstavljanja naše sevdalinke.

Na periferiji Banje Luke, na svom imanju u vili „Sevdah“ na Vrbasu živjela je begovica Paša-hanuma Džinić.

„Žena koja je nekada u begovskoj Banjoj Luci i širom Bosne i Hercegovine bila oličenje ljepote, sevdah svih aga i begova. O čijoj se ljepoti još i danas pjeva.“ (zapisao Petar Jovanović „Venac“ 1981. godine).

Od svojih mladih dana, u nekad beričetna doba, imala bezbroj ašika i prosaca, što se u pjesmi lijepo opisuje:

Ko se ono drumom šeće,
Ko li ono bi?
Ja sam ona iz Šehera, Suljagina kći.
Imala sam devet ašika,
i malo mi bi
al' kad dođe Smail-beže
i dosta mi bi.

Nevjerovatno, ali istinito, nju su prosili već od 10. godine mnogi momci. Ali Paša je sevdisala samo Smail-bega.

Prije 63 godine ova pjesma je ostala kao divan zapis nama, po priči njihove djece, pjevala je i njihova majka. Ljepotu sevdalinke svojom interpretacijom dočarala je

prof. Zekija Suman.

Svakoj interpretaciji sevdalinke prethodio je zapis njenog nastanka.

Vraćanje u historiju grada Travnika.

1902.

Grad je gorio, bilo ljetno, toplo vrijeme, iznenada jak vjetar prenio vatru sa jednog krova kuće na drugi. A sve su bile pokrivene šindrom.

Travnik je 2 sata gorio. I krovovi nestali!

I sjećanje:

„Šta se ono Travnik zamaglio“?

Posebanim aplauzom nagrađeno je izvođenje sevdalinke *„Kolika je u Prijedoru čaršija?“* Izvođenje sjajno, kako to uvijek profesorica Zekija Suman zna, osjeća, doživljava duboko, iskreno.

Na kraju učenici srednjih škola horski zapitali su:

„Hoće li sloboda umjeti da pjeva kao mi danas? Mislimo da hoće.“

Kulturno-umjetničko veče organizovano je za goste – prijatelje iz Italije (Humanitarna organizacija). Prisutne su bile predsjednice „Fatme“ iz Sarajeva i Tuzle, predsjednica Sumejje“ Tuzla i članice MAD-a.

Generalna skupština
Ujedinjenih nacija
proglasila je 1994. godinu
Međunarodnom godinom
PORODICE čiji je moto:

"PORODICA - SREDSTVO
I ODGOVORNOST
U MIJENJANJU SVIJETA".

Generalna skupština Ujedinjenih nacija proglasila je 1994. godinu Međunarodnom godinom PORODICE čiji je moto „Porodica – sredstvo i odgovornost u mijenjanju svijeta“.

Dajući doprinos ovoj manifestaciji u koju se uključila Unija ŽAR Bosne i Hercegovine (MAD je članica Unije) upriličena je Tribina: „**Bošnjakinja preko prošlosti i sadašnjosti zagledana u budućnosti**“, u kojoj su sudjelovale prof. dr. Nihada Latifagić, Seniha Hodžić nastavnica, Meliha Terzić profesorica, Baisa Baki-Smajlović glumica i Alen Garagić gitarista.

Prošlost je od životne važnosti za svakog od nas i sve nas zajedno, posebno u Bosni i Hercegovini.

POZIVNICA

TRIBINA

BOŠNJAKINJA - PREKO PROŠLOSTI I SADAŠNJOSTI
ZAGLEDANA U BUDUĆNOST

UČESTVUJU:

Prof. dr Nihada LATIFAGIĆ
Seniha HODŽIĆ, nastavnica
Meliha TERZIĆ, profesorica
Baisa BAKI SMAJLOVIĆ, glumica
Alen GARAGIĆ, gitarista

HOTEL TUZLA - KONGRESNA DVORANA - SUBOTA, 17. 12. 1994. GODINE U 11 SATI

Važna je za našu sadašnjost i našu budućnost.

Često se čuju konstatacije „da propada svaki onaj ko pridaje suviše važnosti prošlosti“, ali isto tako, propada i onaj ko nije ništa naučio od prošlosti i zaboravio prošlost.

Proučavajući prošlost može se mnogo naučiti. Prošlost je puna pouka o ljudskoj prirodi, o sudbini, tradiciji, kulturi... Stara istočnjačka izreka kaže: *Prošlo vrijeme je sadašnje vrijeme, kao i budućnost koja, iako još nije nastala, ipak jest.*

Da bi se živjelo u sadašnjosti i pozitivno gledalo u budućnost, mora se poznavati prošlost.

Pozdravljajući prisutne, u uvodnoj besjedi Mirzeta Hadžić-Suljkić je naglasila da je nama historija dodijelila Bosnu i Hercegovinu i da mi iz nje nigdje ne idemo. To je naša domovina i za nju se moramo boriti. Moramo se boriti za našu porodicu, moramo se boriti za mjesto žene, koja je kroz historiju potiskivana iz društvenog života. Žena, majka stub je porodice, na jedinstven način u sebi spaja izrazitu emocionalnu upletenost u probleme, izrazitu energiju kojom ih pokušava riješiti i inteligenciju vrlo neugodnu za njene protivnike.

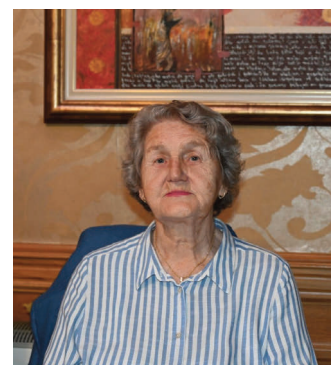
U svom izlaganju profesorica doktorica Nihada Latifagić je istakla da je Bošnjakinja i samosvjesna i obrazovana i moralna i da predstavlja spoj zdrave islamske i bosansko-evropske žene, žene stuba porodice. Također, govorila je o Bošnjakinji i njenoj islamskoj baštini ističući da je borba za baštinu jednaka borbi za čovjeka, naglašavajući da je neophodno njegovati i proučavati svoju baštinu...

Seniha Hodžić, nastavnica, govorila je sa aspekta odgoja i obrazovanja žena Bošnjakinja kroz historiju s posebnim osvrtom na obrazovane žene u Tuzli. Odgoj i nauka oplemenjuju naša srca i razvijaju u nama najljepše osobine.

Podaci, (Zbornik Tuzlanskog arhiva), govore da su Tuzlanke:

- Esma Bise, završila učiteljsku školu u Sarajevu 1924. godine,
- Hiba Šerbić, završila Tuzlansku gimnaziju 1932. godine. Diplomirala na Medicinskom fakultetu u Beogradu 1939. godine. Prva Bošnjakinja koja je diplomirala na Beogradskom univerzitetu, (o čemu je pisala tadašnja Politika). Bila je prva Bošnjakinja, lekar kako u Tuzli, tako i u cijeloj Republici Bosni i Hercegovini.
- Subhija Čokić Ćatić i Sadeta Čokić Burek su prve zubarice u Tuzli (počele raditi 1947. godine)
- Nekoliko godina kasnije tu su inženjerke Šuhreta Babić Hajrović i Mujesira Muharemagić, lekarke Azemina Gavrankapetanović Kurt i Zehra Pašić, apotekarice Ševala Bratovčić Jašaragić i Subhija Muharemagić, profesorice Bedrija Čokić i Samija Čokić Mešić.

Prva Tuzlanka koja je doktorirala na Tuzlanskom univerzitetu je Nihada Idrizović Latifagić.

Meliha Terzić, profesorica bosanskog jezika i književnosti predstavila je odlomke iz besjede na tribini: Lik Bošnjakinje u našoj književnosti, u odabranom primjeru

„Skretnice“ Jasmine Musabegović

Roman *Skretnice*, knjiga o ženi, o našoj ženi Bošnjakinji, ali nije samo o njoj zato što je njen život njeno bdijenje. I kad se Fatimina porodica u ratu zbija u jedno tijelo kao „stado u oluji“ (autoričina komparacija) i to je njen svijet u svijetu, korak s vremenom se spontano uspostavlja i oni, Fatima i njeni, u svemu pošteno učestvuju.

Tako u ovoj čvrstoj proznoj građevini tema jeste i kamerna i roman jeste moderni psihološki realistički roman sabran oko glavne junakinje, ali su prikazani izbliza i iznutra problemi vremena u kojem je radnja romana situirana.

Doživljavam Fatimu kao jednu od naših žena, od one najljepše, najvrednije vrste. Znamo kakva je. Njen svijet jest njena porodica i tako prvi horizont na kućnom pragu, ali iza njega se steru drugi horizonti, i oni i za nju postoje. Fatima nije idealizovana.

Kompleksan je lik, ali je nama bliska. Ne bismo je mogli zamisliti u drugom mijeću, niti nekog drugog, drukčijeg na njenom mjestu. Oličenje je odgovornosti i žrtve, strpljiva (trpećiva), taktična, mudra „hrabra ratnica samog života“ kad god treba. Na tjemenu krov drži ispod kojeg izlaze djeca – ljudi. Hvala za ovu sliku. Koliko je vjerna, toliko je lijepa. Zatvorimo oči i nađemo oživljene boje u albumu najdražih portreta. Tu je ona nad čijom se rukom što je prala, mijesila, vezla i šila, milovala, davala, treba s poštovanjem sagnuti.

Skretnice – ljepota svakodnevice tamo gdje ima ko da je oplemeni; Skretnice – vertikala Fatimine ljudskosti. Skretnice – asocijacija na pobjedu zdravog, normalnog; asocijacija na sabur i snagu naše žene; na ljepotu porodičnog života s puno divnih rituala koji od kuće prave dom, a od ukućana porodicu.

Skretnice – utjeha u vremenu kad lahko klone duh i poruka: udružite svoje rezerve životne snage, nade i radosti! Fatima razmišlja u jednoj teškoj situaciji, u kućnom pritvoru, s porodicom i ostalim taocima, u potpunoj neizvjesnosti: **“Svako kao da je donio neko zrno svog života, iz koga je ispala snažna i jaka matica.”**

Sadržaj i ugođaj tribine svojim izvedbama oplemenili su Baisa Baki Smajlović, glumica Narodnog pozorišta Tuzla, Alma Isić učenica drugog razreda Medicinske škole uz pratnju Alena Garagića na gitari, učenika Muzičke škole u Tuzli

Tribina, održana 17. 12. 1994. godine u Kongresnoj sali Hotela “Tuzla”, privukla je pažnju i pozitivne kritike javnosti.

Od članica MAD-a prisustvovala su Zineta Topčagić, Ajša Bedić, Šemsa Alajbegović, Mirsada Hukić, Mirsada Kurtić, Muhterema Halilović, Fatima Čampara, Tenzila Jusufagić, Amira Hadžimehmedović, Emira Mulić, Zekira Hajdarhodžić, Sehaveta Srabović, Munevera Skokić, Amira Kurtagić, Nura Ahmetbegović.

Tribina: Bošnjaci kroz kapiju znanja i nauke ulaze u svoju budućnost i osiguravaju svoj prosperitet

Veliki muslimanski pjesnik i mistik, Rumi ističe da:

Dvor čovjekova srca treba biti naseljen, jer je taj dvor kao korijen stabla: iako je sam skriven, njegovi tragovi pokazuju se na krošnjama.

Neka se i grana ili dvije slome; ako je korijen čvrst, opet će porasti.

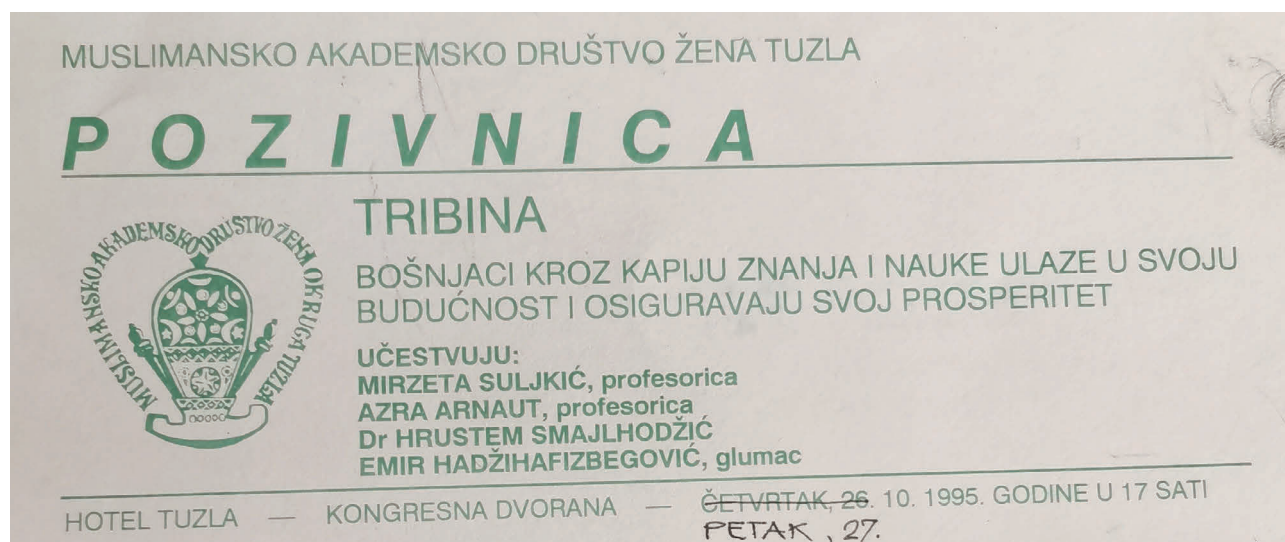
No, ako je korijen slabšan, neće ostati ni grane ni lišće. (Tajne uzvišenosti, Book-line, Sarajevo (2016:263))

Posebnu pažnju naučnika, relevantnih institucija kao i međunarodnih organizacija (UNESKO, OECD, EU) zaokupljaju pitanja koja se odnose na savremene globalne procese u oblasti odgoja i obrazovanja.

Ključno pitanje postojećih obrazovnih reformi, kako poboljšati učenička postignuća i ukupan kvalitet školskog života, zaokuplja svjetsku javnost.

S ciljem kako unaprijediti obrazovanje u našoj, ratom zahvaćenoj zemlji, 27. 10. 1995. u kongresnoj dvorani Hotela „Tuzla“ organizovana je tribina *Bošnjaci kroz kapiju znanja i nauke ulaze u svoju budućnost i osiguravaju svoj prosperitet*.

Sudjelovali su: Mirzeta Hadžić-Suljkić, profesorica; Azra Arnaut, profesorica; dr. sc. Hrustem Smajlović i Emir Hadžihafizbegović, glumac

U uvodnom izlaganju, Mirzeta Hadžić-Suljkić, profesorica pedagogije i psihologije, između ostalog, navela je da je krajnja svrha odgoja i obrazovanja unaprjeđenje kvalitete života, što znači da odgoj i obrazovanje čine vrijednim život pojedinca, a samim tim i društva u cjelini.

Također, naglasila je da je obrazovanje temelj svake kulture i civilizacije i da se s pravom može reći da uspjeh školovanja ovisi o vrijednostima koje društvo pripisuje obrazovanju.

Istakla je da ugledni muslimanski učenjak, Kardavi, naglašava da:

Umet treba trgnuti iz zaostajnja u napredak u svakom pogledu: naučnom, tehnološkom, ekonomskom, društvenom i svakom drugom, jer su to temeljni postulati koje od muslimana zahtijeva njihova vjera.

Dalje, navodi da A. Izetbegović u svojoj knjizi *Islam između Istoka i Zapada* piše:

Nije, dakle, pitanje u tome da li ćemo ili nećemo prihvatiti nauku i tehniku – jer ćemo ih morati prihvatiti ako hoćemo da opstanemo – nego kako ćemo to učiniti: sa dostojanstvom ili sa osjećanjem inferiornosti. Da li ćemo u ovom neizbježnom razvoju izgubiti, ili ćemo sačuvati svoje tradicije, svoju kulturu i svoje vrijednosti. Obrazovanje treba da doprinosi da iz nas zrači smirenost, povjerenje, radinost, marljivost, i naravno poslovno poštenje.

Na kraju izlaganja zaključeno je da „nauka i mudrost mogu voditi do promjene društvene klase učenjaka”, te da na temelju filozofije obrazovanja i obrazovnog sistema može se vrednovati određena kultura i civilizacija.

Azra Arnaut, profesor bosanskog jezika govorila je na temu „Uloga škole u formiranju ličnosti – idejnost u nastavi“.

Istakla je da su članice MAD-a u svojoj vremenskoj orijentaciji (i kad nam je bilo najteže – rat je razarao našu domovinu Bosna i Hercegovina) razmišljale o odgoju djece.

Kako odgajati buduće generacije?

Znale su da ništa više neće biti kao prije, valja sve iznova pa i u *obrazovanju*. Posebno u obrazovanju mladih, kako bi obogatili ali i ispravili grube greške u tumačenju određenih sadržaja u historiji, književnosti.

Posebno – SADA.

Zato kroz programske sadržaje u školi dužni smo njegovati našu bosnskohercegovačku književnu baštinu. *Nepravedno zapostavljenu!* (cjelovit tekst u prilogima).

Prof. Hrustem Smajlović govorio je o duhovno-ideološkoj vrijednosti i položaju žene pripadnice islamske civilizacije i kulture od pojave islama do ovih dana.

Emir Hadžihafizbegović svojim nastupom je obogatio prigodni program umjetničkim sadržajem.

Osmo poglavlje

SVI SMO BH ARMIJA

Bosna je naše okrilje, tu su nam korijeni, sve nam je bosansko

Armija Republike Bosne i Hercegovine zauzima posebno mjesto u hiljadugodišnjem postojanju naše države. Ona je jedinstvena, posebna, slavna i zaslužna za odbranu naše domovine.

Naša domovina Bosna i Hercegovina sa svih strana bila je ugrožena.

Trebala je srca koja će je istinski voljeti, koja će biti jedinstvena u njenoj odbrani.

Uz borce na prvoj liniji odbrane, žene u drugom ešalonu odbrane, također su shvatile da se Ljubav prema Domovini mora pokazati i potvrditi u praktičnom životu.

Isto tako ljubav prema domovini potvrđuje se i spremnošću da se domovina brani od agresora, da se brani od svih vanjskih i unutarnjih neprijatelja koji pokušavaju ugroziti njen suverenitet, integritet, cjelovitost i slobodu.

Svjesne da, uz borce na braniku domovine, moraju biti jedinstvene i odlučne u borbi za slobodu, osmišljavale su različite programe podrške vezano za temeljne, ljudske potrebe koje se nastoje zadovoljiti tokom cijelog života.

Uz životne potrebe za preživljavanjem, bitno je da se zadovolje i potrebe za prijateljstvom, slobodom, priznanjem pa i zabavom. Imajući to u vidu, različitim aktivnostima, članice MAD-a su nastojale doprinijeti da borci naše slavne Armije osjete da ima puno onih koji brinu o njima, koji su svjesni njihove važnosti i koji žele na neki način unijeti radost u njihove živote.

Tako, s ciljem jačanja ljubavi prema domovini, MAD nalazi direktnu vezu između borbe na prvoj liniji i borbe za duhovni napredak i opstanak jer, kako zabilježi naša članica, ***Gvozdena pesnica naše odbrane i topla, prostrana duša Bošnjakinje i njen tihi postojani rad garantuju našu pobjedu i naš opstanak.***

S tom namjerom organizovana su poetska druženja za pripadnike Armije Republike Bosne i Hercegovine, za ranjenike u Kliničkom centru i u stacionarima od Studentskog i Đačkog doma do Kiseljaka.

Odgovarajući kulturno-umjetnički programi pripremani su za naše borce, branitelje naše države.

Zajednički su obilježavani značajni datumi naše Armije. Uspjesi i jubileji naših boraca su i naši uspjesi i naši jubileji.

Na gotovo svim ratištima članice MAD-a kontinuirano su posjećivale hrabre borce Armije Republike Bosne i Hercegovine koje su dobro upamtili četnici Teočaka, Majevice, Brčkog, Vareša, Olova, Kladanja, Vozuće, Ozrena, Međeđe...

Saradnja je uspostavljena s većinom jedinica II Korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine. Međutim, iz jedinica Mješovitog artiljerijskog divizionu često su MAD-u dostavljali novinske, video i fotozapise međusobne saradnje što je omogućilo da se uz dokumentovanje više govori i piše o saradnji MAD-a i Drugog mješovitog artiljerijskog divizionu. Saradnja je bilježena pod motom „MAD MADU“.

Doprinos u poboljšanju uslova rada boraca na terenu dale su i žene udruženja: Muslimansko akademsko društvo žena TPK, Udruženje žena Tuzla, Udruženje žena MZ, Sjenjak, Simin Han, Husino i Kiseljak. One su svojim angažovanjem doprinijele da naši pripadnici u svim aktivnostima budu darovani njihovim darovima.

Mad - Mad-u

Književnost kao vid odbrambene moći

Agresor je uz stravične zločine razarao naše porodice, uništavao našu kulturu i našu tradiciju što je ostavljalo bolne ožiljke u našim dušama. Nije se moglo odšutjeti to vrijeme zločina nad djecom, ženama, starim iznemoglim. U najtežim momentima za Bošnjake u novijoj historiji naše zemlje, za pripadnike Armije Republike Bosne i Hercegovine, za ranjene borce, branitelje naše domovine organizovane su Poetske večeri – literarni susreti na temu „Bosne će biti“.

*Sva vrata su nam evo već drugu godinu na razne načine zatvorili, ali
na drugom mjestu se opet otvore.
Svima nam ostaje samo strpljenje.*

Narod u Bosni i Hercegovini je ostao sam.

Sada, što nam je opasnost za naš opstanak veća, mi glavu držimo visoko gore.

Nama je nuđen nestanak, ali mi se ako Bog da obudućujemo.

Naše rane su svježije, toliko svježije da nam je dužnost ne pokleknuti do zadnjeg.

Borimo se na sve moguće načine.

Književnost, poetska druženja su vid naše odbrambene moći.

Poetsko veče – literarni susreti na temu „Bosne će biti“

za pripadnike Armije Republike Bosne i Hercegovine, organizovani su 20. 7. 93. godine u prepunoj sali Doma boraca Tuzla.

Zahtjev za prostor

Muslimansko studentsko društvo
Doma Otkruga Tuzla
3/93

Komandir Otkruga Armije BiH

Pozdrav: Zbog toga se ovakve sastanke ne koriste
sali Doma boraca za izvođenje programa pod
naslovom "A Bosna će biti" u realizaciji člani-
ca Otkruga, koje smo mi, prof.

U programu ove se sadržaja literarne večeri pored prof.
Azre Aladžić, i naše domaćin, pjesnik,
Danijela Božić, učenica trećeg razreda otkruga, koje su
Tuzla i Emir Džambegović, nastavnik Medicinske škole u Tuzli.

Literarno veče, ukoliko nam date saglasnost za korištenje
vaše sale, održalo bi se 20.7.93. god. sa početkom u 19 sati.

Literarno veče je pripremljeno za pripadnike Armije BiH
članove njihovih porodica, oia se slobodno.

Zastupnik MAD-a
Azra Aladžić
gospođa iz Otkruga, Danijela

Pozdravna riječ

je potekao.

Dragi borci, uvaženi gosti, dame i gospodo

MAD žena Otkruga Tuzla u okviru svog programa rada organizuje li-
terarne susrete na temu "A Bosne će biti". Ovi susreti su organizovani
za srednjoškolsku omladinu, sada za pripadnike naše Armije, zatim za
ranjenike i širom naše slobodne teritorije, jer

Bosanskohercegovački Muslimanidoživljavaju treći genocid u ovom
stoljeću, prolaze kroz najtežu dramu i nalaze se na kušnji sopstvenog
opstanka.

Ratna stradanja koja proživljavamo su više nego tragična.
Rane, bol i tuga na šeg naroda su nemjerljivi. To će se pamtiti.
To pamtiti i bilježiti članica MAD žena Otkruga Tuzla, naša Almasa Hadžić, borac
pjesnik, muhadžir.

Na sebi svojstven način to pamtite i bilježite i naši mladi, naši
srednjoškolski daci, Danijela Božić i Emir Džambegović koje će vam
večeras predstaviti članica MAD-a Azra Arnaut, profesorica Bosanskog jez.
ETŠ.

Sinovi i kćeri, heroji našeg naroda ugrađuju svoje mlade, tek atasale
živote u temelje naše slobodne budućnosti a sloboda će ako Bog-da doći
jer snaga kojom raspolaže naša Armija samo je izvor koji je potekao.

Tuzla, Dom Boraca 20.7.1993.god.

Pred naše borce s poštovanjem su stali učenici srednjih škola, koji su svojim recitalom upotpunili ovo veče. Govorili su stihove Safvet-bega Bašagića, Muse Ćazima Ćatića, Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka, Abdulaha Sidrana i Alekse Šantića.

Esej „Mene je rodila hiljadu i jedna majka“ govorila je Almasa Hadžić, ratna reporterka.

„Mene je rodila hiljadu i jedna majka“

Jutros kad se bajramski sevdah niz Mostar prospe i ezan s Karađoz-begove šapatom ušeta na moje prozore, ne tražite od mene da širim ruku svojih drhtaje Neretve grlim. Nemojte, tako vam Boga tražiti od mene da vam se zrelošću prvih trešanja nasmijem, jer mene je u Mostaru rodila Hujkina majka. Rodila me onog ljeta kad je zadnji pogled njegova oka šakom mostarskog sunca milovala da joj Hujka i i mrtav na Mostar miriše.

Nemojte. Ne tražite od mene, da, kad se Sarajevom prospe bajramska svjetla i tabija rastvori svoja raskrvavljena vrata, a niz sokake zadihana djeca budu prebrojavala bajramski halal, ne tražite tada da ja smijehom svojim svilene uzdahe snujem. Ne. Jer mene je u Sarajevu rodila Zajkina majka. Rodila me one noći kad se Zajkina ruka nebu otimala, a Žuč se od jauka rašivala, one noći kad je Zajkino srce Bosni žrtvovala.

Ne, ne tražite od mene da se jutros poput usnule breze na prvi sunčani snop naslonim i niz olovске padine toplinu smijeha svoga bacim, jer mene je u Olovu rodila Bolina majka. Rodila me one noći kad joj je Bolo samrtni korak marširao, a njen starački jauk mećava po Bosni raznosila.

Nemojte. Mene je rodila Mehina majka, ona što je mrtvom Mehi za svadbu rupce kerala i u bjelini im uz svaku žicu po jednu suzu ušila.

Mene je ovdje u Tuzli rodila Mirzina majka, ona što svom mrtvom jedincu svakoga Bajrama na kamenom uzglavlju njegovih dvadeset četiri pomiluje, rodila me Munira – Dinina majka, rodila me Ajka – Nesibova majka.... Oh...Pa mene je rodila Muhareмова majka, ona što je mrtva Muharema dan na sobi gledala i gledajuć' ga srcu se zaklela: „Ja za Muharemom neću plakati, za Bosnu je neko morao ginuti“.

Zar jutros da se veselim. Ne. Jer mene je, dok je Drinske ćuprije sanjao rodila Senadova, Ibrina, Fehmićeva majka....

Nemojte tako vam Boga. Pa mene je one jeseni kad je nebo nad Bosnom krvave ruke svoje sklapalo i tišinu jesenjeg mira bestidno klala dušmanska kama, mene je tada, nečujno,

rodila Hajrina majka. A Hajrina majka kada rađa ona rađa za neprebol junaka. Ona rađa dična sina. Ona rađa da rođeno u srcu sažme, a ono da puknut ne mogne samo da pamti.

Nemojte: mene je rodilo hiljadu majki, onih što će umjesto sinova svojih kamene nišane jutros grliti i klesarima bljede ruke svoje pružati.

Da. Mene je rodila još jedna majka – ona što će umjesto bajramskog poljupca na ruci i jutros milovati šaku prpošne zemlje hercegovačke u stari znojavi rubac zamotane i u stisku joj sakrivati muhadžirsku tugu... Zato... Tako vam Boga: ostavite me samu, da bajramsku sjetu niko mi ne vidi, da u sebi sakrijem sebe i šutnjom molim Bosni strpljenje.

Svi su se složili sa našim željama da u Bosni svane, u Hercegovini grane i da Bosna opet Bosnom bude.

Uz borce poetskoj večeri pridružio se i Began Turbić. Od članica MAD-a bile su prisutne: Amira Hadžimehmedović, Nura Ahmetbegović, Meliha Terzić, Muhterema Halilović, Zelkida Hadžibegović, Meliha Novalić, Enisa Žunić, Mensura Salameh, Amila Azabagić, Azra Arnaut, Almasa Hadžić, Mirzeta Hadžić-Suljkić, Ajša Bedić, Zineta Tokić.

.....

Od samog početka agresije na Bosnu i Hercegovinu, uz redovne radne obaveze, članice MAD-a bile su uključene u različite aktivnosti vezane za odbranu domovine. S prigodnim kulturno-umjetničkim programom za borce Armije RBiH i s odgovarajućim hedijama (posteljine, higijenski pribor, tople čarape, bureci, hurmašice, voće i cigarete) obilazile su naše ranjenike, kako u Kliničkom centru Tuzla, tako i u stacionarima Studentskog, Đačkog doma i Kiseljaka.

Za ranjene borce (Srebrenice, Bratunca, Zvornika i drugih krajeva naše zemlje) smještene u Plavoj bolnici na Gradini, 25. 7. 1993. godine, priređen je program "Književnost kao vid odbrambene moći" / literarni susreti.

Program su pripremile profesorica Azra Arnaut i pjesnikinja Almasa Hadžić.

Tom prilikom borce su posjetile Behija Čišić, Belkisa Čolić-Hadžić, Azra Arnautović, Nevzeta Mustafić-Kalesić, Mirzeta Hadžić-Suljkić.

Za borce u stacionaru „Kiseljak“ – (povjerenik Nusret Ibrahimović), gdje je smješteno oko osamdeset ranjenih boraca i za **borce u stacionaru „Studentski dom“ i „Irac“** 25. 7. i 26. 7. 1994. godine, priređen je kulturno-umjetnički program u kojem su sudjelovali hor Medrese, Fadila Azabagić i 2 djevojke.

Za tu priliku pripremljeni su bureci, hurmašice, cigarete i drugi pokloni.

Borce su posjetili Meliha Terzić, Muhterema Halilović, Tenzila Jusufagić, Suada Salibegović, Enisa Žunić, Šemsa Alajbegović, Amra Mešić, Mirzeta Hadžić-Suljkić, Mirsada Kurtić, Asifa Zupčević, Fadila Azabagić i novinari radio Tuzle i TV Okruga Tuzla. Posebnu srdačnost i susretljivost u organizaciji ove posjete pokazala je Hana, glavna kuharica restorana u studentskom domu.

Obilježavanje značajnih datuma Armije Bosne i Hercegovine

Članice Muslimanskog akademskog društva aktivno su sudjelovale u obilježavanju značajnih datuma Armije Repulike BiH. Saradnja s Drugim mješovitim artiljerijskim divizionom bila je kontinuirana. Zajedničkim aktivnostima obilježena je prva, druga i treća godišnjica formiranja i borbenog puta 2. mješovitog artiljerijskog divizionu Drugog korpusa Armije RBiH.

MAD MAD-u

Prva godišnjica formiranja i borbenog puta 2. mješovitog artiljerijskog divizionu

U okviru obilježavanja prve godišnjice formiranja i borbenog puta 2. mješovitog artiljerijskog divizionu priređen je prigodan kulturno-umjetnički program. Za tu priliku članica Mirsada Kurtić pripremila je tortu.

Obilježavanja Druge godišnjice formiranja i borbenog puta 2. mješovitog artiljerijskog diviziona

U povodu obilježavanja Druge godišnjice formiranja i borbenog puta 1./2. mješovitog artiljerijskog diviziona (1. MAD), članice MAD-a u saradnji s 1. MAD-om priredile su 16. 11. 1994. godine u galeriji Hotela „Tuzla“ **Izložbu slika** uz prigodan kulturno-umjetnički program.

**1.
MJEŠOVITI
ARTILJERIJSKI
DIVIZION**

17.11.1992. - 17.11.1994.

POŠTOVANI,

U ime boraca i starijšina
1. mješovitog
artiljerijskog diviziona

POZIVAM VAS

da svojim prisustvom
uveličate obilježavanje

**DRUGE GODIŠNJICE
FORMIRANJA I
BORBENOG PUTA**

**1. MJEŠOVITOG
ARTILJERIJSKOG
DIVIZIONA**

17. 11. 1994. godine

Komandant 1. MAD-a
nadkapetan

Feriz Šehanović - Šehan

PROGRAM OBILJEŽAVANJA
DRUGE GODIŠNJICE FORMIRANJA
I BORBENOG PUTA

1. MJEŠOVITOG ARTILJERIJSKOG DIVIZIONA

- PRESS KONFERENCIJA
DOM BORACA
11. 11. 1994. god. u 10:00 sati
- IZLOŽBA SLIKA UMJETNICE
JASMINKE HADŽIHALILOVIĆ
ART CENTAR HOTELA "TUZLA"
16. 11. 1994. god. u 18:00 sati
- TURNIR U MALOM NOGOMETU
UČESTVUJU 8 NAJBOLJIH
GRADSKIH EKIPA
SKC "MEJDAN"
15. i 16. 11. 1994. god. u 11:00 sati
- IZLOŽBA FOTODOKUMENTACIJE
DOM BORACA
17. 11. 1994. god.
- SVEČANA AKADEMIJA
DOM BORACA
17. 11. 1994. god. u 15:00 sati

* SNAGA NAŠE ARMije JE SNAGA
BOSANSKOHERCEGOVAČKOG
NARODA!
* DO POBJEDE, DO SLOBODE!

U tom periodu Grad je granatiran svakih petnaest minuta.

Čekalo se da „jedna serija granata“ bude ispaljena na gradsku zonu, pa da u pauzi između dva granatiranja pokušamo doći do odredišta. Pokušaj doći do Hotela „Tuzla“ bila je hrabrost ili ludost?! Međutim, i u tom zaglušujućem tutnju granata i nametnutim teškoćama u odbrani naše domovine i naših života, borili smo se i za našu baštinu.

Šta je narod bez kulture i kulturnog identiteta?

Uvodna besjeda - Mirzeta Hadžić-Suljić

U ovom ratu smo se nevjerovatno obogatili kao ljudska bića i pripadnici svog naroda. Stalno smo pred licem smrti i morali smo napokon oštro razlučiti bitno od nebitnog. A najbitniji su, naš duh i naša duša.

Ljudski duh je najjači, sloboda je u nama i niko nam je ne može dati niti oduzeti. Zato je važno ostati i svjedočiti da se i ovdje u vrlo teškim okolnostima može živjeti sa dignitetom.

Imanentna MAD-u je borba za prezentaciju i afirmaciju duhovnih vrijednosti. Bošnjakinje na svim poljima na kojima se ona iskazuje. Nalazeći direktnu vezu između borbe na prvom i drugom polju, borbe za duhovni napredak i opstanak MAD organizuje izložbu slika Jasminke Hadžihalilović u okviru programa za jubilej Prvog mješovitog artiljerijskog divizona.

Gvozdena pesmica naše otkorane i topla, prostorna duša Bošnjakinje i njen tri, postojani rad garantuju našu pobjedu i naš opstanak.

Likovna slika: Began Turbić, akvad. umjetnik. Grafika: slika: Jasminka Hadžihalilović. Štampano: DTP "Grafika" Tuzla. Tiraž: 500 kom.

Večeras, u povodu obilježavanja Druge godišnjice formiranja i borbenog puta 2. mješovitog artiljerijskog divizona, predstavljamo izložbu naše članice, Jasminke Hadžihalilović. Na njenim likovnim kompozicijama nećemo naći direktnu vezu između onog što je fizički obračun sa našim neprijateljem i njene slikarske preokupacije, ali primjetit ćete, možda, centralnu sliku ove postavke u kojoj Bosna kao cvijet raste prema Suncu u svoju slobodu.

Naš obavezujući zadatak je prezentacija i afirmacija duhovnih vrijednosti Bošnjakinje na svim poljima na kojima se iskazuje.

I ova izložba, poezija i muzika dokaz su da su žene Bosne samosvjesne, moderne, obrazovane i produhovljene.

Izložba je upriličena povodom obilježavanja dvogodišnjice osnivanja 2. mješovitog artiljerijskog divizona u čijim redovima su hrabri borci, naše gazije koje su dobro upamtili četnici Teočaka, Majevice, Brčkog, Vareša, Olova, Kladnja, Vožuće, Međeđe....

To su momci koji brane našu Domovinu, a Domovina je tlo na kojem živimo, kultura u kojoj živimo i kojoj doprinosimo i koju neprestano obogaćuju njene različitosti.

Do konačne pobjede i slobode sa našom Armijom. Snaga kojom raspolaže naša Armija samo je izvor koji je potekao.

Kulturnom manifestacijom, koju smo organizovali, pridružujemo se svima koji Drugom mješovitom artiljerijskom divizionu (2. MAD) čestitaju jubilej.

Cijenimo sve njihove herojske podvige, koji nas sve zajedno vode, ako Bog da, skorom miru i slobodi.

Umjetnički program kreirale su profesorice Meliha Terzić i Nađa Omerčehajić. U interpretaciji glumice Baise Baki Smajlović slušali smo izbor iz poezije Džemaludina Latića. Svojim izvedbama program su obogatili flautistica Dina Duraković u klasi profesorice Lidije Kuzmić i naš stalni pratilac gitarista Alen Garagić u klasi profesora Predraga Stankovića.

U ovom našem poduhvatu posebnu ulogu je imao akademski umjetnik Began Turbić koji je postavio i prigodnom besjedom otvorio izložbu.

Prisutne je pozdravio komadant Drugog mješovitog artiljerijskog divizona gospodin Feriz Šehanović. Posebnu zahvalnost izkazao je MAD-u za organizaciju i sudjelovanje u obilježavanju druge godišnjice formiranja i borbenog puta 2. MAD-a.

Doprinos ovoj manifestacije dale su članice MAD-a: Nihada Latifagić, Tenzila Jusufagić, Fatima Čampara.

Doček boraca poslije akcije, Hotel „Tuzla“ 29. 9. 1994. godine

U povodu obilježavanja godišnjice formiranja Drugog korpusa Armije RBiH, u znak zahvalnosti i podrške za nesebičan doprinos u odbrani Republike Bosne i Hercegovine članice MAD-a priredile su kulturno-umjetnički program i druženje za borce i invalide rata. U saradnji s Besimom Čatić, pedagog-psiholog Doma za djecu bez roditeljskog staranja, i Melihom Dropić, profesoricom muzike i klavira, priređen je prigodan program u kojem su sudjelovali učenici-štićenici Doma. U programu je sudjelovala i učenica osnovne škole Lejla Kurtić.

U ime MAD-a goste su pozdravile Mirzeta Hadžić-Suljkić i Mirsada Kurtić. Borce i goste u ime II korpusa pozdravio je Faruk Prčić.

Mirzeta Hadžić-Suljkić

Poštovani borci, cjenjeni gosti, dame i gospodo,

Srdačno vas selamim i pozdravljam u ime Muslimanskog akademskog društva žena Okruga Tuzla. Od početka agresije na našu domovinu članice MAD-a, u okviru svoje djelatnosti, realizuju program „SVI SMO BH ARMIIJA“

Nastojale smo na sebi svojstven način, da pomognemo onoliko koliko smo mogle. Bile smo svjesne da agresori ono što čine, ne čini slučajno. Agresija na našu domovinu je isplanirana i sadržava sve one aktivnosti koje čine i potpomažu potpunom uništenju jednog naroda. Ovaj put i prije svega bošnjačkog naroda. Ovu našu priredbu ili naše druženje uz prigodan program, priredile smo vama u čast, našim hrabrim borcima, koji stojite na braniku naše domovine. Još jednom, u ime svih naših članica, hvala vam za sve što činite u odbrani naše domovine i svih njenih naroda.

Prije programa koji je pripremljen u saradnji s uposlenicima i štíćenicima Doma za djecu bez roditeljskog staranja u vašu čast, pozivam gospođu Mirsadu Kurtić da kao najvrednija članica i najzaslužnija za ovo druženje kaže nekoliko riječi. Raduje nas da ste se u ovom broju odazvali na naš poziv i potvrdili naš moto „Svi smo BH Armija“.

Mirsada Kurtić

Dragi naši borci i naše gazije obradovani smo što ste se odazvali na naš poziv da se družimo jer smo vas zato i pozvali. Članice MAD-a žena u skladu sa našim mogućnostima priredile su ovu skromnu zakusku. Pomogli su nam svi dobri ljudi našeg grada i šire. Ovo je prilika da im se zahvalimo: "Elir" Tuzla, Općina Čelić, "Sarajevo osiguranje" Tuzla, Pekara "Ljubače", "Mesopromet", "Pivara" Tuzla, "Mljekara" Tuzla, "Riva Komerc", "VHS" Velprom i drugi. Zahvaljujemo svim donatorima.

Da bi se prijatnije osjećali, štićenici Doma za djecu bez roditeljskog staranja, sa svojom nastavnicom Melihom Dropić, priredili su prigodni program. Lejla Kurtić će pročitati prigodnu i lijepu pjesmu. Sigurna sam da ćete uživati u programu.

Hvala vam što ste došli i ubuduće ćemo misliti na vas i paziti na ostale!!!

Hor učenika Doma za djecu bez roditeljskog staranja, uz pratnju na klaviru profesorice Melihe Dropić, borce i goste pozdravili su pjesmama:

„Da djecu neko pita ne bi se ratovi vodili., a niko ne pita djecu, a djeca ne mogu sama, budite pametni ljudi, budite, s nama...”

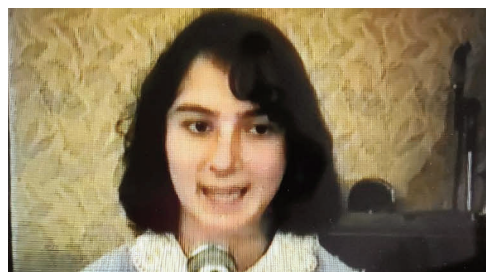
„Bosno moja, ne damo te mi, rodna zemljo volimo te svi..“

„Da te nije Alija“

Horski nastup uz klavirsku pratnju profesorice Melihe Dropić dokaz je da se s djecom u Domu vrijedno radilo. Fotografije pokazuju da su djeca razdragana, uredna, svečano obučena i sretna što su dio ovog programa.

S prigodnim recitacijama program su upotpunile štice Dima i Lejla Kurtić učenica Osnovne škole „Sjenjak“

Desetog februara 2023. godine videozapis „Doček boraca poslije akcije“ dostavljen je u 20:48 minuta Melihi Dropić, profesorici muzike i klavira, (op. a. živi u Americi) uz poruku: „Draga Meliha, šaljem ti da se prisjetiš vremena prije blizu 30 godina“. Odgovor je stigao u 23:24 minute.

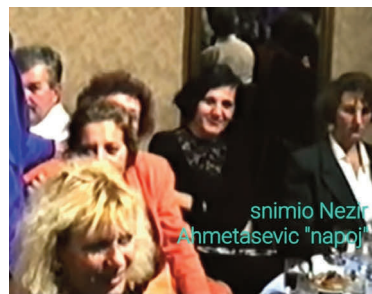
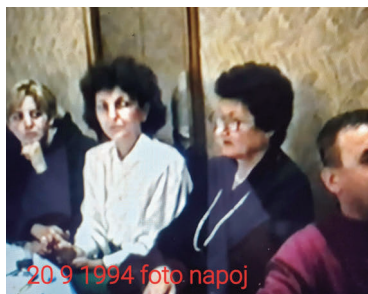
„Draga Mirzeta hvala ti, da, rado se sjetim svih tih trenutaka kad sam na taj način mogla doprinijeti tom događaju. Voljela sam da radim i kroz moju muziku s tom djecom, koju sam beskrajno voljela, da pomognem da i oni osjete da nisu sami i da uvijek ima neko ko ih cijeni i voli. Nedostaju mi ta moja djeca. Tebi veliki pozdrav“.

Komandant Faruk Prcić

Dragi moji saborci, vi koji ste na branjima Bosne i Hercegovine branite je od neprijatelja, drago mi je da vas vidim žive i zdrave ovdje i da se ovako lijepo provodite. Bez vas nit' bi bilo Bosne nit' ove sjedeljke nit' ove pjesme. Vi ste oni koji ste zaslužili da je Drugi korpus jedan od najboljih u Bosni i Hercegovini. Ja vam čestitam i drago mi je da mogu kazati da sam ja vaš ratni drug. Živjeli.

Hvala našim domaćinima jer su smogli snage i vremena da nam prirede ovako lijepu večeru i ovako lijepo druženje. Puno vam hvala i do pobjede ako Bog da.

Izvor: video zapis Nezir Ahmetasević - Napoj

Posjete borcima na terenu

Sve tješnja saradnja sa civilnim strukturama

Velik doprinos u oružanoj borbi, u pružanju otpora agresoru dale su i civilne strukture Tuzlansko-podrinjskog kantona. Taj doprinos se uglavnom odnosio u ulaganje finansijskih i materijalnih sredstava u ovu jedinicu.

Pazi se Seno i Zike, da ne zagori

Naročiti doprinos dale su Vlada Tuzlansko-podrinjskog kantona, kao i privredne organizacije i to: "TTU", Rudnici uglja, Vatrogasno društvo Tuzla, "AIDA", "ELIR", "AMOS", "GSP", Remontna radionica površinskog kopa Bešin i drugi.

Doprinos u poboljšanju uslova rada boraca na terenu dale su i žene udruženja: Muslimansko akademsko društvo žena TPK, Udruženje žena Tuzla, Udruženje žena MZ Sjenjak, Simin Han, Husino i Kiseljak. One su svojim angažovanjem doprinijele da naši pripadnici u svim aktivnostima budu darovani njihovim darovima.

Mad - Mad-u

"Ušli u slavu"

Nešto što je najljepše dali su i pripadnici ove jedinice. Dadoše svoj život, a nama su ostavili obavezu da ih ne zaboravimo kao i njihove najmilije.

Za ovu domovinu živote su položili Handžić Bajro i Muslimović Muhamed. Oni su svoje mlade živote utkali u temelje slobode. Ušli su u slavu i živjeće dok bude naroda na ovim prostorima, a njihove najmilije nesmije niko zaboraviti.

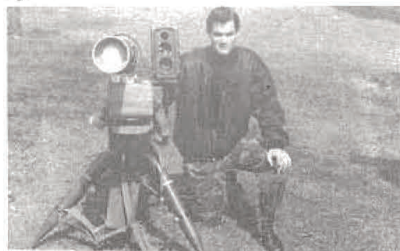
Na sportskom polju MAD-ovci postižu zavidne rezultate

U jedinici, kojom komanduje gospodin nadkapetan Feriz Šehanović - Šehan, velika pažnja se poklanja i razvoju sporta. Među jedinicama 2. korpusa veliko zadovoljstvo predstavlja i učestvovanje ekipe 2. MAD-a u malom fudbalu. Na svim takmičenjima pokazala je da se radi o jednom moralnom kolektivu gdje vlada red, disciplina i drugarstvo. Osim fudbala, u jedinici su zastupljene i ostale sportske discipline kao npr. košarka, šah i streljaštvo.

Značka "Zlatni ljiljan" u pravim rukama

Među brojnim junacima 2. MAD-a, mladošću i pomalo dječaćkom ozarenošću, posebno se ističe dvadesetpetogodišnjak Edin Haračić - Klej, nosilac "Zlatnog ljiljana".

"Zlatnog ljiljana dobio sam u aprilu 1993. godine i ne bih da ne naglasim da je odlikovanje dobrim dijelom zasluga i mojih drugova iz jedinice", ističe Klej. Ovaj izvrсни strijelac i brabar borac komanduje jedinicom artiljerije u ROŠ-u.

Još čeka Klej

Uređuje sektor za moral 2. MAD-a

Kasarna, 7.11.1994. godine, priređena je svečana smotra i ispraćaj boraca za Teočak. U ime članica MAD-a bile su prisutne Munevera Skokić i Mirzeta Hadžić-Suljkić.

Na fotografiji: Amira Bešlagić, Munevera Skokić, načelnik Selim Bešlagić i Mirzeta Hadžić-Suljkić.

Borce, artiljerce Teočaka i Međeđe 16. 11. 1994. godine, u ime MAD-a, s prigodnim poklonima posjetile su Mirsada Kurtić, Mensura Kabil, Amira Arapčić.

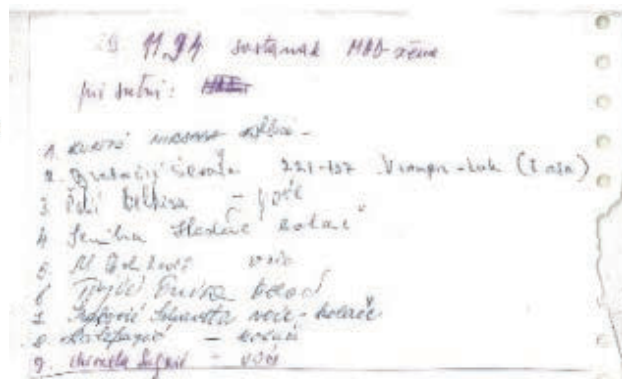

Borce Omerbegovače, na području Brčkog, 30. 11. 1994. godine posjetile su Mirsada Kurtić, Seniha Hodžić, Tenzila Jusufagić i Mirzeta Hadžić-Suljkić. Članicama MAD-a pridružio se Began Turbić, koji je, tom prilikom, svojim aforizmima oduševio borce. Prijevoz je organizovala komanda 2. mješovitog artiljerijskog divizionu. Za borce su obezbjeđeni: topli obrok, vunene čarape, cigarete i domaći kolači i voće, koje su pripremili članice MAD-a.

ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
2. KORPUS
VJ 5350

Sl. br. 091/1
Tuzla, 1995.
PRIZNANICA

Za primljenu robu GO RUČAKA ZA BORCE NA POLJARU
u vrijednosti _____ DM slovima : _____
odnosno _____ BHD slovima : _____
Za primljeni novac _____ DM slovima : _____
u vrijednosti _____ BHD slovima : _____
Donacija će se usmjeriti na ime obilježavanja trogodišnjice formiranja
i postojanja jedinice MB 120 mm.
IJ & HA
Tuzla, _____

Posjeta borcima na Ozrenu

novembar 1994.godine
iz arhiva TV Tuzlansko-podrinjskog kantona*

* Ustavni zakon
Tuzlansko-podrinjskog
kantona usvojen je i
proglašen 22. 08. 1994.
godine.
Okrug Tuzla je od
1992. god. do
22.08.1994.

Feriz Šehanović, komadant 2. mješovitog artiljerijskog divizionu:

Nalazite se na mjestu vojne jedinice 5350 koja učestvuje u akciji čišćenja preostalih agresorskih, odnosno četničkih jedinica sa šireg rejona planine Ozren.

*Nama su u posjetu došle, nama uvijek drage i dobrodošle saradnice, članice Muslimanskog akademskog društva žena Tuzle. To su naši stalni pratioci, kroz sva naša dejstva, **odnosno prate nas tokom cijelog našeg borbenog puta. Pomažu naše borce, kako u pojačanoj ishrani, tako u odjevnim artiklima koje su do sada u više navrata svojom angažovanošću i svojom predanošću ovoj našoj oslobodilačkoj borbi, sakupljali i našim borcima u više navrata dodjeljivali. Ja im se, u svoje ime i u ime cijele vojne jedinice 53, 50 zahvaljujem i želim da naša saradnja potraje do kraja rata, a i ubuduće poslije rata, a nadam se da je vrlo blizu i kraj.***
Hvala

Mirsad Tinjić, pomoćnik za moral:

*Drago mi je što smo se susreli više puta, drago mi je da ste opet došle, ovaj puta ovdje. **S vama nama je mnogo lakše, tako da se izrazim, lakše nam je kad znamo da neko misli na nas.***

Hvala vam u ime svih jedinica, sa željom da se vidimo na nekom drugom mjestu. Ja se još jednom zahvaljujem u ime ove jedinice Bosne i Hercegovine. Nije dobro, da se ovdje, na ovom mjestu dugo zadržavamo.

Borac Ahmet Alispahić:

Mi se znamo od ranije. One kolače koje smo jeli prošli put na godišnjici 2. mješovitog artiljerijskog divizionu je uradio MAD i pripremio za nas.

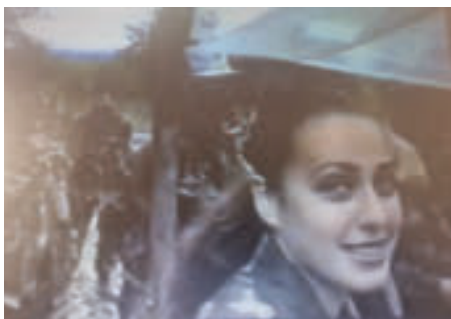
Borac: Jusuf Imširović:

Ima još nešto, oni ostaju Prvi MAD, a mi Drugi, ustupili smo im prvo mjesto.

Članice MAD-a imale su čast da posjete ratnu kuhinju na položaju. *Kuhinja gdje se svaki obrok svjež priprema i svakom borcu ide topli obrok. Imamo sreću da smo našli izuzetno dobrog kuhara, kažu borci.*

Kuhar Skilači: *“Sve ovdje imamo - mi MAD, vi MAD!”*

Esmira Tanović, bolničarka Mješovitog artiljerijskog diviziona

Komandant Šehanović kaže da su bolničarke Esmira Tanović i Amna Hadžić tandem snova, tu su i Lovreta Mott, Advija Ažderović, Zina Šećerbegović-Karasalihović.

Borce su posjetile Mirsada Kurtić, Medhija Uščuplić, Bahrija Berberović i Sehaveta Srabović.

Posjeta borcima Majevice

U dogovoru s Komandom 2. MAD-a, 6. januara 1995. organizovana je posjeta borcima na položajima **Majevice**.

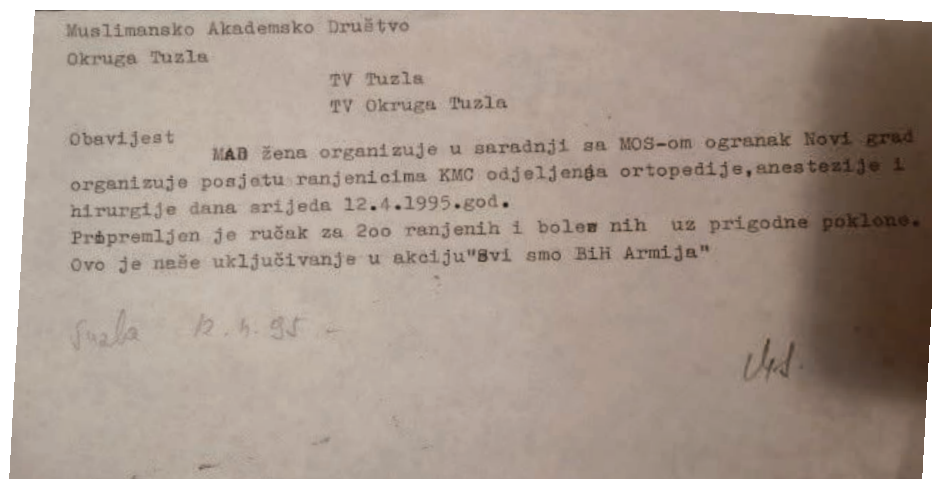
Izvor:
Fotografije
Feriz
Šehanović

S pripremljenim poklonima borce su posjetile Mirsada Kurtić, Zineta Tokić, Mensura Salameh, Dženana Hadžimehmedović.

Posjeta ranjenim borcima na UKC-u

U okviru akcije *Svi smo BH Armija*, 12. 4. 1995. godine organizovana je posjeta i druženje s ranjenim borcima smještenim na odjeljenjima ortopedije, anestezije i hirurgije UKC-a.

Tom prilikom pripremljen je ručak za 200 ranjenih i bolesnih uz prigodne poklone (posteljine, peškiri, pribor za higijenu). Posjeta je organizovana u saradnji s MOS-om.

Aerodrom Dubrave juli 1995. godine

Nisu izostale ni odgojno-obrazovne, zdravstveno-odgojne i higijensko protivepidemijske aktivnosti u okviru prihvata i zbrinjavanja prognanih lica na aerodromu Dubrave 11. jula 1995. godine i određeno vrijeme nakon toga.

Nakon Genocida koji su četnici počinili nad Bošnjacima Srebrenice, zajedno sa UNPROFOR-om, organizovali su egzodus žena i djece. Bez obzira na tragediju koju su doživjeli, Srebreničani su se dostojanstveno držali i opstajali, a mi smo pomagale koliko smo mogle.

28. JULI 1995. GODINE

ČETNICI SU U SARADNJI SA UNPROFOR-OM OD SREBRENICE
NAPRAVILI TUŽNU ČERGU, ALI SE NAROD SREBRENICE U ŠATOR
NAPRAVIO DOSTOJANSTVENO DRŽALI I OPSTAJALI, A MI POMAGAMO
KOLIKO MOŽEMO

Tužnici su surovost ovoga rata, odnosno agresora na našu domovinu, spoznali najviše tragedijom naših muhadžira. Počelo je davno sa prvim prognanskim tužnim kolonama iz Podrinja, kulminiralo ovih dana strašnom patnjom Srebreničana.

U prvo smo vrijeme bili iznenađeni bez obzira na svo dosadašnje iskustvo šokirani a onda smo se pribrali i pohrlili im u susret na Aerodrom Dubrave, koji nam je inače potpuno otuđen i tamo je „unproforska država u državi“.

Sumejja Tuzla i Muslimansko akademsko društvo žena Tuzla su zajedno krenule u susret napaćenim sestrama i njihovoj djeci. Odlazimo na Dubrave svaki dan i nosimo odjeću, obuću, hranu, pa i knjige i igračke i puno toga još, ali donosimo tamo nešto njih, i to je najvažnije, toplu sestrinsku riječ, iskrenu brigu i interesovanje za sve njihove probleme. Bilo je teško ponadati se u ogromnom kampu – mislilo da se može biti efikasn, ali to se ostvarilo. Sada nas u kampu već čekaju i raduju nam se.

Gledajući koliko su te žene jake, sabrane, ta djeca draga, odgojena, prirodna, iako su pretrpjeli užasne traume i samo su neke dočekale muževe, sinove i braću, a svi ostali (ogroman broj!) žive u bolnoj neizvjesnosti ili su već ožalošćeni – mi iz „Sumejje“ i MAD-a smo u nesreći sretne. Divan je ovaj naš narod! Nema nereda, ljudi tako zahvalno udišu slobodu, tako malo traže i s malim su zadovoljni, svaki šator je u stvari, tužna priča za sebe i svaka porodica, svaki pojedinac je stradalnik, žrtva užasnog nasilja. To, se se čini o njima – neko će pisati, neko objaviti.

Mi, za sada, idemo sa širokom lepezom malih usluga. Naši muhadžiri nas trebaju. A čim im se organizovano počne uređivati život, radi se na tome, opet ćemo naći svoje mjesto uz njih. Što ih više upoznajemo, sve ih više volimo i sve više im se divimo.

Ali, morao sada o tome govorimo, jer nije vrijeme za riječi već za djela, stina odavno. Ovim javljanjem pravimo izuzetak. Bit će vremena da prelistamo svoje bilježnice.

TUZLA, 24. 07. 1995. god.

SUMEJJA TUZLA
MAD - TUZLA

Tuzlaci su surovost ovoga rata, odnosno agresora na našu domovinu, spoznali najviše tragedijom naših muhadžira. Počelo je davno sa prvim prognanskim tužnim kolonama iz Podrinja, kulminiralo ovih dana strašnom patnjom Srebreničana.

U prvo vrijeme smo bili užasnuti, bez obzira na sve dosadašnje iskustvo šokirani, a onda smo se pribrali i pohrlili im u susret na Aerodrom „Dubrave“, koji nam je inače potpuno otuđen i tamo je „unproforska država u državi“.

Udruženje muslimanki „Sumejja“ Tuzla i Muslimansko akademsko društvo žena Okruza Tuzla zajedno su krenuli svojim napaćenim sestrama i njihovoj djeci. Odlazimo na Dubrave svaki dan i nosimo odjeću, obuću, hranu i lijekove, knjige i igračke... Donosimo tamo među njih, i to je najvažnije,

toplu sestrinsku riječ, iskrenu brigu i interesovanje za sve njihove probleme. Bilo je teško u tom ogromnom kampu ponadati se da možemo biti efikasne, ali to se ostvarilo. Sada nas tamo čekaju i raduju nam se.

Gledajući koliko su te žene jake, sabrane, ta djeca draga, odgojena i prirodna, iako su pretrpjeli užasne traume i samo su neke žene dočekale muževe, sinove i braću, a svi ostali (ogroman broj!) žive u bolnoj neizvjesnosti ili su već ožalošćeni – mi iz „Sumejje“ i MAD-a smo u nesreći sretne. Divan je ovaj naš narod! Nema nereda, ljudi tako zahvalno udišu slobodu, tako malo traže i s malim su zadovoljni, a svaki šator je tužna priča za sebe i svaka porodica, svaki pojedinac je stradalnik, žrtva užasnog nasilja.

Tek će se čuti o njima – neko će pisati, neko objaviti.

Mi, za sada, idemo sa širokom lepezom malih usluga. Naši muhadžiri nas trebaju. A čim im se organizovano počne uređivati život, radi se na tome, opet ćemo naći svoje mjesto uz njih. Što ih više upoznajemo, sve ih više volimo i sve više im se divimo.

Ali sada o tome malo govorimo jer nije vrijeme za riječi, nego za djela. Ovim javljanjem pravimo izuzetak. Bit će vremena da prelistamo svoje bilježnice.

Tuzla, 24. 7. 1995. god.

Udruženje građanki muslimanki „Sumejja“ Tuzla i MAD Tuzla

Svjedočenje prof. dr. Fatime Jusupović

Razmišljam o tome, da ipak, vremenska distanca ne briše sjećanja.

Napisana i zabilježena će ostati iza nas.

Ideja naše predsjednice MAD-a, profesorice Mirzete Hadžić-Suljkić, da se ostavi pisani trag o doprinosu MAD-a iz tog ratnog vremena, govori o njenoj upornosti, istrajnosti, te zaslužuje riječi pohvale i zahvalnosti.

Koliko će biti vrijedan taj materijal i u budućnosti, navodi me na razmišljanje činjenica da sam mnoga praktična, preventivno-medicinska znanja mogla naučiti. Zato sam uvijek knjigu smatrala dragocjenom vrijednosti i čuvala neke stare pisane materijale, koje sam dobila od kolega i saradnika mnogo starijih od mene, a koji nažalost nisu više među živima i koji su mi pomogli u preventivnom medicinskom radu u specifičnim okolnostima u kojim smo se našli.

Raditi u to vrijeme, bez da smo se susretali sa takvim dešavanjima, nije bilo lahko. Moja želja da se ovaj preventivno-medicinski posao što bolje odradi je i želja da budem u timu MAD-a, smatrajući da se timski i multidisciplinarno može mnogo toga odraditi kako je najbolje.

Neću nikada zaboraviti preventivne aktivnosti na prihvatu prognanika na Aerodromu "Dubrave" gdje je trebalo odraditi sve u cilju sprečavanja obolijevanja prognanih, što podrazumijeva adekvatno vodosnabdijevanje, dispoziciju otpadnih materija, vakcinaciju djece, depedikulaciju, borbu protiv scabiesa i edukaciju. Sve je to bilo praćeno s određenim situacijama. Ono što su moje oči registrovale, a što neću nikada zaboraviti je situacija kada su dijelili - „bacali“ hljeb iz kamiona, a stotine, uglavnom, žena sa ispruženim rukama se borilo da uhvate bar jedan hljeb. Kakav samo bolan prizor.

Kako sam, uvažavajući značaj knjige, naučenog i zapisanog, izuzetno cijenila, kao i specifičnosti vremena vanrednih dešavanja, osjetila sam opravdanu potrebu da na Fakultetu zdravstvenih studija, na kome sam radila, u nastavni Plan i program uvedem predmet, koji je obradjivao higijensko-protivepidemijski rad u vanrednim stanjima.

Da sve to ima smisla i opravdanja i da sve što se radilo i samostalno i kroz udruženje govori činjenica da sam prije nekoliko mjeseci dobila poruku od nekadašnje, nagrađivane, izuzetno vrijedne studentice, a sad magistricice, koja je bila mala kada se sa mamom našla na Aerodromu. Napisala je da sve to što je čula od mene i pročitala iz tog perioda širi dalje, a da razmišlja o tome da li je i njena majka možda bila sa ispruženim rukama, kako bi za nju obezbijedila hljeb.

Neka nam se za sve aktivnosti i od srca za svoj narod učinjeno, vrati dobrotom, a neka ta dobrota, požrtvovanost i empatija budu životne smjernice mladim i nadolazećim generacijama.

U trajnom sjećanju ostala je aktivnost vezana za dezinfekciono sredstvo koje se nosilo u škole, kuhinje, zdravstvene ustanove i sa saradnicima primjenjivalo na razne površine, prije pranja, poslije pranja te u određenim vremenskim intervalima uzimani su brisevi da bi se ispitala efikasnost sredstva i na osnovu toga dala preporuka i uputstvo za korištenje. Ovo dezinfekciono sredstvo („Desol“) je imalo ulogu i deterdženta i dezinficijensa i bilo je ponos stručnog tima, a dalo je značajan doprinos u preventivno-medicinskom radu.

Lijepo je činiti dobra djela u bilo kojim okolnostima, jer to ispunjava dušu zadovoljstvom bez obzira na vremensku distancu.

Sejdefina majka na iftaru u Medresi

U dvorištu Medrese, pred iftar, prilazi mi jedna gospođa, selami me i kaže: „Ja sam Sejdefina majka, a vi ste moju Sejdefu s Aerodroma odveli svojoj kući...”

Pitam se - je li moguće? Obradovana susretom, pogotovo što me Sejdefina majka prepoznala nakon više od 25 godina, pitam: „Gdje je sada Sejdefa?“. „Udala se i živi u Đurđeviku.....“

Slike se vraćaju. Sjećam se kao da je bilo juče. Bijeli šatori puni napaćenih majki, plač djece... Mi svakodnevno na Aerodromu. Tuga do boli. Razgovaramo, hrabrimo, ponešto zabilježimo...

Tako ja, u toj nevolji, dobijem pristanak jedne majke da njenu 13-14-ogodišnju djevojčicu Sejdefu povedem svojoj kući. Majka se brinula da li će ih negdje premjestiti i da li ću joj vratiti kćerku. Obećala sam da ću dolaziti svaki dan i da se ne brine...Bila sam zahvalna na povjerenju. Sejdefa je boravila s mojom porodicom, družila se s mojom kćerkom Azrom oko desetak dana, nisam sigurna koliko tačno... Otišli su s Aerodroma ne znajući kud.

Dok pišemo ovu knjigu pokušavam doći do Sejdefine majke i Sejdefe. Možda uspijem! Kao što smo uspjeli pronaći porodicu Dogić.

Naime, već je rečeno da se prvi susret s prognanim i izbjeglim licima desio marta 1992. godine ispred Sportskog centra „Mejdan“.. Na traktoru ispred Mejdana sjedila je mlađa žena i hranila dijete. Nijaz, moj suprug, je predložio da ženi s djetetom ponudimo

smještaj kod nas u stanu. Na poziv je odgovorila: "...Ali ja imam supruga i svekrvu..." Tako su, svi zajedno, Senada i Hazim Dogić sa sedmomjesečnim Ibrahimom-Baketom i svekrva/majka Fazila boravili kod nas u dvosobnom stanu.

Brzo smo se „uklopili“. Bila je to domaćinska porodica. Dok smo mi bili na poslu, Senada i Fazila su pravile ručak od namirnica koje su donijeli sa sobom. U sjećanju nam je ostala pita krompiruša s puno više krompira nego što se kod nas pravi. Kaže Fazila: „To je kopačka krompiruša!“. Nakon dva mjeseca su otišli. Tokom ta dva mjeseca zajedno smo posjećivali njihove rođake i komšije koji su bili smješteni kod mojih roditelja. Naime, moji roditelji su u svoju kuću primili oko 80 prognanika.

Zaha Jašarević, jedna od prognanica prisjeća se tog perioda:

„...Početkom 1993. godine moje četvero djece i ja, bili smo smješteni u kasarni „Dubrave“, a moji roditelji i sestra Sena bili su smješteni u kući hadžije Ahme Hadžića. Nasreću, prvog juna 1992. godine moja sestra Sena je došla po nas i premjestili smo se u kuću u kojoj su boravili moji roditelji. U istoj kući boravile su brojne familije iz Klise, Zaseoka, Dugog Dijela, Zukića, Kamenice ... Sjećam se: Salihovića, Mujkića, Noćića, Jašarevića, Mumića, Zukića...” Zaha Jašarević sada živi u Slavinovićima.

Nedugo poslije odlaska Senade i Hazima i dugo po završetku rata Hazimov otac Rasim, tetka Zada i šira familija živjeli su u našoj vikendici u Ši Selu...

Senada i Hazim s djecom su se vratili u Bosnu. U početku su živjeli na Snagovu.... S obzirom na to da je bilo pusto i nesigurno za živjeti, napravili su kuću u Vukovijama kod Kalesije gdje žive zajedno sa roditeljima.

Porodicu Dogić posjetili smo 19. novembra 2023. godine.

Mirzeta Senada Fazila Nijaz Rasim Hazim

Pet stotina toplih džempera

Zahvaljujući podršci medija i snimateljima iz tog perioda lakše možemo ispričati ovu priču.

Rat je predugo trajao, a koliko će još???. Nije se znalo. Razmišljalo se o hladnim zimskim danima i našim borcima na prvim linijama odbrane.

Uz pomoć humanitarnih organizacija i dobrih ljudi izvršene su pripreme za pletenje džempera namijenjenih borcima oslobodilačkih jedinica 2. korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine. Majke, supruge, sestre vrijedno su radile. Zadatak je izvršen.

Komanda II korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine

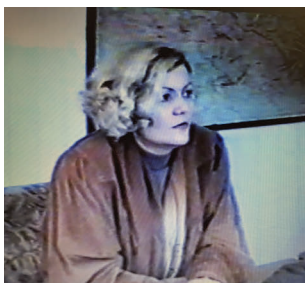
TV Tuzlansko-podrinjskog kantona Tuzla, 20.10.1995. Autorica novinarka Amela Spahić

Iako zima još nije nastupila, dani su sve hladniji, i naši građani su se već ubrzano počeli pripremati za taj period.

Da u svemu tome nisu zaboravili i naše borce koji će u tim zimskim danima biti na prvim linijama fronta dokaz su i članice Muslimanskog akademskog društva žena Tuzle koje su odlučile da za naše borce ispletu pet stotina toplih džempera.

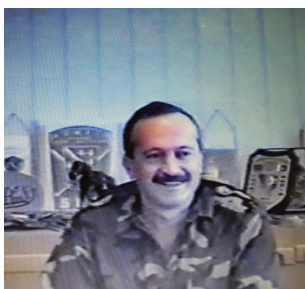
Prvih stotinu džempera u koje je utkana ljubav majki, supruge i sestara skroman je poklon koje su članice Muslimanskog akademskog društva žena Tuzle danas uručile lično komandantu II korpusa Armije Bosne i Hercegovine brigadiru Seadu Deliću, želeći da ih on pokloni najboljim borcima jedinica II korpusa.

Mirzeta Hadžić-Suljkić, predsjednica MAD-a:

„...Naše skromne hedije nisu slučajno džemper, moglo je biti nešto drugo, ali u ove džepere su naše majke, supruge, sestre, najveći broj naših muhadžirki, u noćima dok se vidi, dok su naši borci na ratištu, utkale svoju ljubav. Molile su Dragog Allaha da vam pomogne, da vas podrži, da vama, našim borcima osvijetli put. Utkale su u svoje pletivo jedan dio sebe i svoje duše.“

Ističući da vojska ne može bez naroda, da je uz podršku naroda, majki, sestara, supruge daleko jača, brigadir Delić se članicama MAD žena Tuzle, na poklonima zahvalio riječima:

Sead Delić

„Pored svih svojih poslova koje vi kao majke, domaćice kao radnice u našem društveno-političkom životu, evo našle ste vremena da ispletete i ovako divne džempere, da naše borce za ovu priliku koliko-toliko obezbijedimo od hladnoće i da im, osim ove zaštite, na neki način damo do znanja da je u svaki taj džemper utkana neizmijerna ljubav koja će im davati još više morala da pobijedimo neprijatelja što prije i da živimo kao svoji na svome u slobodnoj neovisnoj Republici Bosni i Hercegovini.“

Ovom prilikom članice MAD-a su jedan džemper poklonile lično brigadiru Deliću.

MAD MAD-u džemperi za borce 2. mješovitog artiljerijskog diviziona

U nastavku akcije članice MAD-a su još stotinu džemperu uručile borcima Mješovitog artiljerijskog divizionu II korpusa, a sasvim je sigurno da će i preostalih tri stotine džemperu doći u prave ruke.

Džemperi su podijeljeni u Kasarni

Svečana smotra boraca u Lipnici pred odlazak na zadatak u Bihać

Svečanoj smotri boraca u Lipnici organizovanoj 15. 11. 95. godine, pred odlazak na zadatak u Bihać prisustvovala su članice MAD-a. Domaćini su bili načelnik Budaković i komandant Lendo.

Borci su tom prilikom darovani vunanim džemperima, koje su za njih s posebnom pažnjom i ljubavlju plele majke, sestre, kćerke, supruge uz dove Dragom Allahu da ih blagoslovi da s uspjehom izvršavaju svoje zadatke u odbrani naše domovine.

Svi borci su dobili tople vunene džempere.

Borce je, u ime MAD-a, pozdravila predsjednica Mirzeta Hadžić-Suljkić.

U svom obraćanju između ostalog kazala je:

Gospodine komadante, dragi borci 25. divizije, ostanite na svom časnom putu čuvanja naših života, tradicije, vjere, zemlje Bosne, odlučni u očuvanju našeg naroda.

Vi dobro znate, srcem osjećate, dušom svojom bosanskom kako Domovinu Bosnu valja braniti.

Dragi borci vi ste garancija našeg opstanka i našeg trajanja.

Zato, od srca vas selamimo i pozdravljamo uz želje za svako dobro.

S lijeva na desno: Svečanoj smotri boraca prisustvovala su Mirsada Kurtić, Nevresa Karić, novinarka Hajata, Medhija Uščuplić, Mirzeta Hadžić-Suljkić, Bahrija Berberović, Ejla Vicković, Amela Čorbić, Amela Maleškić novinarka Tuzlansko-podrinjskog kantona, Amira Arapčić i Miralema Nuhanović.

Povratak iz Lipnice

Priznanje Drugog korpusa

U komandi Drugog korpusa Tuzla, 14.11.1995. godine upriličen je prijem za udruženja žena koja su svojim djelovanjem dala značajan doprinos u pružanju otpora protiv agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu.

Priznanje Komande 2. korpusa Tuzla – Zahvalnicu za nesebičnu podršku i saradnju u pružanju otpora protiv agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu predsjednici MAD-a Mirzeti Hadžić-Suljić uručio je general Refik Lendo.

Godišnjica Vojne jedinice 5350

Svečana smotra u povodu treće godišnjice Vojne jedinice 5350, 2. mješovitog artiljerijskog divizionu održana je 17.11.1995. godine u Tuzlanskoj kasarni.

Himnu Republike Bosne i Hercegovine izvela je Lejla Teskeredžić, profesorica solo pjevanja u srednjoj Muzičkoj školi Tuzla, uz pratnju hora Muzičke škole pod dirigentskom palicom profesora Mehmeda Bajraktarevića.

Profesorica Lejla Teskeredžić sada je u zvanju redovne profesorice tehnike glasa na Univerzitetu u Tuzli.

Hor Muzičke škole

Borce i prisutne građane pozdravili su Feriz Šehanović – komandant vojne jedinice 5350 i Sead Delić, komandant Drugog korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine.

Svečanoj smotri prisustvovala su članice MAD-a: Tenzila Jusufagić, Miralema Nuhanović, Bahrija Berberović, Sabina Žilić i Mirzeta Hadžić-Suljkić.

Ovom prilikom dodijeljena su priznanja komandnom kadru 2. mješovitog artiljerijskog divizionu.

U večernjem dijelu programa u povodu Treće godišnjice od formiranja i borbenog puta 2. mješovitog artiljerijskog divizionu, dodijeljena su priznanja borcima jedne od najboljih i najelitnijih jedinica 2. korpusa čiji je moral na vrlo visokom nivou.

Tom prilikom priznanje su dobile i članice MAD-a, saradnice 2. mješovitog artiljerijskog divizionu.

Komandant Šehanović: *“Slijedi priznanje saradnicama koje nas prate već duži period, bez kojih bi jedinica stvarno u ovom periodu dosta šepala – Muslimansko akademsko društvo žena Okruga Tuzla”.*

ZA SVE ONO ŠTO STE UČINILI DA BI VOJNA JEDINICA 5350 TUZLA ISTRAJALA U OSLOBAĐANJU DRAGE NAM DOMOVINE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE“

Priznanje u ime MAD-a primila je članica Izvršnog odbora Tenzila Jusufagić

Program „Svi smo BH Armija“ pomogle su humanitarne organizacije “Merhamet” Tuzla, “Muslim Aid”, “Islamic World Committee” Kuwait, preduzeća: “Tuzko”, Pekara “Ljubače”, “GSP”, “TTU”, Općina Čelić, “Mesopromet”, “Uniprom”, “Pivara” Tuzla, “Sarajevo osiguranje” Tuzla, “Polihem” Tuzla, “Grafičar”, “Rudhem” i dr.

Izvor:
Fotografije
Feriz
Šehanović

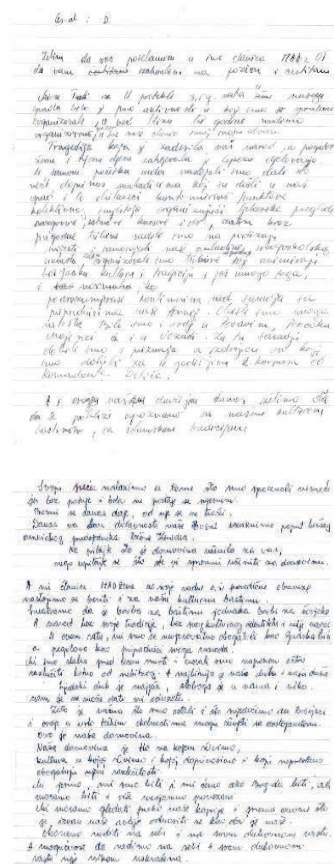
Obilježavanje 25. novembra Dana državnosti Republike Bosne i Hercegovine

Na poziv komandanta 21. divizije **Salke Gušića** i njegovih saradnika prof. Hodžića i ef. Kavazevića, dogovoreno da se MAD uključi u obilježavanje 25. novembra Dana državnosti Republike Bosne i Hercegovine.

U prepunoj sali Doma kulture u Srebreniku, članice MAD-a pripremile su kulturno-umjetnički program u povodu obilježavanja 25. novembra Dana državnosti Republike Bosne i Hercegovine.

Učesnice programa: Mirzeta Hadžić-Suljkić profesorica, prof. dr. Nihada Latifagić, Meliha Terzić profesorica i Meliha Fakić, glumica Narodnog pozorišta Tuzla.

Uvodno obraćanje

Izvod iz pozdravnog obraćanja

Dragi borci pripadnici 21. divizije Armije Republike Bosne i Hercegovine, poštovani gosti

Srdačno vas selamim i pozdravljam u ime članica MAD-a. Hvala komandantu Salki Gušiću i njegovim saradnicima na pozivu i mogućnosti da danas zajedno obilježimo 25. novembra Dan državnosti naše Domovine....

Članice MAD-a uz svoje radne i porodične obaveze nastoje boriti se i za našu kulturnu baštinu i naše vrijednosti i tradiciju.

Shvatamo da je borba za baštinu jednaka borbi za čovjeka. A narod bez svoje tradicije, bez svog kulturnog identiteta nije narod.

U ovom ratu, mi smo se nevjerovatno obogatili kao ljudska bića, a pogotovo kao pripadnici svog naroda.

Zato današnjim svečanim obilježavanjem Dana državnosti želimo da se поближе upoznemo sa našom kulturnom baštinom i našom tradicijom.

Mi smo stalno pred licem smrti i morali smo napokon oštro razlučiti bitno od nebitnog. A najbitniji su naš duh i naša duša.

Ljudski duh je najjači, sloboda je u nama i niko nam je ne može dati niti oduzeti.

Zato je važno što smo ostali i što svjedočimo da Bošnjaci i ovdje u vrlo teškim okolnostima mogu živjeti sa dostojanstvom.

Ovo je naša domovina.

Naša domovina je tlo na kojem živimo, kultura u kojoj živimo i kojoj doprinosimo i koji neprestano obogaćuju njene različitosti.

Mi jesmo, mi smo bili i mi ćemo ako Bog da biti, ali moramo biti i više uzajamno povezani.

Moramo raditi na sebi i na svom duhovnom rastu. A mogućnost da radimo na sebi i svom duhovnom rastu nije nikome uskraćena.

Bosni se danas daje, od nje se ne traži.

Danas na Dan državnosti naše Bosne uzviknimo poput nekadašnjeg američkog predsjednika Džona Kenedija: *“Ne pitajte što je domovina učinila za vas”*.

“Nego upitajte se što ste vi spremni učiniti za domovinu!”

Sretan nam Dan državnosti Republike Bosne i Hercegovine, naše DOMOVINE!

Svečanoj akademiji, uz učesnice programa, prisustvovala su: Nura Ahmetbegović, Ejla Vicković, Bahrija Berberović, Mehdiya Uščuplić, Mirsada Kurtić, Sabina Žilić, Miralema Nuhanović.

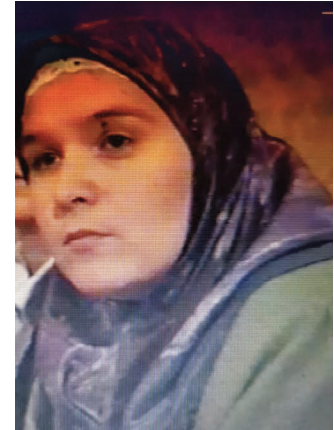

Kulturno-umjetnički program priređen je i za pripadnike 25. i 22. divizije

Deveto poglavlje

OSNIVANJE UNIJE ŽENSKIH ASOCIJACIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Unija ŽAR BiH – žar i ostadoh

Nermina Baljević, generalni sekretar Unije ŽAR

Osnivačka skupština Unije ženskih asocijacija Republike Bosne i Hercegovine Unije ŽAR. Oktobar 1994. godine.

Jedna od značajnih aktivnosti MAD-a Tuzla u ratnom periodu jeste prihvatanje da bude domaćin održavanja Osnivačke skupštine Unije ženskih asocijacija Republike Bosne i Hercegovine, skraćeno Unija ŽAR, u oktobru 1994. godine. MAD Tuzla je i kao udruženje tj. društvo žena učestvovalo u aktivnostima inicijativnih odbora u Zenici, Sarajevu i Tuzli u pripremanju održavanja Osnivačke skupštine Unije.

Skupština je bila planirana za oktobar mjesec i trebala se održati u Sarajevu ali je, zbog okruženja, blokade, ratnih dejstava i opasnosti kojima je Sarajevo bilo izloženo više od 1 400 dana opsade tokom rata, bilo nemoguće i nadasve opasno organizirati ulazak oko 70 žena - delegata, koliko je bilo najavljeno i koliko se očekivalo da dođe, u Sarajevo na Skupštinu, kroz jedini kanal kojim se ulazilo i izlazilo iz grada, kroz podzemni tunel.

Žene su pakazale mudrost, praktičnost, spremnost i nesebičnost time što se odustalo od Sarajeva, a MAD Tuzla je vrlo spremno i angažirano prihvatio da u jako kratkom roku, manje od sedam dana, bude domaćin Osnivačke skupštine.

U datim okolnostima bilo je pametnije, lakše i praktičnije organizirati izlazak iz Sarajeva 15 žena nego ulazak i izlazak oko 70 žena delegata koliko ih je bilo najavljeno.

Udruženje žena MAD Tuzla na čelu sa predsjednicom u to vrijeme, Mirzatom Hadžić-Suljkić, je zaista pokazalo spremnost i izvanrednu sposobnost da se u kratkom roku u ratnim uslovima nosi sa vrlo zahtjevnim zadatkom; najprije bude spremno prihvatiti

veliki broj gostiju, pruži izvanredno i nesebično gostoprimstvo (nama koji smo došli iz Sarajeva ostala je nezaboravna uspomena i cjeloživotno prijateljstvo), organizira smještaj za pristigle gošće, delegate ispred udruženja, salu za održavanje Osnivačke skupštine i pobrine se za sve druge stvari koje prati organizacija takvog događaja. Treba naglasiti i da je sve prošlo u najboljem redu, da se posao zbog koga smo se sastale završio i da su se sve gošće, pristigle u Tuzlu, žive i zdrave vratile svojim kućama i porodicama.

Nije to bilo nimalo lahko i jednostavno putovanje.

Bio je to složen i opasan poduhvat i put pun opasnosti. Putovanje iz Sarajeva, tačnije iz naselja Hrasnica, je trajalo više od 15 sati, zaobilaznim putevima i samo po dijelovima koji su bili pod kontrolom Armije RBiH. Iz grada je trebalo, prije zore, najprije doći do Dobrinje i Aerodromskog naselja kroz mjestimično i povremeno djelovanje snajpera sa okolnih brda, proći kontrolu na izlaznom punktu i čekati na ulaz i prolazak podzemnim tunelom koji je u to vrijeme bio jedini način izlaska iz Grada.

Tunel spasa*

Tunel je bio uzak i nisko prokopan, moglo se ići samo u jednom pravcu i podobro pognut tako da je bio određen precizan termin prolaska tunelom na izlasku ili ulasku u grad.

* Tunel spasa je naziv za sarajevski ratni tunel koji je napravljen tokom opsade Sarajeva 1993. godine. Tunel je napravljen ispod aerodromske piste i povezivao je dvije teritorije koje su bile pod kontrolom Armije Republike Bosne i Hercegovine (Dobrinja i Butmir), pa se tako i tunel zvao "Tunel D-B". Tunel je dužine 785,5 m, širine oko 1 m i visine oko 1,5 m, iako je na nekim dijelovima visina i do 1,8 m. Tunel se u zvaničnim razgovorima ARBiH i UN vodio pod imenom "Tunel kojeg nema". Tunel je bio najstrožija tajna Sarajeva. (Wikipedija, slobodna enciklopedija)

Na izlazu, u naselju Hrasnica čekao nas je mali kombi, pomalo raskliman i podobro izbušen mecima i gelerima, namjenski dobiven od Prvog korpusa Armije RBiH, sa hrabrim i vrlo vještim vozačem. U kombi se ukrcao 13 žena iz Sarajeva. Ostavile su svoje porodice, djecu i muževe, uglavnom borce, ostavile radne obaveze i krenule da urade nešto više za svoju zemlju i žene u njoj sa dubokim uvjerenjem da rade ispravnu i potrebnu stvar.

Krov
kombija

Put prema Tuzli je prošao relativno dobro i sigurno bez snajperskog djelovanja i granatiranja koje je inače redovno pratilo vozila na izlasku ili ulasku u Grad, cestom preko Igmana. Međutim, povratak u Sarajevo je bio nezaboravan. Kad smo pristigli na Igman ostalo je još da se spustimo cestom koja je vodila do naselja i ulaza u Tunel. Već je pala noć, teški mrak bez mjesečine, a svjetla na vozilu ugašena jer se nije vozilo sa upaljenim svjetlima posebno tim putem. Igman je bio pod tankim slojem svježeg palog snijega.

Zaustavila nas je vojna patrola i obavijestila da moramo izaći iz vozila i pješke se spustiti niz Igman, jer je cesta bila pod stalnom snajperskom vatrom i granatiranjem.

Taj dan nijedno vozilo nije prošlo tom cestom, a dan prije je pogođen i raznesen jedan džip koji je išao iz Grada čiji su ostaci sa poginulim još stajali i blokirali cestu.

Izašle smo iz kombija i bez pogovora i razgovora, sa strahom, držeći se za ruke, krenule u koloni u pratnji dvojice vojnika, jedan naprijed, a drugi na kraju kolone. Dočekala nas je planina Igman, hladna i vlažna, a kroz mrak se nazirao tanki sloj snijega po granama drveća i okolnom šiblju i grmlju kroz koje smo se provlačile, jer tu nije bilo zapravo nikakvog puta. Srećom sve stvari smo ostavile u kombiju, jer je vozač uzeo rizik da se spusti kombijem nekim drugim putem, ali bez putnika.

U koloni smo išli sve dok nismo osjetili pod nogama strminu, oštro i sklisko kamenje što je zahtijevalo da se hvatamo za okolna stabla, šiblje i grmlje da bi zadržale ravnotežu i ostale na nogama. Tad je svako nalazio individualan način kako se spuštati niz planinsku stjenovitu strminu, gdje se kraj nije nazirao, a gdje je bilo važno ne pasti,

ne ozlijediti se i ostati u vidokrugu grupe. Vojnici su pomagali koliko su mogli, posebno malo starijim iz grupe. Nakratko smo zastajali da dođemo do daha i osmotrimo oko sebe kuda bi bilo najbolje, najsigurnije i najprohodnije spuštati se, a da ostanemo na nogama i u grupi te da slijedimo glavni pravac.

Ne sjećam se koliko je trajalo to naše spuštanje niz planinu, koliko smo puta pale, pokliznule se, pomogle jedna drugoj... i tihim, bezglasnim dovama Boga dragog molile da nam pomogne, olakša i spasi nas, da se vratimo djeci svojoj i porodicama svojim. Ali ono čega se dobro sjećam jeste, kad smo se spustile i pridošle do naselja i kuća, zastale smo da se prebrojimo i da vidimo u kakvom smo stanju, ugledala sam jednu našu saputnicu i sapatnicu bosu, stajala je samo u tankim čarapama, a kratke čizmice sa povišom petom, koje je imala na nogama, držala je u ruci. Sve smo bile blatnjave, mokre, izgrebane, neke i sa krvavim poderotinama po rukama i nogama ali ona je bila i bosa. Naravno da kratke čizmice sa petom poželjne i pogodne za Kristalnu salu Hotela „Tuzla“ nisu bile pogodne i za pregaziti Igman i za spuštanje niz planinsku strmu, kamenitu padinu. Ah, te naše divne, veličanstvene Bosanke i Hercegovke... *nema da nema ili da se nešto ne može.*

U toku agresije na Bosnu i Hercegovinu nastala su gotovo sva naša ženska udruženja, izuzev nekoliko njih koja su ili djelovala u periodu bivše Jugoslavije ili su nastala pri njenom raspadu, u vrijeme početka demokratizacije i političkog pluralizma (Pokret žena, UŽT - Tuzla i Sumejja Sarajevo). Ostala udruženja su nastala tokom agresije u periodu 92-95. kao aktivan doprinos žena odbrani domovine, gdje su se kroz svoja matična udruženja bavile različitim aktivnostima; humanitarni rad, pomoć Armiji, ranjenim i bolesnim, pomoć djeci, izbjeglim i raseljenim licima, edukacija i psihosocijalna pomoć ali su bile i aktivne učesnice na prvim borbenim linijama s puškom u ruci.

Tako su se žene stavile u funkciju odbrane zemlje i naroda te očuvanja svih pozitivnih tekovina bosanskohercegovačkih multikulturnih, multinacionalnih i multireligijskih prostora. Time je počela izgradnja nevladinog sektora, posebno ženskog nevladinog sektora, kao jednog od ključnih segmenata izgradnje civilnog društva.

U maju 1994. godine, u skladu sa osjećajem vremena i pravog trenutka, na relaciji Zenica-Sarajevo-Tuzla od strane aktivnih entuzijastkinja, liderica i pionirki ženskog nevladinog sektora u BiH, data je ideja i pokrenuta inicijativa da se ženska društva, udruženja i asocijacije koja rade i djeluju na prostoru slobodne teritorije Bosne i Hercegovine povežu i organiziraju u jedinstvenu organizaciju, Uniju, utemeljenu na minimumu zajedničkih interesa; patriotizam prema BiH i interesi žene na ovim prostorima.

Formirani su inicijativni odbori u gore spomenutim gradovima koji su imali zadatak da pripreme održavanje Osnivačke skupštine na temelju niza konsultacija i usaglašavanja kao i sagledavanja specifičnih interesa određenih područja na kojima udruženja djeluju. Imali su zadatak i da pripreme osnivačka akta planirane Unije ženskih udruženja/asocijacija/društava R BiH.

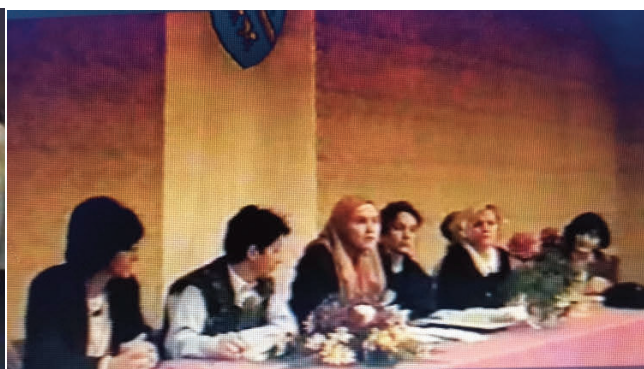
Povremeni telefonski kontakti i dogovori nastavljani su i u ljeto iste godine pa se u julu mjesecu (23.7.) u Zenici održao prvi radni dogovor kako i na koji način povezati ženska društva i udruženja radi artikulacije zajedničkog stava oko interesa žena na ovim prostorima. Formirano je Koordinaciono tijelo koje je trebalo dalje raditi na udruživanju i povezivanju u jednu veliku republičku mrežu - Uniju.

Nažalost, predstavnice iz Sarajeva kao i predstavnice udruženja iz Hercegovine nisu mogla prisustvovati tom dogovoru zbog blokade i ratnog stanja ali su o svemu bile informisane, kako o radu tako i o zaključcima. Nažalost, i Krajina je bila u sličnoj situaciji.

Zaključak je bio da se ide u realizaciju inicijative o formiranju republičke Unije žena u BiH sa mogućnostima kantonalnog i regionalnog udruživanja ako ima interesa. Tako je u Sarajevu 31.7. formiran Savez udruženja žena koji je djelovao kao Koordinacioni odbor gdje se udružilo svih deset udruženja koja su djelovala na području grada Sarajeva.

Poslije susreta u Zenici intenzivnije se radilo na realizaciji ideje uvezivanja ženskih udruženja i asocijacija u Uniju u cilju boljeg međusobnog upoznavanja, razmjene informacija kao i snažnijeg, zajedničkog nastupa žena kako u zemlji tako i u inostranstvu. Trebalo je puno konsultacija i usaglašavanja, entuzijazma, diplomacije i volje da dođemo do rješenja koja će zadovoljiti različite programske orijentacije i načine rada udruženja koja su iskazivala interes da se udruže i pristupe Uniji. Treba imati na umu i da su udruženja okupljala žene različitih slojeva društva kao i mnogobrojne specifičnosti prostora gdje su djelovala kao i područja njihovog rada. Trebalo je puno povjerenja jer se žene nisu poznavale ali su prilazile ideji bez interesa, srcem i dušom sa željom da nešto rade, urade i doprinesu izgradnji i boljeg društva i zajedničke države. Uvezujući se, upoznavajući, međusobno potpomažući i informišući se bile smo svjesne da time jačamo jedinstveni front žena koji je morao bit jači, uvezaniji i jedinstveniji kako u zemlji tako i u inostranstvu.

Tako smo se našle u Tuzli 8. 10. 1994. godine na Osnivačkoj skupštini Unije.

Rad je trajao tri dana, uz prisustvo 57 delegata, u ime 38 ženskih udruženja i društava koja su djelovala na slobodnom dijelu Bosne i Hercegovine koliko ih je na Skupštini u Tuzli potpisalo Odluku o pristupanju Uniji.

Zbog ratnih dejstava i komunikacijske blokade nekih dijelova naše domovine Skupštini nisu mogle prisustvovati predstavnice ženskih udruženja bihaćkog regiona kao ni regiona Hercegovine.

U narednom periodu, nakon osnivanja, Uniji je pristupilo još 13 udruženja sa prostora slobodnog dijela Bosne i Hercegovine, tako da je Unija do kraja rata imala 55 udruženja i asocijacija i bila prva mreža ženskih udruženja na prostoru Bosne i Hercegovine.

Onako kako smo osjećale i radile, da okupljanjem ženskih udruženja u jedinstvenu organizaciju jačamo državu Bosnu i Hercegovinu, tako su i naši domaćini iz slobodarske i nepokorene Tuzle dobro osjetili i slijedili tu ideju pa je rad Skupštine otvoren svečano, izvođenjem u to vrijeme aktuelne državne himne, "Jedna si jedina" koju je izveo hor srednje Muzičke škole pod rukovodstvom profesorice Lejle Teskeredžić.

Pored delegata Skupštini su prisustvovali i gosti, čelnici društveno-političkog i javnog života Tuzlansko-podrinjskog kantona i grada Tuzle; predsjednik Tuzlansko-podrinjskog kantona Izet Hadžić, načelnik grada Tuzle Selim Bešlagić, muftija tuzlanski Husein ef. Kavazović, ministar Enver Halilović, Seada Palavrić u ime Skupštine Tuzlansko-podrinjskog kantona i Sead Jamakosmanović, predsjednik Kantonalnog odbora SDA i Fikreta Sijerčić, predsjednica Općinskog sindikalnog vijeća Tuzla.

Oni su lijepim, biranim i toplim riječima zaželjeli dobrodošlicu u Tuzlu, iskazali poštovanje i podršku aktivnostima žena i poželjeli uspješan rad Skupštine.

Sead Jamakosmanović, jedan od gostiju, je lijepo zapazio da je udruživanje, ono zbog čega smo se sastali u Tuzli, „*doprinos državotvornosti, da Bosni trebaju zidovi koji grade kuću, državu, i da i u ovom smislu i na ovaj način postajemo država, jer državu pored vojske i policije čine i ljudi organizirani u jedinstvene organizacije i institucije radi ostvarivanja zajedničkog interesa.*“

Izvor:
Fotografija
Muzej Alija
Izetbegović
1925-2003

Skupštinu i prisutne je telegramom pozdravio i predsjednik Alija Izetbegović⁵ zaželivši uspješan rad: „...*Bosanska žena hrabro podnosi teret surove agresije na našu zemlju i dostojanstveno se suočava sa svim teškoćama. Ta hrabrost i dostojanstvo pribavili su vam divljenje našeg naroda i poštovanje svijeta. Pred svima nama je veliki posao...*“.

Nakon trodnevnog rada Skupštine, rada po grupama, prijedloga, diskusija i usaglašavanja stavova oko naziva, Statuta i Programa rada Unije konstituisana je Unija ženskih asocijacija Republike Bosne i Hercegovine, (skraćena Unija ŽAR) sa svojim organima: Skupštinom, Izvršnim odborom, Nadzornim odborom, Sudom časti i radnim grupama.

Izabrano je i rukovodstvo Unije: *predsjednica Skupštine*, dr. Belkisa Čolić-Hadžić, MAD Tuzla, *dopredsjednice* Igbala Lonić, Sumejja Sarajevo i Remzija Tanović, Sumejja Mostar; *generalni sekretar*, Nermina Jašarević, Savez udruženja grada Sarajeva. Predsjednica Izvršnog odbora Mevlida Serdarević, MAK Bosanka, Sarajevo, dopredsjednice Azra Tirić, UBMIT Tuzla i Goga Hajrija UŽAK, Kakanj.

Izvršni odbor Unije:

Adisa Zahiragić – Bosančica Sarajevo;
Bahra Šeremet – Žena 21 Sarajevo;
Nafa Dizdarević – Fatma Sarajevo;
Šemsa Kiselica – Udruženje boraca Sarajevo;
Jasna Hasić – Sarajka Sarajevo;
Munevera Fazlić – Sumejja Tuzla;
Mirzeta Hadžić-Suljkić – MAD Tuzla;
Zuhra Brkić – Udruženje boraca Tuzla;
Ajša Mahmutagić – Udruženje žena Tuzla;
Zamira Hasić – Naš most Zenica;
Izeta Handukić, Zenica;
Elvisa Rovčanin – Aktiv žena Vareš;

Zerka Arnautović – Sumejja Travnik;
Tidža Rustempašić – Sumejja Bugojno;
Asima Tulumović – Sumejja Živinice;
Mirsada Hukić – Sumejja Tuzla;
Sevda Čeperković – MADŽ Lukavac;
Nadira Smajić – Udruženje žena boraca Tuzla;
Mevlida Serdarević – MAK Bosanka Sarajevo
Azra Tirić – UBMIT Tuzla;
Hajrija Gogaj – UŽAK Kladanj;
Amira Ljuca – UŽI Bosanka, Zenica;
Kadrija Šabić – MEDICA, Zenica.

Nadzorni odbor: Habiba Klakić – Bošnjakinja Gračanica; Vahdeta Čelebić – Sumejja Zavidovići; Dajana Kozlić – Aktiv žena Vareš; Salima Čengiđ – Medica Zenica; Fatima Kapetanović – Medica Novi Travnik;

Sud časti: Zlata Hašimbegović – MAK Bosanka Sarajevo; Dževida Hodžić – IZ Bošnjakinja Gradačac; Fatima Imamović – Zenica; Ramiza Begović – Sumejja Donji Vakuf; Nesima Dautović – Sumejja Zenica.

Sjedište Unije je bilo u Sarajevu.

Time se desio i povjesni trenutak za prostore države Bosne i Hercegovine gdje do tada ovdje nismo imali takav oblik i način organiziranja i uvezivanja žena i ženskih organizacija.

Unija Žar je u skladu sa Statutom bila nevladina i nestranačka organizacija čije su se članice udružile na principu dobrovoljnosti. Svaka udružena članica zadržavala je svoju programsku i drugu samostalnost u radu i djelovanju.

Ciljevi i programske aktivnosti Unije su bili usmjereni na međusobnu saradnju, informiranost i zajednički nastup u zemlji i inostranstvu, iznalaženje najboljih rješenja u ostvarivanju jedinstvene i organizovane zaštite i pomoći ženi, djeci i porodici; promjenu svijesti o pravima i mogućnostima žene u svim sferama života i da o pitanjima koja se tiču žena prevashodno odlučuju žene, unapređenje svih vidova humanitarne pomoći, praćenje zakonodavnih aktivnosti u vezi zaštite prava žena i pokretanje inicijativa za donošenje zaštite propisa potpunije i adekvatnije žena, djece i porodice, borba za ravnopravan položaj žene u sistemu školovanja, zapošljavanja i jednake plaće za isti rad, borba za ravnopravan položaj žena u društvu, naročito u smislu njene zastupljenosti u svim predstavničkim i izvršnim organima vlasti i drugim institucijama, pokretanje inicijative za proglašenje genocidom silovanja koja su planski

izvršena nad ženama Bošnjakinjama i Hrvaticama u BiH te sankcionisanju istog u međunarodnom pravu.

Program rada Unije ŽAR utvrdio je kao prioritet uspostavljanje i jačanje međunarodne saradnje te zajednički nastup u zemlji i inostranstvu. Tako je Unija vrlo brzo uspostavila saradnju sa nevladinim organizacijama u Evropi i Americi.

Prvi kontakti su bili sa NVO sektorom i ženama Švedske, Turske i Španije kao i Amerike. Prvi međunarodni istup još u ratnom periodu, maja 1995 g. imala je Zuhra Brkić, kao članica Komisije za pravna pitanja, odlaskom na međunarodnu konferenciju *Nacionalizam i etnički konflikti - prijetnja demokraciji u postkomunističkim zemljama*, održanu u Krakovu.

Na poziv švedske organizacije KVINNA, TILL KVINNA u cilju uspostavljanja saradnje, u Švedsku su otputovale Mevlida Serdarević, Jasna Hasić i Munevera Fazlić u periodu od 2. do 16. 6. 1995. godine. Ostvarile su niz kontakata i susreta u više gradova sa ženskim organizacijama različitih profila, a prisustvovala su i mitingu za BiH 11. 6. 1995. godine na kojem je u ime delegacije govorila Munevera Fazlić.

U Španiji je boravila Belkisa Čolić-Hadžić u periodu 8-14. 5. 1995. godine.

Važno je istaći da su predstavnice iz Bosne i Hercegovine Jasna Bakšić-Muftić i dr. Vesna Ferković učestvovala i na *IV Konferenciji žena svijeta* održanoj u Pekingu u periodu 8.8.1996-15.9.1996. Jasna Bakšić-Muftić, predsjednica Komisije za pitanje žena Unije ŽAR, bila je predstavnik države Bosne i Hercegovine, a Ferković je delegirana u ime UNIJE ŽAR. Konferencija je okupila predstavnice vladinih i nevladinih organizacija.

Naše predstavnice su aktivno zastupale i iznosile interese države BiH i bosanskohercegovačkih žena, govorile o iskustvima u ratu i stradanju ljudi, posebno žena i djece. Zajedno sa hrvatskom predstavnicom, a potpomognute i ostalim učesnicama sročile su apel *Srcem za mir*, koji je poslužio za donošenje deklaracije svih učesnika konferencije u Pekingu „Novi pristup međunarodnoj diplomatiji - *Bijeli velovi, a ne plavi šljemovi*“.

Deklaracija je prevedena na jedanaest svjetskih jezika i podijeljena učesnicima.

Nakon završenog radnog dijela Osnivačke skupštine održana je konferencija za štampu gdje se Unija ŽAR predstavila sa svojim ciljevima, zadacima i pravcima djelovanja.

Tom prilikom je kao jedna od prvih aktivnosti Unije upućeno protestno pismo generalnom sekretaru UN-a Butrosu Galiju zbog ponovnog strijeljanja tramvaja u Sarajevu i civila u njemu, uz prisustvo i posmatračku misiju međunarodnih snaga UNPROFOR-a.

Osnivačka skupština asocijacije žena
Republike Bosne i Hercegovine

Generalnom sekretaru UN-a
Butrosu Galiju

Protestno pismo pročitala je Nefisa Mujezinović

Juče su Bosanke i Hercegovke formirale Uniju ŽAR, izdižući tako duhovno i društveno biće bosanskohercegovačke žene i njene najsuštinskije prožetosti, djeteta, na nivo preduslova opstanka i budućnosti kako Bosne i Hercegovine, čije je dijete najnevinija žrtva u historiji civilizacije, tako i života dostojna čovjeka.

I dok smo se mi, bosanskohercegovačke žene, organizovale u ime života, ljubavi, mira, humanosti, a u jeku agresije, brutalnost jučerašnjeg zločina podarila nam je dodatnu odlučnost i opredjeljenje da majčinskim srcem, umom i djelom sputamo i zaustavimo zločin.

Juče je realizovan monstruoan čin najavljenog i udruženog zločina nad djecom i civilima Sarajeva. Najavili su ga i realizovali Karadžićevi četnici, a dopustili pripadnici zaštitnih snaga UNPROFOR-a.

Četnički fašisti su, sa male udaljenosti, sijačem smrti ubijali našu djecu i civile. UNPROFOR-ovi pripadnici su, gotovo na licu mjesta, posmatrali zločin kao insert iz ratnog filma čiji su akteri djeca i civili. Djeca kojoj su nekoć namjeravali dodijeliti Nobelovu nagradu za mir. Juče su pucali u majčinska srca, četnici oružjem, a takozvani „plavci“ posmatranjem.

Zato nam nisu iznudili krik i suze.

Ovakvim plavim kacigama nije u mandatu nevina dječija krv, a kamoli suze.

Juče su udružene sile mraka ovog svijeta pucale na svakog čovjeka u evropskom demilitarizovanom Sarajevu.

Stoga, našu bol pretačemo u protest, prezir i gnušanje zbog četničkog zločina nad našom djecom i civilima, a iznad svega zbog oblika regularnog zločina koji sve brže i brutalnije ulazi u mandat nečasnih pripadnika UNPROFORA, čije ponašanje, zbog ubijanja djece i života na tramvajskim tračnicama, ne možemo više nazivati neutralnošću ili pak običnim licemjerjem!.

Protestno pismo upućeno je i ženskim organizacijama širom svijeta.^x

**ŽENSKIM ORGANIZACIJAMA
ŠIROM SVIJETA**

Cijenjene gospode,

U našoj zemlji već treću godinu bjesni rat kojeg mi majke zovemo agresijom i istrebljenjem ljudi koji nose usud da im je Bosna i Hercegovina jedina domovina.

Svakog dana veći i brutalniji, zločin postaje način odnosa prema našoj zemlji, a zločinci brutalniji. Nas i našu djecu hoće pretvoriti u ženke i mladunčad i u uslovima punog uništenja velikodušno ponuditi da ih sačuvamo ili da ih se odrekemo živih ili nerođenih.

Cijenjene gospode, da nam je zemlja džungla prihvatili bismo takav usud. No, Bosna je zemlja olimpijskih igara, zemlja u kojoj se majke pod kišom granata mole Allahu, Isusu ili Hristosu ili nekom drugom svom određenju. Nažalost, ovo je zemlja u kojoj i djeca i civili bivaju smišljeno ubijani kao način kolektivnog likvidiranja bića i duha naše zemlje. Djeca nam ginu u porodištu, vrtiću, školi nad rukama klavijature. Njihove majke nekoć su porađale i liječile, učile i mazile djecu naših zločinaca i dželata. I voljele tu djecu. Vjerujemo da Vi već znate da su naše majke takve da su zdrava budućnost svijeta.

Nama rastrgavaju zemlju zločinačkom surovošću i svijesću da treba ubiti dijete i majku ili obečasti, uplašiti i tako svezati ruke mužu, ocu, sinu koji brani zemlju samo da odbrani dom, porodicu i goli život. U tome je, poštovana gospodo, sva naša „krivica“ i „ekstremizam“, jer mi drugu domovinu nemamo osim ove.

Zato nam je Bosna i Hercegovina isto što i naša majčinska utroba. Vjerujemo da će se ono najsužnije u Vama staviti u odbranu majčinskih svetinja koje zločinci ovdje sknave, a znače život!

Mi tražimo pomoć i podršku, ali i dalje uništenje pretvaramo u život, ne huleći na njega. U stvari, to je samo inercija opstanka koju postiže vječna buktinja svijesti naroda-žrtve, ponajviše Bošnjaka. Dio njen su nam branitelji-vojnici koji se bore protiv zločinaca, a ne protiv čovjeka i njegovih svetinja, a savlađuju bol i mržnju (kao i mi).

Mi nećemo umrijeti od gladi i studeni. Nas ubija civilizirani svijet legaliziranjem i podsticanjem zločina u oblicima koji su mu potrebni. Ovaj zločin „odobravanja i podsticanja“ onih od kojih smo, očekivali zaštitu za nas je brutalniji. To je opasnost za Vas i sve one koje volite, jer se može realizovati i bez rata.

Politikom. Nas ubijaju i oružjem i njome, jer kao narod bošnjački i bosanski sa jednom jedinom domovinom, nismo dragi bolesnim stratezima svijeta.

Prtljava agresija na našu zemlju i nametnuti pakao življenja, doveli su u sumnju mnoge spone i vrijednosti među ljudima.

Mi, majke, žene, ubijedene smo u snagu ljepote majčinstva koje nas povezuje. Za nas, Bosanke i Hercegovke, dijete je isto što i zemlja. Dakle, ljubav i opstanak.

Poštovane gospode, mi vjerujemo da ćete nam znati pomoći onako kako to zna duša žene, nadasve majke.

Veličinu Vašeg razumjevanja i solidarnosti naša djeca će znati da cijene.

Generalni sekretar
Nermina Jašarević

UNION OF THE WOMEN'S ASOCIACION
OF THE REPUBLIC OF
BOSNIA AND HERZEGOVINA

**TO WOMEN'S ASOCIACION
ALL AROUND THE WORLD**

Dear ladies!

In Bosnia and Herzegovina we have bloody war caused by the Serbian aggression on Bosnia and Herzegovina. Every day they kill our children while international community cancels sanctions for the aggressor - Serbia, so called Yugoslavia.

Bosnia is the country with old traditions, civilised manners where Olympic Games have been held and now we have only shells. Regretfully this now country where children are being killed in nurseries and schools. We want future for our children, not death.

They are trying to divide our country and our only wish is to have normal life like ordinary people. It is our only „guilt“. We don't have another fatherland and we have to do our best to defend it.

We are looking for support and help but even without it we shall be able to survive. Bosnians are capable, hard working people who will succeed to solve problems with our without help from outside. We shall appreciate any help that You, as women, can provide.

The Serbs shoot and kill our children every day and international factors only „observe“ and do nothing. But, surely we won't die from the cold and hunger.

Please, try to help us and try to avoid similar events in Your countries. They would like to kill every Bosnian but with the help of good willed people we hope that this evil will end.

Mothers like us believe in the strength of motherhood which links us all. We hope that our children will have future because children represent future of our country. We know, that you, dear ladies, will find the way to help Bosnian women as your soul of the woman and, in particular, mother, would know. Our children will know how to appreciate Your efforts to help us.

Secretary General of the Union
Nermina Jašarević

* BILTEN Unije
ženskih
asocijacija
Republike
Bosne i
Hercegovine ,
broj 1 1994.

Ni na trenutak nismo smjele zaboraviti niti drugima dopustiti da zaborave da su žene, zajedno sa svojom djecom, najveći stradalnici i žrtve agresije na Bosnu i Hercegovinu. Agresor je najveće boli, patnje i poniženja usmjerio prema ženama u BiH. A žene su iz svega toga izašle kao heroine, kao *fenix*, blistave, sjajne i neokaljane, kao ŽAR-ptica koja se rađa iz pepela u kome ostaje skriven i zapretni ŽAR iz kojeg će krenuti novi život.

Deseto poglavlje

SARADNJA S DRUGIM UDRUŽENJIMA

Saradnja s drugim udruženjima

Članice MAD-a uspostavile su kontakt, povezale se i zajednički djelovale s drugim udruženjima žena koje su se samoinicijativno organizovale na slobodnoj teritorije naše domovine. Najčešće su to bila tematska druženja, razmjena iskustva i dogovori za zajedničko djelovanje.

Udruženja žena iz Travnika

Na inicijativu i angažovanost Enise Žunić uspostavljena je saradnja s udruženjima žena Travnika.

Uz podršku načelnika štaba operativne grupe 6, Nesiba Malkića, koji je obezbijedio kombi za putovanje i podršku vezanu za sigurnost, organizovana je posjeta udruženjima žena Travnika.

Da bi izbjegli snajpere i direktno granatiranje putovalo se preko planine

Zvijezde i drugim brdima. Blizu Doca na Lašvi čekalo se da utihne granatiranje. Brzinom svjetlosti smo se vozile do Travnika gdje su nas toplo dočekale žene MAD-a, Sumejje i drugih ženskih organizacija, sjeća se Enisa Žunić.

Tom prilikom upriličen je sastanak s načelnikom Adnanom Terzićem. Članice MAD-a posebno je dojmio susret s Mehmedom Alagićem, komadantom Trećeg korpusa Armije RBiH.

Nesib Malkić (1961-1993) komandant 210/281. viteške oslobodilačke brigade. Načelnik štaba operativne grupe 6. Dobitnik Zlatnog ljiljana (1994.). Posthumno odlikovan Ordenom heroja oslobodilačkog rata. Posthumno je unaprijeđen u čin brigadira Armije RBiH.

Izvor: Muzej heroja oslobodilačkog rata

Mehmed Alagić (1947-2003) ratni general Armije RBiH. Zapovjednik 3. i 7. korpusa Armije RBiH. Ostaje upamćen po akcijama oslobađanja Vlašića, Kupresa, Donjeg Vakufa i svog rodnog Sanskog Mosta. Alagić se vodio logikom: "Sve za odbranu".

izvor:
<http://bs.wikipedia.org>.
Mehmed_Alagić

„Sumejja“ Živinice

Na poziv predsjednice Sumejje Asime Tulumović i podrške Armije RBiH (za prijevoz obezbijeden kombi Drugog korpusa) članice MAD-a, s tribinom *„Bošnjakinja preko prošlosti i sadašnjosti zagledana u budućnost“*, 19. 3. 1995. godine gostovale su u Živinicama.

UG „Sumejja“ Živinice formirano je u februaru 1994. godine. Od samog početka rata, žene su vrijedno radile na prihvatanju prognanog naroda, na pomoći borcima i ranjenicima, prognanoj djeci koju su ograničavano primale u svoje domove (sedmično na ručak i drugim prigodama). Posebna pažnja posvećivana je roditeljima šehida i poginulih boraca.

Osim humanitarnog rada, realizovan je i ratni obrazovni program. Organizovan je kurs arapskog pisma i arapskog jezika, škola islama, kurs engleskog jezika, kurs krojenja, predavanja, tribine.

Tako je UG „Sumejja“ bila domaćin i tribini koju je MAD pripremio.

UG „Sumjja“ Živinice je inicijator, pokretač i organizator svih aktivnosti u pripremi i najzaslužnija za pokretanje i trajanje Magazina za ženu i porodicu „Bosanska Sumejja“. Ove aktivnosti traju već trideset godina, u kontinuitetu, obogaćene novim sadržajima spram vremena u kojem živimo.

Asima Tulumović, predsjednica UG „Sumejja“ Živinice

MAD žena Lukavac

U organizaciji MAD-a žena Lukavca 17. 11. 1995. realizovana je tribina *„Bošnjaci kroz kapiju znanja i nauke ulaze u svoju budućnost i osiguravaju svoj prosperitet“*. Sudjelovali su: Nihada Latifagić, Mirzeta Hadžić-Suljkić i Hrustem Smailhodžić.

Udruženje žena Bosfam

Saradnja sa Udruženjem „Bosfam“ bila je kontinuirana. Članice Bosfama uključile su se u akciju MAD-a pletenja džempera za pripadnike Armije RBiH. Druženje sa ženama Bosfama, na temu *Da se ne zaboravi*, organizovano je 4. 7. 1995. godine.

Aktivno su sudjelovale: Muhterema Halilović, Miralema Nuhanović, Asima Tanović, Mirsada Kurtić, Mirzeta Hadžić-Suljkić, Sabina Žilić, Meliha Terzić, Rukija Bešlagić, Tenzila Jusufagić, Edina Smajlović novinarka TV TPK. Tom prilikom prikazan je film vezan za aktuelna dešavanja u našoj zemlji.

Asocijacija “Fatma” Tuzla

Asocijacija “Fatma” osnovana je 1993. godine. Od osnivanja, uspješno je vodila brigu o majkama, suprugama i djeci šehida i poginulih boraca.

U fokusu je bilo obrazovanje i stipendiranje učenika i studenata ali i stalna edukacija majki i supruge šehida i poginulih boraca.

Mnoge aktivnosti članice MAD-a Tuzla organizovale su u saradnji s članicama Asocijacije „Fatma“. Tako je, u organizaciji Muruvete Arslanagić, predsjednice “Fatme” Tuzla, za majke i supruge

šehida u Osnovnoj školi u Teočaku 14.1.96. godine profesorica Mirzeta Hadžić-Suljkić održala predavanje na temu „Uloga majke u odgoju djece u specifičnim uslovima“.

Put do Teočaka svjedoči čemu su bili izloženi hrabri ljudi tog područja. Na mnogim mjestima, iako je uspostavljen mir, stajale su raširene deke koje su stanovništvo štatile od snajperista. U školi u Teočaku umjesto prozora bile su daske. Majke djece, a i nene bile su zabrinute kako dalje. Postavljale su mnoga pitanja, a često i same davale odgovore. Svi imamo odgovornost biti na pomoći djeci šehida i poginulih boraca što je uloga i zadaća “Fatme”, i svih nas.

Udruženjem žena *Bošnjakinja* Brčko

Na svakom pedlju slobodne teritorije naše domovine, žene su se samoinicijativno organizovale, kako bi dale doprinos u odbrani od agresije na našu domovinu.

Članice MAD-a nastojale su uspostaviti kontakt, povezati se i zajednički djelovati na širem području sjeveroistočne Bosne. Tako je bilo i na području Brčkog. Uspostavljena je saradnja s *Udruženjem žena Bošnjakinja Brčko* koje su djelovale na području Maoče. U Maoči je boravilo izbjeglo i protjerano stanovništvo općine Brčko i okolnih mjesta. Saradnja je rezultirala konkretnim aktivnostima. Razmjena iskustva i podrška jednih drugima bila je korisna.

Saradnja je nastavljena i po okončanju ratnih djelovanja.

U dogovoru s predsjednicom Udruženja žena Bošnjakinja Brčko, Muneverom Kaloper, 23. decembra 1996. godine, upriličena je tribina *Bošnjakinja preko prošlosti i sadašnjosti zagledana u budućnost*.

Diskusije i druženje poslije tribine doprinijelo je da se žene intenzivnije povežu i nastave saradnju na mnogim zajedničkim pitanjima.

Munevera Kaloper, predsjednica Udruženja žena Bošnjakinja Brčko

Udruženje žena Bošnjakinja Brčko Republike Bosne i Hercegovine formirano je davne 1993. godine i danas je aktivno.

Formirano je s idejom da pomaže svom narodu koji je izbjegao od svojih kuća, djeci, borcima i svim drugim koji su se zadesili na slobodnoj teritoriji.

Žene su plele čarape, kape, skupljale posteljinu, zavoje za ranjene, pravile hranu dijelile prognanim humanitarnu pomoć i još mnogo toga. Godinama su željele da osnaže ženu Bošnjakinju da ona bude samosvjesna, jaka, snažna i da ne zaboravi svoj identitet.

Organizovale smo mnoge tribine i predavanja na tu temu kao i kulturne manifestacije sve s ciljem da pokažemo da je žena Bošnjakinja samosvjesna žena, da je jaka, da mora sačuvati svoje dostojanstvo, svoju kulturu, svoju tradiciju, svoj identitet.

Jedna takva tribina je organizovana na slobodnoj teritoriji u Maoči davne 1996-te godine.

U dogovoru s Mirzetom Hadžić-Suljkić predsjednicom Muslimanskog akademskog društva žena Okruga Tuzla u domu kulture Maoča organizovana je tribina na temu Bošnjakinja preko prošlosti i sadašnjosti zagledana u budućnost.

Tribina je izazvala poseban interes i izuzetno je bila posjećena kako od žena članica Udruženje žena Bošnjakinja Brčko, tako i šire. Poslije tribine prisutne žene su se uključile u diskusiju.

Diskusija je pokazala da su žene zaista svjesne svoje uloge i da žele još aktivnije da se uključe u život zajednice na svim poslovima. *Žene Bošnjakinje su se na svim poljima aktivirale. Govorile su: „Mi možemo, hoćemo i želimo da budem dio društva, zajednice i aktivni sudionici u odgajanju djece u duhu bošnjačke tradicije i kulture”. Tako je i danas, žene sa ovog područja izuzetno su aktivne i prepoznatljive kako u svojoj sredini tako i cijeloj Bosni i Hercegovini, pa i šire.*

*Munevera Kaloper, predsjednica
Udruženja žena Bošnjakinja Brčko Republika Bosna i Hercegovina*

Tom prilikom Udruženje u Maoči posjetile su: Mirzeta Hadžić-Suljkić, Nihada Latifagić, Meliha Terzić, Baisa Baki (glumica) Medhija Uščuplić, Seniha Hodžić, Bahra Berberović, Enisa Žunić, Emira Mulić, Mirsada Kurtić i Nura Ahmetbegović.

IN MEMORIAM uspomena i sjećanje – Alija Isaković

Na bolji svijet 14. marta 1997. godine, preselio je Alija Isaković (1932-1997), bosanskohercegovački književnik, romansijer, pripovjedač, radio-dramski, televizijski i dramski pisac, putopisac, aforist, leksikograf i povjesničar jezika i književnosti. Utemeljitelj je moderne bosanske jezičke kulture, te jedan od najznačajnijih bošnjačkih intelektualaca uopće. (Wikipedija)

Uspomenu i sjećanje za jednu od najznačajnijih ličnosti u procesima afirmiranja i etabliranja, kako bosanskohercegovačke ideje tako i bošnjačke književnosti, za članice MAD-a priredila je Azra Arnaut, prof. bosanskog jezika.

Poštovane članice MAD-a!

Smrt je valjda jedina činjenica koja podjednako opsjeda i čovjeka i umjetnost, otuda njena nemjerljiva pakost.

U našoj domovini rahmetli Alija Isaković danas se mjeri mudrošću planete Zemlje i otvori nam bošnjačke i svebosanske rane.

Ode nam najdraži sin Bosne, onda kad joj je najpotrebniji. Objasniti ću kratko i zašto.

U ovom vremenu drugačijih razuma i velikih bosanskih saznanja bolnih činjenica pjesnička snažna imaginacija, izvanrednog poznavanja prošlosti zbog budućnosti, dovede nas evo danas do samo jedne definicije:

Alija Isaković, mag poetski, hercegovački sin, sarajevski gimnazijalac i student, poeta, savremenik svega modernog, ostat će u pamćenju zbog romana Sunce o desno rame, Pobuna materije, pripovijetke Semafor, Taj čovjek, drame Hasanginica, ogleda o jeziku. Autor je kapitalnog djela Rječnika karakteristične leksike u bosanskom jeziku.

Alija Isaković, intelektualac od stava, argumenta, obraza, po jasnoći, po utemeljenosti, po bošnjačkoj duhovnosti zapisao je: „Tišti me mudri hadis krvi šehida i tinte učenjaka“. Prvi je predsjednik Vijeća Kongresa bošnjačkih intelektualaca i tada je rekao:

„Ovdje smo na Sudnjem danu, s razlikom što račun polažemo sebi i onima koji će nas naslijediti, ujedinjeni surovim povjesnim prelamanjima, ovdje smo izjednačeni. Ništa neće biti onakvim kakvim bijaše. Moramo sve ispočetka.

Čisto i jasno kao sama priroda, bez licemjerja“.

Pun nemira u vječnom traganju za ljepotom ljudskog razumijevanja pitao se rahmetli Isaković: „Zašto su Bošnjaci brisani iz sociologije XX vijeka“.

Nije u pitanju biološki nestanak, ali jesu političke igre.

Otišao je:

prvi sastavljač Antologije bosanskog jezika; prvi pisac bosanske TV drame; prvi autor Rječnika bosanskog jezika; prvi predsjednik Vijeća Konresa bošnjačkih intelektualaca.

Otišao je čovjek čija se riječ slušala, poštovala zbog težine i ozbiljnosti.

Molimo učesnike da se minutom šutnje, svako prema svom svjetonazoru, učenjem Fatihe poklonimo rahmetli Aliji Isakoviću.

Neka ti je rahmet i magfiret, dobri plemeniti čovječe!

Jedanaesto poglavlje

MAD 20-GODIŠNJICA OD OSNIVANJA

20
godina
MAD-a
maj 1993 - maj 2013

Žene svojim aktivnostima doprinose razvoju društva
TVTK, ponedjeljak, 27.maj 2013.15:25 autor Mirela Bektić

*Značaj žena u društvu je višestruk. O tome najbolje svjedoči **Muslimansko akademsko društvo žena Okruga Tuzla**, koje je dalo značajan doprinos **i pružilo pomoć** mnogim prognanicima i nakon rata. Nakon 20 godina i ovo društvo i dalje djeluje na našim prostorima i zasniva program na **potrebama žena** u savremenom bosansko-hercegovačkom društvu.*

*Muslimansko akademsko društvo žena Okruga Tuzla u srijedu 29. maja, obilježava **20 godina postojanja**, a osnovano je u vrijeme rata. Ovo društvo zasigurno najbolje pokazuje koliko je bitna **uloga žene u društvu**, te na koji način žene mogu učestvovati i pomoći onim kojima je pomoć najpotrebnija, kako je to bilo nakon rata,*

ali i danas. Tokom priprema za obilježavanje 20. godišnjice postojanja, javila se ideja o osnivanju Društva koje će svoj program zasnivati na potrebama žena u savremenom bosanskohercegovačkom društvu, tako da se nastavlja rad s ciljem pružanja pomoći i podrške ženama sa područja općine Tuzla ali i šire. I pored teške ekonomske situacije, članice ovog Udruženja uspijevaju opstati i raditi istim kontinuitetom kao i do sada.

*„Situacija jeste teška, ali **ako želimo nešto da uradimo, možemo**. Mi ćemo obilježiti ovu našu godišnjicu s vrlo skromnim sredstvima. Važna je želja, dobar nijet i sve se može“, ističe Mirzeta Hadžić-Suljkić, predsjednica Muslimanskog akademskog društva žena Okruga Tuzla.*

*Društvo je osnovano prvobitno s ciljem poboljšanja društvenog i ekonomskog stanja žena, ali nametnule su se i mnoge druge aktivnosti. Neke od njih su bile i **podrška prognanicima nakon rata i pripadnicima Armije Republike Bosne i Hercegovine**, kroz brojne akcije koje su žene organizovale.*

*Ovo društvo je, pored ostalog, organizovalo i kurseve za krojačice, njegovateljice, ali i mnoge druge časove obuke za sve žene kojima je to bilo potrebno. Prognanim ženama koje su utočište našle na području TK pružana je humanitarna pomoć ali i podrška u opismenjavanju i osposobljavanju za rad. Povodom obilježavanja **20. godišnjice**, u srijedu će se u BKC-u Tuzla održati svečanost, i članice ovog društva pozivaju sve građane TK da svojim prisustvom **uveličaju ovu proslavu**.*

TUZLARIJE – VIJESTI, 28.05.2013. Broj čitanja: 538

20 godina od osnivanje Muslimanskog akademskog društva žena Okruga Tuzla

U srijedu 29.5.2013. godine bit će održana svečanost kojom će biti obilježeno 20 godina od osnivanja Muslimanskog akademskog društva žena Okruga Tuzla (MAD Tuzla). Zbog značaja koji je ovo Društvo imalo u ratnim i poslijeratnim godinama njegove članice odlučile su da na taj način širu javnost podsjetu na djelovanje MAD-a.

Iako je Društvo prvobitno osnovano s ciljem poboljšanja društvenog i ekonomskog statusa žena, okolnosti u kojima je nastalo nametnule su i brojne druge aktivnosti. Prvenstveno podršku prognanicima i pripadnicima Armije Bosne i Hercegovine kroz brojne akcije koje su žene organizovale.

Značajan dio aktivnosti bio je usmjeren i na javno djelovanje pa su u svim sredinama Okruga Tuzla odnosno Tuzlanskog kantona organizovane javne tribine na kojima je bilo riječi o važnim društvenim temama tog vremena. Jedna od tema kojoj je kontinuirano posvećivana pažnja bila je afirmacija bosanskoga jezika.

U ratnim godinama veliku podršku članice MAD-a pružile su brojnim prognanicima, koji su utočište našli na širem tuzlanskom području.

Pružana im je humanitarna pomoć ali i podrška u opismenjavanju i osposobljavanju žena za rad. Tadašnja predsjednica, profesorica Mirzeta Hadžić-Suljkić izjavila je:

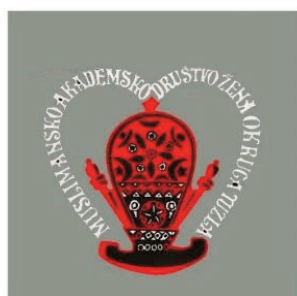
„To je bio period ratnih dešavanja i agresije na našu zemlju i morale smo ragovati. Osjetila se potreba da se organizuju žene šireg područja, tako da smo okupili žene sa gotovo svih općina slobodne teritorije tadašnjeg Okruga Tuzla.

Naš prvobitni cilj bio je poboljšanja društvenog i ekonomskog statusa žene i njihove djece. Naše aktivnosti su se širile i djelovale smo na različitim područjima. U srijedu ćemo prezentirati dio naših aktivnosti.“

Tokom priprema za obilježavanje 20. godišnjice MAD-a javila se i ideja o reorganizovanju Društva koje će baštiniti tradiciju MAD-a, ali koje će svoj program zasnivati na potrebama žena u savremenom bosanskohercegovačkom društvu. Ova inicijativa bit će prezentirana na svečanosti koja će u srijedu 29. 5. 2013. god. biti održana u Plavoj sali BKC-a Tuzlanskog kantona sa početkom u 18 sati i 30 minuta.

Pozivamo sve članice Muslimanskog akademskog društva žena Okruga Tuzla, ali i sve građanke i građane Tuzlanskog kantona da nam se pridruže na ovoj svečanosti.

*Oganzacioni odbor za obilježavanje 20 godina od osnivanja MAD-a Okruga Tuzla
(tuzlarije.net)*

20
godina
MAD-a
 maj 1993 - maj 2013

Svečano obilježavanje 20-e godišnjice osnivanja Muslimanskog akademskog društva žena Okruga Tuzla. Voditeljica Edina Fazlić

Iako je MAD nastao ratne 1992., a ozvaničio svoj rad 1993. godine i svoje najznačajnije aktivnosti imao upravo u ratnim i teškim poslijeratnim godinama njegove članice se sa ponosom i radošću prisjećaju tog perioda. U ime MAD-a govorile su: *Mirzeta Hadžić-Suljkić, Nihada Latifagić, Azra Arnaut i Mirsada Kurtić.*

Pjesma o Bosni Hor Medrese

Skup su pozdravili *doktor Sead Jamakosmanović*, sekretar sekretarijata Okruga Tuzla iz tog perioda i *Sead-ef. Seljubac* u ime Muftijstva Tuzlanskog.

Telegram sa čestitkama, u povodu obilježavanja 20 godina od osnivanja MAD-a i riječi podrške, uputili su komandanti 2. Korpusa iz tog perioda, general Refik Lendo, general Sead Delić i Nermina Baljević prvi generalni sekretar Unije ŽAR.

Svečano obilježavanje **20 godina od osnivanja MAD-a** završeno je lijepom sevdalinkom u izvedbi Azre Husarić, učenice gimnazije „Meša Selimović“. Tehnička podrška Mirela Šehanović.

Želja i snaga koja je okupila jedan broj članica MAD-a, kako bi obilježili 20 godina od osnivanja, potaknula je ideju i razmišljanje o oživljavanju i afirmaciji aktivnosti žena na baštinenju tradicije ovog Društva. *Snaga žene je neisrpna!*

POPIS IZVORA I LITERATURA

Arhivi

Arhiv Tuzlanskog kantona, Tuzla.
 Arhiv Narodne i Univerzitetske biblioteke Tuzla.
 Arhiv Muftijstva tuzlanskog.

Dokumenti

Dokumenti - Arhiv Muslimanskog akademskog društva žena Okruza Tuzla.
 Ustavni zakon Tuzlansko-podrinjskog kantona, 22. 08 .1994. godine.

Videozapisi

Obilježavanje Nove 1415. hidžretske godine, 1994. godina – TV Okruza Tuzla.
Doček boraca poslije akcije, Hotel „Tuzla“ 29. 9. 1994. godine – snimio Nezir Ahmetašević.
Posjeta borcima na Ozrenu novembra 1994.godine – TV Tuzlansko-podrinjskog kantona (TV TPK).
Posjeta borcima Majevice 6. januara 1995. godine – TV TPK.
Pet stotina toplih džempera , 20. oktobra 1995. godine – TV TPK.
Svečana smotra boraca u Lipnici 15. novembra 1995. godine – TV TPK.
Godišnjica Vojne jedinice 5350 17. novembra 1995. godine – TV TPK.
Osnivanje Unije ženskih asocijacija Republike Bosne i Hercegovine oktobra 1994. godine – TV TPK.

Knjige

Calrgren, F., *Odgoj ka slobodi, Pedagogija Rudolfa Steinera, Društvo za Waldorfsku pedagogiju, Zagreb, 1990.*
 Drayden,G., Vos, J., *Revolucija u učenju, Educa, Zagreb, 2001.*
 Glasser, W., *Teorija izbora, Alinea, Zagreb, 2000.*
 Greene, B., *Nove paradigme za stvaranje kvalitetnih škola, Alinea, Zagreb, 1996.*
 Gudjons, H., *Pedagogija - Temeljna znanja, Educa, Zagreb, 1994.*
 Hadžić-Suljkić M. *Metodika rada školskog pedagoga-psihologa, OFF-SET, Tuzla 2015.*
 Hadžić-Suljkić M. *Self-respect and self-confidence Pedagogical incentive, LAP LAMBERT Academic Publishing, 2018.*
 Hornaj, K., *Naši unutrašnji konflikti, Pobjeda, Titograd, 1976.*

Hrnjica, S., *Zrelost ličnosti*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1992.
Izetbegović, A., *Islam između istoka i zapada*, Svjetlost (etc.), Sarajevo, 1995.
Rumi Dž., *Tajne uzvišenosti*, Bookline, Sarajevo, 2016.

Časopisi, štampa

Hadžić-Suljkić M. „Da li mlade poučavamo predmetima i činjenicama ili izgrađujemo njihovu ličnost“, *Naučna konferencija, Zbornik radova*, Filzofski fakultet, Sarajevo, 1999.
Hadžić-Suljkić M. „Odgojna vrijednost - temeljni kriterij dobrog obrazovanja“, u: Arnaut, M., (ur.) *Zbornik radova, 5. međunarodni znanstveno-stručni skup, Kulturni identitet u digitalnom dobu*, Zenica, 03. i 04. 2014., Univerzitet u Zenici, Zenica. 2014.
BILTEN Unije ženskih asocijacija Republike Bosne i Hercegovine , broj 1. 1994.; broj 2- 3. 1995.; broj 4 1996.
Informativni bilten 2. MAD-a, broj 1. 1995.
Ratna tribina, Pres centar Zvornik 1993.

Internet izvori – preuzeto 2023.:

“Žene sa prve linije“ autora Pierra Adriena Brazinnia, dostupno na <https://www.aa.com.tr/babalkan>.
Alija isaković, dostupno na <https://bs.wikipedia.org>.
“O Bošnjačkom Saboru”, dostupno na vkbi.ba.
Mehmed Alagić, dostupno na <http://bs.wikipedia.org>. Mehmed Alagić.
Misli velikih ljudi, dostupno na: <http://www.biserimudrosti.com>.
Muslimani (narod), dostupno na bs.wikipedia.org.
Nesib Malkić, Dostupno na <https://heroji.ba/nesib-malkic>.
Premijera filma „Bosanke“, dostupno na bosnapress.net
Tunel spasa, dostupno na www.fondmemorijala.ba i wikipedia, slobodna enciklopedija

INDEX LIČNIH IMENA

A

Ahmetbegović Nura 50, 157, 178
 Ahmetović Mediha 72, 74
 Alagić Mehmed 175
 Alajbegović Šemsa 99, 104, 118, 127
 Alispahić Ahmet 137
 Arapčić Amira 135, 149
 Arnaut Azra 17, 20, 33, 49, 50, 62, 63, 119, 120, 127, 179, 185
 Arapčić Tarik 106
 Arnautović Azra 49, 98, 108, 127
 Arslanagić Muruveta 177
 Asifa Zupčević 127
 Atlić Suada 62
 Avdagić Mediha 114
 Azabagić Amila 127
 Ažderović Advija 138

B

Babić Hajrović Šuhreta 117
 Bajraktarević Mehmed 151
 Bajkuša Vesna, 44, 45
 Bakalović Aida, 97
 Baki-Smajlović Baisa, 113, 116, 118, 178
 Baljević Nermina, 161, 185,
 Bedić Ajša, 104, 111, 112, 114, 118, 127,
 Berberović Bahrija 138, 149, 153
 Bise Esma 117
 Bešlagić Selim 135, 166
 Božić Danijela 67, 191
 Brazinni P. A. 14
 Bratovčić Jašaragić Ševala, 117
 Buljugić Suad, 72, 74

C

Cerić Mustafa, 56, 61

Č

Čampara Fatima 104, 118, 130
 Čišić Behija, 20, 62, 127
 Čokić Bedrija, 117
 Čokić Burek Sadeta 117
 Čokić Ćatić Subhija 117
 Čokić Mešić Samija 117
 Čolić-Hadžić Belkisa 103, 104, 106, 167

D

Delić Sead, 145, 152, 185
 Dogić Hazim, 143
 Dogić Senada, 143
 Dropić Meliha, 131, 132, 133
 Dubravić Esma, 72, 74
 Duraković Dina, 130

Dž

Džambegović Emir, 67
 Džebo Tima 44

Đ

Đulović Nermina 104
 Fadila Azabagić, 127

F

Fakić Meliha, 156
 Fazlović Vahid 22

G

Garagić Alen 113, 116, 130

Gavrankapetanović Kurt Azemina, 117
 Granić Zineta, 97
 Gušić Salko 156

H

Hadžić Almasa 20, 49, 50, 52, 53, 63, 72, 74, 126, 127
 Hadžić Amna, 138
 Hadžić Izet 166
 Hadžić-Suljkić Mirzeta 9, 10, 17, 20, 49, 57, 61, 62, 63, 67, 71, 72, 74, 75, 86, 88, 91, 92, 98, 99, 104, 107, 113, 117, 119, 120, 127, 129, 131, 133, 135, 136, 143, 148, 149, 150, 153, 156, 167, 176, 177, 178, 183, 184, 185
 Hadžihafizbegović Emir, 119, 120,
 Hadžihafizbegović Selma, 104,
 Hadžihalilović Jasminka, 113,
 Hadžimehmedović Amira 20, 62, 118, 127
 Hajdarhodžić Zekira 114, 118
 Halilović Enver 166
 Halilović Muhterema 20, 98, 118, 127, 176
 Hanić Almedina, 104,
 Hodžić Seniha 17, 20, 62, 114, 116, 117, 136, 178
 Hodžić-Efendić Adina, 97
 Hot Naida, 44
 Hukić Mirsada 71, 74, 77, 78, 104,
 Hurić Mirsada, 104, 191

I

Ibralić Fata 99,100
 Imširović Jusuf 138
 Isaković Alija 179
 Izetbegović Alija 32, 167

J

Jahić Edin 112
 Jamakosmanović Sead, 166, 185
 Jašarević Zaha, 143
 Jusufagić Tenzila 118, 127, 130, 136, 153, 155, 176
 Jusupović Fatima 72, 74, 99, 100, 104, 141

K

Kabil Mensura 97, 98, 135
 Kalesić Zlata 104, 105
 Kaloper Munevera, 178
 Kapetanović Sanela 14
 Kasumović Merzija 104
 Kavazović Husein 166
 Kulenović Salih 29
 Kurtić Mirsada 114, 118, 127, 128, 132, 138, 139, 149

L

Lakić Mara, 44, 45
 Latifagić Nihada 49, 62, 71, 72, 74, 116, 117, 130, 156, 176, 178, 185
 Lendo Refik, 150, 185
 Ljubijankić Irfan, 56

M

Malkić Nesib 175
 Masson Sally, 113
 Mehanović Mevlida 104
 Mehikić Sadik, 72, 74
 Mirvić Silvana, 44
 Mott Lovreta, 138
 Mott Slavica, 77
 Muharemagić Mujesira 117
 Muharemagić Subhija, 117
 Mujanović Razija, 44, 45, 192

Mujezinović Ibrahim, 72, 74
 Mujezinović Nefisa 170
 Mulić Emira 104, 106, 118, 178
 Muminhodžić Emira, 98
 Muminović Alija 29
 Murathodžić Ehlimana 89, 92
 Murathodžić Fatima 20, 49
 Mustafić-Kalesić Nevzeta 20, 99, 104

N

Nalić Dženeta 17, 18
 Novalić Meliha 20, 49, 127
 Nuhanović Miralema 149, 153, 157, 176

O

Omerčehajić Nađa 130

P

Palavrić Seada 49, 58, 66, 166
 Pašević Mejrema, 72, 74
 Pašić Zehra 117
 Poljo Mirsada 45
 Precić Faruk 131, 133
 Puškar Halil 60

R

Rifet Čampara 72, 74

S

Salameh Mensura 49, 62, 63, 67, 127
 Salibegović Suada 97
 Selimović Emina 86
 Seljubac Sead 185
 Sijerčić Fikreta 166
 Skokić Munevera 118, 135
 Smajlović Edina 176
 Smajlović Hrustem 119, 120
 Softić Sadžida 104
 Soren 90, 96

Spahić Amela 144
 Spisak članica MAD-a 97
 Srabović Sehaveta 49, 104, 106, 118, 138
 Suljkić Azra 142
 Suljkić Nijaz 142
 Suljić Mirsada 104
 Suman Zekija 114, 115

Š

Šarenac Rankica 44
 Šarić Vera 44
 Šećerbegović-Karasalihović Zina 138
 Šehanović Feriz 130, 137, 139, 152, 103

T

Tanović Asima 176
 Tanović Esmira 138
 Terzić Meliha 10, 16, 17, 29, 38, 42, 50, 62, 63, 98, 114, 116, 118, 127, 130, 133, 156, 176, 178
 Teskeredžić Lejla 151, 152, 166
 Tinjić Mirsad 137
 Tokić Zineta 104, 111, 112, 114, 127, 139
 Tučić Esma 30, 63
 Tulumović Asima 168, 176
 Turbić Began 19, 112, 127, 130, 136
 Tvica Sulejman 99

U

Uščuplić Medhija 138

V

Velagić Esma 14

Z

Zubčević Amra 44

Ž

Žilić Sabina 153, 176
 Žunić Enisa 49, 62, 98, 127, 175, 178

PRILOZI

- Bosanski jezik kao nacionalni prioritet
- Hoće veliku, a ni maloj obraz ne čuvaju
- Pobjeda bosanskog jezika
- Recital učenika srednjih škola „Moja zemlja propasti neće“
- Uloga škole u formiranju ličnosti – idejnost u nastavi

Bosanski jezik kao nacionalni prioritet

Ovo je apel s namjerom da se ukaže samo na neke, najvažnije probleme i da se inicira širi, ozbiljniji, a neophodan i hitan, rad jezičkih stručnjaka.

Sadašnja situacija sa bosanskim jezikom u praksi je vrlo ozbiljna.

Napravit ćemo osvrt, poredati probleme, zato moramo ići ukratko i u porijeklo tih problema.

Zna se da je prije Agresije na Bosnu i Hercegovinu dugo sprovedena ekavizacija i trajao svaki drugi jezički uticaj iz Srbije.

Zna se da je bila najezda učiteljica ekavki u Bosni i Hercegovini i tako smo na najefikasniji način pokolebani u svojoj ijekavici, pa smo govorili i pisali: *posle, sledeći, dole, nedelja....*

U toj agresivnoj srpskojezičkoj „školi“ ubačena nam je i grupa „št“ pa smo napuštali svoje *uopćeno, općenito i opće*, a upotrebljavali smo čak crkvenoslavensku leksiku (*prevashodno, sem i sl.*).

U toku Agresije smo, osvijješćeni, nastojali da se vraćamo sebi i svome, pa i svom jeziku, ali onda smo se „nagnuli“ na drugu stranu.

U tome su specifičnu ulogu, iz istih razloga, odigrali mnogi naši intelektualci kroatizirajući bosanski jezik. Mi lahko posegnemo za tuđim riječima i oblicima, ili iz neznanja ili iz nemara, svejedno. Primjeri: upozorenja: *sukladno, nazočan, priopćiti... Dan se državnosti obilježava dvadeset peti novembra, Visoki je predstavnik za BiH donio odluku...*

Inače, stidimo se svog dijalekatskog, smatramo ga ruralnim, a zna se da je u govorima živi korijen jezika i iz njega izrasta književni jezik.

Standardizacija bosanskog jezika započeta je 1995. godine Pravopisom bosanskog jezika Senahida Halilovića. Prvi pravopis bosanskog jezika je, zapravo, sačinjen prema odlukama Pravopisne komisije, s puno značajnih imena, u sastavu: Dženana Buturović, Enes Duraković, Hadžem Hajdarević, Fehim Nametak, Muhsin Rizvić, Rusmir Mahmutćehajić, Abdulah Sidran, Nedžad Ibrišimović, i dr., a predsjednik je bio Alija Isaković.

Kako je realizaciju ostvario Senahid Halilović, taj Pravopis je poslije samo s njim povezan, a osporavan. Napadan je nemilosrdno.

Naši lingvisti su se podijelili s tim u vezi, ali su podijelili i sve ostale i tako je standardizacija bosanskog jezika, nažalost, podrivana od početka i, što je najstrašnije, iznutra. A zna se da nema velike propasti za nekoga i nešto ako je ugroženo samo spolja, nego upravo kada se desi iznutra.

Istu sudbinu je imala i naša prva normativna Gramatika bosanskog jezika, koju je radio Dževad Jahić sa Senahidom Halilovićem i Ismailom Palićem.

Rječnik je obećan, na njemu se radi, ali to predugo traje. Mi smo i dalje u vakumu, ostavljeni sebi, svom nemaru i neukosti.

Kakva god je norma, norma je, a kod nas se počela ustanovljavati u najtežem vremenu, a inače je podložna promjenama.

Međutim, svoju normu moramo poštovati, a mi smo to nedopustivo zanemarili.

Mediji su posebna tema. Mediji odmažu i, zbunjuju jer je obični svijet sklon da misli kako mediji govore uređenim, standardizovanim jezikom. U medijima jeste očigledno neki standard i on funkcioniše, ali on nije bosanski, sigurno. Tako mi pristajemo na tihi asimilaciju. Moć medija (telavizije naročito) nesporna je i zato nije zanemarljiva. To nije sredstvo lagahne zabave i neobavezne pouke, pa ga možemo prepustiti bilo čijoj politici, na tome se mora ozbiljno raditi.

Jezički stručnjaci iz oblasti bosanskog jezika moraju imati svoje mjesto na televiziji, radiju, u publikacijama, kao lektori, kao autori jezičkih tema iz bosanskoga jezika.

Lektori bosanskog jezika bi morali raditi na svim zvaničnim materijalima, na svakom slovu koje ide u javnost, na bilo kom nivou.

Jedan značajan nivo je Parlament, u kome i mi djelujemo i, ako naši radni materijali nisu na bosanskom jeziku, naš govor za govornicom neće biti bosanski, ili neće biti dovoljno bosanski, a to je skoro svejedno. Polovična rješenja nisu rješenja.

Ovo se mora generalno, temeljito, kvalitetno srediti na akademskom nivou, a dugo će trajati prihvatanje u svakodnevnom govoru i podizanju na viši nivo naše ukupne bosanske jezičke kulture.

Naš jezik je naša zvučna domovina. Odnos prema njemu mora biti kao odnos prema nacionalnom prioritetu (da ne kažem svetinji) jer nema naroda bez vlastitog jezika, a jezika neće biti bez neprestane brige, a, evo, i bez borbe za njega.

Meliha Terzić, prof. bosanskog jezika

Hoće veliku, a ni malo obraz ne čuvaju

Pred kraj rata 1995. godine na više televizijskih stanica u BiH prikazan je dokumentarni film o genocidu, urbicidu...

Uključeni su profesori Pedagoškog zavoda Tuzla i srednjih škola za komentar. Uslijedio je i stav članice MAD-a, Azre Arnaut, profesorice bosanskog jezika.

Bosna pritisnuta ratom, svojim brigama, brigama za budućnost, želi da ostavi pisani dokument vremena. Vremena sadašnjeg. Zbog budućnosti.

Umjetnost je od vjkada manifestacija ljudskog. A svaka manifestacija je ujedno i afirmacija.

Ovaj dokumentarni film ne optužuje. Ovaj filmski prikaz mi sada dokumentujemo i riječima.

Zazirati ne smijemo od istine. Napisat ćemo neugodne, bolne činjenice. Istina će djelovati i prema vani i prema unutra samo ljekovito, jer ako nema jasnih pogleda na bit zla, nema katarze.

Naš otpor je dio našeg ponosa. Naš ponos, naš otpor je dio naše samoodbrane.

Potvrđujemo se historijom i sadašnjošću. Nama, iako rat razara našu domovinu i do kulture, i do prosvjete i nauke, i religije, i umjetnosti stalo jest (na ekranu sve vidljivo).

Pitam se sada - kako to da smo brisani iz sociologije 20-tog vijeka. Nije u pitanju biološki nestanak. Mi nismo historijska nužnost, mi smo historijska realnost. Vijekovima.

Pa da pođem redom:

Zašto je već 200 godina na prostorima Balkana prisutan genocid nad Bošnjacima?

Zašto je sadističko ritualna dimenzija namijenjena nama - ženama Bošnjakinjama?

Ovdje se muče (u Bosni i Hercegovini), ubijaju ljude samo zato što su Bošnjaci.

Plakali smo u Tuzli, kada smo 1992. godine prihvatili kolone prognanih sa lijeve obale Drine. Za one dane kada smo snimali, upozoravali, upoznavali svijet morale su pocrvenjeti sve TV kamere. Za to vrijeme potreban je neki novi jezik da stanje naše duše opiše, zločin predstavi. Ranjen, uvrijeđen pjesnik u Tuzli se tada zapita:

„Hoće veliku, a ni malo

Obraz ne čuvaju“.

O dosadašnjim našim stradanjima historija šuti. Šutili smo i mi svi zaredom. A nama i do historije, naše bosanske stalo jest.

Zamislite, bili smo goloruki 1992. godine kad je rat zakucao na naša vrata. Savladali smo mnoga bespuća, suprostavili se nehumanoj sili u svim mogućim varijantama bez obzira na žrtve, imajući cilj i vjeru: nepristajanje na nestanak, a uz to još razmišljamo o budućnosti.

Sada, više nego ikada su svima nama poznate seobe naših naroda. Naši hidžreti. Mitovi borbe neprestane, mitovi nepristajanja na nestanak.

I dobro je naglasio reisul-ulema dr. Mustafa Cerić: „Niti je ulema dovoljno čuvala vjeru, niti su političari štitili naše nacionalno biće, niti su književnici čuvali jezik, niti smo čuvali zemlju“.

Nama do svega ovoga stalo jeste.

Zapamtimo! Spominjanje naziva Bosna prisutno je već 950. godine, dakle od Konstantina VII

Porfirogenita, potom Manojla Komnena 1160. godine. Bosne je bilo i u vrijeme Osmanskog carstva na Balkanu, u vrijeme Austro-Ugarske, obje Jugoslavije. Koji je razlog da je nema danas? A ima, ljudi žive u BiH. Postoje insani koji su svjedoci Bosne i Hercegovine.

Bosna je vijekovima zemlja džamija, katedrala, crkvi, sinagoga i takva će i ostati. Neko će reći džamije su tu 600 godina. Pa i Južni Slaveni su tu od 7. vijeka. Nisu imali ni jednu crkvu kad su došli na Balkan. Protjerali Ilire, Tračane i Kelte. Bili pagani. Neko bi, ako hoće da ide u historiju da ih protjera sa Balkana, oduzme pravo na hrišćanstvo-kršćanstvo i vrati u pagane. A to je nemoguće, lišeno svake zdrave logike.

Neki narodi idu u historiju dokle njima odgovara. A to nije uredu. Jedno ne može da isključuje drugo. Dobro je naglasio u jednom intervju dr. E. Karić: „Kulturom i tolerancijom mi ćemo stalno definirati svoj odnos, svoj životni status, naravno svakoj kulturi svoj život“.

Više se niko ne treba da trpa nikome, jer nema više, i neće je nikada ni biti, perfidne socijalizacije, lažne industrijalizacije sve zarad sklanjanja nekog trećeg, bošnjačkog biosa.

Nama je stalo i do bošnjačke književnosti i jezika (i o tome će biti riječi u ovom dokumentarnom filmu).

Ni život, ni javna riječ nisu bili naklonjeni mnogim našim piscima. A poezija nije bila nikad opasnost. Ona je život koju treba utkati u naše živote. Miroslav Krleža je davne 1937. godine lijepo konstatirao: „Kad generali pišu romane, bit će krvi“. Naše romane ne pišu generali. Naša jezička baština nije dovoljno proučavana, mnogi pisci su bili neopravdano zapostavljeni, a u školi su citirani stihovi pisaca koji ne pripadaju našoj duhovnosti, bosanskohecegovačkoj.

U ovom ratnom vremenu mnogo putopisne literature je napisano. Treba spasiti vrijeme, oteti od zaborava. Nicali su naše nove pjesme i pjesnici. Oslobođena i spašena bošnjačka duša želi da iskaže intimu svoga srca. Treba pronaći svoju obalu spasenja.

Kažu: kad narod izgubi jezik, izgubio je i svoje ime. Primjer hetski narod i hetski jezik. Mi imamo svoj jezik, njime govorimo vijekovima. On je naša posebnost i sličnost (svim južnoslavenskim jezicima).

Dobro je konstatirao književnik Alija Isaković: „Bosanski jezik nije nastao ni u okrilju srpskog, ni u okrilju hrvatskog jezika, nije njihova izvedenica, već jedna od objektivnih naporednosti“.

Ovaj naš put kroz historiju ostat će i kao dokument vremena, i našeg jezika, i naše književne baštine za buduće generacije koje čekaju.

A kada oslobodimo ovu našu jedinu domovinu, našu BiH, kad vratimo muhadžire u njihove domove i avlije, kad obnovimo svoja sela i gradove, mi ćemo nastaviti da se dokazujemo radom.

Ne možemo živjeti bez privrede, nje se ne odričemo, prosperitet želimo. Mi se obudaćujemo.

Rekla sam: nama i do naše religije stalo jest. Mi se svoje duhovnosti do Sudnjeg dana odreći nećemo. Ne osporavamo pravo ni drugima.

Ako je 50 godina kod Bošnjaka njegovana državna religija, ateizam, sada svi shvatamo muku ćutanja naših starijih. Nedostatak poštovanja sebe neće biti naša sutrašnjica. U Bosni su postojala

tri tolerantna kalendara vijekovima, postoje i danas gdje je bosanska vlast, ovaj put taj tolerantan odnos su narušili drugi.

Bez uvažavanja svih religija dakle, ne uskraćujući čovjeku prirodno pravo da iskaže sebe i sve ono što nosi u sebi, nema mira. A nema ni za Bošnjake-muslimane druge dove. Blizina sinagoge, katedrale, džamije, crkve, u svim gradovima BiH najbolje pokazuju našu vjersku toleranciju. Ko to ne vidi nosi na sebi teško prokletstvo, „dioptriju slijepih očiju“.

Historičari će prebrojati mrtve, prebrojati srušene svete kuće. I to neko mora. I pisati: u Krajini porušene 202 džamije, a u Sarajevu, Zenici, Tuzli, Gračanici, Tešnju, Goraždu i tako redom, ni jedna crkva, katedrala, sinagoga.

Ovo upozorenje se ne odnosi na Bošnjake, nego na one koji ne prihvataju drugost. Nema religija manje i više vrijednih, nižeg i višeg reda. Religija oblikuje naš život. I kad prođu ova vremena svaka religija će dobiti svoju historijsku težinu i veličinu u dijelu učinjenom na prostorima Balkana.

Nama je sada najteže, ali i najlakše: branimo svoju hiljadu godina dugu historiju. A Bosne će biti, Bosne mora biti, jer postoje ljudi, a ako neko misli sklanjati drugog, a ne predstavlja ni jednu živu religiju, njega čeka njegovo vrijeme. Džehenem!

Eto, dođe jedno vrijeme u kome neko poruči: brisat ćemo vas iz historije u ovom vijeku, a mi polako ulazimo u drugu hiljadu BH historije. Mi se obučujemo. Nama sada krađu dva slova B i H, a B nam dodje, kako reče naša pjesnikinja iz Zvornika Almasa Hadžić, i bajka i Bosna i brat, a H kao hrana, hrabrost, Hercegovina.

A bit će i B i H, jer ne bismo mogli raditi u školi, brat bi bio rat, a hrana rana.

I bit će i B i H. Ne bismo mogli pisati bez 30 slova.

Azra Arnaut, prof. bosanskog jezika

Pobjeda bosanskog jezika

Članice MAD-a su 1993. godine su u svom programskom sadržaju stavile kao prioritetnu temu za jednu javnu tribinu: „*Pobjeda bosanskog jezika*“. Tribina je bila potrebna jer su tih godina stalno postavljali pitanja susjedi sa istoka ili zapada, svejedno: Za koga si? (i u jeziku).

A sve članice MAD-a, kao i svi Bošnjaci i mnogi drugi, jezik bosanski doživljavaju kao svoju zvučnu domovinu. Zato, nije bilo bespredmetno raspravljati o našem višestoljetnom nazivu, koji je 1907. godine zakinut.

Svaka ljudska zajednica ima svoj jezik. Baš kao živi organizam, on se stalno usavršava i mijenja. Putem jezika pojedinac je u društvu shvaćen i shvata druge. Ljudski rod ne bi mogao postojati bez jezika. Danas je na svijetu u upotrebi oko 10.000 jezika. Nauka nije utvrdila kako je izgledao prvi prajezik, niti da li smo imali zajedničkog praoca, nije bilo pisma. Ali u tom mnoštvu jezika ima ih sličnih i potpuno različitih. Naš jezik pripada južnoslavenskoj porodici jezika. Naziv bosanski jezik prisutan je u pisanim spomenicima od 12. vijeka.

Bosanski jezik nije izvedenica ni srpskog, ni hrvatskog nego njegova objektivna naporednost. Pretijesna je Novosadska norma za skoro sve pisce BiH zadnjih 40 godina.

Evo primjera kojeg ste sad slušali ili evo novi primjer:

„Mati moja

Stabljika krhka u saksiji

Pod strehom pitoma kumrija

Vijek u četiri duvara

Čelo na zemlji pred svojim Allahom velikim i milosnim

Derviš s tespihom u tekiji.“ (Skender Kulenović)

Čitalac za ovu poemu, ili mnoge druge pisane tekstove ne traži pomoć, prevodioce. Navodili smo autore: Envera Čoloakovića, Edhema Mulabdića, Ivu Andrića, Mešu Selimovića, Aleksu Šantića, Musu Ćazima Ćatića, svi su u jeziku na svom terenu kad pišu o Bosni i njenim ljudima, kad opisuju krajolike, vode dijaloge, nema tuđih leksičkih nanosa.

Nijedan jezik ne trpi anarhiju, niti nasilje. Ne postoje jezici manje ili više vrijedni, višeg ili nižeg reda. Mi se najprijetnije, najležernije osjećamo okruženi zvucima govora s kojim smo odrasli, a to je i veza sa identitetom nacije.

Na tribini se vodila rasprava o spornoj leksičkoj građi svih rječnika (1959., 1960., 1989. god) jer od 400.000 riječi svega 23 izvora čine bošnjački leksički dio, to je 0,74%. Rječnici upotrijebljeni u izvanjezičke svrhe. Humano je ponuditi svakom govorniku njegov jezik. Posebnost našu, našeg jezika, lijepo je zapazio najpozvaniji autoritet južnoslavenske slavistike Aleksandar Belić: „Bez sumnje, bosanski jezik je baza savremenog jezika“.

Bošnjaci, tih ratnih godina, a tih tribina je bilo i u drugim gradovima BiH, SU BILI U PRAVU. Pokazat će se to kasnije izlaskom Rječnika bosanskog jezika, Gramatike bosanskog jezika, Pra-

vopisa bosanskog jezika. Prije mjesec dana Institut za jezik je izdao i novi Rječnik bosanskog jezika. Zahvalnost posebnu dugujemo uvaženim profesorima Dževadu Jahiću, Senahidu Haliloviću i Ismailu Paliću. Napori autora ne teže jezičkoj izolaciji, prisutna je jedna jedina želja: neometan razvoj sopstvene jezičke osobenosti, uz poštovanje posebnosti naših susjeda.

Gramatika bosanskog jezika koristi postojeće idiome i vodi stalno računa o prihvaćenim konvencijama i na fonetskoj i morfološkoj i sintaksičkoj razini. Jer u jezičku normu ulaze dubleti. Sada su i u školi i u kući: i babo i tata, i dajdža i ujak, i baka i nena, i rahmetli i pokojni. **Nema nasilja u jeziku!**

Nama je uvijek bilo stalo do našeg autentičnog izraza, jer bosanski oplemenjujemo, humanizujemo. Nova gramatika, naša gramatika briše predrasude, iskorjenjuje neznanje, popunjava praznine. I da napomenem, u govornoj praksi ili u pisanoj formi, leksika bosanskog jezika je prepoznatljiva.

Primjer:

„...Da vrat lomi kuli niz pendžere.“

„...Vrati nam se, mila majko naša!

Nije ovo babo Hasan-aga,

već daidža Pintorović beže“.

Narodni pjesnik upotrijebio je našu staru leksemu pendžer, ovo nije okamenjena jezička škri-nja, ona sad ima i stilsku komponentu u baladi ili: vlastita imena, 99% leksika iz turskog i arapskog jezika.

Niko neće otići doktoru i reći boli me komad mesa, nego bubreg, upotrijebit će riječ koja je u govornoj upotrebi prenesena npr. iz turskog jezika, ili ćete čuti - tehnika, filozofija iz grčkog jezika, inženjer iz francuskog jezika.

Ne smeta našem jeziku što su ove riječi dobile pravo građanstva, prešle granicu BiH i sada su one nerazdvojni dio našeg govora. Svaki jezik ima one riječi koje su potrebne za život naroda koji njime govori. Jer, jezik je kao vazduh koji udišemo, a ne primjećujemo.

Na tribini je bilo upitno ponovno vraćanje foneme h gdje joj je po etimologiji mjesto. Navešću primjer iz svoje radne prakse - kahva, kafa, kava. Mnoge je nejasnoće Gramatika bosanskog jezika otklonila, ali pamtim da je jezik živi organizam, on je cvijet koji stalno iznova cvjeta i nikad ne uvehne. U porodici evropskih jezika svi pripadaju praindoevropskoj skupini. Od 1992. godine uz 190 jezika, sada se pridružio i bosanski jezik kao 191. Pogledajte na TV: B, H, S jezik (bosanski, hrvatski, srpski). Stolica za BiH u Briselu! Proces traje, dogradnja će teći, naučne istine će kroz jezičke standarde i dalje se upotrebljavati.

Mi ćemo sve vrijednosti našeg bosanskog izraza ozakoniti kako teče gradnja jezičkog sistema, odnosi se i na medije, i škole, i administraciju i javno komuniciranje.....

Bosanski jezik ne ugrožava i ne otežava **komunikaciju** naših građana u domovini. To nije samo naša želja, to je naša odgovornost pred historijom.

Recital učenika srednjih škola „Moja zemlja propasti neće“

Dobro je što ne razumijemo svoga neprijatelja.
Razumiju se samo slični i bliski. Dobro je. I
okamenjene istine kad se iz udžbenika izbrišu
predrasude, popune praznine, opet će nam
ljudska mržnja biti nerazumljiva. Mi i oni. Dva
svijeta. Dobro je...

1. glas:

Sa nadom da se ne zaboravi ovaj džehenem u
zemlji bogomolja što se ciklično javlja, svakih
pedeset godina, poklanjamo ti ovo veće Bosno.

2. glas:

Zaspao jednom jedan narod tako,
a pitao po svijetu sav svijet, svakog:
„Gdje je ta zemlja?“

Gdje je nestala?
Da li je protekla
Kraj naših slijepih pogleda
Da l' je odnijela voda vremena,
Reci nam sad?!

3. glas:

Drina žalosno nosi teret,
Bolna istina ponire u suzama,
Duboko u zemlji što se otvara
K'o grobnica kamenih spavača
I upija sve do jezgra dna.
I uvlači da se ne vidi tama
I beskrajna nepravda.

4. glas:

Ali...
Sva će se otkriti zla djela
Makar ih zemlja krila cijela,

I doista,
Spavač kameni progovori,
U mrtvim ustima miljevina,
Diže ruku ka suncu.

I bit će Bosna ova
Zemlja ponosna,
Mirna k'o u snu od kamena,
Bez pohlepnih namjera.

Bit će Bosna kao i do sada
Da živi k'o što je i živjela.

5. glas:

Moj stav:
Ko treba da bude uvrijeđen? Ja kao Bosanka-
muslimanka, kojoj se osporava pravo na život
i domovinu, ili Srbi, čije su se vođe proglasile
egzekutorima Božije volje da sa lica planete
zbrišu čitav jedan narod i otmu mu sve što
ima, a zarad ostvarivanja fašističke ideje o
jednom narodu u jednoj državi sa jednim
vođom...

Za mene
u Bosni i Hercegovini postoje samo dva fronta:
fašistički i antifašistički.

Meni je jasno gdje mi je mjesto bilo i bit će.
A ako se pristajanje uz antifašizam i odbranu
osnovnog ljudskog prava na život,
dostojanstvo, domovinu i slobodu u našim
bosanskim uslovima poistovjećuje sa
muslimanskim nacionalizmom, onda sam ja
nacionalista.

Drugog izbora nemam.!

6. glas:

Zaludjeli ste, k'o da ste bez glave,
Razum vam ne zna, kud vam noga hodi,
Vi izdajice djedovske ste slave –
Za nas vas dušman krivom stazom vodi;
Zaludjeli ste, k'o da ste bez glave
O stidite se, skrijte mrske glave
Pod mračnu zemlju, o sinovi tmine!
Kad kod vas nema ljudske svijesti prave.
Neka vam sjena sa svijeta zgine,
Ah, stidite se, skrijte mrske glave!

7. glas:

Možda treba plakati, za ulicama prkosa,
djecom muhadžira, džehenemske vatre u
zemlji bogomolja, jer Gete kaže da ljudi koji
plaču, dobri su.

8. glas:

Rovovi po našim srcima,
Tuga i bol leže u nama.
Svake noći san me prožima
Bolna istina.
Pitam se u besanim noćima...
Zašto?... Do kada...?

Koliko još ulica prkosa,
Koliko suza u očima,
Koliko nevinih žrtava,
Zbog ludačkih ideologija?
I shvatam...
Sudbina bosanska
Je u našim rukama.

Čuješ li krik smrtne tišine
Šehida sa snenih mezara?
Čuješ li plač udovica,
I jecaj djece muhadžira

Čuješ li ?

Da l' treba da se dešava
Džehenem u zemlji bogomolja?

9. glas:

Nikad više da se ne ponovi
Nikad više da se zaboravi!
Nikad više ne dopusti
Da kama krvava Bosnu raspori!
Ne daj da se historija
Više ikad ponovi!

10. glas:

Kažu: noću su gorjela sela oko Lukavca, Tuzle,
Teočaka...
Ja ne pitam šta mi neprijatelj znači
I ne razmišljam kakve mi plete mreže,
Al' ako je on jak, ja moram biti jači,
Ako je meni teško, njemu mora biti teže,
Ako je on snažan, ja moram biti snažniji,
Ako je on brz, ja moram biti brži,
Nit' ja njemu, nit' on meni prijetnje piše,
Ali ako on nešto zna, ja moram znati više,
Ja moram željeti ljepše,
Ja moram živjeti ČASNIJE.
(ozvučiti: pjesma- Ne daj se Bosno!)

1. glas:

Naš rahmetli Mustafa Novalić uklesao je u
kamen riječi kao vječne istine:
"Moja zemlja je Bosna. Najpismenija među
zemljama. Puna skrivenih tekija koje su mudre
kao vrijeme, puna je drevnih bosanskih
džamija i drugih bogomolja, što čežnjivo
gledaju nebo.

Nikad nikog Bosna pokoravala ni silila nije.
To mi niti želimo, niti bismo znali. Niti mogli.
Zbog duše nam. Laž je da mi tako nešto
hoćemo. Moja jedina domovina je **BOSNA**".

2. glas:

Pročitati odlomak iz radioemisije učenice
Gimnazije "Meša Selimović" Tuzla.

3. glas:

Neko će sjediti u publici i onda ustati i
odgovoriti:

Ja, njihov profesor stari.
Zar da ih ostavim same?
Šta će mi sutra reći,
Zar sutra da prstom pokazuju na me!?
Ne, ja ostajem sa vama!

4. glas:

Ali, profesori niste nas za ovo spremali!

5. glas: (isti što sjedi odgovorit će)

Djeco moja, djeco moja, mi smo vas za život
spremali.

Ja o smrti ne znam ništa,

Ja o smrti ne znam ništa!

Djeco moja!

Ovo je gradivo za razred koji ne poznaje
nijedna ljudska škola!

6. glas:

Naša djeca, naši učenici na linijama fronta živote
daju za zemlju ljiljana. Mi moramo ispraviti sve
greške i odgajati mlade Bosance, bez obzira na
to koje vjere i nacije bili, da budu građani svijeta,
Prometeji ljubavi i nade. Težak će to i mučan
posao biti, ali ujedno svet i drag. A Enver

Čolaković je jednom zapisao: "Isplati se čitav
jedan život, ili bar njegov dobar dio posvetiti
Bosni, koja je prije vremena sahranjena u vlažnu
raku lažne civilizacije, lažne industrijalizacije i
perfidne 'socijalizacije'".

7. glas:

Majke nježnosti naše,
Inženjeri nježnosti duše ljudske
Ne dajte da nas uplaše,
Ne dajte da nas uguše!

Rađajte nam novu braću i nove sestre,
Za inat neprijatelju,
Unesite nemir u svemir,
Za inat neprijatelju.

8. glas:

Naučili ste imena većih i svih naših najljepših
gradova kojih skoro više da nema, jer ih
zločinci pretvaraju u gomile kamenja i mesa.
Sablasna dolina smrti je sve veća. Spisak
imena gradova i sela je dugačak, a vi sad
sričete imena Cerske, Kamenice, Konjević
Polja.. Tu su sve varijante umiranja nedužnih
civila. Gasnu dječije oči, umiru poniženi starci,
padaju brutalno upotrijebljene uništene žene.
A oni sigurno idu dalje. Mi ih znamo, znamo u
krvi smo ih spoznali.

9. glas:

I drugi su pjevali o gradu; prolaznici,
U čudu zastali, pred mnoštvom slika
protivvrječnih
A tako u skladu međusobnom,
I tako u skladu
Sa okom što ih zbraja. Al' niko nije
Patio pri tome, i plakao.

I drugi su pjevali o gradu: gosti učeni
Iz svijeta, u čijem je uhu odjekivao još
Pucanj: Oh, mein liebe Gott, taj Bosna,
Taj barbarin, taj metež i smrad. Taj je zacijelo
Patio pritom nije ni plak'o.

I drugi su pjevali o gradu: prolaznici,
U čudu zalutali, gosti učeni iz svijeta.
Došljaci zatim, došljaci naši, oprezni,
Mudri gospodčići, nagli ljubavi spore, a
Govora književnog sasvim.

Srce-grade!
I drugi su pjevali o tebi, al' niko
Patio nije pritom, i plak'o...

10. glas:
Rasturene porodice su teška naša stvarnost.
Gdje sve nema naših ljudi po svijetu? Kada
lastavice sele u jesen u toplije krajeve, njihova
gnijezda su garancija njihovog povratka u
proljeće.
Gnijezda, ognjišta, domovi naših ljudi su
porušeni. Gdje će se vratiti?
Ali, ostala je zemlja, ostala njihova Bosna kao
vječni zov povratka. **BOSNA** treba svoje ljude,
nema države Bosne bez Bosanaca.

1. glas:
Pamti put kojim smo prolazili,
Bit će to velika noć kad nas majke i sestre
doživlju,
I mi se vraćamo, ni živi, ni žedni više.
Bit će to velika noć: trudan put pred nama.
Pamti vrata, obalu koju smo napustili. Mrtvo
rođeno
Bit će tvoje čedo, utrнула ruka ti, oko ti umorno.
I - ne kurjački, već sužno i molbeno zazivat ćeš.
Tamo: mrtva kuća, taman prag, noć bez tajne.

Pamti put kojim smo odlazili,
Vrata, obalu, crnu majčinu ruku, osvit, drveno
vedro
Pred kućom, svoje bistro djetinje čelo,
Pamti - da san ti bude lijep i drag.

2. glas:
Mi mladi tek sada shvatamo muku ćutanja
naših starijih koji znadoše gdje su nam mjesta
zločina i istrebljenja, a ne smjedoše im ni poštu
odati. Dok smo mi obilazili Jasenovac,
Šumarice, Solunsko groblje i iskreno žalili,
dotle su našem narodu spremali novu Drinu,
Ćehotinu, Gacko, Trebinje, Prijedor... Mi smo
sleđeni i ukočeni, ne u našim mučeničkim
smrtima, mrtvačnicama i na tabutima, nego
urbanom bjelosvjetskom scenografijom naše
krvave bosanske predstave.

3-4. glas:
Doći ćeš jednog dana na čelu oklopnika sa
sjevera
I srušiti do temelja moj grad
Blažen u sebi veleći
Uništen je on sad
I uništena je
Nevjerena
Njegova
Vjera.

Sasut ćeš
Otrov
U moj studenac
Iz koga mi je
Piti.

I smijati ćeš se vas opijen
Kako me više neće biti.

5. glas:

Krivi smo što smo muslimani i što imamo jednu zemlju, domovinu, otadžbinu i zavičaj - jednu Bosnu i Hercegovinu.

Krivi smo što nam je u našem biću prisutan stid, nenasilje, tolerancija, miroljubivost, poštenje, brižnost.

6. glas:

Ti ništa ne znaš o gradu u kome ja živim
Ti nemaš pojma o kući u kojoj ja jedem
Ti ništa ne znaš
O hladnom zdencu
Iz koga ja pijem.

7. glas:

Oružnik si najzad najstrožiji
I istražnik Božiji
Krvav do očiju
Do očaja
Bijesan
Od borbe
Za žive
I mrtve
Robe.
Zapalit ćeš me znam na kraju priče.

Taj kraj takav slavit će
Tvoj trikrati
Amen
Amen
Amen.

8. glas:

Dobro smo se upoznali u mraku rata. Našem narodu je oduvijek duhovnost imanentnija od biološkog.
Lomače, granate, nož... ne ubijaju duh. Zato Cerska umukne u Cerskoj, a progovori u Tuzli,

Živinicama, Lukavcu, Srebreniku, na slobodnim prostorima Bosne.

9. glas:

Ne rekoh li ti već jednom
Da o meni zaista ne znaš ništa
Da ne znaš ništa o mom luku i strijeli
Da ne znaš ništa o mom štitu i maču
Da nemaš pojma o tim
Ljutim oružjima
Da ne znaš ništa o mom bijednom tijelu
Niti kakav on žarki plamen
U sebi
Ima.

10. glas:

Ja te znam
Doći ćeš opet jednog dana

Zakleo si se čvrsto na to
Na kaležu, na križu na oštrici mača
Pijan o pojanja prokletstva i dima tamjana.

1. glas:

Ne dopiru granate danas do moje Tuzle, ali opet mi je u duši teško. Znam, daci krvare Bosnom i nose historiju na leđima, povijeni pod teretom vremena. Tako piše u jednom našem tuzlanskom listu.
A osakaćena djevojčica iz Cerske i noćas šapće ime Nasera Orića, kapetana Hajre...
Izgubljen pogled na jecaj nalik.

2 glas:

Ti si nakanio da me po svaku cijenu uništiš
Ti si nakanio da mene nema i po svaku cijenu
Ideš prema meni. I u jurišu smijući se i plaćući
Pred sobom
Sve čistiš

I ništiš.
 Ti si nakanio da me po svaku cijenu uništiš
 Ali nikako da nađeš
 Istinski put
 Do mene.

3. glas:
 Ti ne znaš s kim imaš posla

Ti ne znaš ništa o mojoj mapi puteva
 Ti ne znaš da put od tebe do mene
 Nije isto što i put od mene do tebe.

4. glas:
 Jadikovci ovdje nije mjesto, kuknjavi nije ni
 čas ni vrijeme. Mrtvi su tu samo da našoj
 patnji daju mjeru. Raziđimo se za to, sporo,
 kao poslije gozbe, slavenske sasvim gozbe, u
 groblju opijena duha. Neka korača kost, neka
 korača meso. Knjige su sestro, stvorene,
 historija se, sestrice, piše još samo da se
 sjetimo naših imena da ih ne zaboravimo,
 nikad više, nikad više.

5. glas:
 Gledam djevojčicu s podignutom rukom, s
 tugom u očima, briše suze djevojčica. Izgubila
 je majku 2. decembra 1992. god. u Tuzli.
 Granata onako mučki u živo meso. U suzama
 joj naviru riječi pjesnika A. Sidrana:

*Sanjam, majko, kako pjevam
 A ti me pitaš, majko, kako pjevam?
 Pjevam, majko, kako sam imao kuću,
 A sada nemam kuće. O tome pjevam, majko.*

*Kako sam, majko, imao glas i jezik svoj imao.
 A sada ni glasa, ni jezika nemam.*

*Glasom, koga nemam, o jeziku, koga nemam, o
 kući
 Koju nemam,
 Ja pjevam pjesmu majko.
 Djetinjstvo je ostalo u tajnom dobro očuvanom
 kutku nezaborava.*

6-7-8. glas:
 Postojala su djetinjstva bez dobrog glasa uče i
 važnog lika škole. I prošla ta djetinjstva. Davno.
 Stasala nova, nove škole, novi fakulteti, a sinovi
 rudara postajali magistri, stručnjaci. Sretali ih
 ljudski. S poštovanjem.

Danas nam ruše škole, fakultete, zatiru sve što
 se školstvo zove. Ali zapamtite: gdje god stoji
 ruševina, sutra će opet biti škola, fakultet.
 Samo!
 Mostovi, škole - to su naše koračnice.

9. glas:
 Narode moj, narode Bosne, Pepeljugo svjetska,
 ne okreći leđa. Gledaj pravo! Ne zaboravi svoju
 patnju, logore, stradanja, pa opet logore...

Ne zaboravi noćnu moru u Batkoviću, Manjači,
 tišinu noći u Capardama.

10. glas:
 Iz kućnog praga, iz brčanskog geta,
 Vodi me žižak sa cigarete,
 Možda mojih komšija
 U gluho doba noći
 Pinoče neki vreba
 Prati me gusti mrak stubišta i silueta sa
 čarapom na glavi,

Sa zvukom cokule. Ostavljam za sobom pogled. I ljubav samo.

Ljeto je i sunce uporno prži

U hangaru nema mjesta ni za ružan san.

Može se samo od žice do žice ići

Tama se neka spušta u logoru Batkovići.

11. glas:

Mračna neman razjapljenih čeljusti, krvavim dahom, htjela je uništiti industrijsku zonu našeg grada. Nesreća je koračala, a nije znala da iza zatvorenih kapija tvorničkih kapija rastu proizvodi prkosa. Nije znala da su se naša Dita, Hak, Solana, TTU..., zavjetovale nevjesti Bosni da spavati više neće.

Sanjat će otvorenih očiju snove o ljepšoj budućnosti.

Iz utrobe krvave zemlje izašli su naši rudari, solari, pekari, noseći osmjech sunca u žuljevitim rukama, jer u Bosni mraka nema. A solari nikad nisu prosili, oni su našim ljiljanima so nosili.

Znam nije vrijeme za priznanja. Ali, bez njih ne možemo. Kako da ne spomenemo heroje rata, naše zdravstvene radnike. Jedan ljekar, a stotine ranjenih. Ranjenici priča za pamćenje. A Srebrenica, Goražde, Žepa, Cerska daleko, ali u srcima tako blizu. Ratna nesanica, ljekari poručuju: borit ćemo se za svaki život.

Zato, pred njima večeras STANIMO MIRNO!
Skinimo kape onima koji ne razmišljaju o svojim životima - kao naš liječnik Nedret.
Znate ga svi!

12. glas:

Mi pamtimo,

Bombe, snajperiste,

Plač dječiji

Srušena sela

Gradove, mrtve

Sinove,

Gladne, bolesne.

Ali,

Mi i gradimo

Bolje sutra.

Zaklinjemo se

Da ćemo čuvati

Što smo zauvijek stekli,

Ono što su Zlatni Ljiljani,

Naši očevi

Krvlju štitili,

Mrtvi su živi svjedoci.

Svi zajedno:

**HVALA TI BOSNO, ŠTO HRABROST
IZNJEDRI, ŽIVOT OSMISLI!**

Recital su pripremili profesori srednjih škola.

Uloga škole u formiranju ličnosti – idejnost u nastavi

Kažu da je škola hram nauke u kojoj se mlada ličnost obrazuje, kultiviše, humanizuje, brišu predrasude, otvaraju vidici i **iskorjenjuje** neznanje.

Moć i vrijednost svake zemlje se mjeri brojem obrazovanih ljudi.

Stoga je potrebno uplitanje naše večeras da pojasnimo, da upozorimo, ali i da kažemo kako nam valja dalje živjeti.

Ponos svakog čovjeka, svake porodice, države, naroda su djeca. Statističari nam mogu reći koliko na svijetu ima odraslih osoba, ali nikada ne znaju tačno koliko ima djece. Po djeci mi sudimo o roditeljima, o školi, narodu i njihovoj kulturi.

Samo od roditelja počinje sve. Ono što naše dijete nauči u porodici nosi cijeli život.

Večeras moramo biti iskreni, naša porodica odgajana pedest godina (a svi smo svjedoci) egzistirat će još neko vrijeme i sa ostacima preživjelog morala.

Nisu to naše potrebe, naše želje.

Naprotiv, u suštini nasljeđeno pripadat će teoriji sputavanja, kočenja, a ne podsticanja. To se u pedagoškoj teoriji zove konformistička socijalizacija.

Djeca se rađaju čista od svakog zla, žedna i gladna svih mogućih saznanja i otvorena za sve utjecaje.

I negativne!

Kako ćemo nahraniti tu njihovu glad zavisi od toga kakvi smo mi sami, koliko poštujemo sebe.

Neće se moći više jednostavno posmatrati određeni nastavni sadržaji (mislim kad je u pitanju naša historija) historija južnoslavenskih naroda uopšte, naš jezik i književnost, religija i kultura sve što identifikuje jednu naciju, a niti parcijalno pristupati tumačenju određenih istina.

Ko ne shvata kako nam valja dalje mlade učiti, kako odgajati, a vjeruje u sposobnost socijalne mimikrije i pod kornjačinim oklopom tako bojažljivo tumači sebe, taj će brzo iskočiti iz šina.

Ili oni drugi, odbacuju sve što se oko njih zbiva.

Tako ćemo danas sresti kod mladih isto kao i kod starijih odustvo mišljenja, nevladanje definicijama pojava. U procjepu su između roditeljskih i društvenih zahtjeva.

Dolazi do odgojnih poteškoća.

To nije sukob generacija, to je odsustvo pamćenja, mišljenja, zaostajanja kako u kreaciji budućnosti tako i nemogućnosti postavljanja historije na svoje mjesto. Odgoj ne može biti isključivo privatna stvar roditelja. Podvlačim **privatna**.

Nije svako dijete, student (odnosi se i na osnovnu i srednju i visoku školu) sposobno da slijedi vrijeme bez obzira sa koliko truda prilazio odgajatelj odgajaniku.

Pojave koje su se dogodile kod nas stvorile su takav odnos kod mladih da sve traži obnovu i provjeru vrijednosti iz prošlosti, provjeru u literaturi i u jeziku i u kulturi.

Mladi više ne prihvataju, protive se lijepim frazama. Kad bi u školi odgajatelji počeli svoje predavanje o njegovanju bratstva i jedinstva sa citatima i komentarima (navest ću primjer teksta Štafete mladosti: „Tebi je mladost bila bliska, Ti si sa mladima gradio budućnost. Ti si nas učio kako se voli i mi ti ljubavlju uzvraćamo. Bez Tebe pred nama, sa Tobom u nama, mi se zaklinjemo da ćemo čuvati BRATSTVO – JEDINSTVO, dragi naš najmiliji druže...“).

To bi sad bila fraza, ali nije više ni lijepa, čista utopija, gledali bi samo s osmijehom na licima, naravno ironije. Nauka koja posjeduje svoj identitet ne može biti pristrasna, nije meta za strah! Bit ću praktična.

Kad pogledate naše listove, časopise iz pedagogije u BiH koji su izlazili do 1992. godine zaključit ćemo svi da se maksimalno insistira na orijentaciji bez nacionalnog identiteta.

U časopisima iz književnosti stanje je drukčije, imaju nazivi srpski pisci, hrvatski pisci...

Ja znam da nam sad nedostaje u pedagogiji stvaralačka kičma, izvornost naša bošnjačka, zato što nećemo svi da dublje uronimo u sopstvenu životnu suštinu.

Ako nastavnik bosanskog jezika i književnosti objašnjava književno djelo i djela na stari način, onda on ne čini nikakvu uslugu bosanskoj historiji književnosti.

Uzmimo primjer djela Ive Andrića: „Na Drini ćuprija“, „Prokleta avlija“, „Put Alije Đerzeleza“...

Dio svake velike ljudske istine sačuvan je u priči i legendi. Dakle, od kako postoji svijeta i vijeka legende ispredaju svijet.

Hoću reći: tako se preko legende izražava psihologija cijelog jednog naroda koji voli da mitove sluša i prepričava.

Svako tako u glavi ima svoju etiketiranu pregradu gdje vidi svijet koji želi.

Npr. u gradnji mosta, priča o Radisavu, nabijanje na kolac, sve je, navodi prof. Stanko Korać u studiji „Andrićevi romani ili svijet bez Boga“, sve je legenda.

S naučno-analitičkog iskustva tvrdi prof. Korać nemoguće je da orlovi kljuju Prometeju jetru i da on i dalje živi, nemoguće je da Vergilije vodi Dantea kroz Pakao.

Ali i mi čitaoci kažemo: nemoguće je da Radislav strada tako što mu je kolac prošao kroz utrobu, a nije povrijedio ni jedan vitalni organ, a samo tanki mlaz blijedoružičaste krvi pojavio se na vrhu naoštrenog šiljka. Težnja prema nemogućem nije drugo nego nastojanje da se snažno izrazi kao moguće. Najveći neprijatelj u poeziji pri opisivanju je NATURALIZAM. Opisujući u tančine ono što je svirepo kao moguće može samo naturalizam, jer sve nemoguće pretvara u moguće.

Scena nabijanja se odvija, a čuje se i glas mujezina sa munare, dakle uz Allahov blagoslov,

tvrdi pisac. U prijevodu to znači satanizacija muslimana.

Sporno je i objašnjenje odvođenja djece iz Sokolovića. Turci odvođaju mušku djecu u Carigrad. Majke pružaju ruke, trče prema Drini. Čuje se raspamećeni jauk: „Ilija, sine ne zaboravi me“.

Šta je danak u krvi? Kako objasniti Andrićevu i historijsku definiciju koju smo mi svi slušali, učili i isključivo ovako imenovali.

Predlažem večeras, pročitajte Biografiju Mehmeda Sokolovića autora Radovana Samardžića, izdala Srpska književna zadruga 1971. god., Beograd. Govori o tome potpuno drukčije: „Kad je majka (misli na Mehmed paše majku str. 33) stigla u Carigrad zastidjela se kad je vidjela sjaj, dostojanstvo, veliku moć svoga sina.“

Zamolila je sina da i ona ostane u Carigradu, promijenila dobrovoljno vjeru, dobila posjed u Anadoliji, a sin joj želju ispunio. Str. 34: „Uporedo s tim stizali su u Carigrad i okupljali se oko Mehmeda i drugi njegovi rođaci, za koje se jednostavno kaže da su mu bili stričevići, ali nije sasvim sigurno da su mu bili najbliža braća od strica. Tako je Mehmed, među svojim najbližim dobio pored Mustafe, Ferhada, Aliju, Derviša, i kao imenjaka Mehmeda.“

Ovdje je sporno nešto. Danak u krvi, tako su ga imenovali, a dolaze iz Sokolovića i rođaci pod znakovima navoda. Ima naroda koji vole pušku, vojsku. Tako je i danas. Tako je bilo i u prošlosti. Kako sad skloniti ovu biografiju Radovana Samardžića, a jednostrano prići tumačenju romana „Na Drini Ćuprija“.

Ideju, dakle, treba korektno razoružati.

Jer, čitajući književna djela vezana za temu BiH i pravilno donoseći sudove mi ćemo zauzeti i određeni emotivni stav. I stav je moral. I to vrlo visok. A i vrijednosni sud!

Književna baština mora nas izvući iz pasivnosti našeg duha i dovesti u aktivan odnos prema životnim problemima.

Andrić na primjer iznosi svoje misao, duhovne, emotivne težnje. One ne moraju biti slične našim.

Ali treba upoznati sve i ponavljam zauzeti STAV.

Svoj stav nikako ne smijemo zanemariti, jer upravo u tom stavu treba da živimo.

Navešću vam večeras i drugi primjer iz romana „Prokleta avlija“. Vidimo tamnicu na kraju svijeta (petnaest zgrada povezanih visokim zidom, a onda strma avlija posve nepravilnog oblika).

I slijedi opis fra Petra. I ostalih utamničenih. I nije avlija ni kleta, ni ukleta, ni zakleta, već baš prokleta.

Za fra Petra književna kritika tvrdi da je on normalna osoba, kvalifikuju ga kao trezvenog, posjeduje ratio – bogatstvo socijalne ineligencije (što bi rekli sposobnost razumijevanja drugih). Citirat ću jedan odlomak pri kraju romana: „Noć bez zvezda i meseca. A pred njim se celom jednom stranom mračnog vidokruga dizao večernji Stambol, velik kao vatromet koji je zastao u poletu. Bio je ramazan i na munarima svih džamija goreli su kandilji trepući kao pravilna sa-zvezda iznad beskrajnih gradskih svetlosti.“

I sad se Andrić pita, a sklanja se, to pita fra Petar: „Koliko je trebalo da se užegu tolika svjetla? Ko će ih ikad moći pogasiti?“

Je li ovdje prisustvo socijalne inteligencije, sposobnost poštovanja drugih?

Pita se svaki danas čitalac, pitaju se i djeca ovog vremena u školi: gdje je tu etička inteligencija. Tako razmišlja pisac, a slučajno je to fra Petar. Moglo je biti i neko drugo ime. Vrijednosni sud o svemu stvaramo mi sami. To ne smije biti samo naša želja, to je obaveza svih nas. To je na koncu i izraz našeg patriotizma, izraz ljubavi za zemlju kojoj pripadamo.

Mladi svijet prisvajaju cjelinom svog bića: slušanjem, gledanjem, izražavanjem, mišljenjem.

Zato ne smije odgoj budućih generacija biti bez osjećaja pripadnosti zemlji u kojoj žive. Svako je dužan da formira tu osjetljivost. Naše oko nije upotrebljivo samo za gledanje, ono je i socijalno i vrijednosno i profesionalno, i moralno, i nacionalno, i religijsko...

Aktuelno povijesni naznačeni sadržaji moraju biti obilježeni kao trajno pamćenje.

Idejnost u vaspitanju ne može biti suprostavljeno realnosti. Apstraktni odgoj ne postoji. Ne smije i nema neutralnih škola. Posebno kad se odnosi na obrazovanje u nastavi bosanskog jezika i književnosti, historiji, geografiji. Matematika je i u Kini i u Španiji ista.

U jednom časopisu, mislim da je „Porodica i dijete“, piše: „Kulenović je pjevajući nesreću svoga naroda izrečenu kroz usta majke Stojanke sve to obojio ličnim bolom. Krvnici su uništili najljepši dio Stojankinog bića (njena tri sina, tri Obilića, tri goda)“.

Stihovi: „Bunom hrani majka Stojanka

Snagom hrani pomajka Kozara

Vjerom u pobjedu hrani pramajka Rusija“.

Pitanje: Je li rahmetli Kulenović opjevao tragediju svoga naroda?

Bosni je ponuđena perfidna socijalizacija, zapravo sve se kod nas prešutilo kad je u pitanju i duhovnost nas Bošnjaka.

U školama je tako stidljivo bilo uplitanje u nastavne planove i programe bosansko-hercegovačkih pisaca i sadašnjosti i prošlosti, a oni zaista nisu bili incident nego krupan datum u našoj književnosti.

Primjer: Naše epske, lirske, lirsko-epske pjesme, balade, prvi bošnjački romansirer Edhem Mulabdić 1893. godine, alhamijado literatura, usmena i pisana književnost. Nas su svi drugi definirali i davali vrijednosne sudove. Evo na primjer jednog: „Bosanski pisci muslimani razvijali su se u razvijenoj sredini, u gradovima većinom, gdje se itekako osjećalo kretanje jedne velike carevine i jedne rafinirane kulture što su je baštinili kao čarobnu zbilju, duhovnu i moralnu, te su tako ovi pisci drukčiji od pisaca naših koji dolaze iz slojeva pastira, došljaka, raje, golaća i hajduka“. (Š. Vučetić)

Naš nehat, nebriga, i loš odnos prema prošlosti ne zato što smo to željeli, učinili su našu cijenu slobode previsokom.

Ovdje, u Tuzli ponekad nas zbunjuje ravnodušnost mladih. Neosjetljivost. Emocionalna bezbojnost. Odsustvo idejnog pogleda. Zato nisu krivi mladi. Jer, ne rađaju se defektna djeca, samo defektne metode rađaju defektnu djecu. Stoga mlade treba i misaono i emocionalno osposobiti i osloboditi ih naslaga prošlosti, zabluda, uvjerenja, iskrivljene svijesti, lažnih informacija. Laki-
ranja!

Nemoguće je večeras za 20 minuta koliko otprilike treba da traje izlaganje svakog od nas sačiniti i najmanju prozivku, Zbornik pisaca BiH. Mi moramo naglasiti i stalno naglašavati za bosansko-hercegovačke pisce.

Nama je stalo do naše bošnjačke književnosti. Sve do 1992. god. ni život, ni javna riječ nisu bili naklonjeni mnogim našim piscima.

A poezija nije nikad bila opasnost.

Dobro je naglasio u jednom intervjuu dr. E. Karić: „Kulturom i tolerancijom mi ćemo stalno definirati svoj odnos, svoj životni status, naravno svakoj kulturi svoj život. I na kraju: staro ne odlazi lahko, a novo već dolazi. Nema odsječne granice, proces traje.”

Ko misli da staro i ne treba da odlazi, neka se škola sama obučuje, onda nije više sa odga-
jateljima na zemlji.

Izbjegavati odgovornost u odgoju znači i primati optužbu za svako novo zlo. Ovo je trenutak kada i naša bosanska historija književnosti mora razaznati egzistencijalna pitanja i svestrano odgovoriti, da bismo se spasili smrtonosnog drijemeža, višedecenijskog.

To je odgovornost naša pred historijom.

Tribina: *Bošnjaci kroz kapiju znanja i nauke ulaze u svoju budućnost i osiguravaju svoj prosperitet*, 27. 10. 1995.

Azra Arnaut, prof. bosanskog jezika

O AUTORICI

Mirzeta Hadžić-Suljkić (1953.) je doktor pedagoških nauka i redovni profesor u penziji. Osnovnu i srednju medicinsku školu završila je u Tuzli. Završila je studij pedagogije i psihologije na Filozofskom fakultetu u Sarajevu 1976. godine. Na istom fakultetu završila je postdiplomski studij. Magistrirala je na temu „Odgojno-obrazovne posljedice preopterećenosti učenika srednje škole“ i stekla naučno zvanje – magistar pedagoških nauka. Doktorsku disertaciju pod nazivom “Savremeni pedagoški modeli permanentnog usavršavanja nastavnika srednje škole” odbranila je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu 2003. godine.

U svojoj pedagoškoj praksi obavljala je poslove školskog psihologa u Radnoj organizaciji Osnovnog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Lukavcu, profesora psihologije u Gimnaziji „Meša Selimović“ u Tuzli, školskog pedagoga-psihologa i direktora u Građevinsko-geodetskoj školi Tuzla.

Na Univerzitetu u Tuzli angažovana je od 1993. godine. Radila je na Defektološkom/ Edukacijsko-rehabilitacijskom, Prirodno-matematičkom i Filozofskom fakultetu. Birana je u sva naučno-nastavna zvanja. Objavila je šest knjiga, dvije monografije, te više desetina naučnih i stručnih radova. Sudjelovala je u brojnim naučno-istraživačkim projektima.

Imala je aktivnu ulogu u javnom i političkom životu Bosne i Hercegovine. Bila je poslanik u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH i član parlamentarne Komisije za obrazovanje i nauku (2002-2006). Obavljala je dužnost ministrice za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Tuzlanskog kantona (2006-2010).

Imala je značajnu ulogu od same ideje o osnivanju Muslimanskog akademskog društva žena Okruza Tuzla - MAD (1993) pa sve do realizacije svih njegovovih poduhvata.

Za svoj rad dobila je niz zahvalnica i priznanja od institucija, radnih organizacija, ustanova odgoja i obrazovanja, nevladinog sektora, strukovnih udruženja...

Jedan je od osnivača Mješovite srednje „Savremeno-umjetničke škole“ Tuzla.

Izvodi iz recenzije:

Ona je, ova monografija, nadalje, jedno drugačije svjedočenje o ratu i agresiji na Bosnu i Hercegovinu onih aktera koji nisu bili u prvom planu, nadahnjujuće svjedočenje iz drugog plana, priča o ratu i agresiji pisana ženskom rukom.

Ali, ovo nije samo priča ispriповijedana ženskom rukom, već čitav niz aktivnosti i događaja osmišljenih ženskom glavom i realiziranih ženskim rukama. Dakle, Muslimansko akademsko društvo žena Okruga Tuzla osnovale su žene Tuzle 1993. sa ciljem da se u teškim trenucima po Grad, Okrug/Kanton i Državu dadne doprinos sa one strane koja je bila iza leđa naših hrabrih branilaca na prvim linijama odbrane...

Knjiga je priređena kombinacijom autorskih sjećanja, autorskih rekonstrukcija pojedinih događaja, ali i prilaganjem brojnih autentičnih dokumenata i fotografija, što je, gledano sa istorijskog aspekta, riječ o dragocjenoj građi.

prof. dr. Mirsad Kunić

Međutim, ovdje se nužno mora kazati da sam tekst ovoga rukopisa, ali i njegov duh, i ono što je dato „između redova“ posvemašno prekoračuje prikaz nastanka i rada jednoga Društva. Ovo je prikaz snage života i posebice snage žene koji, suočeni s ratom i brojnim destrukcijama, opstaju i odolijevaju svim nedaćama, poput visibabe koja, u surovom okruženju još neokopnjeloga snijega, pronalazi svoje mjesto za nicanje i cvjetanje. Ovaj tekst svjedoči o snazi ljudskoga duha i vjere koji se, u biću i osobnosti žene, majke, djevojke, supruge, stručnjakinje, stapaju u jedno.

Nadalje, monografija predstavlja i izvanredan prilog onome što se naziva mikrohistorija. Mikrohistorijom se, kroz fakte, sjećanje ljudi, ljudske sudbine i priče, dolazi do suštinskoga razumijevanja jednoga prostora i vremena koje počesto biva skrajnuto i zasjenjeno protokom vremena. Bez ovoga razumijevanja mnoge stvari ostaju zaboravljene i nestaju sa odlaskom živih sudionika. Rukopis je, u tom smislu, poput jedne sehare sačinjene od riječi i slika, u kojoj su pohranjeni najtankoćutniji „vezovi“ ženskoga aktivizma u toku agresije na Bosnu i Hercegovinu. Stoga, ova monografija predstavlja veoma važnu građu dokumentarnoga, historijskoga, kulturnoga, antropološkog i odgojno-obrazovnog karaktera.

Rukopis predstavlja iznimno značajan doprinos prikazu jednoga od najtežih perioda u kontinuitetu bosanskoga bitisanja, a u kulturološkome smislu kroz ovaj rukopis se promalja prikaz inata bosanskoga čovjeka, napose inata i snage bosanske žene. Rukopis, također, predstavlja i vrijedan prilog humanističkim i društvenim znanostima u smislu nuđenja nekih primarnih izvora (originalni dokumenti, fotografije, svjedočenja ljudi).

prof. dr. Adnan Tufekčić